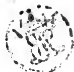
MARGARITA
VARIARVM
CONCLVSIONVM



MARGARITA
VARIARVM
CONCLVSIONVM

TAM AD COMMVNE, QVAM AD NONNVLLORVM
Locorum municipale ius concernentium,

*OMNES FLOSCVLOS IN CANONICI, ET CIVILIS
Iuris pluribus textibus reconditos, secundùm alphabeti
ordinem explicans,*

Cum Ampliationibus, Limitationibus, Declarationibus, & Fallentijs.

Authore
DON IOSEPHO FELIV, ET CEREZO
PRIMVM REGLÆ AVDIENTIÆ SALERNI AVDITORE,
Deinde rei pecuniariæ Magnæ Curiæ Vicariæ Iudice.

Adiecto duplici Indice, Authorum scilicet, & Iuris locorum, cum Repertorio verborum principalium.





NEAPOLI, Typis Ægidij Longhi Regij Impressoris, MDCXLI.
SVPERIORVM PERMISSV.
Expensis Petri Agnelli Porrini.

Illustrissimo, atque Excellentissimo Principi

DON EMANVELI
DE FONSECA, ET ZVNICA,

Comiti Montis Regij, & Fontium,

DOMINO STATVVM DOMORVQ; DE VIEDMA, Et Vlloa, ac domus de Ribera, & del Solar de Araujo, Compostellanę Metropolitanę Ecclesiæ, eiusq; Terræ Pertiguerio maiori, vtriusq; Collegij maioris, & Salmanticæ Accademiæ Patrono, & Protectori, Comendatario Bastimentorum Castellæ, vno ex tresdecim Ordinis Diui Iacobi de Spata, Catholicæ Maiestatis Cubiculario, Supremi Status, Belliq; Consiliario:

ITALIÆ SVMMO PRÆFECTO PRÆTORIO, Et in Castellæ Regno Capitaneo Generali.



D. IOSEPHVS FELIV, ET CEREZO S.D.



Oris apud Romanos erat (Princeps Excellētissime) in eademmet exercitatione scripta excellentiori consecrare. Cayo Iulio Cæsari, si de armis Belligero Caij Iulij Cæsaris tempore agebatur; si verò de Regimine tranquillo optimi Traiani, optimo Traiano; quamobrē cum in hoc ab antiquis seruatum, quia patrocinio indigeo, subsequi cupiā:

in

in Te cunctas præstantias, quæ in absolutissimo Principe inueniri possunt aspiciens, eodem igitur tempore, Tu Dux, nō Martis duntaxat gloria, sed & Iustitiæ præsertim decore vndique nites; hoc sub nominis Tui clypeo opusculū profero, vt cum eum liuor audiat, nam Tua omnibus strenuitas est manifesta, deterreatur: in extraordinarijs legationibus solus abditorum occulta aduersariorum penetrasti, in Supremi & Italiæ Senatus Præsidatu, magnum in viros peritissimos eligendo studium promulgasti. quo in Regnorū Aragoniæ Coronæ Comitijs, tàm prudenter, tàmque accuratè difficillima gessisti. Deinde Te omnes in Romanis negotijs pertractādis Oratorē, Tuo pro acumine, Tua pro prudentia, Tuaq; pro solertia fuerunt mirati; quod Neapolitanū regendo Regnum peditatuum quinquaginta millium militum, sex millium cataphractorum equitum, & quinque millies quoque aureorum millium, Mediolano, Flandriæ, Germaniæq; innumerabilibus militaribus auxilijs notum, Italiamq; tutam perfecisti: Tuo tātùm milites virtute præstantiores exercituum flos delecti debentur; egregiam, & non vulgarem laudem tantis, ex insperato repente, formatis armipotentibus,

di-

diuersisque classibus adeptus fuisti, quæ fœlices, vt Tuæ, vela dederunt, salisque spumas ære ruerunt: qua dere remoti Ecclesiæ, & tranquillitatis suæ inimici trepidarunt; consilijs, Tuisque præuentionibus victoriæ modo in recuperando, modo in acquirendo obtentæ, adscribuntur. & quod mirabile dum Hostes itineris labore, incommoditateque negotia Tibi oblita putabant, illicò obliuione sua propter hoc putandi fallacium, ingeniosè solicitus obiter vsus fuisti; Fortunate Princeps in Regalis regiminis Tui vigilantia, quod Iustitiam excellet numeris omnibus absolutus; non meo Tuas, maiorumque Heroum Tuorum Virtutes audeo (quoniam impossibile) sermone denarrare; tantummodò verò demissè supplicare, quòd ingenuitate, qua nunquam non in me tuorum magnitudo beneficiorum (ex quo me in tuorum seruorum numero esse voluisti) apparet, MARGARITAM Variarum Conclusionum, quas tùm ex Decretalibus, & Sexto, tùm ex Pandectis, ex Iureconsultisque colligere, curis se-

du-

dulitateque potui, protegas. vt ſub Tuis au-ſpicijs æterna mea in Te ſeruitus fiat, ſic & à me præmium vehementer, etiam, atque etiam exoptatum conſequar. Vale.

D. FRANCISCI BERNAVDI
I.C. PATRITII NEAP. ATQVE THEOLOGI.
Et in Sacro Regio Consilio causarum Patroni.

AD LECTOREM.





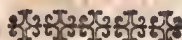
Ngenti Oceano Prisci Vates Ius nostrum aquarunt (Lector praclarissime) non solum, quia vt in illo adest immanis Aquarum congeries. Ita in hoc innumerus Sanctionum Cumulus; *Sed vero, horrentes* Opinionum *Ceti, confragrosi Difficultatum Scopuli, spumiferi Disceptationum Fluctus, turgidi Syllogismorum Aquilones; Sunt Ingenia, Nauigia; Phantasmata, Nauicularij; Existimationes, Epidromi; Speties,* Rudentes; *Vigilia Scalma; Apophtegma, Merces; totque volumina Pandectarũ, Remigia. Hinc vt procliuè metiretur hũc Pontum, non nisi innumeri Solertes, & glossando, & colligendo, & consulendo, & iterando, omnes promouerunt conatus, totis adniti sũt viribus, & adhuc agrè fertur, arduè insinuatur. Dumtaxat hic* Author *praclara eruditione ornatus has edidit lucubrationes, hac Sanctionũ Monumenta augmẽtauit, struxit; quibus quasi probo Nauigio sũma tranquillitate infidũ remis impellere potest hoc Marmor, inter Scopulos sonantes radere iter; dare tuta vela per vndas: Nõ amplius gelidus perima cucurrit; nõ pauor occupat artus, non deformidantur naufragia; non Nauis sauis acta madescere* Aquis; *non Cati, non scopuli, non Fluctus, non* Aquilones; *dum adest in illis Syllogismorum amputationes, Disceptationum explanationes, Difficultatum deliberationes, Sententiarum Consilia; Profecto optimo iure* MARGARITÆ *titulũ gessit, nũcupauit; nã quemadmodum illa pratiosus lapillus existit, Opus hoc impensi existimationis habetur, & sicut ipsa in Equora Astrorum vì gignitur, hac in iuris Pelago auspicijs Excellentissimi Principis* D. EMANVELIS DE FONSECA, ET ZVNICA SYDE-

RVM *est procreata: Immo citiùs in eius* FONTE; *dū Conclusiones ex æquis Sanctionibus, quas in hoc Siciliæ citra Pharū Regno PHILIPPI IV. Hispaniarū Monarca Vicegerēs promulgauit, comperiuntur. Præterea illius Candorem in Doctrinæ serenitate; illius ambitum; in sensuum breuitate, illius vnionem in colluuiei Conclusionum receptu nanciscuntur; nam ibi instar in exigua Cōcha angustijs tùm Iuris Pontificij, quàm Cæsarij & Municipalis summæ perorationes vna conspiratè sunt. Tandem quàm ex intima arte deprompta est, Officio meo desum; tibi remitto. Tantùm Speculatoris Apophtegma in memoriam redigo, quod scilicet* MARGARITÆ *non sunt inter porcos proijcienda; & Cæsarem in Britanniam Margaritarum Causa nauigasse, testatur Suetonius. Vale.*



EXCELLENTISSIMO DOMINO

D. EMANVELI DE FONSECA, ET ZVNICA, MONTIS REGII, ET FONTIVM COMITI.



AVTHORIS EPIGRAMMA.

ARte tuum ingenium mirantur Palladis omnes,
Vtile quod tribuunt Consilijsque tuis.
Viue diù fœlix, hostes formidine viuant,
Dum prauenta ipsis, dispositumque nocent;
Quilibet effectus ceu causa adscribitur ortus,
Qua eligit, ac formam dat tamen esse rei.
Certa triumphorum tu & prospera causa fuisti;
Sit fama tantùm gloria magna tibi.
Inclytus es Princeps, verique assertor, & aequi,
Te celebrem celebrat, Partenopeque canit.
Scribite vos Musa FONSECÆ *carmine nomen,*
Laurigera ZVNICÆ *cingite fronde caput.*
Dicite, digna Typis, totum sua facta per Orbem,
Munera virtutis reddite iusta sua.
Sic erit aeternus, iam sic memorabilis Atlas,
Extintor tempus Sidera quinque colet.



ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISS. D.D.

COMITI MONTIS REGII ET FONTIVM OLIM NEAPOL. PROREGI.

Peruetustioris Iberæ Nobilitatis Phæbo Fulgentissimo,

Regni Vicario Amplissimo;

Astrææ Cultori,

Hispan. Procerum facilè Principi,

Supremi Italiæ Senatus Præsidi Vigilantissimo,

Animi integritate, Morum ingenuitate Conspicuo,

Clementia, Religione, Prudentia Incomparabili,

Apud Romanos Pontifices Oratori Eloquentissimo,

Hortensio non Impari,

Militari Gloria, Alexandri, ac Cœsaris Æmulatori,

Innumeris insignito Trophæis,

Sophorum Mecœnati,

D. Iosephi Feliu, & Cerezo, Maioris Parthenopæi Fori

Iudicis Celeberrimi, Patrono Generosissimo.

Flauius Ventrilia I. C. & Academic. Neap.

Ceu Debitum Tanto Heroi Tributum,

D.



D. IO.

D. IOSEPHO FELIV, ET CEREZO
VNIVERSI IVRIS DOCTORI,
ET COMPILATORI PERITISSIMO,
Suus ad omnia paratissimus

D. GABRIEL DE CORRAL
ABBAS TAVRENS. DICAT.
DISTICHON CARMEN.

Obtinuit nomen calami sollertia quondam,
Mœonij vatis qui nuce clausit opus;
FELIVS ò quantum præcellit! filius, inquam,
Vnicus Ausonij iuris, & ipse pater.
Caudice qui, eloquio pollens, ennucleat vno,
Quod prisci, & patres consuluere noui.
Egregios legum didicit decerpere flores;
Et vitro succos (igne fouente) trahit.
Occeani fluctus concha breuitate coercet;
Immensum sicco fac pede, Lector, iter.
Vtilior nullus labor est, docet ecce libellus
Quæ vigili studio tempora longa negant.
Laudibus ergò senes iuuenem celebrate Magistrum:
Et merita iuuenes cingite fronde comas.

D. FRANCISCI BERNAVDI I.C. NEAP. AD AVTHOREM
DON IOSEPH A FELIV.
Anagramma.
PLVS IDEO IASONE.

Eiusdem D. Gabrielis ad dictum Anagramma.

AEsonides celerem didicit contexere pinum,
Et prior indomito subdere fræna mari:
Quid mirum? trannat legum si FELIVS æquor,
Et charta, & calamo per freta scandit iter?
PLVS IDEO IASONE nitet, secura quieto
Remige, qui tutus marmora salsa domat.

Impri-

Imprimatur,

Alexander Lucianus Vicarius Generalis Neapol.

Io. Vincentius Iuuenis Cimiliarcha Canonicus Deputatus vidit.

Illustrissime, & Excellentissime Domine

Iussu E.V. Librum Margaritarũ Iuris prudentiæ V.I.D.D. Iosephi Feliu, & Cerezo Iudicis in Ciuilibus M.C.V. elaboratissimi earum inuentoris perlegi; emicat in his scriptis Margaritarũ copia eiusdem iuris prudentiæ, vt facilè omnes legum Professores eis ditari possint, quapropter supplicandum V.E. existimo vt in publicam lucem prodeant, vt earum abundantia totus ditetur Orbis, & thesaurus hic publicæ vtilitati prodeat. Neap. Vndecima Kalendis Septembris 1641.

V. E.

Humilissimus seruus

Emilius Caualerius.

Vidit Arias de Mesa Regius Consiliarius Delegatus per Suam Excellentiam pro reuisione Librorum.

Visa prædicta relatione Imprimatur.

Brancia Regens. Zufia Regens. Sanfelicius Regens.

Prouisum per Suam Excellentiam, Neap. die 26. Septembris 1641.

Scarcella.



ELEN-

ELENCHVS AVTHORVM
ET IVRIS INTERPRETVM.

Quorum authoritate plurima, quæ in hac Margarita dicuntur, confirmantur, & quibus in his notis conscribendis vsus sum.



Bbas Panormitanus, *super decret. & sext. et in cons.*

Accursius, *super toto corpore ciuili ff. instit. & C.*

Achilles de Grassis, *in suis decis.*

Achilles Personalis *in tractat. adipiscen.*

Ægidius Bellamera *in decis.*

Ægidius Bossius *in tract. de delict.*

Albericus de Rosate *super ff. & C. & in suo dictionar.*

Alexander *in suis repetition. super ff. & C.*

Alexander Trentacique *in suo tract. var. resolut.*

Aluarotus ab Aluarotis *super ff. & C:*

Amanellus de Claris *super singul. diuers.*

Ambrosius Opin. *super C. ff. & infort. & in repetit. §. diui.*

Ambrosius Calepinus *in suo dictionar.*

Andreas Alciatus *in suis consil. & in tract. de præsumption.*

Andreas de Isernia *in suis comment. super constit. Regni, & in comment. de feudis.*

Andreas Barbatia *in suis cons.*

Andrèas Tiraquellus *de iure primogen.*

Angelus *super ff. & C.*

Angelus Aretinus *super institut.*

Antoninus Thesaurus *in suis decis.*

Antonius de Butrio *super decret. & sext.*

Antonius Gomezius *in tract. var. resolut. & ad ll. Tauri.*

Antonius Bellonus *in suis consil.*

Antonius Capycius *in suis dec.*

Antonius Maria Corrasius *in tract. de commun. V. I. D. opin.*

An-

Ca-

Salon de Pace.
Franciscus Muños de Escobar *in tract. de ratiociniјs.*
Franciscus Viuius *in suis decis.*
Franciscus Castrac. *in tract. de societate.*
Frãconius *in tract. de restitut.*
Frumagus *in rep. l. quartam ff. ad l. falcid.*
Fuluius Pauianus *in tract. de probat.*
Gaillus *in pract. obseruat.*
Galialuus *super ff vet. & nou.*
Gambarius *in suis decis.*
Garsia Mastrillus *in suis decis.*
Gaspar Caballinus *in tract. de euict.*
Gaspar Rodericus *in tract. de ann. reditib.*
Geraldus de Petrasanta *in suis singul.*
Gerardus Mazzolli *in suis cõs.*
Gomesius Leonius *in decis.*
Gõzalus Suarez *in praxi Eccle-*
Gozzadus *in suis cons.*
Granutius *in suis theorematis.*
Guidon Papa *in suis qq. & dec.*
Gulielmus Pipinus *in quadragesimali.*
Gulielmus de Benedictis *in rep. cap. Rainutius de testam.*
Gulielmus Cassadorus *in suis decis.*
Hector Felicius *in tra. de societ.*
D. Cons. Hector Capycius Latro *in suis decis. nouiss.*
Herculanus *in tract. de cautel.*
Henricus Card. Hostiensis *in sua summa super C. ff. vet. & nou. & in tract. de immunitate Ecclesiæ.*
Heringius *in tract de fideiuss.*
Hieronymus Gratus *in respons.*
Hieronymus Grach. *in cons. de syndicatu.*
Hieronymus Paulus *in practic. Cancell.*
Hieronymus Cagnolus *super ff. & C.*
Hieronymus Gigas *in quæst.*
Hieronymus Gonzales *super reg. Cancell.*
Hippolitus de Marsilijs *in repetition. super ff.*
Hippolitus Bonacina *in tract. de equo.*
Horatius Barbatus *super prag. de assistent.*
Hormannus *super C. ff. & inf.*
Iacobinus à Sancto Georgio *in tract. de feudis.*
Iacobus Mandellus *in suis cõs.*
Iacobus de Arena *super ff et C.*
Iacobus Puteus *in suis decis.*
Iacobus Venent. *in suis quæst.*
Iacobus Menochius *in suis cõs. & in tract. de arbitr. Iud.*
Iacobus de Beluisu *super ff. & C.*
Iacobus Machel. *in patroc.*

Iacobutius de Franchis *in feudor. vsus prælud.*

Ianuarius de Prato *in comm. ad constit. vtriusq; Siciliæ.*

Iason *super ff. C. & Auth.*

Innocentius *super decretal.*

Ioachimius Misingerius *in suis obseruat. & super instit.*

D. Io: Aloysius Riccius *in collect. decis.*

Io: de Arnono *in suis soliloq. & dialog.*

Io: Andreas *in tit. de regul. iur. & super decretal. & sext.*

Io: Antonius de Nigris *in cap. Regni.*

Io: Bapt. Assinius *super Iudic. prax.*

Io: Bellonus *in suis consil.*

Io: Corrasius *in lib. miscell.*

Reg. Io: Franciscus de Ponte *in tract. de potest. Proreg. & in cons. & decis. Collat. Cons.*

D. Regens Io: Franciscus Sanfelicius *in suis decis.*

Io: Faber *super C.*

Io. Paulus Galterius *in sua praxi instrumentaria.*

Io: Imola *super decretal. et sext. super ff. & C. & in suis cons.*

Io: Paulus Balzaranus *in comment. super Constit. Regni.*

Io: Franciscus Capiblancus *super pragm. de Baronib.*

Io: Lupus *in repetit. cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor.*

Io: de Grandis *in tract. de bello exulum.*

Io: de Amicis *in suis cons.*

Io: Lopez *in repetit. rubr. de donationib.*

Io: Petrus de Ferrarijs *in sua pract. Papiens.*

Io: Cephalus *in suis consil.*

D. Io: Gutierrez *in suis canon: quæst.*

Io: Vincentius Hondedeus *in suis cons.*

Io: Vincentius Lanarius *in suis repet. feudal.*

Io: Baptista Plotus *in tract. de in litem iurando.*

Io: Franciscus Ripa *super ff. & infort.*

Io: Petrus Surdus *in suis consil.*

Io: de Neuizzarijs *in suis cons.*

Io: Baptista Bouius *in tract. præscript.*

D. Præses Io: Baptista Valenzuela Velasquez *in suis cons.*

Io: Baptista de Sancto Seuerino *in tract. transact.*

Io. Nicolaus Arelius *super ff. & C.*

Io: Baptista Villa *in tract. de regul. iur.*

Io: Ferr. Montanus *in suo tract.*

Io: Bernardinus Muscatellus *in praxi ciuili S. C.*

Io: Bal. de Caccialup. *in tract. de debit. suspect. de fuga.*

Io: Hennequinus *in tract. Notar.*

Nicolaus Euerardus *in centum modis argum.*
Nicolaus de Milis *in suo reper.*
Nicolaus Antonius Gizzarellus *in suis decis.*
Nouarius *in praxi elect.fori.*
Octauianus Cacheranus *in decis.Senatus Pedemont.*
Octauianus Vulpellini *in consi crimin.*
Oddus *in tract.*
Odofredus *super ff. & C.*
Oldradus *in suis consil.*
Oxzerius *super instit.*
Pacificus de Saluiano *in suo tract.*
Padilla *super C.*
Paleottus *in suis decis.*
Pancirolus *in suis consil.*
Paponius *in arrest.*
Paris de Futeo *in tract. de sind.*
Paulus Castrensis *in suis consil. & repetit. super ff. & C.*
Pedrochus *in suis consil.*
Peregrinus *in suis decis.*
Personalis *in trac. quorũ bonor.*
D. Præses Don Petrus Iordanus Vrsinus *in suis quæst.feudal.*
Petrus de Benintendis *in suis decis. Rotæ Bonon.*
Petrus de Ancharano *in suis consil.*
Petrus Gregorius Tholosan. *in sintag. iuris vniuers.*
Petrus Barbosa *in tit. de iudicijs*
Petrus Follerius *in prax. crim.*
Petrus Philippus Corneus *in suis cons.*
Petrus Caballus *in resolu. crim.*
Petrus Paulus Parisius *in suis consil.*
Petrus Rebuffus *in suis tract.*
Petrus Dueñas *super regul.*
Petrus Callisto Ramirez *in tract analit. de potest. Princip.*
Phanuccius de Phanuccijs *in tract. de inuen. confect.*
Philippus Decius *super decret. ff. & C.*
Consi. Philippus Paschalis *de virib. patr. potest.*
Plaza *in epit. delict.*
Polidorus Ripa *in suis obseru.*
Portius *in suis cons. & instit.*
Prosper Carauita *super ritibus M.C.V.*
Prosper Farinacius *in suis qq.*
Raphael Cumanus *super ff. C. & infort. & in suis cons.*
Raphael Fulgosius *in suis cons.*
Repetentes *super toto corpore ciuil.*
Riminaldus Senior *in suis cõs.*
Riminaldus Iunior *super instit. & in suis consil.*
Robertus Maranta *in tract. de ord. Iudic. & in repetit.*
Robertus Lancellottus *in tractat. de attentat.*
Rodoanus *in tract. de alienat.*

rei Eccles.
Rodulphus *in suis quaest.*
Rolandus à Valle *in suis cons.*
Ronch. *super C. & ff.*
Rubinus *in suis decis.*
Sayrus *in suis decis.*
Sarnensis *in quaest.*
Sarnerius *in suo compend.*
Scaccia *in tract. de appellat.*
Regens Scipio Rouitus *super pragm.*
D. Consil. Scipio Theodorus *in suis allegat.*
Scotus *in suo tract.*
Sebastianus Medicis *in suis decis. Prou. March.*
Sebastianus Vanticus *in tract. de nullit. & defect. iurisd.*
Serafinus *in suis decis.*
Sforzia de Oddo *in tract. de restit. in integr.*
Signorellus de Homodeis *in suis cons.*
Siluanus *in suis consil.*
Simon de Preta *in suis consil.*
Simoncellus *in tract. de decret.*
Sotus *in suis quaest.*
Speculator *in tract. de sindic.*
Stephanus Gratianus *in suis discept. forens.*
Suarez *in suo tract.*
Syluester Aldobrandinus *super instit. & in consil.*
Thobias Nonius *in suis consil.*
D. Thomas Aquinus *super exod.*
Thomas Gramaticus *in suis decisionib.*
Thomas Actius *in tract. de infirmit.*
Tiberius Decianus *in suis cons.*
Tindarus *super regul. & in cōs.*
Vbertus de Bob. *super C.*
Vegius *in suis cons.*
Verallius *in suis decis.*
Vestrius *in sua praxi.*
Villalobus *in trac. commun. opinion.*
Vincentius Carotius *in tract. de locat.*
Praes. Vincentius de Franchis *in suis decis.*
Vitalis Cambarus *in tract. clausarum.*
Zabarellus *super decret. & sext.*
Zillettus *in suis cons.*
Zuccardus *super ff. & C.*

FINIS



EX IVRE PONTIFICIO CIVILI ET REGIO

Sequentes loci, in huius Margaritæ Prima, & Secunda Parte, iuxtà Doctorum sensum, & intellectũ ingeniosè explicantur.

Ex Iurè Canonico.

TEx. in cap. accedentibus extra de exceß. prælat. *limitatur per glossam* fol. 2. col. 2. par. 1.

Tex. in cap. doceri de præscript. *exponitur* fol. 3. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. quod super his de maiorit. & obedient. *notatur* ibid.

Gloss. in cap. sciant cuncti de electionibus in 6. *expenditur* f. 4. col. 1. p. 1.

Tex. in cap. fin. de offic. ordinarij *declaratur* fol. 4. col. 2. par. 1.

Gloss. in cap. quamuis de pactis in 6. *enodatur* fol. 6. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. fin. de offic. Vicar. in 6. *explicatur* fol. 7. col. 2. par. 1.

Tex. in cap. grauis extr. de caus. poss. & propriet. *exponitur, & ampliatur per tex. in l. 1. §. si functus ff de vi, & vi armat.* fol. 9. col. 1. par. 1.

Gloss. in cap. quamuis de elect. in 6. *expenditur* fol. 16. col. 2. in fin. par. 1.

Tex. in cap. non solùm de appell. in 6. & tex. in l. appellatione ff. nil innouetur appell. præced. *concordantur* fol. 21. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. statuimus extra de maledic. *remissiuè exponitur.* ibid.

Gloss. in cap. cum ex eo de elect. in 6. *expenditur*, fol. 39. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. si diligenter de foro compet. *remissiuè notatur*, ibid.

Gloss. in cap. venerabilis de offic. delegat. *exponitur*, ibid.

Gl. in cap. ad dissoluẽdũ extr. de spõs. impuber. *enodatur*, f. 40. col. 1. par. 1.

Gloss. in cap. litteræ tuæ extr. de dilation. *expenditur*, fol. 44. col. 1. p. 1.

Gloss. in cap. ex litteris extra de diuortijs, *quomodo procedat*, ibid. col. 2.

Tex. in cap. de his extra de accusat. *limitatur per eius glossam*, fol. 55. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. de causis de offic. delegat. *expenditur*, fol. 60. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. plures de offic. deleg. in 6. *limitatur*, ibid.

Gloss. in cap. præter §. ad hoc in verbo ducibus, *explicatur*, fol. 81. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. eum qui de præbend. in 6. *exponitur*, fol. 24. col. 2. p. 1.

Gloss. in cap. in pertractandis extra de iur. calumn. *enodatur*, fol. 133. col. 1. par. 1.

Tex. in cap. verum extr. de iureiur. *expenditur*, ibid.

Tex. in cap. 1. de offic. legat. *limitatur per glossam*, fol. 143. col. 2. p. 1.

Gloss. in cap. licet casu de elect. in 6. *exponitur*, fol. 146. col. 1. p. 1.

Tex. in cap. 2. de testibus, *commendatur*, fol. 150. col. 1. p. 1.

Gloss. in cap. multa, ne Cleric. vel monac. *notatur*, fol. 151. col. 2. par. 1.

Tex. in cap. 1. de Parroch. *exponitur*, fol. 2. col. 1. p. 2.

Tex. in cap. vlt. de frigid. & malefic. *distinctè enodatur*, fol. 2. col. 2. p. 2.

Tex. in cap. de illis de despons. impub. *notatur*, fol. 3. col. 1. p. 2.

Tex. in cap. 2. de procurat. *limitatur*, fol. 4. col. 1. p. 2.

Tex.

Ex Iure Digeſtorum.

Ex Iure Cæsareo.

Tex.

Gloss.

Tex.

Tex.

Ex Iure Constitutionum Regni.

Ex Capitulis Regni.

Ex Ritibus M.C.V.

Ex Pragmaticis.

Prag.

FINIS



MARGARITÆ VARIARVM CONCLVSIONVM

TAM AD COMMVNE, QVAM AD NONNVLLORVM locorum municipale ius concernentium,

Omnes flosculos in vtriusque iuris, pluribus textibus reconditos secundùm alphabeti ordinem explicantis.

PARS PRIMA

AVTHORE

D. IOSEPHO FELIV ET CEREZO

PRIMVM REGIÆ AVDIENTIÆ SALERNI AVDITORE, deinde rei pecuniariæ M. C. V. Iudice.



IN VERB. QVAE INCHOANT A LIT. A.

PROOEMIVM.

1 

Mne agens agit propter finem, & finis est qui mouet agẽtem, l. si pater, & l. nec apud C. de hæredib. institutẽd. l. eam quam vbi Bald. C. de fideicomiss. nil aliud est finis qui me mouet, nisi firma, & aqua voluntas Authorum, Interpretumque iuris faciliorem legalis doctrina intelligentiam (pro studiosorũ vtilitate) tradẽdi, et cùm tanta sint Doctorũ dicta, & iam ab Antiquioribus om-

nia, quæ à Recentioribus tãtummodo repetũtur, ſcripta ſint, ad fontemque, qui ire poteſt accedere debeat, in vtriuſq; iuris textibus floſculos
2 *reconditos, breuiter cõſcribo, quia Doctor debet eſſe breuiloquus, gloſſ. in cap. cum ſit ars de ætate, & qualitate, & ex tex. in Auth. de referend. circa finẽ, vide Abb. in proœmio decret. in 2. col. quamuis non debet ita eſſe breuis, vt non perfectè dicat, vel intelligatur gloſſ. in clement. conſtitutionem in verſ. de nouo in*
3 *fine de elect. & cùm digniora ſint proponenda gloſſ. inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil. §. finali, vt doctrina ſtudioſis ſit vtilis, nã cupiditas diſcendi eſt optima ratio viuendi, l. apud Iulianum ff. de fideicommiſſ. liber. digniora ſtrictim, clareq; referam ex tex-*
4 *tibus, & ex Doctoribus, quorũ auctoritas vbi deficit lex pro lege eſt ſeruanda, l. ſi idẽ cũ eodem ff. de iuriſd. omn. Iudic. vbi Angel. hoc notat Hoſtienſ. in cap. inquirendi de pec. Cler. vide latiſſimè in tractatu Canonicor. Regul. in 2 part. princip. titul. 7. & quoniam Margarita eſt lapillus candidus in conchis naſcens, quem Romani vnionem vocant, quòd nulli duo reperiantur indiſcreti, Ambroſ. Calepin. in ſuo dictionario, & Cicer. 6. ver. nego vllam gemmam, aut Margaritam fuiſſe quin abſtulerit; meritò opuſculum hoc Margarita appellatur, cùm ſit quadã vnio, gemmaque variarum delectus concluſionũ pro quarũ faciliore declaratione, ſi alia indigere videretur (maiorẽ quãdoqui dẽ explicationẽ materiarũ varietas non ſinit) in ſuis locis iuris Interpretes, & textus (quorũ legumq; auctoritate concluſiones confirmantur) videri poſſũt, & vt facilius materia inueniantur litterarum ordine (diuino inuocato præſidio) à littera A, vt alphabeti prima ordior.*

Abbat.



BBAS de matrimonijs cognoſcere, & publicas pœnitentias iniũgere, & litteras indulgentiarum concedere nõ poteſt, quæ omnia ſunt Epiſcopalis dignitatis, gloſſ. in c. accedentibus extra de exceſſib. præl.

Limitatur procedere niſi ei compe-

petat de iure speciali d.gloss.

Abbas potest agere nomine Monasterij, etiam sine mandato c.edoceri de præscript.

Abbas potest ex priuilegio habere ius conferendi beneficium in sua Ecclesia c.Abbatem vbi Abb. de rescript.

Abbates non habẽtes curam animarum non tenentur venire ad Synodum diœcesanam c.quod super his de maiorit.& obedient.

Abbas potest remouere priorem annualem absq; causa, Rot.dec.778. par.1.diuers.

Abbatis nomen est sollicitudinis nõ honoris Capell.Thol.q.309.

Abbas præcedere debet Canonicum, præterquam in actibus processionalibus,& in Ecclesia Cathedrali, Felyn. in c.pastoralis n.9.de offic. delegat.

Abbatissa debet eligi virgo, & absq; Summi Pontificis dispensatione corrupta non potest, Capell.Thol. q.296.& multa alia inuenies in repertor.Abb.in d.verbo.

Ablatiuus.

Ablatiui absoluti in conditionem resoluuntur, l.à testatore ff.de condit.& demonstr.

Limitatur, vt non procedat in casu, de quo per Castr.in l.tenetur §. si venditi num.3.ff.de act.empt.& alias limitationes videas per Soccin.in suis fallentijs, vide D. Regent.Carolũde Tapia Marchionẽ Belmontis decis.suprem.Ital.Cõs. 23.n.116. & D.Consiliarium Scipionẽ Theodorum alleg.56.n.16. Ramirez in tract. analytic.de potest Princ.§.4.nu.17.

Abolitio.

Abolitio generalis, quæ fit à Principe siue indultus, nil aliud est nisi quædam indulgentia, quæ potest esse generalis, vel particularis,& à solo Principe conceditur, puta ob diem insignem filij nati, resq; prosperè gestas, hostesque debellatos, vel ob possessionẽ Regni, vel statum adeptam, l. abolitio cum l. seq. ff.ad Turpill. latè per Luci.Foller. super pragm.4.de composit.nu.57. vbi dicit, quòd etiam Barones huius Neapolitani Regni faciunt indultum in eorum statu, quod est intelligendum, dummodo in suis priuilegijs potestatẽ habeãt componendi, & gratiãdi, & quod partium remissiones præcedant; & quæ delicta non comprehendantur in generali abolitione, & quod comprehendat etiam carceratos, & condemnatos, vide latè per Iul.Clar. in §.fin.quæst.56. nu. 13.& 14.& latissimè per Add.ibi n. 97. & sequent. videas etiam prag. huius Regni sub titul.de abolitionib.D.Cõs.D.Francisc.Merlin in contr.forens.cent.1. c.69. num.5. vbi quod offendentes Barones non gaudent Regio generali indultu, sicut is, qui offendit Officiales, latè Mastrill. de magistr. lib.4. cap.15. n.17.& de indultu cap.36. nu.18. quia Barones sunt Iudices suorũ Vassallorũ Regia manu cõstituti, ideoq; Regij Officiales dicuntur, Vinc. de Franch.dec.274. num.3.& sic cum sola M.C. de delictis Officialiũ cognoscat ex ritu 46. consequitur Barones non esse subditos, nisi ipsius M.C. iurisdictioni, ita subtiliter notat, & tenet d. D.Cons.D.Frãc.Merlin. vbi sup.

Abbortum.

Abhortum procurans pœna capitis punitur l. Cicero ff. de pœn. & apud Iulium Clarum potest poni exemplũ in puella prægnante, quæ potionibus partum abegerit honoris sui conseruandi causa, & licet percutiens mulierem prægnãtem, simpliciter Boss. in tit. de homic. lib.6.dicat quòd quando adest dolus pœna vltimi supplicij puniatur, tu distingue. aut partus adhuc nõ

erat animatus, & tunc punitur pęna extraordinaria, ſi verò erat animatus punitur pœna homicidij, & hæc eſt communis opinio, vt atteſtatur Blanc. in pract. crimin. fol. 75. num. 33. quem refert Iul. Clar. lib. 5. § fin. quæſt. 68. num. 1. & 2. & poſt quadraginta dies à cōceptione computandos partus habetur pro animato, gloſſ. in l. duo ff. de var. & extraord. cognit.

Abſentia.

Abſentia momentanea non conſideratur, l. ſi quis ita legauerit ff. de condit. & demonſt. notat Dec. in cap. quoniam Abb. extr. de offic. & poteſt. Iudic. delegat.

Abſentia licet ſit neceſſaria tamen impedit exactionem emolumentorum, quæ præſentia, & aſſiſtentia exiguntur, D. Conſiliarius Theodorus latè, & eruditiſſimè alleg. 49 nu. 3. & 4. videndus omnino.

Abſolutio.

Abſolutio ab excommunicatione ſi cauſa Papa ſibi nō reſeruat, Ordinario eſt permiſſa, gloſſ. fin. in cap. ſciant cuncti de elect. in 6.

Abſolutio ab excommunicatione, ſiuè ſuſpenſione eſt neceſſaria etiā quòd ſint latè ad tempus, Capell. Thol. q. 293.

Abſolutio à iuramento promiſſorio, quàm ab aſſertorio difficilius conceditur, Aret. conſ. 74. Surd. conſ. 37.

Abſolutio à iuramento interpoſito ſuper contractu ſimulato non eſt neceſſaria, Salyc. in l. 1. nu. 7. C. de oper. libert. Surd. conſ. 37.

Abſolutio à iuramento peti non poteſt, niſi quādo eſſet interpoſitum dolo, metu, vel ſuper re illicita videlicet vſuris, Dec. conſ. 179. ſub num. 3.

Abſolutio à iuramento non conceditur periuro cap. debitores vbi Imol. & Abb. de iureiurand. Vital. in tract. clauſularum de abſolutione à iuramento.

Abſolutio ab excommunicatione non probat illum excommunicatum, Innoc. in cap. cum dilectus de ordin. cognit. num. 9. Rot. de excōmunicat. deciſ. 8. in nouis, & ſi ſit appellatum ad cautelam, vide per Abb. in d. c. & Add. ad d. Abb. in c. ab excommunicato num. 20. de reſcriptis vbi abſolutionem ab excommunicatione ad cautelam petens non fatetur ſe excommunicatum, ſecus ſi ſimpliciter.

Limita vt per D. Ricc. coll. 1770.

Abſolutio ad cautelam conceditur à cenſuris latis contra Curiam ſine cauſæ cognitione ad beneplacitū de ſtilo Rotę, Ceſ. de Graſ. deciſ. 1. de ſent. & excommunicat.

Abſolui ab excommunicatione nemo debet niſi petat, Abb. in c. ab excommunicato de reſcript. n. 20.

Abſolutio ab excommunicatione ex falſa cauſa obtenta non prodeſt, cap. ex parte de offic. Ordinar. vbi gloſ. & Felyn.

Abſolutio ab excommunicatione poteſt delegari cap. finali de offic. Ordinarij.

Acceptatio, & Accipiens.

Acceptatio actus nulli non impedit, quominus de nullitate dici poſſit, Angel. in l. poſt quam ff. de pet. hęredit. quia in eo non cadit ratificatio, Felyn. in cap. cum dilecta n. 8. de reſcript.

Accipiens epiſtolam ſi nō contradicens illam retinet videtur fateri, & aſſentiri contentis in ea, Iaſ. in repetitione legis admonendi nu. 141. & ibi addit. Vide add. ad Dyn. in cap. qui tacet de regul. iur. in 6. Crauett. in rub. de legat. 1. nu. 118. Bart. in l. cum tabernam §. idem quęſiuit circa fin. de pignorib. Soc. Sen. conſ. 564. lib. 3. Aret. conſ. 51. videtur dicendum in princ. Gabr. de præſumption. concluſ. 2. Rot. deciſ. 811. p. 1. diuerſ. vbi latè.

Limita vt procedat ſi viuo mittęte peruenit epiſtola ad manus eius, cui

cui dirigebatur, Alex. conf.24.nu. 10.lib.5.Ruin.conf.131.n.6.lib.1. Purpur.conf.219.

Limita etiam nisi epistola contineret calculum, quia non videtur fateri, Cepoll.caut.9.& vide infra in verb.obligatio.nu.10.

Acquisitio.

Acquisitio lucri ei fit, cuius contemplatione alteri aufertur, Bart.in l. 2.§.videndo, ff. ad Tertullian. Io: Nicol.Arel.in l.generaliter nu.43. C. de secund. nupt. vbi ponit illationes,& limitationes, vt procedat in dispositione legis, non autem hominis.

Actio.

Actio in rem personalis contra hæredes non successores datur, l.2.C. de hæred.vel actione vendita, notat glos.in l.de reb.C.de donat.ante nuptias. Limitatur hoc enuntiatum vt non vēdicet sibi locum, quando res, quæ in controuersia est, esset obligata prius actori, dict. l.de reb.eodem titulo, quam quidē prioritatem actor probare debet, vt probatur in d.l.de reb. & notat Ang. Aret. in §. item seruiant nu. 19.vers.secundo addas. Limitatur etiam vt non procedat, quando alienatio esset facta in fraudem creditorum, quia tunc potest creditor contra successorem agere, glos.in d.l. de rebus, vbi multa adducit.

Actio personalis non datur ei, cum quo nihil est gestum, Gabr.cons. 146.Surd.cons.51.sub num.9.vers. verum, lib.1.

Actio redhibitoria habet locum in omni re, siue sit mobilis, siue immobilis, siue se mouens, Aret.in §. in dupl. num.7.Instit.de act. Surd. decis.146.num.5.

Actio de constituta pecunia vt competat requiritur existentia crediti, Vinc.de Franch.dec.343.

Actio realis potest intentari in loco vbi sita est res, quamuis dominus illius sit diuersi fori l.fin. C. vbi in rem actio.

Limita quando possessor non reperitetur in illo loco, vel eius Procurator Castrens. in d.l.fin. Vinc. de Franch.decis.177.

Actio finium regundorum non habet admissam causam proprietatis, Benint.decis.86.

Actio pignoratitia vide infra in verbo pignoratitia num.18.

Actio iniuriarum annuo tempore præscribitur, quia iniuriatum non potest agi post annum, l.si non conuitij,& ibi gloss.fin.circa fin.C.de iniur. l.quærela C.ad l.Cornel. de fals.

Actio in rem scripta est deducenda in foro rei, non autem vbi res sita est, Angel.in l.cū in longi C.de prescript.longi temp.

Actio personalis non impedit alienationem rei, l. à Diuo Pio §.si super reb.ff.de re iudic.Rip.in c.cum M. Ferrariens.nu.193.de constit.Roman.cons.277.num.3.

Actio non quæritur ex contractu facto à tertio super re aliena, nisi cōtrahens contrahat procuratorio, vel eius nomine, Seraphin. decis. 95.

Actio quę speratur nouari per aduentum conditionis in fauorem agentis, potest interim in iudicium deduci, Iaf. in l. post dotem ff. solut. matrimon.num.12.

Actio de dote constante matrimonio nō competit vxori, sed viro, Bart. in l.si constante num.61. ff.sol.matrim. Paris.cons.33. num.67.lib.1. Crauet.cons.91.nu.87.

Actio in rem scripta datur contra singulares successores, Soc.in l.rē quę nob. num.8.de acquir.poss.nō quia sint successores, sed quia possident, Ripa in l.1. §.si hæres num.9. ff.ad Trebel l.

Trebell. Put. dec. 58. Rip. in c. sæpè num. 19. de restitut. spoliatorum.

Actiones, & iura personalia non possidentur, vide infra in verbo Ius num. 43.

Actus, & Acta.

Actus in continenti facti correspectiui dicuntur, Dec. cons. 612. Limita non procedere quando eorum alter est necessarius, Mandell. cons. 45. n. 8. & 9.

Actus, qui habuit legitimam, & debitam formam, licet non sit secutus effectus non debet per legem annullari, Bart. in l. omnes populi in secunda quæst. princip. ff. de iust. & iure.

Actus, qui deuenit ad casum, à quo incipere non potest quando vitietur, vide Bart. in l. pen. §. & si placeat, ff. de verb. oblig. & distingue vt per eum, & Bald. in l. & quia nu. 2. ff. de iurisd. omnium Iud. l. patre furioso, & ibi gloss. ff. de his, qui sūt sui, vel alieni iuris, l. Barbarius de offic. præt.

Actus non dicitur verti in detrimētum alterius quando non affert ei damnum principaliter, licet secūdario, gloss. fin. in cap. quamuis de pactis in 6. notat Ias. in l. filiusfam. §. diui ff. de leg. 1. nu. 52. quod est notandum ad statuta Aret. in l. rescriptum ff. de pactis.

Actus voluntarij possunt per protestationem limitari, Felyn. in cap. cū accessissent sub n. 30. de constit. l. 2. ff. si quis caut.

Actus successiuè in instrumento celebrati ille prius præsumitur præcessisse, qui reddit actum validum, arg. tex. in l. 2. ff. de vulg. & pupill. notat Euerard. in sua Centuria in loco ab ordine num. 5. circa fin.

Actus contiguus mandato nō dicitur præter, nec contra, Felyn. in c. causam num. 5. de sent. & re iud. & idē Felyn. in c. translato de const.

Actus si non valet eo modo, quo geritur non valet, vt valere potest, Roman. cons. 496.

Actus, qui potest referri ad aliquem effectum non dicitur onere facultatis. Felyn. in c. inter cęteras nu. 11. de rescript.

Actus, qui potest se habere indifferēter cū dolo, & sine dolo ab eo quælibet causa excusat, add. ad Bart. in l. 1. §. non autem ff. si quis testam. lib. esse iussus fuerit.

Actus facti eodem die si nō appareat, qui prius præcesserit simul facti prę sumuntur, & ideo neuter valebit, Felyn. c. capitulum num. 10. de rescript.

Actum cum limitatione, quando lex requirit, non sufficit actus sine limitatione, nec limitatio sine actu, l. fulcinius §. 1. ff. ex quibus caus. in poss. eatur.

Actus, qui debet celebrari cum alicuius præsentia si absque eo fit non tenet gloss. in c. causam matrim. & ibi Abb. vbi declarat, an requiratur pro necessitate, vel honestate.

Actus, qui annullatur nisi aliquid interuenerit, sufficit quod interueniat etiam post perfectum actum, nisi requiratur certo tempore, Felyn. in c. ad hæc de rescript.

Acta debent integrè transportari ab eo, qui instat pro expeditione causæ, Gratian. discep. forens. quæst. 121.

Actor.

Actor debet concludenter, non autē præsumptiuè probare suam intentionem, Bellam. dec. 611.

Actor non constituitur ad lites futuras, Feder. de Sen. cons. 100. nu. 4.

Actor quis dicatur, vel reus stante cōmissione iactationis, vide Osach. Pedam. dec. 150. Alex. cons. 103. lib. 5. & ibi Add.

Actor non liberatur ab onere probādi quamuis reus onus in se assumpserit

pserit, Serafin. decis.391.

Actor, qui super re, de qua agitur excipiẽdo succubuit quando agẽdo audiatur, Dec. cons. 196. nu. 1. Abb. in c. fin. de ordin. cognit. nu. 8. non tamen è contra qui succubuit agendo potest audiri excipiẽdo, Castrens. in l. fin. C. de ordin. Iudic. nu. 8.

Accusator, & Accusatus.

Accusator, qui semel ab accusatione destiterit amplius non admittitur, l. destitisse C. ad Senat. Cons. Turp. l. si maritus la seconda §. si negauerit ff. de adulter. l. abolitionem C. eodem tit. l. accusatione C. qui accus. non poss. vbi Bald. in princ.

Accusatus de crimine, si moritur extinguitur pena, & quid de eius bonis, vide in l. 1. C. si reus, vel accusator mortuus fuerit.

Adiectus, & Additio.

Adiectus solutioni agere potest si sua interfit, Ruin. cons. 204. num. 9. lib. 1. Paris cons. 167. nu. 3. lib. 3. Rota coram Iusto in Romana septẽmillium 15. Decembris 1603.

Adiecto solutioni, an rectè soluatur, vide infra in verb. solutio nu. 45.

Additio, quæ fit animo ad rem non habendam, seù alteri renunciandã non est in cõsideratione, Put. dec. 509. lib. 2. vide Crauet. cons. 200. Surd. cons. 101.

Adhibitus.

Adhibitus ad stipulandum quando videatur adhibitus animo donãdi, vel procuratorio nomine, tradit Bart. in l. quæ dotis ff. solut. matr. & ibi DD. & videas addit. ad Castr. in d. l. vbi ex mente Pet. de Anch. cõs. 32. dicit, quòd si est adhibitus ad stipulandum pro se, & descendentibus, vel hæredibus suis censetur adhibitus animo donandi.

Aduocatus, & Aduocare.

Aduocatus non potest esse Iudex in eadem causa, Abb. & Felyn. in c. irrefragabili de offic. ordin.

Aduocatus potest compelli vt exhibeat patrocinium gratis pauperibus c. 1. vbi Abb. de off. Iudic.

Aduocare etiam scolaris potest, glos. in l. 1. C. de ann. ciuil. lib. 11. facit l. quæsitum de fund. instruct. l. cum scriptum ff. de dote prælegat.

Administrator.

Administrator cum libera potestate non potest donare cap. fin. de offic. Vicarij in 6.

Administrator non potest cogi præcisè, vt restituat bona administrata, sed vt de illis rationem reddat, & reliqua restituat, Crauet. cons. 231. num. 16.

Adulterium.

Adulterij obiectum, siue exceptio, quòd mulier amiserit dotem propter adulterium, nõ competit heredibus viri, argum. l. fin. C. de reuocandis donat. l. rei iudicatæ §. 1. vbi Bart. Paul. & Alex. ff. de solut. matr. Ias. in l. sororem C. de his quib. vt indign. Rip. in l. generaliter C. de reuocãd. donat. n. 203. Couarr. de spons. Tiraq. in l. si vnquã C. eod. num. 217. Rom. cons. 286.

Limita quando maritus fuit conquestus, & fecit querelam, Ripa, & Tiraquell. in locis supra citatis.

Limita etiã quando vir ignorauit, idẽ Tiraq. in loco præalleg. alia videbis infra in verb. Maritus nu. 1.

Aedificare.

Aedificare volens iuxta domum vicini debet dimittere spatium duorum pedum l. fin. ff. de fin. regund. de quo latè Surd. cons. 74. lib. 1.

Aedificare potest socius super muro communi, etiam quòd luminibus socij afficiatur, Ias. cons. 98. lib. 1. num 7. vide Thesaur. dec. 23. & 45.

Aegidiana.

Aegidiana non habet locum extra Statum Ecclesiasticũ, Moed. decis. 47.

Ex Iure Constitutionum Regni.

Ex Capitulis Regni.

Ex Ritibus M.C.V.

Ex Pragmaticis.

Prag-

FINIS



MARGARITÆ VARIARVM CONCLVSIONVM

TAM AD COMMVNE, QVAM AD NONNVLLORVM locorum municipale ius concernentium,

Omnes flosculos in utriusque iuris, pluribus testibus reconditos secundùm alphabeti ordinem explicantis.

PARS PRIMA

AVTHORE

D. IOSEPHO FELIV ET CEREZO

PRIMVM REGIÆ AVDIENTIÆ SALERNI AVDITORE, deinde rei pecuniariæ M. C. V. Iudice.



IN VERB. QVAE INCHOANT A LIT. A.

PROOEMIVM.

1 

Mne agens agit propter finem, & finis est qui mouet agẽtem, l. si pater, & l. nec apud C. de hæredib. instituẽd. l. eam quam ubi Bald. C. de fideicomiss. nil aliud est finis qui me mouet, nisi firma, & æqua voluntas Authorum, Interpretumque iuris faciliorem legalis doctrinæ intelligentiam (pro studiosorũ utilitate) tradẽdi, et cùm tanta sint Doctorũ dicta, & iam ab Antiquioribus om-

nia, quæ à Recentioribus tãtummodo repetũtur, ſcripta ſint, ad fontemque, qui ire poteſt accedere debeat, in vtriuſq; iuris textibus floſculos
2 *reconditos, breuiter cõſcribo, quia Doctor debet eſſe breuiloquus, gloſſ. in cap. cum ſit ars de ætate, & qualitate, & ex tex. in Auth. de referend. circa finẽ, vide Abb. in proœmio decret. in 2. col. quamuis non debet ita eſſe breuis, vt non perfectè dicat, vel intelligatur gloſſ. in clement. conſtitutionem in verſ. de nouo in*
3 *fine de elect. & cùm digniora ſint proponenda gloſſ. inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil. §. finali, vt doctrina ſtudioſis ſit vtilis, nã cupiditas diſcendi eſt optima ratio viuendi, l. apud Iulianum ff. de fideicommiſſ. liber. digniora ſtrictim, clareq; referam ex tex-*
4 *tibus, & ex Doctoribus, quorũ auctoritas vbi deficit lex pro lege eſt ſeruanda, l ſi idẽ cũ eodem ff. de iuriſd. omn. Iudic. vbi Angel. hoc notat Hoſtienſ. in cap. inquirendi de pec. Cler. vide latiſſimè in tractatu Canonicor. Regul. in 2. part. princip. titul. 9. & quoniam Margarita eſt lapillus candidus in conchis naſcens, quem Romani vnionem vocant, quòd nulli duo reperiantur indiſcreti, Ambroſ. Calepin. in ſuo dictionario, & Cicer. 6. ver. nego vllam gemmam, aut Margaritam fuiſſe quin abſtulerit; meritò opuſculum hoc Margarita appellatur, cùm ſit quædã vnio, gemmaque variarum delectus concluſionũ pro quarũ faciliore declaratione, ſi alia indigere videretur (maiorẽ quãdoquidẽ explicationẽ materiarũ varietas non ſinit) in ſuis locis iuris Interpretes, & textus (quorũ legumq; auctoritate concluſiones confirmantur) videri poſsũt, & vt facilius materia inueniantur litterarum ordine (diuino inuocato præſidio) à littera A, vt alphabeti prima ordior.*

Abbas.



BBAS de matrimonijs cognoſcere, & publicas pœnitentias iniũgere, & litteras indulgentiarum concedere nõ poteſt, quæ omnia ſunt Epiſcopalis dignitatis, gloſſ. in c. accedentibus extra de exceſſib. præl.

Limitatur procedere niſi ei com-

petat de iure speciali d.gloss.

Abbas potest agere nomine Monasterij, etiam sine mandato c.edoceri de præscript.

Abbas potest ex priuilegio habere ius conferendi beneficium in sua Ecclesia c.Abbatem vbi Abb. de rescript.

Abbates non habētes curam animarum non tenentur venire ad Synodum diœcesanam c.quod super his de maiorit.& obedient.

Abbas potest remouere priorem annualem absq; causa, Rot.dec.778. par.1.diuers.

Abbatis nomen est sollicitudinis nō honoris Capell.Thol.q.309.

Abbas præcedere debet Canonicum. præterquam in actibus processionalibus,& in Ecclesia Cathedrali, Felyn. in c.pastoralis n.9.de offic. delegat.

Abbatissa debet eligi virgo, & absq; Summi Pontificis dispensatione corrupta non potest,Capell.Thol. q.296.& multa alia inuenies in repertor.Abb.in d.verbo.

Ablatiuus.

Ablatiui absoluti in conditionem resoluuntur,l.à testatore ff.de condit.& demonstr.

Limitatur, vt non procedat in casu,de quo per Castr.in l.tenetur §. si venditi num.3.ff.de act.empt.& alias limitationes videas per Soccin.in suis fallentijs, vide D. Regent.Carolūde Tapia Marchionē Belmontis decis.suprem.Ital.Cōs. 23.n.116.& D.Consiliarium Scipionē Theodorum alleg.56.n.16. Ramirez in tract. analytic.de potest Princ.§.4.nu.17.

Abolitio.

Abolitio generalis, quæ fit à Principe siue indultus, nil aliud est nisi quædam indulgentia, quæ potest esse generalis,vel particularis,& à solo Principe conceditur,puta ob diem insignem filij nati, resq; prosperè gestas,hostesque debellatos, vel ob possessionē Regni, vel status adeptam,l. abolitio cum l. seq. ff.ad Turpill. latè per Luci.Foller. super pragm.4.de composit.nu.57. vbi dicit,quòd etiam Barones huius Neapolitani Regni faciunt indultum in eorum statu, quod est intelligendum, dummodo in suis priuilegijs potestatē habeāt componendi, & gratiādi, & quod partium remissiones præcedant ; & quæ delicta non comprehendantur in generali abolitione , & quod comprehendat etiam carceratos, & condemnatos, vide latè per Iul.Clar. in §.fin.quæst.56. nu. 13.& 14.& latissimè per Add.ibi n. 97. & sequent. videas etiam prag. huius Regni sub titul.de abolitionib.D.Cōs.D.Francisc.Merlin.in contr.forens.cent.1. c.69. num.5. vbi quod offendentes Barones non gaudent Regio generali indultu,sicut is,qui offendit Officiales, latè Mastrill. de magistr. lib.4. cap.15. n.17.& de indultu cap.36. nu.18. quia Barones sunt Iudices suorū Vassallorū Regia manu cōstituti, ideoq; Regij Officiales dicuntur,Vinc. de Franch.dec.274. num.3.& sic cum sola M.C. de delictis Officialiū cognoscat ex ritu 46. consequitur Barones non esse subditos,nisi ipsius M.C. iurisdictioni, ita subtiliter notat, & tenet d. D.Cons.D.Frāc.Merlin. vbi sup.

Abbortum.

Abhortum procurans pœna capitis punitur l. Cicero ff. de pœn. & apud Iulium Clarum potest poni exemplū in puella prægnante,quæ potionibus partum abegerit honoris sui conseruandi causa, & licet percutiens mulierem prægnātem, simpliciter Boss. in tit. de homic. lib.6.dicat quòd quando adest dolus pœna vltimi supplicij puniatur, tu distingue, aut partus adhuc nō

erat animatus, & tunc punitur pęna extraordinaria, ſi verò erat animatus punitur pœna homicidij, & hæc eſt communis opinio, vt atteſtatur Blanc. in pract. crimin. fol. 75. num. 33. quem refert Iul. Clar. lib. 5. § fin. quæſt. 68. num. 1. & 2. & poſt quadraginta dies à cõceptione computandos partus habetur pro animato, gloſſ. in l. duo ff. de var. & extraord. cognit.

Abſentia.

Abſentia momentanea non conſideratur, l. ſi quis ita legauerit ff. de condit. & demonſt. notat Dec. in cap. quoniam Abb. extr. de offic. & poteſt. Iudic. delegat.

Abſentia licet ſit neceſſaria tamen impedit exactionem emolumentorum, quæ præſentia, & aſſiſtentia exiguntur, D. Conſiliarius Theodorus latè, & eruditiſſimè alleg. 49 nu. 3. & 4. videndus omnino.

Abſolutio.

Abſolutio ab excommunicatione ſi cauſa Papa ſibi nõ reſeruat, Ordinario eſt permiſſa, gloſſ. fin. in cap. ſciant cuncti de elect. in 6.

Abſolutio ab excommunicatione, ſiuè ſuſpenſione eſt neceſſaria etiã quòd ſint latè ad tempus, Capell. Thol. q. 293.

Abſolutio à iuramento promiſſorio, quàm ab aſſertorio difficilius conceditur, Aret. conſ. 74. Surd. conſ. 37.

Abſolutio à iuramento interpoſito ſuper contractu ſimulato non eſt neceſſaria, Salyc. in l. 1. nu. 7. C. de oper. libert. Surd. conſ. 37.

Abſolutio à iuramento peti non poteſt, niſi quãdo eſſet interpoſitum dolo, metu, vel ſuper re illicita videlicet vſuris, Dec. conſ. 179. ſub num. 3.

Abſolutio à iuramento non conceditur periuro cap. debitores vbi Imol. & Abb. de iureiurand. Vital. in tract. clauſularum de abſolutione à iuramento.

Abſolutio ab excommunicatione non probat illum excommunicatum, Innoc. in cap. cum dilectus de ordin. cognit. num. 9. Rot. de excõmunicat. deciſ. 8. in nouis, & ſi ſit appellatum ad cautelam, vide per Abb. in d. c. & Add. ad d. Abb. in c. ab excommunicato num. 20. de reſcriptis vbi abſolutionem ab excommunicatione ad cautelam petens non fatetur ſe excommunicatum, ſecus ſi ſimpliciter.

Limita vt per D. Ricc. coll. 1770.

Abſolutio ad cautelam conceditur à cenſuris latis contra Curiam ſine cauſæ cognitione ad beneplacitũ de ſtilo Rotę, Cęſ. de Graſ. deciſ. 1. de ſent. & excommunicat.

Abſolui ab excommunicatione nemo debet niſi petat, Abb. in c. ab excommunicato de reſcript. n. 20.

Abſolutio ab excommunicatione ex falſa cauſa obtenta non prodeſt, cap. ex parte de offic. Ordinar. vbi gloſ. & Felyn.

Abſolutio ab excommunicatione poteſt delegari cap. finali de offic. Ordinarij.

Acceptatio, & Accipiens.

Acceptatio actus nulli non impedit, quominus de nullitate dici poſſit, Angel. in l. poſt quam ff. de pet. hęredit. quia in eo non cadit ratificatio, Felyn. in cap. cum dilecta n. 8. de reſcript.

Accipiens epiſtolam ſi nõ contradicens illam retinet videtur fateri, & aſſentiri contentis in ea, Iaſ. in repetitione legis admonendi nu. 141. & ibi addit. Vide add. ad Dyn. in cap. qui tacet de regul. iur. in 6. Crauett. in rub. de legat. 1. nu. 118. Bart. in l. cum tabernam §. idem quæſiuit circa fin. de pignorib. Soc. Sen. conſ. 564. lib. 3. Aret. conſ. 51. videtur dicendum in princ. Gabr. de præſumption. concluſ. 2. Rot. deciſ. 811. p. 1. diuerſ. vbi latè.

Limita vt procedat ſi viuo mittęte peruenit epiſtola ad manus eius, cui

cui dirigebatur, Alex. conf.24.nu. 10.lib.5.Ruin.conf.131.n.6.lib.1. Purpur.conf.219.
Limita etiam nisi epistola contineret calculum, quia non videtur fateri, Cepoll.caut.9.& vide infra in verb.obligatio.nu.10.

Acquisitio.

Acquisitio lucri ei fit, cuius contemplatione alteri aufertur, Bart.in l. 2. §.videndo, ff. ad Tertullian. Io: Nicol.Arel.in l.generaliter nu.43. C. de secund. nupt. vbi ponit illationes,& limitationes,vt procedat in dispositione legis, non autem hominis.

Actio.

Actio in rem personalis contra hæredes non successores datur, l.2.C. de hæred.vel actione vendita, notat glos.in l.de reb.C.de donat.ante nuptias. Limitatur hoc enunciatum vt non vēdicet sibi locum, quando res, quæ in controuersia est,esset obligata prius actori, dict. l.de reb.eodem titulo,quam quidē prioritatem actor probare debet, vt probatur in d.l.de reb. & notat Ang. Aret. in §. item seruiant nu. 19.vers.secundo addas. Limitatur etiam vt non procedat, quando alienatio esset facta in fraudem creditorum, quia tunc potest creditor contra successorem agere, glos.in d.l. de rebus, vbi multa adducit.

Actio personalis non datur ei, cum quo nihil est gestum, Gabr.conf. 146.Surd.conf.51.sub num.9.vers. verum, lib.1.

Actio redhibitoria habet locum in omni re, siue sit mobilis, siue immobilis,siue se moriens,Aret.in §. in dupl. num.7.Instit.de act. Surd. decis.146.num.5.

Actio de constituta pecunia vt competat requiritur existentia crediti,Vinc.de Franch.dec.343.

Actio realis potest intentari in loco vbi sita est res, quamuis dominus illius sit diuersi fori l.fin. C. vbi in rem actio.
Limita quando possessor non reperiretur in illo loco,vel eius Procurator Castrens. in d.l.fin. Vinc. de Franch.decis.177.

Actio finium regundorum non habet admissam causam proprietatis,Benint.decis.86.

Actio pignoratitia vide infra in verbo pignoratitia num.18.

Actio iniuriarum annuo tempore præscribitur, quia iniuriatum non potest agi post annum,l.si non conuitij,& ibi gloss.fin.circa fin.C.de iniur. l.querela C.ad l.Cornel. de fals.

Actio in rem scripta est deducenda in foro rei, non autem vbi res sita est,Angel.in l.cū in longi C.de præscript.longi temp.

Actio personalis non impedit alienationem rei, l. à Diuo Pio §.si super reb.ff.de re iudic.Rip.in c.cum M. Ferrariens.nu.193.de constit.Roman.conf.277.num.3.

Actio non quæritur ex contractu facto à tertio super re aliena, nisi cōtrahens contrahat procuratorio, vel eius nomine, Seraphin. decis. 95.

Actio quę speratur nouari per aduentum conditionis in fauorem agentis, potest interim in iudicium deduci, Ias. in l. post dotem ff. solut. matrimon.num.12.

Actio de dote constante matrimonio nō competit vxori, sed viro, Bart. in l.si constante num.61. ff.sol.matrim. Paris.conf.33. num.67.lib.1. Crauet.conf.91.nu.87.

Actio in rem scripta datur contra singulares successores, Soc.in l.rē quæ nob. num.8.de acquir.poss.nō quia sint successores,sed quia possident, Ripa in l.1. §.si hæres num.9. ff.ad Trebel l.

pserit, Serafin. decis.391.

Actor, qui super re, de qua agitur excipiẽdo succubuit quando agẽdo audiatur, Dec. conf.196. nu.1. Abb.in c.fin. de ordin.cognit. nu. 8. non tamen è contra qui succubuit agendo potest audiri excipiẽdo, Castrens.in l.fin. C. de ordin. Iudic.nu.8.

Accusator, & Accusatus.

Accusator, qui semel ab accusatione destiterit amplius non admittitur, l.destitisse C.ad Senat.Cons.Turp. l.si maritus la secunda §. si negauerit ff.de adulter. l. abolitionem C. eodem tit.l.accusatione C. qui accus.non poss.vbi Bald.in princ.

Accusatus de crimine, si moritur extinguitur pęna,& quid de eius bonis,vide in l.1. C.si reus, vel accusator mortuus fuerit.

Adiectus, & Additio.

Adiectus solutioni agere potest si sua interfit,Ruin.cons.204.num.9.lib. 1.Paris cons.167. nu.3.lib.3. Rota coram Iusto in Romana septẽmilium 15.Decembris 1603.

Adiecto solutioni,an rectè soluatur, vide infra in verb.solutio nu.45.

Additio, quæ fit animo ad rem non habendam,seù alteri renunciandã non est in cõsideratione, Put.dec. 509.lib.2. vide Crauet.cons.200. Surd.cons.101.

Adhibitus.

Adhibitus ad stipulandum quando videatur adhibitus animo donãdi, vel procuratorio nomine, tradit Bart.in l.quæ dotis ff.solut.matr.& ibi DD. & videas addit. ad Castr. in d.l.vbi ex mente Pet. de Anch. cõs.32.dicit, quòd si est adhibitus ad stipulandum pro se, & descendentibus, vel hæredibus suis censetur adhibitus animo donandi.

Aduocatus, & Aduocare.

Aduocatus non potest esse Iudex in eadem causa, Abb.& Felyn.in c. irrefragabili de offic.ordin.

Aduocatus potest compelli vt exhibeat patrocinium gratis pauperibus c.1.vbi Abb.de off.Iudic.

Aduocare etiam scolaris potest,glos. in l.1. C.de ann.ciuil.lib.11.facit l.quæsitum de fund.instruct. l.cum scriptum ff.de dote prælegat.

Administrator.

Administrator cum libera potestate non potest donare cap.fin.de offic. Vicarij in 6.

Administrator non potest cogi præcisè, vt restituat bona administrata, sed vt de illis rationem reddat, & reliqua restituat, Crauet.cons. 231.num.16.

Adulterium.

Adulterij obiectum, siue exceptio, quòd mulier amiserit dotem propter adulterium, nõ competit hęredibus viri, argum. l.fin. C. de reuocandis donat. l. rei iudicatæ §.1.vbi Bart.Paul. & Alex.ff.de solut.matr. Ias.in l.sororem C.de his quib.vt indign. Rip. in l.generaliter C.de reuocãd.donat.n.203.Couarr.de spons. Tiraq. in l.si vuquã C.eod.num.217.Rom.cons.286.

Limita quando maritus fuit conquestus, & fecit quærelam, Ripa, & Tiraquell. in locis supra citatis.

Limita etiã quando vir ignorauit, idẽ Tiraq.in loco præalleg.alia videbis infra in verb.Maritus nu.1.

Aedificare.

Aedificare volens iuxta domum vicini debet dimittere spatium duorum pedum l.fin. ff.de fin. regund. de quo latè Surd.cons.74.lib.1.

Aedificare potest socius super muro communi, etiam quòd luminibus socij afficiatur, Ias.cons.98.lib.1. num 7.vide Thesaur.dec.23.& 45.

Aegidiana.

Aegidiana non habet locum extra Statum Ecclesiasticũ,Moed.decis. 47.

47. Peregr. dec. 112. lib. 1. vbi quòd fuit recepta in toto Statu Eccleſiaſtico.

Non etiam habet locum in Statu Baronum mediatè ſubiectorum, Peregr. dec. 112. lib. 2. & dec. 178. & 182. quoniam Paul. 3. confirmauit pro terris immediatè ſubiectis Ant. Aug. de appell. prohibit. §. 5.

Aeſtimatio.

Aeſtimatio rerum in dotem datarũ, quando inducat emptionem, & quando non, vide latè per Didac. Couar. practicar. quæſt. cap. 28. & Socc. Sen. conſ. 56. quibus in locis plures diſtinguntur caſus, Becc. conſ. 42. Aret. conſ. 84.

Aeſtimatio creſcit etiam poſt ſentẽtiam, Batt. in l. 3. §. in hac ff. commodati.

Limita vt procedat deducto tempore, quod datur iudicatis ad ſoluendum, Bart. vbi ſup. nu. 12.

Aeſtimatio facit cõtractũ conditionalẽ l fin. C. de contrahend. empt.

Limita primo, vt non procedat quãdo eſt corpus deſignatum Rot. deciſ. 132. p. 1. diuerſ.

Secundo limita, vt non procedat, quando eſſet ſecuta traditio d. deciſ. 132. diuerſ. p. 1.

Aequiparatus.

Aequiparatorum eadem eſt diſciplina, ideſt diſpoſitio l. 1. ff. de leg. 1. Limitatur vt procedat ſi ſint ęquiparata in omnibus, & per omnia, & ſi adſit eadem ratio, Bart. in d. l. 1. de leg. 1.

Affectus.

Affectus an puniatur ſicut effectus vide in verb. crimen nu. 17. & in verb. ſclopus.

Affinitas.

Affinitas non cõtrahitur per immiſſionem ſeminis extra vas, naturale Capell. Tholoſ. quæſt. 36.

Affinitas conſtante matrimonio durat, & in parentibus viri, quia affines ſunt vxori, & in parentibus vxoris, quia viro affines ſunt, cęterum vxore mortua, & ita ab vna parte affinitatis vinculo ſoluto, ſicut amoris vinculum, ita & priuilegij decreſcit beneficium gloſſ. in l. ſed hoc ita in fin. ff. de re iud.

Agens.

Agens hypothecaria actione contra emptorem debet probare prioritatem temporis l. de reb. C. de donationib. ante nupt.

Agens rei vendicatione non poteſt interrogare reum poſt litem conteſtatam, an poſſideat Capell. Tholoſ. quæſt. 167.

Agens condictione ob cauſam conſequitur quod dedit & fructus naturales, gloſ. in l. ſi pecuniam ff. de cond. cauſ. dat. & non ſecuta l. qui ſe §. fin. ff. eodem.

Agens inſolidum cùm alij ſuperſint in pari gradu ſuccumbere debet, Crauet. conſ. 144. in fin. Alex. conſ. 87. lib. 7.

Agens ex certa cauſa, & ad certam qualitatem ſe aſtringens, licet aliã cauſam probet, tamen non poteſt ex ea obtinere l. habebat de inſtit. l. diuus, & ibi not. ff. de re iudic. Surdus conſ. 214. nu. 15. lib. 2. Roman. conſ. 446. vide deciſ. Rot. 47. nu. 12. par. 2. & quod procedat in iudicijs ſummarijs, in quib. videtur deductũ omne ius Rot. dec. 44. p. 2. diuerſ. Caputaq. deciſ. 126. p. 3.

Agens ſine actione ſuccumbit l. ſi pupilli ff. de negot. geſt.

Limita, vt non procedat quando ex eodem iudicio ſperatur actio, & vi, Spin. de teſtam. gloſſ. 5. nu. 64.

Agens interdicto recuperandæ poſſeſſionis, recuperat omnes fructus à tempore deiectionis perceptos, & qui percipi potuerunt c. grauis, & ibi not. extra de cauſ. poſſeſſ. & propiet. Abb. in cap. paſtoralis nu. 26. eodem titulo.

Am-

Amplia, vt extendatur ad omnia bona mobilia, quæ erant in re inuasa, l. 1. §. si fundus, ff. de vi & vi armat. quæ omnia non inueniuntur in rei vendicatione, l. certum, C. de reiuend. & Abb. vbi supra.

Agens ex remedio, l. diffamari non solum tenetur docere de iure suo, sed etiam diffamationem, Menoch. conf. 366.

Agens nomine proprio quando habet titulum ab habente potestatē, Videtur etiam agere nomine Ecclesiæ, Rot. decis. 423. lib. 1. in fin. num. 3.

Agens petitorio videtur renunciare possessorio, argum. tex. in l. post diē ff. de lege commissor. gloss. in l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. possess.

Limita secundùm gloss. 2. in d. §. nihil commune nō habere locum vbicunque quis ignoraret se possidere.

Limita etiam, vt nō habeat locum quando ex parte rei cōuenti esset solùm detentatio, l. 1. §. perpetuo, vbi gloss. in verb. vltro in fin. ff. vti possid.

Agens pro re communi potest agere, etiam nomine socij, Serafin. decis. 1433.

Alexander.

Alexandri authoritas magna, Dec. conf. 62. nu. 2. in fin. & ab eius authoritate, in qua nō extat contradictor est nefas recedere.

Allegans.

Allegans contraria non est audiendus, Bellam. dec. 514.

Alienatio, & Alienans.

Alienationis verbum generale est, ita ut omnem transferendi dominij speciem comprehendat, l. 1. ff. de fundo dot. & illius nomine venit, & legatum, l. dotalem 16. ff. de milit. testam. notatur in l. itē vidēdum ff. de pet. hæredit. & hæredis institutio, l. peto §. fratre ff. de leg. 2. l. filiusfam. §. diui, & ibi Bart. ff. de leg. 1.

Hoc vltimum limita, quando expressè est facta institutio in bonis subiectis fideicommisso, Dec. conf. 378. Decian. conf. 9. num. 31. lib. 2. quia vna pars alternatiua declarat alteram, l. 1. vbi DD. de rebus dubijs.

Secundo limita in institutione facta extraneis, non autem descēdentibus, siuè venientibus ab intestato. Ruyn. conf. 166. lib. 2.

Alienatio omnium bonorū, vel maioris partis præsumitur facta in fraudem, etiam quòd sit separatim facta, Franc. in cap. 1. §. illum de restit. spoliat. in 6.

Alienatio rerum minorum debet fieri cum authoritate Curatoris, & decreto Iudicis, & causæ cognitione, quæ causa debet exprimi in actis, Iaf. in l. ne quicquam §. vbi decretum sub num. 69. l. magis puto §. ne passim ff. de reb. eorum, & sub num. 80. per tex. in l. minorum C. de prædijs minorum.

Et idem dicendum est in alienatione facta ex causa iudicati; latè Surd. conf. 30. lib. 1. non tamen requiritur in alienatione bonorum, quæ seruari non possunt, Rota decis. 89. par. 2. diuersorum.

Alienatio permissa in certis casibus, in alijs censetur prohibita vbi sequitur generalis prohibitio, Rota dec. 45. lib. 1. diuers. nu. 1.

Alienatio rei fideicommisso subiectę ab ignorante in ignorantem facta retractari non potest, sed reseruatur ius fideicommissario contra alienantem, siuè eius hæredes, ad pretiū, l. fin. §. fin. & ibi Doct. ff. de legat. 2. Angel. in l. fin. §. sed quia C. cōmun. de legat. Alex. conf. 40. lib. 3. Ripa in l. filiusfam. §. diui n. 11. de leg. 1. Rim. Iun. conf. 32. nu.

46.lib.1.Dec.conſ.38.nu.4. Non. conſ.39.nu.2. Durant.de art. teſt. tit.8.caut.9. Corn.conſ.234.nu.3. lib.3.dec.Pedam.73. Iaſ. in Auth. res quæ C.comm.de leg. Caſtr.in l. fin. §.quia C.comun. de leg. Alex. conſ.5.n.3.lib.3.

Sed ſi pretiũ creuerit an ſit habẽda ratio pretij, quo res fuit tradita Durant. tit.8.caut.9.de art.teſt.

Intellige, vt ignorantia debeat probari ab ipſo fideicõmiſſario, Crauet.reſp.91.n.58.lib.1. Dec.conſ. 236.in 7.dub. Non.conſ.39.nu.3. Ang.in l.fin.§.fin. C.commun.de legat. Alex. conſil. 3. incipit viſo proceſſu lib.3.Rol.cõſ.81.in princ. lib.2.Iaſ.in Auth.res quæ, col.1. C. cõmun.de leg.Rip.in l.filiusfam.§. diui num.11.de leg.1. Rimin.Iun. conſ.324.num.10.lib.3. Gabriel. conſ.46.nu.17.lib.1. Mazol.conſ. 115.nu.46. Menoch.conſ.44.nu. 19.lib.1.Rol.conſ.81.nu.16.lib.2. Alex.conſ.5.lib.3.

Limita primo, vt regula ſupra poſita in principio, non habeat locũ in prohibitione alienationis expreſſa, Alex. in l. quidam teſtamento §. ſi quis filium col.2.ad trebell. & in l. Marcellus §. res quæ nu.5.eodem tit.Rip.in l.filiusfam.§.diui nu. 11.& nu.48.Rol.conſ.81.num.17. lib.2. Rim.Iun.conſ.23.num.324. & ſeq.lib.1. Dec.conſ.38.n.4.dec. Pedam.73.nu.7. ſublimitatur iſta limitatio nõ procedere quo ad legitimã, & trebellianicam d.l.Marcellus §. res quæ, vbi Alex. ad trebell.Durant.de art.teſt.tit.8. caut. 9. Alex.conſ.3.num.6.& ſeq.lib.3.

Secundo limita non procedere quando bona grauati nõ ſunt ſoluendo, neq; ſufficientia ad implẽdum fideicommiſſum, Iaſ.in auth. res quæ in 4.limit.C.commun.de leg. Rol.d.cõſ.81.n.16.lib.2.Rim. Iun.d.cõſ.23.n.328.lib.1. videtur tex.in l.planè ſi filium §.qui rogatus ff.de leg.2. Non.conſ.39.nu.4. Alex. in d. l. Marcellus §. res quæ num.4. Caſtr.in d.l.fin.§.fin. ſublimitatur hoc quando res eſſet ſemel alienata l.pater §. quindecim ff.de leg.3.amplia etiã hanc ſecundam limitationẽ in fideicommiſſario, qui ſucceſſit hæredi alienanti, Non.conſ.39.cum ſeq.nu.5.&

Sublimita, vt debeat probari nullum ei extitiſſe hæredẽ, Menoch. conſ.44.num.19.lib.1.& non ſufficit dicere, hæredem non habuiſſe, niſi id fuerit clarè probatum Gabriel.conſ.46.nu.19.lib.1.

Tertio limita, vt per Caſtr.in d.l. fin.§.fin.ff.de leg.2.

Oppoſitum tenet Alex. poſt alios in l. Marcellus §. res quæ num. 4. ad trebell.Corn.conſ.234.lib.3. & videas Iaſ. in d. Auth.res quæ col. 1. C.com.de leg. Bald. in d.l.fin.§. fin.ff.de leg.2.& alias limitationes, vide per Durant.d.tit.8. de arte teſt.Caut.9. requiritur autẽ ignorantia vtriuſq; ſcilicet alienantis, & recipientis, deciſ.Pedamon.73. Rol.conſ.81.nu.8.cum ſeq.lib.2.

Alienans rem prohibitam alienari, ſi alter frater quoque alienat; non poteſt primus alienans iure fideicommiſſi portionem ſecundi alienantis conſequi, l.cum pater §. libertis ff.de leg.2.& ibi vide Caſtr. Bart.& DD. Ruin.conſ.166.lib.2. Aret.conſil.67. Roland.conſ.70. num.62. lib.3. & nota rationem d.§.libertis eſſe generalẽ, vt conſiderat Aret.d.conſ.67. verſ.venio.

Alienari quæ non poſſunt alienata bonorum vniuerſitate, & ipſa alienata cenſentur, & tranſeunt, l.quædam ff.de acquirend. rer.dom. l.ſi operarum ff. de oper. libert. latè Fab.de empt.cart.105. num.44.& declara, vt ibi per eum Crauetta conſ.241.num.5.

Li-

Limitatur habere locum in hæredis institutione, non autem in fideicommissis, l. perinde ff.ad trebell. Bald.in l.fin.col.pen.circa finem, C.de edicto Diui Andr. toll. & post Soccin. iun. conf.72.num. 37. lib. 1. declarat Non. consil.1. num.31.

Secundò limitatur, non habere locum in feudis, Bald.cōf.207.incipit quæstio est nu.5. lib.2. Non. d.conf.1.nu.32.

Tertio declara, vt per Crauet.cōf. 241.num.5.

Alienatio rei subiectæ fideicommisso valet, & tenet, quando fideicōmissarius illam reuocari nō petijt decis.Pedam.94.nu.23. Rol.cons. 100.nu.71.lib.4.

Alienata res quando reuocatur, debet reuocari, vna cum fructibus medij temporis, gloss.in l.fin.§.sed quia C.com.de leg.

Oppositum tenet Bart.in Auth.de restit. & ea quæ par.in 11,mens.in princ.nu.3.

Alienata primo loco imputantur in quartam, l.Marcellus §. res ad trebell.Bart.in l,in quartam in artic. treb.q.4.n.9. ad l.falc.& ibi Socc. iun.num.89.latè Grammat.decis. 93.n.4.& 5.vbi limitat.

Alienari possunt res subiectæ fideicommisso vsque ad legitimam, & trebellianicā cùm primo alienata imputētur in quartam, l.Marcellus §.res ad trebell.vbi Doct.Socc. Iun.in l.in quartam num.89. ad l. falcid.& in l.qui Romæ §. duo fratres num.83.ff.de verb.oblig.Dec. cons.208. num.8. Aym.cons.295. num.3.Alex.in d.l.Marcellus §.res num.1.Ripa in d.l.in quartam nu. 96.glos.& Bart.in l.fin.§.sed quia nostra C.com. de leg.tradit Alex. cons.3.nu.6.lib.3. vbi dicit, quod debeat articulari, vt probetur valor,& cons.178.num.4.lib.5. Ripa in l.filiusfam. § diui num.29. ff.de leg 1.& ibi Ias.

Alienata censetur elegisse grauatus in legitimam, & trebellianicam, l. Marcellus §. res quæ ad trebell. Grammat.decis.93.num.4. Aret. cons.18.num.4.& seq. Maximè in legitimā, in qua est creditor, Grā. d.dec.93. num.4. & vide decis.corā Serafino in vna Romana fideicōmissi de Gorijs 27.Nouēb.1591

Limita, vt non procedat quando extant bona non prohibita alienari, quia tunc non poterit eligere in prohibitis, quia legitima deducitur de non prohibitis alienari, Gram.d.decis.93.num.6.Rip.in l.filiusfam. §.diui num.25. Rolan. cons.9.num.16.lib.4.

Alienatio pignoris vide infra in verbo pignus num.19.

Alimenta.

Alimenta debentur secundùm quātitatem redditaum, & dotis, Crauett.cons.189.in fin.

Alimentorum causa summaria.gloss. in §. præiudiciales instit. de act.& ibi notat Gomez.num.5.in fin.est tex.in l.si quis à liberis §. si vel parens ff. de lib. agnosc. quod est limitandum, vt procedat si petuntur alimenta de præsenti, vel de futuro, secus de præterito, quia tunc esset causā ordinaria, vt tradit Alb. in l.cum hi ff. de transact. & tenet expressè Ias.post Bart.ibi in 2.lect.in l.alimentis C.de transact.& ibi per DD. redditur ratio, quos videas.

Secundo limitatur, vt prædicta regula sit vera, quando alimenta debentur pauperi, secus si diuiti, per notat.per Alex.in l.si.certis annis C.de pactis.

Alimenta ad hoc, vt censeantur prestita causa pietatis, requiritur vt sit persona coniuncta, & quod expensæ sint paruæ, text.cum gloss.&

ibi Paul. de Caſtr. in l. ex duob. §. fin. ff. de negot. geſt. latè Burſat. conſ. 170.

Alimenta vxori relinquens non cenſetur feciſſe animo compenſandi, ideoq; vltra alimenta ipſa dotem petere poteſt, Caſtr. conſil. 248. Roland. in tract. de conſ. inuent. queſt. an actio hypoth. confundatur per additionem hæreditat. nu. 14.

Alimenta ſunt præſtanda filio intentāti querelā inofficioſi ab hærede inſtituto, text. in l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de inoffic. teſt. & de iſtius text. intellectu, vide Alciat. reg. prima præſumpt. 6. Couarr. pract. qq. c. 6. n. 6. Crauett. cōſ. 164. Guid. Pap. quæſt. 461. per tex. in l. fin. §. quod ſi ei C. de ordin. cogn.

In contrarium vrget text. in l. Imperator ff. de tutel. & rat. diſtrah. ibi in ſumptum litis, Boer. deciſ. 303. quod declara, vt per Didac. Couarr. d. cap. 6. num. 6. & Crauet. d. conſ. 164.

Idem in filio agente pro legitima, Paris in addit. ad Bart. in d. §. in officioſo ff. de inoffic. teſtam. Affl. deciſ. 10. & 11. Crauett. vbi ſupra. Idem in nepote, Couarr. vbi ſupra arg. text. in l. nam & ſi ff. de inoffic. teſtam.

Idē in vxore add. ad Bart. vbi ſup.

Et quòd in prima inſtātia locum habeat, tradit Benincaſ. in trac. de paupert. Couarr. vbi ſupra, & in cauſa appellationis, Bart. in d. §. inofficioſo ff. de inoffic. teſtam. intellige vt actor ſit pauper, & non habeat vnde ſe alat, per ea quæ notantur, in l. extraneo ff. de vētr. in poſſ. mitt. Abb. & alij in cap. cū haberet extr. de eo qui duxit in vxor. Couarr. & Crauett. vbi ſup.

In contrarium ſentit Rebuff. in rubr. de ſentent. art. 1. gloſſ. 2.

Declara, vt actor det cautionem de reſtituendo ſi ſuccumbat Couarr d. pract. quæſt. cap. 6. num. 6.

Quę autem quantitas an ſit diffinienda pro alimentis, vide d. Couarr. vbi ſupra.

Alimenta morte extinguuntur, l. ſi hi §. modus ff. de trāſact. Menoch. conſ. 148. num. 8. lib. 2.

Alimenta, & ſumptus litis quando litiganti ſint ſubminiſtranda, vide Abb. & Doct. in cap. ex parte extr. de accuſat. & Doct. in l. ſi inſtituta §. fin. ff. de inoffic. teſtam. Pontan. de aliment. Aym. conſ. 164. Boer. dec. 303. Couarr. pract. quæſt. cap. 6. Gabriel. conſ. 25. lib. 2.

Alternatiua.

Alternatiua reſoluitur in copulatiuā quādo alias ſurgeret interpretatiō contra volūtatem teſtatoris, Alex. conſ. 88. nu. 1. & 2. lib. 7.

Alternatiuę ſufficit alteram partem eſſe veram, l. ſi hæredi plures ff. de cond. inſtit. l. ille, aut ille, de verb. ſignif. Put. dec. 47. lib. 3. Felyn. latè in cap. inter cęteras de reſcript. vbi pluresaffert limitationes. intellige in alternatiua affirmatiua, ſecus in negatiua, Put. & Felyn. vbi ſup.

In alternatiuis electio eſt eius, ad quem verba diriguntur, l. planè §. fin. ff. de legat. primo Iaſon. in §. huic nu. 12. inſtit. de action. & ibi Aret. num. 3. optimè declarat, gloſ. in l. Iutio Titio ff. de legat. 2. & ibi DD. Surd. conſ. 98. nu. 6. lib. 1. Gomez. de qualit. contract. nu. 42.

Limita vt non procedat in pœnalibus, in quibus electio eſt debitoris, licet verba ad eum non dirigantur, Ang. Aret. in ſuo tract. malef. in verb. quas ſi non ſoluerit verſ. quod ſi ſtatutum.

Limita etiam non procedere quādo illud, quod additur eſt additū ad fauorem creditoris, nam tunc eius eſt electio, Marant. in repet. l. ſi actor nu. 34. ff. de procurat. Gomez. in tract. variar. reſolut. tit. de qualitat. contract. nu. 42.

In

In alternatiuis quando vna pars est illicita, & alia licita valet in parte licita, Serafin.decis.1431.

Ambigua.

Ambigua, & æquiuoca verba videto infra in verb.verbum n.56.

Amissio.

Amissio alicuius rei probatur per iuramentum allegantis amissionem, probata prius amissionis causa, Angel.Aret. in §.sed si pater nu.2. inst.quib.mod.ius Patr.pot. soluit. Bart. in l.sicut iniquum, C.de fid. instrum. Afflict.decis.13. prout est probanda existentia rei, Crauett. cons.157.num.16.

Hoc tamen intelligendum esse verũ, quando qui negat amissionem nõ vult redarguere de falso amisum, præsupposito quòd esset instrumentum, quia tunc si vellet dicere illud falsum, recurrendum esset ad alias probationes, Affl.decis.104.

Animalia.

Animalia vbi dantur in societatem, vel vt dicitur in soccidã, aut dantur æstimata, aut dantur inæstimata, de qua materia vide Ioseph.Ludouic. in decis.Perus.dec.10. par. 1. vbi copiosè distinguit, Vrsill.ad Affl.dec.150.num.25.& seq.

Primo casu, si perierint casu fortuito, damnum est commune, l.cũ duob. §.damna ff.pro socio, Bald. Castr.& Dec.in l.si pascenda pecora C.de pactis, & sic ille, qui animal recepit tenetur reddere domino dimidiam æstimationis, vt per Bal. in d.l.si pascenda, & alios DD.

Limitatur ista prima conclusio, vt non habeat locum quando culpa istius perijt, quia isto casu damnũ spectabit totum ad eum, probatur in d. l. cum duob. §. damna ff.pro socio, & in l. si vt certo §. nunc videndum ff.commod. Bart.in l.quero §.fin.ff.locat. Alex. in d.l.si pascenda, nisi ex consuetudine excusaretur, Bal.in l.nemo de inceps C.de Episcopal.aud. Rip.in tract. de remed. ad conseruand. vbert. num.228.

Sed si damnum est commune non cogitur præstare damna fatalia, d. §.damna.

Limitatur secundo, vt non procedat quando animal esset mortuum morte naturali, nam tunc ad nihil tenetur. Bald.in d.l.cũ duob.§.si in coeunda vers.quæro ff.pro soc. & quod sit mortuum morte naturali, probandum erit ab eo, apud quem animal perijt, & cui commissa erat custodia, tradunt Ias.& Dec.in d.l. si pasceda, & Add.ad Alex. eodem loco vbi dicitur, quòd rustico non sufficit portare pelles, Alex.consil. 158.in causa lite num.3.lib.2.vide Oldrad. consil.221. quòd mors est probanda ab allegante.

In contrarium vide Alex.cõs.125. lib.7.Rol.de lucro dot.quæst.64.l. si quis fundum §.Imperator, & ibi gloss. & Bart. ff.locat. Laurentium Siluanũ cons.29.& cons.46. vbi ita distinguit, aut casus, qui allegatur potest esse sine culpa, & tunc allegantì incumbit onus probandi, aliàs secus.

In secundo autem casu, periculum totum pertinet ad dominum, vt est tex. in l.si pignus C. de pignor. act. Alex.Bald.Ias. & Dec. in d.l.si pascenda C.de pactis.

Limitatur si aliqua culpa imputari possit pastori, d. l. si vt certo §. nunc videndum ff. commodat.

Animalia Clericorum damnum dantia in bonis laicorum possunt capi, & cõduci ad Iudicem Laicum, Lucas de Penn. in l.2.C. de nauib. non excusand. lib.81. Surd.cons. 301.lib.3.

Annus, & Annalia.

Annus vbi datur à lege est 365.dierũ Abb.in cap.quærenti de off.deleg.

An-

Annus ſolet eſſe 24. menſium, præſertim in terris, & poſſeſsionib. Vmbriæ, & Thuſciæ, quia cum in illis vno tantũ anno ſeminetur, & alio anno terra quieſcat, biennium pro vno anno habetur, Bart. num. 2. Caſtr. num. 3. Cuman. Alex. num. 9. Hercul. nu. 8. in l. diuortio §. quod in anno ff. ſolut. matr. & ibi gloſſ. vide Thob. Non. in conſ. dicẽtem annum eſſe 18. menſium, & hoc ca ſu erit iſta differẽtia, quia in prio ri caſu incipiet annus menſe à Iulij, ſecundo caſu inchoabitur à menſe Martij.

Hoc tamen limitatur non procedere in fructibus naturalibus, ſed benè in induſtrialibus, vt videntur ſentire DD. in d. l. diuortio §. quod in anno ff. ſolut. matr.

Annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum.

Limita vt non procedat quando tempus opponitur ad excluſionẽ actionis, Franc. in cap. 1. de reſtit. ſpoliatorum in 6. & §. ſolet.

Appellatio, & appellari.

Appellatio deſeritur per lapſum anni, niſi appellans fuerit impeditus iuſto impedimẽto, vel ſteterit per Iudicem, Caſtren. conſ. 334. & de impedimento debet conſtare, nec deſuper requiritur ſententia, Capell. Tholoſ. quæſt. 321.

Appellatione filiorũ in dubio intelligitur de legitimis, & naturalib. non de naturalibus tantùm, l. vlt. ff. de iure deliberandi, & ibi gloſſ.

Appellatione nepotum veniũt pronepotes, Bart. in l. Gallus §. inſtituens ff. de lib. & poſth. & ibi Imol. & alij Bart. in l. liberorũ ff. de verb. ſignif. vbi Rebuff. Fulgoſ. conſ. 68. Gozad conſ. 59.

Contrarium conſuluit Corneus conſ. 143. n. 3. lib. 3. vide Socc. ſen. in d. l. Gallus §. inſtituens.

Appellatione filiorum non veniunt nepotes in cauſa fideicommiſſi, & oneroſa, Dec. conſ. 95. Corn. conſ. 182. lib. 2. Cephal. conſ. 107. num. 16. cum ſeq. lib. 1.

Appellari poteſt à ſententia Iudicis recurſus, ſi enormiter ledit, Roman. conſ. 261. Alex. conſ. 106. vbi quòd appellatur à ſententia reductionis ad arbitrium boni viri.

Appellatio interpoſita ab vno ex litis conſortibus prodeſt alteri, Put. deciſ. 469. lib. 2. & deciſ 779. par. 1. diuerſ.

Appellatio non datur à decreto de exhibendo, Grat. diſcept. forenſ. 188. in fine.

Appellare licet de iure communi in remedio vti poſſidetis, ſed tamẽ nõ ſuſpenditur executio, Capyc. dec. 1. num. 25. Menoch. de retinend. remed. 3. num. 843. vide in contrarium Lancellott. de attentatis limit. 25. nu. 26. Borgnin. deciſ. 19. num. 4. Alc. conſ. 37. lib. 7.

Appellari non poteſt à ſententia lata in cauſa mercedis perſonæ pauperis Rota deciſ. 764. p. 1. diuerſ.

Appellatus ſi nimis properè præueniat appellantem in obtinenda commiſſione, commiſſio eſt nulla, quia appellatus creditur id feciſſe, vt haberet Iudicem magis fauorabilem, cap. oblatæ, & ibi Abb. extr. de appell. Put. deciſ. 241. lib. 2. declara, vt non habeat locum in Curia, nec etiam hodie in partib. dec. 259. p. 2. diuerſ. nimis properè preuenite dicitur ſi ante vltimum mẽſem anni præueniat, Abb. in d. cap. oblatæ.

Dicas iſtud eſſe arbitrarium Iudici, Fely. de magis commun. in cap. ex parte el ſegundo num. 7. de reſcript.

Appellatione remota quando cauſa eſt commiſſa, ſi notoriè quis grauatur licet appellare, & ſi pendente termino ad appellandum capitur

poſ-

possessio est attentatum, Put.decis. 414.lib.3.cap.cum sit Romana de appell.& ibi Doct.

Appellatio ab interlocutoria non impedit, quominus Iudex procedat ad vlteriora ante inhibitionē, Castrens.cons.23.lib.3.

Appellari potest à Iudice ordinario, qui se intromittit in cognitione causæ iam introductæ coram alio Iudice sibi pari, Felyn. in cap. M. Ferrariens.num.25.de constit.

Appellatio est de appēditijs illius instantiæ, cuius est sententia, Rota decis.330.par.2.diuers.

Appellari potest à sententia lata in possessorio si cōtineat mixturam, Bursat.cons.456.in fine, Rot.dec. diuers.356.vbi de sententia, quòd possit retineri possessio, donec, & quousque, part.1. Cæsar de Grass. decis.2. de caus.possess. & propiet.

Appellatio debet intimari dimissa copia, Authent. clem. causam de elect.

Appellatio, vel nullitas quando intētata principaliter dicatur, Alex. cons.2.num.13.lib.3.Put.dec.172. lib.2.Cag.l.2.num.279. C.de pact.

Appellatio quando defendatur à desertione si Procurator non inuenit Iudicem domi, & sic non appellauit infra decem dies, Put.dec. 130.lib.2.

Appellari nō potest à Vicario ad Episcopum, quia censetur idem Tribunal, Put.dec.503.lib.2.sed procedit indefinitiua, non in interlocutoria, vt ibidem vide de offi. delegat.& quod secus in Vicario foraneo.

Appellans non tenetur facere fidem Iudici de introductione causæ appellationis, Capell. Tholosan. vbi add.quæst.446.

Appellari potest à declaratione facta per peritos, etiam post tempus ad appellandum, Ias. in l.arbitro ff. qui satisd.cogantur, Brun.consil. 143.num.11.

Appellatus à diffinitiua potest illam iustificare ex nouis probationib. in iudicium appellationis, quas nō deduxit in primo l.per hanc, & ibi Bart. & Doct. C. de temp. appell. Felyn.in cap.fin.de mut.pet. quia est priuilegium commune appellanti, & appellato.

Limita dummodo nouæ probationes, quæ inducuntur per testes nō sint super eisdē articulis, vel directo, contrariæ, clem. 2. de testib. vide Marāt.in tract.de ordne Iud. in 6. part. princip. 3.part. vers. & quandoq; appellatur num.162.vbi videbis alias limitationes.

Limita etiam, vt per Felyn. in d. cap. fin. de mut.petit. vbi dicitur, vt non procedat posse appellatum probare quando appellans renunciauit appellationi antequam inciperet prosequi.

Limita vltimo nisi esset appellatū in parte, & partibus, Felyn. vbi supra, Brun.cons.85.

Appellandi tempus currit à die latæ sententiæ, quamuis fuerit sententia cōditionalis, l.1. §.biduum, vbi gloss.in verbo statim, & Bartol.ff. quando appellandum sit cap.quoad consultationem extr.de sent.& re iud. vide Soc.cons.45. num.10. lib. 1.

Appellatio verbalis in scripturā redacta differt ab appellatione in scriptis, Put.decis. 109.lib.2. & decis.5.tit.de appellat.lib.4.Corneus cons.95.lib.4.

Appellari potest ab æstimatione, quandocunque, & noua æstimatio fieri debet, Seraf.decis.513.

Appellatione interposita à diffinitiua, si non datur cedula infra tempus, causa dicitur deserta, Put.dec. 5.tit.de appel.lib.4.

Appellari potest à sententia lata in vim

vim confeſſionis,ſed appellans exprimere cauſas grauaminis in appellatione debet, Aret.§.ſi minus nu. 31. inſtit.de act.

Appellationem non proſequi, & nõ appellare paria ſunt, gloſſ. fin. in cap.quamuis de elect.in 6.

Appellatus non compellitur per appellantem proſequi ſuam appellationem ante finem anni, Capell. Tholoſ.quæſt.425.

Nec etiam per Iudicẽ, d. Capell. Thol.quæſt.427.& ibi add.

Appellatione filiorum quando veniant nepotes in reſtitutione fideicommiſſi,vide Soc.conſ.146.num. 16.lib.2.& conſ.149.eod.lib. Rot. deciſ.diuerſ.356.par.1.

Appellatione perſonarum nõ venit Collegium, nec corpus inanimatum,Alex.conſ.216.num.11.lib.2.

Appellatio vbi aliàs non admittitur, ſi ex replicatione actoris exceptio rei turbidatur,ad mittitur, Afflict. deciſ.63. Put.deciſ.233. & deciſ. 243.lib.3.

Appellatio à ſententia Principis, & eius Senatorum non tenet, quia non appellatur, ſed debet porrigi ſupplicatio, de quo vide Capell. Thol.& ibi add.quæſt.480.

Appellatio admittitur à decreto remiſſionis cauſæ,ex quo Iudex pronunciat ſe incompetentem, quo caſu licitum eſt appellare, Rolãd. conſ.33.lib.4.B ecc.conſ.31.vide Marcheſ.tit.de commiſſion.ab interlocutor.31.& 60.

Appellans ad Iudicem competẽtem, & proſequens cauſam appellationis coram incompetenti, ſi eſt infra tempora, poteſt redire ad competentem,Angel.conſ.336.

Appellans debet redire pro Apoſtolis in tempore ſibi à Iudice conſtituto, aliàs videtur appellationi renunciare,Angel.in l. quoniam C.de appellat. Pedam.deciſ.7. & bis tantum peti debent, Bellam. deciſ.349.

Appellari poteſt à proceſſu ad vlteriora, per quem inducitur fatigatio partis, Felyn.in cap.ſuborta ſub num.4. circa med.extr. de re iudic.

Appellari poteſt à ſententia lata vigore iuramenti deciſiui relati, Pedam.deciſ.61.Scaccia de appellat.

Appellationi non dicitur renunciatum per comparitionem coram Iudice,à quo, ſi pars aduerſa contradicit,& actus non ſortitur effectum, maximè ſi dicitur ſine præiudicio appellationis, Felyn. in cap. ſignificauerunt de teſtib. Soc. conſ.21.lib.4.Iaſ.in l.qui Romæ §. ſeia nu.2. ff.de verb.oblig. Neuiz. conſ.44.num.15. latè d.Felyn. in cap. gratum de offic. Iud. delegat. vbi limitat,Surd.conſ.35.

Appellari poteſt à Iudice denegante reuocationem decreti propoſita legitima exceptione, Rebuff.in repet. l.quod iuſſit nu.25. ff. de re iudicat. prout quando abſque legitima cauſa reponit, Bellam. deciſ.51.

Appellari poteſt in cõmiſſis arbitrio Iudicis, ſi Iudex malè arbitrauit, Abbas cap. cum ſit Romana num. 15.extr.de appellat. vide Roman. conſ.261.

Appellari non poteſt à Iudice ſi non facit id,quod ex ſuo officio facere poteſt,ſi à parte non petatur,Abb. in cap.fin.de reſcript.

Appellatio à ſententia Cardinalis nõ committitur in Rota abſque ſciẽtia Papę ob honorem Cardinalis, Bellam.deciſ.37.

Appellandi facultas reſpicit ordinatoria iudicij, ſiuè ſit à definitiua, ſiuè ab interlocutoria, Alex.in l.2. ff.de leg.2.& conſ.167.vol.2. Pancirol.conſ.146.nu.1.& 8. vide deciſ.Rot.Roman.diuerſ.330.par.2.

de-

declata, vt per Put, dec. 480. lib. 2.

Appellari debet à Iudice qui sequitur iudicium tertij, Menoch. de adipisc. remed. 5. num. 163.

Appellari vbi certo tãtùm casu permittitur, ille casus exprimi debet, Felyn. in cap. cæterum in princ. de rescript. Rot. decis. 659. num. 4. & seq. par. 1. Add. ad Capell. Tholos. quæst. 501. Grat. discept. forẽs. lib. 2. cap. 383. num. 10.

Appellatio ab interlocutoria si fundatur in duabus causis, quarũ altera sit iniusta, adhuc appellatio sustinetur, Felyn. in cap. inter cętera num. 2. in fin. extr. de appell.

Appellatio nõ dicitur deserta ex solo cursu minoris temporis biennio, intra biennium potest occurrere impedimẽtum, cuius probatio, vel improbatio requirit discussionem Felyn. in cap. ex parte el secundo num. 10. vers. erit practica de rescript.

Appellatio admittitur vbi agitur ad possessionem vigore contractus, Bald. cons. 216. num. 5. lib. 5. Marant. de ord. Iud. in 2. artic. princ. in 6. parte nu. 250. aliàs 305. Rot. decis. 356. par. 1. diuers.

Limita si ageretur possessorio vigore hypothecæ in contractu appositæ, quia tunc non daretur appellatio, Seraph. dec. 430.

Appellans à tormentis, licet non fuerit exhibita inhibitoria, debet audiri, & sunt ligatæ manus Iudicis, Bald. in rubric. C. commin. epist. in fin. col. penult. refert, & sequitur Barthol. Veronens. in cautela sua, quæ incipit si quis timet sub rubr. cautel.

Appellari ab interlocutoria, quòd quis torqueatur, non potest, gloss. in l. ante sententiam C. quor. appell. quod est verum quando præcedunt inditia à contrario sensu illius legis, sed Bald. in d. l. tenet, quòd siuè affirmatiuè, siuè negatiuè potest appellari, & idem tenet in l. si quis prouocatione C. de appell. & vide in l. eos C. eod. Bart. in l. 2. de appell. recip. vbi dicit, quod ab interlocutoria torturę cum expressione causarũ appellatur, & idẽ tenet Andr. de Isernia in tit. quæ sint regalia in verbo maiestatis, quòd vt in crimine læsæ Maiestatis quis torqueatur, potest appellari, & vide eundem Isern. in constit. Regni intentionis. & quãuis Bald. in l. fin. C. de probationibus dicat, quòd tortus cum inditijs vehementibus non possit appellare, tamen de iure cap. Regni potest, vt in tit. legitima appellatio à tormentis, quod incipit si iustè, ita refert, & sequitur Paris de Puteo in trac. de sindicatu in verbo tortura vers. quero n. 4. f. 1068.

Appellari potest à grauamine successiuo quandocunque, Dec. in cap. ex parte nu. 7. de appell. Marant. in sua prax. tit. quandoq; appellatur nu. 216. latè Felyn. in cap. accedens sub num. 15. extr. vt lite nõ contest.

Limita, & declara procedere pluribus modis, vt per Dec. in d. cap. ex parte num. 7. de appell. Felyn. in d. cap. accedens sub n. 16. extr. vt lite non cõtestata.

Appellari debet à subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid reseruauit, non autem ad delegãtem, cap. cum te cõsulente de offic. Iud. delegat. & in cap. super quæstionum §. porto, vbi Felyn. eod. tit.

Limita pluribus modis, vt per d. Felyn. d. §. porro nu. 13.

Appellari quãdo possis à decreto de describendo bona, vide Bart. in l. post cõtractum ff. de donat. n. 19.

Appellationi renunciatum censetur per comparitionem coram eodẽ Iudice, cap. gratum vbi gloss. de offic.

offic.Iudic.deleg. & ibi Felyn.n.7.
Limita vt procedat in appellatione interposita, secus in interponenda, Felyn. vbi supra nu.8.
Limita etiam quando fuisset protestatum, citra præiudicium appellationis interpositæ, Oldrad. conf. 301.num.5. Surd.conf.35.lib.1. declara pluribus modis procedere, vt per Felyn. vbi supra, & latè per Gabriel. in suis conclus. de appell. conclus.2. Capell. Tholos.quæst. 194.num.4.

Appellari non potest, omisso medio ad superiorem, l.Imperatores ff.de appell. Benint.dec.96.
Limitatur pluribus modis per Felyn. in cap. super quæstionum §. porro nu.14.de offic.Iud.delegat.

Appellari debet ab exequutore, qui excedit, Felyn.in cap.cum dilecta num.12.in fin.de rescript.

Appellari potest ab admissione exceptionū impertinentium, seù probationum, Abb.in cap.cum contingat de offic. delegat. nec sufficit contradicere, Aret.in §.præterea num.13.inst.de act.

Appellans non potest renunciare appellationi in præiudicium appellati, Felyn. in cap. ex parte de rescript.nu.5. Gabriel. conf.38. lib. 1.& vide gloss. in cap.quamuis in verbo partibus de elect.in 6.

Appellatio extraiudicialis suspendit gerenda, non autem gesta, Felyn. in cap. dilecti in fine de maiorit. & obedient.& ibi Abbas nu.4.

Appellatione deserta, si partes causā prosequuntur coram Iudice ad quem, sententia postea lata non tenet, Pedemon.decis.7.

Appellari licet non possit à sententia iuris, potest tamen appellari à declaratione Iudicis, Abb.cons. 100.nu.4. lib.1.& in clement. præsenti num.8.de censib.Add.ad Capell.Thol.q.441.

Appellari debet ad Papam in causa ab ipso commissa, cap.vt nostrum extr.de appell. Alciat. cons.481. lib.6. in fin.

Appellari potest à decreto, quo Iudex pronunciauit aliquem haberi pro confesso, ex quo non iurauit, Bald.in l.2.num. 44. ff. de iureiur.

Apocha.

Apocha legitimè probata, vel recognita, vide infra in verbo recognitio num.37.par.2.

Approbatio, & Approbare.

Approbatio actus, qui non dependet ex voluntate nostra, nihil operatur ad validādum eum, l.si expressim ff.de appell. Bart.ad l.licet C. de procurat.

Approbare actum gestum parte absente quando dicatur, Bartol.in l. quo enim §.rem haberi ff.rem rat. hab.Dec. cons.98.num.3.

Approbatus semel ad vnum beneficium potest reprobari in examine ad aliud, Oldrad. cons.18.num.1. Gonzal.super reg.8.

Aquæductus, & Aquæcursus.

In aquæducto antiquo consuetudo est seruanda, l.si manifestè, ff.de seruit.

Aquæcursus quando diuerti possit in præiudicium vicini, vide Calcan.cons.50. & 54. & seq. vbi latè. & alueus fluminis derelictus, ad quem spectet, vide Natt.cons.55.

Archiepiscopus.

Archiepiscopus non habet iurisdictionem in subditos suffraganei, nisi per viam appellationis, Abb. in cap. ab excommunicato nu.13. de rescript. Capell. Tholos.quæst. 114.n.3. Grat.discept. forens.119. Sic & non potest audire causas subditorum Suffraganei sui per viam querimoniæ, sed appellationis, cap.1.de offic.legat. & ibi gloss. cap. pastoralis de offic. Iudicis ordinar.

Ar-

Archiepiscopus est Iudex ordinarius totius Prouinciæ, tamen illam iurisdictionē nō exercet, nisi in quibusdā casibus, notat gloss. & Doct. in cap. pastoralis de offic. Ordin.

5 Archiepiscopus non potest compellere subditos suffraganei sui ad hoc vt acceptent delegationem causæ, cap. pastoralis de offic. Iud. Ordin. Grat. discept. forens. 169. & quod non possit compellere testes, vide d. Grat. d. disceptat.

Arbiter, & Arbitrium.

Arbiter potest facere quid sibi à partibus est concessum, nec plus, nec sufficiūt verba generalia, sed oportet quod specialiter, & nominatim concedatur, Ias. in l. nequicquā §. vbi decretum num. 59. ff. de offic. Proconſ. & legat.

Arbitri non possunt pronunciare partibus non citatis, etiam quod in compromisso fuerit dictum posse arbitros procedere ad sententiam etiam absentibus partibus, ita Spec. in titul. de arbitr. §. excipitur in fin. dicens non valere sententiā partibus non citatis, quod refert, & sequitur Io: Imol. in cap. cum dilectus de arbitr. Alex. in l. si quis arbitratu col. 5. vers. quarto limita ff. de verb. oblig.

Arbitri possunt cogi vt sententiam ferant.

Limita postquam ab eis semel fuit recessum, Abb. in cap. causam quæ num 2. de Iudic. vbi etiam Felyn.

Arbitrium declaratur, & restringitur à lege, Ces. de Graff. decis. 6. nu. 7. de sent. & re iud.

Arbitrium intelligitur vt Iudex possit niti aliquo pacto æquitati, Cresc. decis. 287. aliàs 4. de testib. Crauett. conf. 190. num. 5.

Ad arbitrium boni viri reductio, vide infra in verbo reductio nu. 38.

Arbores.

Arbores si vi ventorum sunt deiectę, & est facta venditio cum pacto de retrouendendo, si res vendita redimitur, est restituenda venditori æstimatio, l. diuortio §. si fundum ff. solut. matrim. & idem de vsufructuario, Alb. Mandell. conf. 55. & quando dicantur vi ventorum deiectæ, vide per Doct. in d. l. diuortio §. fundum.

Argumentum.

Argumentum à contrario sensu non procedit in materia stricti iuris, Serafin. decis. 1466.

Argumentum à pacto ad statutum quando valeat, Surd. conf. 85. num. 29.

Argumentum de quietatione ad obligationem valet, gloss. in l. si inter patrem C. de solut.

Argumentum à contrario sensu valet etiā in mandatis, Cæs. de Graff. decis. 10. de præbend. non tamen sumitur ex dictis Doctorum, Surd. conf. 85. nu. 39.

Armatum, & Arma.

Armatum contra me venientem mihi occidere licet, gloss. in l. 1. in verb. moderatione C. vnde vi Grāmat. conf. 56. num. 9. Clar. in prax. crim. §. homicidium vers. sed quomodo.

Et aliquem armatū contra me venisse sufficit ad probandum me fuisse in periculo vitæ constitutum, & si illum occidero præsumitur quòd fecerim ad mei defensionem, gloss. in d. l. 1. C. vnde vi, Grammat. d. conf. 56. Ang. Arèt. in tract. maleficiorum in verb. & dictus Titius se defendendo vers. dixi quòd licita num. 11. & 12.

6 Armorum delatio malum animum denotat, Aret. in §. ex maleficijs num. 15. instit. de action. & ideo si quis ingressus fuerit domum alicuius cum armis, & inde aliquid asportauerit nemine resistente, tenetur non solùm actione furti, sed

etiam vi bonorum raptorum, d. Aret. ibidem num. 14.

Articuli.

Articuli debent semper admitti in quocunque possessorio etiam in spolio, & etiam quod concernant petitoriũ, Affl. dec. 7. Rot. in nouis decis. 5. de sequestr. poss. & prop.

Articuli impertinentes, & qui probabati non releuant articulantem non debent admitti, l. ad probationem C. de probationib. l. si duo §. item Iulianus ff. de iureiur. & ibi per Doct. nec cum clausula saluo iure impertinentium non admittendorum.

Articuli impertinentes non sunt admittendi; & de hoc vide late per add. ad statuta artis agricolt. cap. 38. vide Crauet. cons. 203. nu. 29.

Articuli etiam modicum conferentes ad causam dicuntur pertinentes, Dec. cons. 84. in fin. & cõs. 517. num. 2. Aym. cons. 94. num. 3.

Assecuratio, & Assecurator.

Assecuratio facta de tali naui in dubio intelligitur de corpore nauis, & non de mercibus, nisi ex coniecturis aliud presumatur contra cõtrahentes, si autem vnus idem fuerit dominus nauis, & mercium tũc si assecuraret nauem, an videatur de vtroque, dependet ex coniecturis, in dubio tamen intelligẽ tantũm de naui, quę omnia videntur esse de mente Bart. rectè inspicienti in l. penul. ff. de pign. quem refert, & sequitur Petrus Santerna in tractat. de assecurat. & sponsion. part. 4. num. 72. fol. mihi 561.

Assecuratio si est conditionaliter cõcepta, cessante nauigatione, Assecurator non habebit pretium periculi, Petr. Santern. de assecur. & sponsion. part. 5. num. 10. fol. 566. Limita si simpliciter, quia hoc casu emitur spes, sicut ad euentum alicuius nauis, & ea non nauigante dominus mercium tenetur ad pretium periculi, licet cesset spes periculi, quia ille emit spem, & nõ consideratur, an illud, super quo talis spes fuit posita sequatur, vel ne, quo ad validitatem cõtractus, vt in l. si actum ff. de action. empt. Petr. Santern. vbi sup. num. 9.

Assecuratio à casu tempestatis non extenditur ad casum latronum, & piratarum eo quod non fuit dictum, per notata in l. quicquid astringendæ ff. de verb. obligat. & furtum non comprehenditur inter casus fortuitus, quia propriè casus fortuitus est inopinatæ rei euentus, cui prouideri non ptest, vbi autem diligentissimus præcauisset, & prouidisset non dicitur propriè casus fortuitus, vt probatur in l. ij §. eo tempore ff. de administrat. rerũ ad Ciuitat. pertinen. vbi bonus textus, de quo meminit Alex. in l. quod nerua, & in l. si quis §. quæsitum ff. siquis cautionib.

Assecurator, qui soluit æstimationem mercium, si postea res appareant, an possit cogere dominum, vt accipiat illas, & reddat sibi quod dedit, vide notata in l. incommodato §. fin. & in l. rem mihi ff. commod.

Assecuratores quando conueniuntur ex contractu, non possunt opponere assecurato, quæstionem, quod res non erant suæ, & per consequens (licet sint deperditæ) non debere earum æstimationem, text. not. in l. commodare iuncta l. sequent. ff. commod. & ibi Bart. notat, & hoc memoriæ manda, quia isti assecuratores quando venit tẽpus soluendæ æstimationis multa perquirunt, vt excusentur, vt non soluant.

Asserta.

Asserta in articulis non intelliguntur esse confessata ad fauorem partis aduersæ, Alex. cons. 80. nu. 10.

10. lib. 2. Butr. in cap. quoniam contra de probat. maximè quando sunt negata, d. Alex. conf. 175. nu. 1. lib. 7. Corn. conf. 73.

Asserens se creditorem (cùm verè nō sit) ad damnū tertij, incidit in pœnam falsi, Angel. Aret. in tract. de malefic. in verb. falsario, Bal. conf. 320. vol. 2. Salyc. & Doct. in l. si creditor C. de falsis.

Assertioni Papæ concurrentibus adminiculis, statur etiam in præiudicium tertij, Seraf. decis. 454.

Assignatio.

Assignatio nominis à Iudice facta, habet vim traditionis, & quomodo sit facienda, vide glos. in l. à Dino Pio §. sic quoque, & ibi Bartol. & Alex. in fin. ff. de re iudic.

Attentata.

Attentata, seu innouata post appellationem reuocanda sunt, cap. non solum extra de appell. in 6. & in l. appellatione ff. nih. innouetur appell. præcedente.

Limita, vt per Vestr. in prax. lib. 8. cap. 4. Put. decis. 414. lib. 3. & dec. 323. lib. 3.

Attentata non reuocantur lite deserta per viam attentatorum, sed per viam nullitatis, Seraf. decis. 229.

Attentata reuocari possunt post desertam appellationem, Benint. decis. 40. num. 3. Cæs. de Graff. decis. 2. de appell. Serafi. decis. 292.

Attentata in vim sententiæ nullæ reuocantur per viam attentatorum reuocata sententia, Aret. consil. 56. in principio.

Attentata post extraiudicialem appellationem sunt reuocanda, Abb. & Felyn. in cap. dilecti de maiorit. & obed.

Attentata licet sint ante omnia reuocanda, tamen quando constat de non iure petentis agitur in negotio principali, Chifaner. decis. 7. prout etiam quando cognitio attentatorum dependet à negotio principali, Paleott. decis. 221. Capyc. decis. 72. declaratur etiam in attentatis post appellationem ab interlocutorio, quia tunc in primis est cognoscendum de iustitia appellationis, Oldrad. cons. 1. in fin. Lanfranc. in tract. de appellat. num. 110.

Authoritas.

Authoritas Doctorum vbi deficit lex pro lege est seruanda, vide in proœmio num. 4.

Auus.

Auus maternus excludit proauum maternum in bonis maternis, & alijs, & auus paternus excludit proauum paternum in bonis paternis, & alijs, Napodan. in consuet. si quis, vel si qua fol. 118. num. 156.

Aui appellatione proauus non continetur, Alex. Ias. Bart. in l. Gallus §. instit. ff. de lib. & posth.

IN VERB. QVAE INCHOANT A LIT. B.

Bannitus.

Bannitus si quis efficiatur, an fideiussor de repræsentando toties quoties teneatur illū repræsentare, Herculanus in trac. de caut. de non offendendo cap. 23. & de materia cautionis de non offendendo circa personas bānitorum, vide Bald. Castr. in l. 1. C. de fideiussor. & in l. capitis eod. titul. & l. si debitori ff. eod. Hercul. vbi supra, qui affert limitationem, quam sequitur Nonius conf. 112.

Et an bannitus possit condere testa-

ſtamentũ, vide Clar. in §. teſtamentum quæſt. 19. & an poſſit ſuccedere, Gozad. conſ. 96. num. 5. & Rip. in l. ex facto §. ſi quis rogatus ad trebell. & Bartol. in l. amiſſione §. qui deficiunt ff. de capit. dimin. & ibi add.

7 Et an amittat vſumfructum rerum acquiſitarum per filium. vide Zuccardum in l. 1. C. qui admitti, & in l. corruptionem, vbi notatur C. de vſufruct. & omnes ſupradictos DD. vide.

Bannitus an repellatur à legitima, patris ſibi poſtea prouentiente, Rimin. Iun. latè in l. vt vim ff. de iuſt. & iure num. 122.

Cum Bannito, & Foriudicato Doctore poteſt haberi conſilium, Bald. in cap. 1. in 3. col. extr. de Iudic. circa princ. vbi in ſpecie dicit poſſe haberi conſilium ſicut Romani habuerunt cum Epheſio exulante; l. 2. ff. de orig. iur.

Bannitus habetur pro mortuo, vide infra in verb. Fiſcus num. 31.

Bannitus, & Foriudicatus veneno
8 occidi non poſſunt, & occidens punitur, ita mirabiliter Ang. in l. fin. C. de delator.

Limita ſi eſſet Bannitus pro crimine læſæ Maieſtatis, Bart. Cępoll. conſ. 34. vide etiam infra in verb. frater num. 33. & Iudex num. 42.

Barataria.

Barataria eſt diſtrahere pecuniam pro iuſtitia, l. omnes ad l. Iul. repet.
9 per Bart. & qui committit barattariam ſindicatur de dolo via ordinaria, l. vnica vt omnes cauſæ, & in corpore, vt iud. & ſi dederit licentiam, quam dare non debuit, l. 1. de deſertor. in gloſſ. & cõmittunt barattariam Iudices, qui iuſtitiam auro vendunt, vel quando innocentem auro puniunt, & nocẽtem abſoluũt, Authent. vt Iudices ſine quoquo ſuffrag. in princ. vbi Ang. ſic declarat barattariam, vide Paul. de Caſtr. in conſ. 150. quos refert, & ſequitur Paris de Puteo in tra. de ſindicat. in verb. brachium verſic. officialis num. 7. & ſequent. fol. mihi 217. nota quòd baratarię crimen eſt ſimile crimini læſæ Maieſtatis, quia imponitur pęna confiſcationionis bonorum, & exilij, & delictum patris nocet filio, ſecundũ gloſſ. in Auth. ſed nouo iure de pœna Iud. Paris de Puteo in tract. de ſindic. in verbo corruptio verſ. an ſi nu. 1. fol. 313. & corrumpens Iudicem punitur, quia ſententia pro eo lata eſt nulla, & dicitur venalis, l. 1. de pena Iudic. l. quoniam ff. de calumn. & an corrũpẽs Aduocatum perdat cauſam, vide Paris de Puteo in verbo corruptio verſ. corrumpens num. 2. fol. 317.

Baro.

Barones ſunt Iudices Regia manu conſtituti ſuorum vaſſallorum, & vti officiales ſola M. C. de eorum delictis cognoſcit, vide ſupra in verb. abolitio.

Bellum.

Bellum an ſit licitum, vel illicitum, vide in l. hoſtes ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. & quod ſit inductum, vt abſque iniuria in pace viuatur, vide D. Conſil. D. Franciſc. Merlino in controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 2. num. 24.

Bellũ, quod ex edicto geritur iuſtum dicitur, ex edicto ideſt ex authoritate Principis, nam aliter non eſſet iuſtum bellum, Innoc. in cap. olim cauſam de reſtit. ſpoliat. & in dubio bellum inductum ab Imperatore iuſtum præſumitur, Abb. in cap. ſicut de iureiurand. quem refert Dec. conſ. 691. num. 3. & 4.

Beneficia.

Beneficia debent conferri pauperib. Clericis, ex quibus inuigilant Eccleſiæ, Bellam. deciſ. 549. licet malè

lè seruetur, vt ibi Add.

Beneficia vacantia non potest conferre is, qui habet facultatem habilitandi iniustè detinentes, Bellam. decis. 549.

Beneficio vt quis possit priuari ob non residentiam, debet personaliter citari, & per sex menses expectari, Mant. decis. 12.

Beneficia ad nutum superioris amouibilia, possunt conferri regularibus, Rot. decis. 772. par. 1. diuers.

Beneficia Principis latissimè interpretãda sunt, l. fin. de constit. princ. Limita vt procedat ab alijs, ab eo autem, qui illud concessit potest interpretari, vt sibi videtur, gloss. in cap. quod dilectio extr. de consang. & affin.

Limita etiam, & declara, vt per Francisc. Aretin. in l. qui duos seruos ff. de leg. 1. qui vtitur tali distinctione; quod si beneficium est concessum motu proprio, tunc ipso iure videtur concessum, quod est potentius; sed si beneficia sunt paria, tunc electio est eius, cui fit concessio, si verò ad postulationem partis, quod præsumitur, cap. si motu proprio de præbend. in 6. tunc si est odiosum videtur concessum, quod est minimum, & vbi sunt paria est electio ipsius Principis, si verò non est odiosum electio est ipsius creditoris, cap. si plurib. de præbend. in 6.

Limita dummodo non tendat in præiudicium tertij, nam tunc est inualidum, Bellam. decis. 738. nu. 3. intellige tamen de præiudicio de præsenti, idem Bellam. decis. 751. num. 2.

Beneficia Principum decet esse mãsura, Rot. decis. 457. num. 5. par. 1. diuers.

Beneficium inuentarij, quod datur hæredi, per l. fin. C. de iure delib. competit quando agitur contra hæredem immediatè ex causa hæreditaria, secus si debitum hæreditarium reformatum sit ex noua conuentione facta cum hærede; quia tunc si hæres pro tali debito reformato conueniatur, non habebit beneficium inuentarij, quia non conuenitur ex causa hæreditaria immediatè, Angel. cons. 31. Dominus Philippus, qui allegat text. in l. cum hæreditas ff. ad trebellian. & in simili casu consuluit Aret. in cons. 148.

Beneficium vnitum mutat naturam, & est idem cum eo, cui vnitur, Felyn. in cap. 3. num. 6. de constit. declara vt procedat quando vnio fit per incorporationem, & est perpetua, secus si fit ad protectionem, & vnionem, d. Felyn. inibi.

Beneficium iuris patronatus non potest permutari absque consensu patroni, Capell. Tholos. quæst. 107. Crauett. cons. 153. num. 10.

Beneficia eius, qui est creatus Episcopus non vacant ante consecrationẽ, & quicquid fit in eo, qui est creatus Abbas ante benedictionẽ, vide Felyn. in cap. cum te num. 7. de rescript. Roman. cons. 335.

Beneficia vnita Monasterijs, quò ad temporalitatem debent in suo statu conseruari, Rot. dec. 758. par. 1.

Beneficium manuale non efficitur perpetuum ex collatione Papæ, nisi expresserit, Dec. in cap. ad nostram extr. de confirmat. vtili, vel inutili Rota decis. 739. par. 1. num. 8.

Et Hospitalia dicũtur ferè omnia manualia, Mandos. in reg. 1. Cancell. quæst. 10.

Beneficij appellatione, quando veniat præbenda, Felyn. in cap. postulasti de rescript. num. 4.

Beneficium vnitum non dicitur vacare, Rot. decis. 13. num. 2. & decis. 104. num. 5. par. 2. diuers.

Beneficium non potest peti ex dupli-

ci

ci titulo, ſed benè illius poſſeſſio, Felyn. in cap. in noſtra de reſcript. num. 2.

Beneficium iuris patronatus litigioſum confertur à Papa abſque alicuius conſenſu, Sarne. ſuper reg. impetrand. benefic. per obitum famil. Cardinal. quæſt. 8. num. 7.

Beneficiũ litigiosũ de iure nõ eſt cõferendum, Bellam. deciſ. 115. n. 3.

Beneficia vacantia apud Sedem, & in Curia conferuntur per ſolum Romanum Pontificem infra menſem à die vacationis, cap. 2. & 3. de præbend. & dignit. in 6.

Beneficium vt cõferri poſſit reſpectu impetrantis debet vacare de iure, & de facto, Crauett. conſ. 153. n. 6.

Beneficiorum appellatione veniunt beneficia ſecularia, regularia, & hoſpitalia, quæ dantur in titulum, non autem quæ dantur ad Regimen, Rot. deciſ. 739. par. 1. diuerſ.

Beneficium mixtum non venit ſub reſeruatione, etiam quod vacauerit in menſe reſeruato, Rot. deciſ. 574. in fin. par. 1. Mandoſ. ſuper regul. 1. Cancell. quæſt. 9.

Beneficium vacat per obitum habẽtis ius in re, Rot. deciſ. 427. par. 1.

Beneficium vacat per contrahentem matrimonium per verba de præſẽti, Capell. Tholoſan. quæſt. 240. vide infra in verb. vacatio.

Beneficia Collectorum, & ſub Collectorum ſemel reſeruata, ſemper remanent reſeruata, etiam quod officium dimiſerint, intelligitur tamẽ de ijs beneficijs, quæ ante, & in ipſo officio obtinuerũt, Rota de præbend. dec. 10. in nouis, aliàs 181.

Beneficium competens donanti, ne conueniri valeat, nõ ſolùm eſt perſonale, verũ etiam reale, ita vt habentes cauſam oneroſam ab ipſo donante, etiam poſt contractum donationis, præferantur ipſo donatario certãti de lucro, & ſic agẽti ex cauſa lucratiua, ita communiter tradiderunt poſt Cuman. in l. priuilegia ff. de priuileg. creditor. Iaſ. in l. inter eos nu. 7. in fine, & n. 8. ff. de re iudic. Capyc. deciſ. 78. n. 7. Conſiliarius Paſchalis de vitib. patr. poteſt. par. 2. cap. 9. num. 46. & alij, quos refert, & ſequitur Horat. Barbat. ſuper pragmat. de aſſiſtent. gloſſ. 7. nu. 17. & 18.

Beneplacitum.

Beneplacitũ expirat morte, cap. gratioſè de reſcript. in 6.

Bigami.

Bigami quando priuilegio clericali priuentur, vide Capell. Tholoſan. quæſt. 235.

Birruarij.

Birruarij non ſunt legitimi teſtes quando Iudex ex officio procedit inquirendo, Thob. Nonius in §. pater inſtit. de teſtam. num. 13. vide Granutium in ſuis theoremat. qui & Aparitores appellantur, l. Diuus ff. de ſeru. fugit. Volpell. conſ. 38. num. 1. Burſat. conſ. 387.

Blaſphemantes.

Blaſphemãtes nomen Dei, Beatæque ſemper Virginis Mariæ, & Sanctorum, de iure communi plectendi ſunt pęna vltimi ſupplicij, auth. vt qui contr. nat. luxur. & de iure canonico pęna de qua in cap. ſtatuimus extr. de maled. & per Regni huius Cõſtitutionem. Blaſphemãtes, & per Regiam pragmaticam Regis Ferdinandi Primi, pœna amputationis linguæ, tertiæ partis bonorum publicationis, & triremis per quadriennium declara, quòd pœna mortis naturalis blaſphemis à iure communi impoſita locum ſibi vendicet in conſueto, & ſolito blaſphemare, & quando blaſphemia ſapit hæreſim. & quod etiã niſi in ſolito, vltra duas vices blaſphemãte, non habeat locum pęna in dicta prag. contenta, D. Conſil.

D. Francisc. Merlin. latè in controu.forens.cent.1. cap.97.nu.9.

Blasfemis est prohibita repulsa testium, nisi ex capite inimicitiæ capitalis, vide infra in verb. repulsa num.40.

Bona.

Bona hæreditaria delata vxori, quæ maritus per multos annos administrauit censentur paraphrenalia, Iaſ. in l.maritus C.de proc. nu. 12. quem omnino videas, & in contrarium Campegium in tract. de dote quæst.9.par.1.

Bonorū possessio contra tabulas mota non facit cessare pupillarē substitutionem, ff.de vulgar. substit.l. ex duob.§.fin.quia ibi non quæritur de viribus testamenti, l.filio §. 1.ff.de de inofficioso testam.

Bona, in quibus pater habet vsūfructū si fuerint alienata nō præscribuntur, l.1.C.de bonis maternis.

Bona intelliguntur deducto ęre alieno, l. bonorum l.subsignatum §.bona ff.de verb.signif. vide Rot.dec. 527.par. 1.d.uers.Seraf.decis.451. Limita vt nō procedat in vltimis voluntatibus, quia quando in vltima voluntate fit mentio de bonis, bona pro hæreditate accipiuntur, Bart.in l.si quis seruum §. fin. ff.de leg.2.Dec.in Auth.præterea C.vnde vir, & vxor n.13.Pract.Papiens. in form.libell.quo petit.hæred.ex test.in verbo in omnibus in fine.

Bona delinquentis confiscari non possunt quando testator disposuit quod si aliquis delinqueret perueniant ad alios, Non.cons.97.nu.1.

Bona alienari prohibita, vel vsque ad certam ætatem diuidi, cōfiscari non possunt, Bart.in l.Imperator ff. de fideicommiss.liber. Roland. cons.31.lib.1.num.25.& idē Roland. consil. 84. num.35. lib.1. & consil.81. num.21. & consil.88. num.14. & sequent.lib.2. Nonius cons.97.num.5. Dec.cons.44.nu. 27. Roman.cons.63.col.2. & sing. 170. incipit glossa ordinaria, Soc. cons.121. col.3. in fin.lib.4. Decian.cons.23.num.42. & cons.18. num.337.lib.1.

Et in hoc casu nec legitima, nec trebellianica detrahitur, Non. d. cons.97. Dec.cons.443.aliàs 442. Rol.cons.31. nu.30. lib. 1. & cons. 98.num.25.lib.2.

Bona emphiteutica, quæ vigore pacti, vel consuetudinis possunt alienari, procedunt à pari cum bonis allodialibus, Roland.cons.42.nu. 29.lib.1.

Bona maioratus esse probantur per
10 talium bonorum possidentis confessionem, vt probatur in toto titulo, C. de confess. & in iure nulla maior probatio, quàm quæ fit per confessionem partis aduersæ, text. in l.qui de inofficioso in fin. ff.de inofficios. testam. cap. quoniam per cōfessionem de priuileg. auth. sed iam necesse, C.de donat.ante nupt. & rem esse maioratus, seu feudalem, in terminis confitentis, tenet Bart. in additionib. ad specul.in titul.de feud.§.1.col.1.vers. instrumētum, Curt.Iun.cons.140. superioribus diebus col.2. versic. puto tamen in proposito num.6.

Bona maioricatus pro filiarum dotium constitutione, ac etiam similibus causis alienari non possunt, & proinde Regiam facultatem ad ea alienanda (iure circumspecto) esse denegandam, l. Princeps ff.de legib. l.digna vox C. eod.tit. l. si quando cum alijs C. de inofficios. testam. quia ob id Princeps ipse rescripto iura contraria abrogat, l.præscripta cum alijs C. de precib. Imper. offeren. debet enim esse voluntas Principis, prout iuris ratio dictat, l. ex facto vbi DD. ff.de vulg. & pup. substit. Abb.in

D cap.

cap. quę in Eccleſiarum de conſtitut. col. pen. verſ. circa tertium, de iure igitur ex dic. eſt prohibita maioricatus alienationē, quia ob id maioricatum conditores ipſam dicunt prohibere alienationem, vt bona conſeruentur in eorum familia, & agnatione, quòd nemo eſſe poteſt ſi ſucceſſores pro filiarū dotibus bona vinculata alienare valerent, nam agnatio ipſa propter talem alienationem periret, cùm diuitiæ agnationes, & familias tueantur, Beat. Auguſtin. cenſet in ſuo libro de Ciuitat. Dei cap. 100. quem refert Alex. in conſ. 52. circa hanc dubitationem column. 1. verſ. iſtis modis præſuppoſitis lib. 4. ſatis & probatur in auth. de defenſorib. Ciuit. poſt princ. collat. 3. l. honor municipalis §. de honoribus ff. de munerib. & honorib. l. quiſquis C. ad l. Iuliam Maieſt. Tiraque. in tract. de nobilitate cap. 3. num. 1. cum ſequent. quem cum præcitatis, refert. Marc. Salon de Pace conſ. 9. num. 6. vbi latè.

Bona minorū ſemel ſolemniter alienata, licet alienatio nō fuerit ſortita effectum poſſunt alteri vendi abſque ſolemnitate, Dec. conſil. 558. num. 8. & 9.

Bonorum appellatione veniunt corpora, non autem iura, Dec. conſil. 236.

Bona, quorum vſusfructus vxori, vel alteri relictus eſt, cōfiſcari nequeunt, Non. conſ. 108. num. 8. & 9.

Bona patrimonialia Clericorum nō poſſunt collectari, Felyn. in cap. Eccleſia num. 7. ff. de conſtitut.

Limita non procedere in oneribus impoſitis anteaquam ad ipſos perueniſſent, Add. ad Felyn. vbi ſupra, vide Calder. conſ. 1. de cenſibus.

Bonafides ex fama, & auditu oritur, Abb. in cap. cura col. fin. de iure patron. Barba. in conſil. 51. col. 2. lib. 4. & curſu longiſſimi temporis l. fin. C. vnde vi.

Bonafides maximè inter mercatores eſt ſeruāda cū inter eos nō conueniat de appicibus iuris diſputare, Bald. conſ. 400. num. 10. & conſ. 466. num. 5. vol. 5. l. ſi fideiuſſor §. quidē tamen, & l. quintus ff. mand. vbi Bart. Bald. & alij.

Bonafides tantundē poſſidendi præſtat, quantum veritas, quoties lex impedimento non eſt, l. bonafides de regul. iur. adde text. in l. magis puto §. 1. de reb. eor. vbi idem iudicatur de fundo bonafide poſſeſſo, quòd de dominio, vt alienatio fieri non poſſit, l. quoties §. 1. de no xalib. l. ſi poſtulauerit §. de eo ff. de adult, text. tamen in l. bonęfidei in princ. ff. de acquir. rer. domin. dicit quòd bonæfidei poſſeſſor, quo ad fructus penè eſt loco domini, & licet text. in l. 1. §. 1. ff. Senatuſconſ. Sillan. expreſsè dicat, quòd domini appellatione non contineatur, qui bonafide ſeruat, ibi Angel. concludit bonæfidei poſſeſſorem eſſe loco domini, ſi quis ſit dominus nō apparet, aliàs ſecus.

Bonafides ſemper præſumitur ſi ab eſſe non probetur, l. penult. C. de præſcript. long. temp. argum. l. ſi eſt §. ex iniuſta ff. de fideicōmiſſ. lib. & de adminiſtr. tutor. l. hoc autem, & de probat. l. verius l. ſi cum ita legatur § ſpecies ff. de legat. 2. ſed dicendum eſt, quod aut allegatur ignorantia facti, aut iuris, ſi facti tunc præſumitur bonafides, quia iuris præſumptio allegationi non reſiſtit. l. ſed ſi allegatur ignorātia iuris præſumitur malafides, quia præſumptio iuris allegationi reſiſtit, l. 2. §. ſi à pupillo, & §. ſi à furioſo ff. pro empt. l. leges ſacratiſſimæ C. de legib.

Bo-

Bonæfidei possessor.

Bonæfidei possessor compensat fructus cum melioramentis, Rot.dec. 245.& 246.part.2.diuers.

Bonæfidei possessor est qui dominij cogitatione possidet, vt suos fructus faciat, Saly.in l.apud antiquos num.3.C.de furt.

Bonæfidei possessor fructus suos facit, & illos restituere nõ tenetur, l.Bonæfidei ff.de acquir.rer.dom.gloss. Bart.& alij in l.ex diuerso ff.de rei vendicat.Alex.conf.154.lib.6.Capyc.dec.93. Gabriel latè conf.35. lib. 2. vide Negusant. de pignor. part.5.memb.4.num.12. Surd.cõs. 115.lib.1.Becc.conf.95.

Limitatur primo non procedere in hærede, cui nocet scientia, & malafides defuncti, l.1. C.de fruct. & lit.expens. Bart.in d.l.ex diuerso in fin. Abb.ad cap.grauis quæst. 9.de restit.spoliat. Ias.& DD. in l. Pomponius §. 1. de acquir.possess.

Limita secundo procedere, quãdo fructus debentur, & petuntur vt fructus; secus quando non debentur, vt fructus ratione dominij, vel possessionis propter morã, sed vti interesse in compensatione damni, quòd venditor passus est ex traditione, & commodi, quòd emptor sentit ex possessione, Gab.conf.57. num.1.& sequent.lib.1.l.fin.ff.de fund.dot. doctr. Bart.in l.Iulianus §. offerri ff. act. empt. l. fistulas §. qui fundum de contrh.empt.Saly. in l.curabit, Bald.in l.si emptio C. de act.empt.Socc.conf.109.col.3. lib.1.Ruin.conf.144.col.2.lib.1.

Tertio limita non procedere si fructus extant, quia eos vero domino restituere tenetur, l. Iulianus ff.de rei vendic.Pract.papiens. in for.libell.act.real.in verb. simul cum fructibus, Marãt.de ordin.Iudic.in tertia distinctione princip. vers.an sit iudicium personale, vel reale n.36.

Sed amplia istam limitationem, vt bonæfidei possessor teneatur ad restitutionem fructuum, qui percipi potuerunt quando fuit cõscius rem vendi in fraudem creditorũ, l.ait prætor la segunda §. per hanc ff.quæ in fraud.credit. Marant.in d.3 distinct.princ.num.36.in fine, Surd.conf.115.lib.1.

Limita quarto, quando fructus per triennium sunt vsucapti, nam eo casu non tenetur ad restitutionem in quantum est effectus locupletior, l.sequitur §. fructus vbi Bart. & alij de vsucapion. Becc. conf. 6. num 28.Surd.d.conf.115.lib.1.

Et quod non procedat in quãtum fuit effectus locupletior, vide Couar.var.resol.lib.1.cap.4.Menoch. de recuper.remed.15.num.580.& 198.& in dubio præsumitur effectus locupletior, Gabriell.cõclus. 7.lib.1. Lamberteng. de contract. gloss.1.num.41. & seq. vide Surd. d.conf.115.

Contrarium verò tenet Gabriell. conf.35.lib.2.

Vltimo limita post litem cõtestatam, Benint.decis.20.

Bonus.

Bonus vnusquisque præsumitur, Felyn.in cap.cum in iure de offic.delegat. & declara, ac limita, vt per eum, & Abb. & per Alciat. in præsumpt. reg.3. præsumpt.2. num.3. declara etiam vt ista præsumptio faueat reo, non aûtem actori, Crauett.conf.132.num.18.

Et etiam limita nisi probetur malus, Dyn.in regul.iur. Pontif. regula semel malus num.3.quia naturæ præsumptio est quemlibet bonum esse, præsumptio autẽ malitiæ procedit ex actibus naturæ cõtrarijs, & sic magis sequi oportet præsumptionem naturæ, quàm naturæ cõtrariam, quia verisimilior est, & in dubijs verisimiliora sequẽda sunt,

l.ob carmen §.ſi teſtes de teſtibus, Dyn.vbi ſup.num.5.

Breuiloquus, & Breuitas.

Breuiloquus debet eſſe Doctor, vide ſupra in Proœmio num.2.

Ex breuitate temporis fugiendi, & fraudandi decoctoris animus dignoſcitur, & conſilium initum ab eo præſumitur, Stracc.in tract.de mercat.fol.306.num.32. vbi quod hoc cõprobes ex his, quæ ſcribit Dec.in conſ.182.in fin.

IN VERB. QVAE INCHOANT A LIT.C.

Calculatores, & Calculus.



CAlculatores quandoq; arbitri, & quãdoq; arbitratores sũt, vt dũtaxat poſſint ſummare, & ſubducere, Gabriel.conſ.43.lib.1.

Calculus iudicialiter factus probat inter partes, Burſat.conſ.428.n.7.

Calculare qui petit videtur ſe fateri debitorem, Gabriel.conſ.71.lib.1. ſub num.18.idem qui allegat ſolutionem, Franciſc.de March.deciſ. Delfin.844. per not.in l. & ſi quidem C.de except.idem etiam qui opponit cõpenſationẽ, Bald.in l.cum Papinianus C. de ſententijs num.8. Natta conſil.134. num.6. Surd.deciſ.24.num.7.

Cancellationes.

Cancellationes inſtrumentorum ſine cauſę cognitione non detrahũt fidem ſcripturæ, Bald.in l.ſi pręſes C.quomodo, & quãdo Iudex, Rebuff.in ſua prax.num.35.titul.de reſignat. cond. & Notario nõ crecreditur, Becc.conſ.6.nu.22. Verall.deciſ.102.par.1.

Canonicatus.

Canonicatus in Eccleſia non numerata non dicitur vacare pęr obitũ, ſed deſinere, Sarnen. in regul.de impetr. benef. per obitũ familiar. quæſt.41.num.2.

Canonicatus non eſt dignitas, Felyn. in cap.paſtoralis num.10. de offic. delegat.largo modo, Verall.deciſ. 257.part.1.

Canonicatus, & præbenda moriuntur cum Canonico vbi nõ eſt certus numerus, Bellam.deciſ.13.

Canonicus.

Canonicus poteſt habere Cappellã in eadem Eccleſia requirentem celebrationem Miſſarum, Felyn. in cap.ex parte num.3.de reſcript.

Canonici abſentes pro ſeruitio Epiſcopi percipiunt fructus ſuarum præbendarum, idem in inferioribus Clericis ſi adſit vtilitas Eccleſiæ, Rot.deciſ.221.part. 2.diuerſ.

Canonici non poſſunt ſtatuere quicquam ſuper ſtatu Eccleſiæ abſque conſenſu Epiſcopi, Felyn.in cap. cum omnes de conſtit.

Canonicus non habet ſucceſſorem in onere, & honore, ſed in iſtis ſuccedit ſibi Capitulum, Abb. in cap.quoniam Abbas num.9.de offic.delegat.& ibi Felyn.num.6.

Cappella.

Cappella, & illius forma ſine conſenſu domini mutari nõ poteſt etiam accedente authoritate Epiſcopi, Rot.deciſ.551.par.1.diuerſ.

Cappellæ nõ veniunt in generali bonorũ vẽditione, nec ad creditorũ inſtãtiam vendi poſſũt, qui neq; ſepulturã debitoris corporis impedire poſſunt D.Ricc.collect.649. Limita vt vendi poſſint ratione iuris funerandi, quod eſt ſpiritualitati annexum, & ratione ſitus, & dignioris loci, ita deciſum in Curia Archiep. Neap. refert idẽ D.Ricc. in deciſ.40.

Li-

Limita etiam nisi esset consuetudo in contrarium, Grat.Rot.March. decis. 26. quem refert etiam D. Ricc. d.collect.

Capitulum.

Capitulum Sede vacante succedit in iurisdictionem Prælati, gloss. in cap.his quæ de maior.& obedient. Abb.& Felyn.ibi,Cald.cons.3.de iure patron.

Limita vt nõ procedat in his,quæ competunt Episcopo, & Prælato iure speciali, seù deuoluto, Abb.& Felyn.in cap.verum de iudicijs.

Capitulum tenetur prouidere prius supranumerario, quàm alteri aliàs debet ei præstare alimenta,donec de præbenda illi prouiderit, Abb. & Felyn. in cap. statuimus de maiorit.& obedien.

Capitulum quid,& de eius multiplici significatione, vide cap.capitulum vbi gloss. Abb.& Felyn. de rescript.

Captura,& Captus.

Captura licet fuerit nulla ex defectu citationis, si tamen constat de debito, quia captus confitetur, vel alio modo apparet,non debet relaxari, sed confirmari, ita concludit Paul.de Castr.in cons.39. in causa capturæ in fin.§.final.per l.final.ff. quod met. caus.quem refert, & sequitur Dec.cons.449.num.19.

Et simile in causa possessionis recuperãdæ, licet spoliatus ante omnia sit restituendus, quia si manifestè constat de proprietate, quod spectat ad spoliantem, restitutio debet denegari,vt notat.in cap.cũ Ecclesia, & in cap.cum super de restitut. spoliat. Paul.de Castr. & Dec.vbi supra.

Captura potest impugnari,& Iudicis incompetentia allegari à debitore, si possidet bona in loco domicilij,& non sit periculum perdendi debitum,nec de fuga manifestè suspectus, latè Dec.consil.75.per totum.

Captus tenetur redire ad carceres, prout promisit si bellum sit iustum, & quod quis pro eius liberatione soluit repetere potest, quia licet contractus factus cum carcerato non valeat, l. qui in carcerem ff. quod metus caus. hoc fallit si factus sit ad vtilitatem capti,vel carcerati vt liberetur, ita dicit Bart. in rubr.C.rescind.vendition. in vers. & hoc verum,nisi contractus vtilis sit carcerato pro eius liberatione, alleg.l.metum §. sed licet ff. quod metus caus. sic & si amicus meus erat in periculo perdẽdi vitã,nisi pro ipso soluerem, & solui, etiam illo prohibente possum solutum repeti, Bald.in l.fin. C.de neg.gest.versic.sed pone latè,Dec. cons.691.

Carceratus.

Carceratus pro causa criminali non potest recomendari pro causa ciuili,Bart.in l.2.§.fin.num.4.ff.de cust. & exhib.reorum, Ioseph.Ludouic.in decis.Perus.70.p.1.Brun. in tract.de cess.bonorum,amplia, quod carceratus ex causa criminali,etiam ex alia causa criminali non potest recomendari,Bar.in d. l.2.& nec si fuerit in carceribus citatus dicitur contumax, Bart. in l. 2.ff.de in ius vocando.

Carceratus fugiẽs, vide infra in verbo fugiens num.35.

Cardinales.

Cardinales in eorum Ecclesijs titularibus habent iura Episcopalia, cap.his quæ de maior.& obedient. & ibi Doct.

Cardinalis assertioni credendum est, & statur eorum dictis,ita fuisse decisum in Rota Romana decis. 95. de probat. in antiquis, refert D. Ricc.collect.1459.& quod intelligitur in casu decisionis, quia Cardinali

dinali afferenti aliquid in præſentia Papæ creditur, quod ampliatur procedere, etiam ſi tractatur in præiudicium tertij, Put.dec.3. lib. 1.D.Ricc.d.collect. contrarium tenet Dec.conſ.463. nu.10. quod alicui Cardinali non ſit credendũ, & alleg.Abb.in gloſſ. in cap. ſicut in fin.de ſent. excom. Capell.verò Tholoſan.in deciſ.463. diſtinguit quando eſt in præiudiciũ tertij nõ eſſe eis ſimpliciter credendum.

Caſtrum.

Caſtrum præſumitur allodiale etiam quod ſit in ſtatu Eccleſiæ, Bariſ. conſ.16.num.18.vol.4.

Caſtrum dirutum non retinet iura, quæ ante habebat, Alex. conſ.43. lib. 1. & poteſt eſſe Caſtrum ſine iuriſdictione, Capyc.deciſ.27. nu. 36.

Caſus.

Caſus fortuiti non veniunt in bonæ fidei iudicijs, gloſſ.in l.ſi vno §.itẽ cum quidam ff. locat. & conduct. Hoc declara, vt procedat ne afferant damnum, ſecus ad conſeruationem iuris ſui, vt optimè declarat d.gloſſ.in loco ſupra citato.

Cauſa.

Cauſa inter virum, & vxorem compromittitur, Alex. in l. non ideo mirum C.de hæred.inſtit.

Cauſa quando de iure Canonico agitur, ſecundùm ius Canonicum iudicari debet, cap.qui Cleric.de foro compet.

Cauſa ciuilis quando eſt excluſiua criminalis, facit ſilere criminalem, Aymon.cõſ.280. vbi plenè, & vide per Cagnol.in l.edita C.de edend. Ceſ.de Graſſ.deciſ.3.de except.

Cauſa limitata limitatum parit effectum, l. in Agris ff. de acquir. rer. dom.

Limitatur vt non procedat quando effectus venit ex neceſſaria cauſa, nã tunc non parit limitatũ effectum, §.ſed ſi inſtit.de vulg.ſubſtit. Limitatur ſecundo, vt non procedat quando adeſt diuerſa ratio, §. ſed ſi inſtit.eod.

Cauſa commiſſa in poſſeſſorio poteſt etiam tractari ſuper petitorio, niſi adſit taxatiuè, Rot.dec.9.de cauſ. poſſeſſ. & propiet.in nouis diuerſ.

Cauſa criminali pendente debet ſuperſederi in ciuili, Rot. deciſ.26. part.2. diuerſ.

Limita per Roland.conſ.13. lib.2. Limita etiã non procedere in hoc Neapolitano Regno, niſi quando ex eiſdem actis falſitas Iudici innoteſcat, Pragmat.2.de falſis.

Cauſa præiudicialis alteri cauſæ dicitur pluribus modis, vt per Abb. in cap.tuam num.6. & ſeq.extr.de ordin.cognit.Pedam.dec.74.Gratian. diſcep.forenſ.lib.2. cap.394.

Cautio.

Cautio de reficiendo expenſas de conſuetudine non præſtatur ab actore, Abb.in cap.quoniam §.in alijs num.2 extr.vt lite non conteſtat.vide Capell.Tholoſ.q.490.

Cautio de reſtituendo prioribus, & potioribus facit, vt conſideretur ſtatus ante ſolutionem, Caſtrenſ. conſ.285.lib.1.num.1.

Cautio idonea dicitur iuratoria cum obligatione immobiliũ, Caſtrenſ. conſ.359.lib.1.

Cautio iuratoria nõ ſuffragatur quãdo ex neceſſitate quis cauere tenetur, Roman.conſ.439.num.10.

Cautio Mutiana vide in verb. Mutiana num.6.

Cautioni iuratoriæ numquam ſtatur vbicunque petitori poteſt conſuli alio remedio, quàm per iuratoriam cautionẽ, Alex.in l.fideiuſſor §. ſi ſatis datum ff. qui ſatiſd. cog. nu.6.Doct. in §. ſed hodie conſtit. de ſatiſdationib.

Cautio de non offendendo quando debeat præſtari, Capell. Tholoſ. q.490.

Cedens.

Cedens non potest agere contra debitorem cessum, etiā quod cessionarius non fecerit vnum de tribus requisitis l.3. C. de nouat. quando in instrumento adsunt illa verba ponens in locum suum, Pedam.decis.45.& vide Aret.in §. praeterea de except. Becc. cons. 105. Paris. cons.19. Afflict.decis.3.

Cedens nomen tenetur illud facere bonum de iure, non autem de facto, Castrens.cons.170. lib.2. latè Becc.cons.105.num.13.

Cedere iura nō tenetur creditor extraneo soluere volenti, l. nulla C. de solution.vbi Bald.& ibi Add.limit.Negus.de pignorib.in 3.mēb. 5.partis num.15.& 42. vide Surd. cons.536.

Cedi potest ius executionis immissionis in possessionem, Tiraq.de retract.lignia.§.26.gloss.3.nu.22.

Cedi potest ius executiuum competens ex obligatione Camerali, Surd.cons.444.num.12.lib.3.

Cedi potest ius prioritatis hypothecæ,Crauett.cons.191.num.2.

Cedens non tenetur cessionario tradere instrumentum crediti,sed tātum illud indicare quando ab alio haberi potest,Seraf.decis.1477.

Census.

Census solutio non arguit subiectionē, quia actus est ambiguus, Abb. in cap.2.in fin.de censib. Surd.decis.221.num.22.

Census in dubio præsumitur impositus super re propria ad excludendum delictum, Seraf.decis.242.

Census constitutio requirit de sui essentia scripturam,Bocacc.de censibus.

Cessante.

Cessante causa cessat,et effectus inst. de nuptijs, §. inter eas, & §. item diuus instit. de excusatione tutorum,& l.adigere §.quamuis ff. de iure patron.cap.cessante de appellation.

Limitatur vt non procedat quando adsūt duæ causæ finales ad producendum effectum,nam tunc vna cessante, alia remanente non cessat effectus,instit.de nuptijs § ergo non omnes,& §. affinitatis, & §.socrum quoq; eod.tit. l.liberorum §.notantur ff. de his, qui notantur infamia, Rot.decis.647.par.1.diuers.

Limitatur secundo, vt non procedat si sit effectus consumatus, Bart. in l. Titia vide ibi per Doct. num. 16. ff. de leg.2. l.11. §.fin.ff.de donationib. Dec.in l.1.num.39.de officio eius.

Limitatur tertio, si causa cessans sit impulsiua, nam secus si esset cōseruatiua, Rip.num.3.Socc.num. 12.& alij in l. 1.de legat.1.Abb.in cap.fin.de Cler.& Monac.

Limitatur quarto, quando causa requiritur certo tempore,nam cū causa requiritur certo aliquo, & determinato tempore, si eo tempore extitit, licet postea cesset nō cessat dispositio, facit l. si quis hæredem C.de instit.& substit. l.quęcunque ff. de public. facit text. instit. de exhęredatione liberorum in princ.vbi si filius tempore conditi testamenti nō sit exhæredatus nec hæres scriptus non tenet testamentum,licet post diem obeat, Alciatus reg.1.præsumpt.36.

Limitatur quinto, & vltimo non procedere quādo causa finalis cessat, & remanent aliquæ reliquiæ,l. fin.ff.de decurionib. Euerard.in loco à cessatione rationis.

Cessante legis ratione cessat ipsa lex, ad quod vide latè Hoied.de compatibil. benef. cap.11. num.23. & sequent.

Cessante causa obligationis præsumptiuè intellecta, cessat obligatio,

Ro-

Roman. conſ.417. Crauett.conſ. 202. num.31. Rota coram Decano 23. Ianuarij 1603. in Romana nullit. oblig.

Ceſſio, & Ceſſionarius.

Ceſsio habet vim ſolutionis, Dec.cōſil.100.num.4. Becc. conſ.105.nu.1.ſed declara vt per eos.

Limita non habere vim ſolutionis quando non ſequitur exactio nominis ceſsi, Surd.conſ.145.

Ceſsionis actione nemo agere intelligitur, niſi de ceſsione mētionem habeat, Bellam.decif.732.num.2.

Ceſsio quando conſtat de bonafide, valet etiam poſt actionem deductam in iudicio, & non præſenti pecunia, Gabriell.conſ.77.lib.1.

Ceſsionarius debet probare reuera, & effectualiter pretium eſſe ſolutum, aliàs ſimplex confeſsio receptionis nihil operaretur, l. per diuerſas, & ibi Bart.C.mandati, & ibi gloſſa aurea, Put. deciſ.21 lib. 1. Gabriell.conſ.67.lib.1.& hanc ſequitur Iaſ. in §. fuerat num.73. inſtit.de actionib. & debet exhibere inſtrumentum ceſsionis, Dec.conſil.302.& 536. aliàs proceſſus eſſet nullus, deciſ.Pedam.58.num.3.& hæc exceptio poteſt opponi poſt litem conteſtatam, Dec.d.cōſ.302. & 536.

Quod limitatur nō procedere, quo ad confitentem etenim ſibi præiudicat, ſecus quo ad alios, ita Iaſ.in d.§.fuerat num.81.in fin.

Ceſsionarius dicitur propriè creditor, at de magis communi teſtatur Marant.in repetit. l.ſi actor ff.de procurat.num.20. quæ eſt conglutinata cum ſuo tractatu de ordine Iudic.Bald.in l.ſi ſic §.fin.ff.de leg.1.& in l.1.col.fin. & ibi etiā Alex. ff.ſi cert.petat. Lud.Roman. conſ.141.Ant.Maſ.Gal. in tract.de obligat.in form.Camer.vide coram Mellino in Bonon. penſionis 17. Maij 1596.

Ceſsionarius quo pacto cognoſcatur, ſi agat actione vtili, vel directa, & quæ ſint vtilitates, quæ reſultant ex iſta cognitione, videas per Marant.in repet.l.ſi actor n.23.& ſeq. quæ repetitio eſt coniuncta cum ſuo tract. de ordin.Iudic. in fine, vbi latè.

Ceſsionarius habet priuilegia competentia cedenti licet perſonalia, Add. ad Alex. in l. poſt dotem ff. ſolut. matrim & videas ibi Alex. Aret.Inſt.de except.contrarium tenet Surd.in conſ.280.ex doctrina Baldi in l.per diuerſas num.21. C. mandati quo ad priuilegia perſonalia ex ſingularitate perſonæ, ſecus ſi ſit perſonale ex pacto, & contractu, quia tūc ſequitur aliam opinionem.

Ceſsio rei cum clauſula ſine præiudicio iurium ſuorum intelligitur reſpectu iurium ſuper pretio illius, Seraf.deciſ.658.& 663.

Cippus.

Cippus domus quid ſignificet, & qui dicantur eſſe de cippo domus, declarat Corn. conſ.26. num.5. & 7. & conſ.46.lib.4. Nonius conſ.76. nu.31.deciſ.Pedam.127.Menoch. conſ.95.num.53.lib.1. Durant.de art.teſt. tit.5.caut.22. Non.conſ. 77.num.95.& 141.Pariſ.conſ.35.& conſ.47.num.50.lib.3.

Citatio, & Citatus.

Citatio in declaratoria excommunicationis an requiratur, vide Abb. & Dec.in cap.peruenit el primero de probat.

Citatio in relatione æſtimatorum an requiratur, videas Cagnol.in l. 2. C. de reſcind. vendit. num. 52. aliàs 261. & Maſcard. de probat. concluſ.653. lib.2. vbi diſtinguit, quòd aut partes æſtimatores approbauerunt, & non requiritur citatio, aut nō approbauerunt, quia fortè Iudex eos elegerat, & tunc de-

debent partes citari, Add.ad stat. agricol. c.41.in verb.parte citata, & quod debeant in actu relationis iurare, Menoch.de arbit.Iud.q.58. Couarr.var.resol.cap.13.nu.4.cap. propofuisti de probationib.

Citatus ad locum notoriæ nõ tutum non tenetur ire minusque se excusare, Felyn.in cap.cum te de off. fic.delegat.

Citatio generalis quando sufficiat, vide per Bart.in l.si eo tempore C. de distract.pignor; & in l. rem quę nobis ff.de acquir.possess.

Citatio quadruplex legis, Iudicis, partis, & Collegæ, prima sufficit, quòd sit vnica, secūda triplex, tertia potest esse vnica, & quarta iuxta conuenta, Felyn. in cap. cum causam num.9.de offic.Iud.deleg.

Citatio prima debet esse, & exequi personaliter, Castren.conf.81.lib. 2.num.3.Caputaq.decis.117.Abb. conf.84.lib.2.

Citari non potest infans ad legitimè comparendum, Rot.dec.260.par. 2.diuers.

Citatio in qua non exprimitur cessio, & Notarius, est vaga, & consequenter nulla, Rot.decis.151.par. 2.diuers.

Citatio vbi non est necessaria si fuerit nulla nõ vitiat, Curt.Iun.conf. 217.num.18.lib.3.

Citatus si sua putauerit interesse dicitur reus voluntarius, Felyn.in cap. exhibito de Iudic. Roman. conf.342.

Citatio intimata, vel facta domi non arctat citatum, Eugen.conf.2.nu. 1.distingue vt per August.ad Ang. de malef.in verbo Iudex committit versic.quæro an sufficiat, vt procedat in ijs, quę sunt maximi pręiudicij, vide gloss.in l.2. in verb.domicilium C.de annul.except. & ideo inducit tantum fictam contumaciam, Eugen.vbi supra, Rolād. conf.47.num.18.lib.2. & quod arctet citatum, vide Innoc.in cap.ex parte extr. de test. Gomes. in §. rursus num.13.instit.de action. & præsumitur quis scire, quod ei denunciatum est ad domum, gloss.in l. si tutor vers. ostenderis ff. de peric.tutorum, vel curat. & an sit satis quod sit facta in hospitio, vide per Surd.conf.88.lib.1.

11 Aduerte quòd non afficit fideiussores, quia gesta cum ficto contumace non nocent fideiussori, Bart. in l.cum filius in principio num.3. de verb.obligat.Roman.conf.329. Felyn.in cap.cum Bertholdus n.8. & 25.extr.de sent.& re iud. Alex. conf.27.num.3.lib.1. Boss.de delict.nu 51. Eugen.d.conf.2.nu.15.

Citatus ad vnum, si actus aliter expediatur, dicitur factus parte non citata, l. aut qui aliter ff. quod vi, aut clam, Doct.in cap.consuluit de offic.delegat.Brun.conf.104. Rol. conf.85.lib.2.

Citatio præsumitur facta ad instantiam partis, Put.dec.142.lib.1.

Citatio trina vbi requiritur sufficit vnica cum peremptorio, quod limitatur tribus modis, per Felyn.in cap.consuluit de offic.delegat.

Citatio non potest tolli per Principem, Abb.in cap.inter quatuor de maiorit. & obedient. vbi multa de citatione, & ibi Felyn. vide Crauett.conf.5.num.3.

Citare principalem, vel procuratorē est in electionem ipsius actoris, Bart. in l. eum qui C. de procurat. quod tamen non procedit post litem contestatam cum procuratore, quia ipse debet citari aliàs sententia est nulla, Surd. consil.99. lib.1.

Citatus debet mittere procuratorem instructum ad omnia necessaria, Mohed.decis.4.num.1.de iudicijs.

Citatio per edictum non solum debet

bet affigi in partibus vicinioribus vbi proceditur per edictum, sed debet etiam probari, quod verisimiliter ad notitiam citati deuenerit, ne debeat iudicari absentes, nisi citati venire contempserint, Bellam.decis.188. & ibi add.

Citationis defectus sanatur citati cōparitione dummodo non perueniat defectu iurisdictionis, Mandos.ad regul. Cācell.33.de Annal. num.1.2.& 3.Rota decis.3.diuers. de rescript. & dec.15.de offic. delegat.in nouis.

Citationis relatio incerta, & obscura non valet, ita vt si fuerit mandatum Cursori, vt citet de persona, vel ad domum, & retulerit fecisse, prout habuit in mandatis non sit satis, Bellamer.dec.200.Gabriell. cons.40.lib.1.

Citatio vnica sufficit etiam non peremptoria, quando citatur persona potens, Io: An.in cap.non minus de immunit. Eccles. quem sequitur Bald.in cap.1.in princ.col. 2.de mil. vassall.qui contu. est Felyn.in cap.2.col.5.de restib.

Citatus ad recognoscendum apocam non potest forum declinare, sed respectu causæ scilicet recognitionis faciendæ forus ipsius citati declinatur ad forum actoris, nam citatus tenetur recognoscere in foro actoris, immò aliquando etiā apoca recognita non remittitur quando recognoscens aliquid friuole aduersus apocam opposuerit, nam tunc in eodem foro dabitur terminus ad probandum, vel ad soluendum, ita dicit Frecc.de subfeud.in tit.de offic.Mag.Iustit. in fin. Caraf.t.super Ritu 54.num.2. vbi idem in causis instrumentorū liquidationis, latè Muscatell.in sua prax.part.2.gloss.intimato nu. 99.& quod aduersus apocam verificatam, vel acceptatam quis non possit audiri, nisi in vinculis, vel facto deposito, vide infra in verbo recognitio num.37.vers.adde.

Citatio facta domi, & in acie Campi flore Ciuitatis Romę de stylo Romæ valet, Cæsar.de Grass.de sent.& re iud.decis.7.

Citatus, qui dubitat de iustitia, & validitate citationis adhuc tenetur comparere, aliàs contumax reputatur, cap.veniens, & ibi gloss.de accusat.

Citatio generalis per edictum procedit quādo pars lite pendente se absentauit, vel quando reus subest ratione domicilij Iudici, qui citauit, aliàs debet fieri personaliter, vel domi habitationis, Moed.dec. 8.de fid.instrument.

Citatio sine die intelligitur ad primum iuridicum, Put. decis. 212. lib.2.

Citatio non præsumitur quamuis de ea testetur Notarius, Gabriell.cōs. 40.n.13.lib.1.& alia de citatione videbis infra in verb. nuncius.

Ciuitas, & Ciuilitas.

Ciuitas quandoque nō pro loco, sed pro ciuibus accipitur, l. si quando C.de bon.vac. lib.10. vide Andr. Alc. in l.vrbis de verb.signific.nu. 3.fol.mihi 180.

Ciuitas potest concedere immunitatem ciuibus in præiudicium suū, nō autem Fisci, Roman.cons.252.

Ciuilitas acquisita per patrem transit in filios, l. assumptio §. filius ff. ad municipalem.

Clausula.

Clausula, sine præiudicio, intelligitur præterquam quo ad expressa, Gabriel.cons.167.num.57.lib.2.

Clausula, ita quod bona semper remaneant in familia, debet intelligi iuxta limites verborum præcedentium, Dec.cons.636.quem sequitur Rota Rom.

Clausula, refectis expensis, operatur

vt

vt is, qui reficere debet expensas teneatur eas taxari facere, nec suffragatur depositum vnius Iulij cũ promissione de supplendo residuũ ad effectum, vt expensas refecisse dicatur, & in causa procedi possit, Fab. dec. 230. inter impress. lib. 3. part. 3. Put. decis. 119. num. 2. lib. 1.

Clausula, si secus factum fuerit, facit quod constitutio afficiat etiam ignorantes, Felyn. in cap. 2. num. 7. vers. quarto limita de constitut. & vide Roman. cons. 330. limita, vt ibi per eum, quo ad retractationẽ actus, secus quo ad pœnam.

Clausula, si quid exequendum, censetur repetita in alijs commissionibus, Rot. dec. 321. part. 2. diuers.

Clausula, quod si non omnes, nihil operatur antequam constet de excusatione coniudicis, cap. prudẽtiam, vbi Abb. & alij de offi. Iudic. delegat. declara nisi adsit inter eos prærogatiua, vt per Abb. ibi nu. 3.

Clausula, sciens se ad prædicta non teneri, quid operetur, vide per Bart. in l. fin. §. idem quæsiuit ff. de condit. indebit. Dec. cons. 179.

Clausula, sola facti veritate inspecta, tollit ordinẽ iudiciariũ, & omnes iuris solemnitates extinguit Pancirol. cons. 11. nu. 13. decis. Pedam. 2. Add. ad pract. Papien. in form. libell. act. real. in verbo summariè in fine vbi multa, & operatur vt possit pronũciari vltra petita si de intentione constat, Grauett. cons. 236. nu. 14. & quod de iure debeat iudicare, Benint. decis. 44. Alex. cons. 114. lib. 6.

Clausula, peto ius, & iustitiam ministrari, adaptatur ad restitutionem in integrum, Gozzad. cons. 58. lib. 1. Rol. cons. 79. lib. 1. nu. 38. Crauett. cons. 201. num. 45. Ias. in l. petens C. de pact.

Clausula, quorum tenores, operatur vt omnia possint specificari, Rot. decis. 161. part. 2. diuers. vide Verall. decis. 121. par. 1.

Clausula in commissione delata arguit denegationem concedentis, Honded. cons. 94. nu. 95. Caputaq. decis. 75. par. 3. Mord. decis. 23. de præbend. Sarne. sup. regul. de annali quæst. 9. num. 7.

Clausula sublata, tollit iurisdictionem, Card. in cap. quia diligentia col. 1. de elect. Ruin. cons. 21. lib. 1. idẽ de dictione, nullatenus, Felyn. in cap. ex parte nu. 7. de constit.

Clausula, ad habendum, importat translationem dominij, Rot. decis. 661. lib. 1. Becc. cons. 42.

Clausula, reseruato beneplacito, remouet sensum ab actu, nisi beneplacitum consequatur, Ruin. cons. 111. nu. 1. lib. 1. Grat. resp. 137. nu. 12. Clar. in §. Emphiteusis q. 13.

Clausula, constito de duabus conformibus, nõ desiderat productionem processus, sed sufficit exhiberi sententias, Put. decis. 204.

Clausula, omni meliori modo, quid importet, & qui sint eius effectus, tradit Felyn. in cap. cum super nu. 11. de offic. & potest. Iud. delegat. vbi sex affert extensiones, & tres limitationes, & vide Puteum decis. 230. lib. 2. & decis. 450. lib. 2. vide Alex. in l. cogi §. non omnis col. 2. vers. 8. limit. ff. ad trebell. Dec. cons. 228.

Et an faciat valere testamentum nullum præteritione posthumi, Bart. in l. si ita num. 6. ff. de aur. & argen. legato.

Et an faciat cessare trebellinicam Non. cons. 1. num. 17.

Clausula, ex certa scientia nihil operatur quando apparet res se aliter habere, Socc. cons. 73. lib. 3. Neuizan. cons. 46. n. 15. & potest doceri de errore, Rolãd. cons. 7. n. 105. lib. 3. vbi latè, & de clausula motu proprio, & plenitudine potestatis.

Clausula, si ita est, reddit totam gratiam conditionalem, cap. 2. de rescis. & requirit causæ cognitionẽ,

E 2 Rot.

Rot. de offic. delegat. decis. 12. in nouis.

Clausulæ, codicillaris virtute, testamẽtum non fit caducum, nec si hæres moritur ante testatorem, Durant. de arr. test. titul. de hæred. instit. caut. 1. Menoch. cons. 166. num. 395. lib. 2. Non tamen operatur fideicommissum quando rompitur testamentum præteritione filij, Soc. Iun. cons. 153. lib. 2. Becc. cons. 107. num. 26. idem de clausula, omni meliori modo, Durant. loco supra citato.

Clausula, rato manẽte pacto, quid operetur, vide Marant. in tractatu de ord. Iud. in 3. part. 6. part. princ. vers. & quandoque appellatur num. 261. & sequent.

Non operatur in fauorem frangentis fidem, Felyn. in cap. dilectus au. 4. de rescript.

Clausula, fine præiudicio iurium, est præseruatiua, Rot. decis. 785. num. 4. part. 1. diuers.

Clausula, fine præiudicio legitimæ executionis, quid operetur, Peregrin. decis. 180. lib. 2. licet non suspendat Iudicatum principalem, tamen suspendit quo ad expensas, Gonzal. super reg. 8.

Clausula, apposita in executiuis, est accessoria, & nõ alterat dispositionem, Becc. cons. 87. num. 14. quam declara, vt ibi per eum num. 50.

Clausula, audiat, admittat, restituat, quo modo intelligatur, Castrens. consil. 281. lib. 1.

Clausula, si non valet iure testamẽti, valeat iure donationis causa mortis, nihil operatur si pars non est præsens, vt per Franciscum Aret. in l. 2. ff. de leg. 1. num. 3. de quo vide per Bald. in l. eam quam C. de fideicomissis.

Clausula, sola facti veritate inspecta, importat quod de iure debeat iudicari, Benint. decis. 44. vide Alex. cõs. 114. lib. 6.

Clausula, non obstantibus, non iustificat personam impetrãtis, nec minus trahitur ad actum iuratum, Felyn. in cap. 1. sub num. 3. vers. tertio limita, de rescript. & de ista clausula vide latè per d. Felyn. in cap. nonnulli de rescript. num. 19.

Clausula, quod plus petere non possit, quid operetur, vide Bart. in l. quoties §. si duo ff. de hæred. instit. & Bald. in l. liberti num. 33. & sequentib. C. de oper. liber. Bart. in l. vt iuris iurandi §. si liberi num 6. ff. de oper. libert. Dec. in Auth. præterea C. vnde vir, & vxor n. 12. in fine, Ruin. cõs. 78. & 79. lib. 2. Crauett. cons. 131. n. 17. Dec. cons. 425. nu. 12. & d. Ruin. cons. 98. lib. 2. Menoch. cons. 56. lib. 1. limita vt per Bal. in d. l. liberti Ruin. d. cons. 98. num. 16. lib. 2. Durant. tit. 6. caut. 5. nu. 4. & per Dec. in d. cons. 425. vide Com. cons. 3 ... lib. 1.

Clausula, fine retardatione executionis, tribuit conditionalem iurisdictionem, Sarne. declarat in compendio sign. num. 84. & 87. Pontan. de alimentis cap. 19. num. 4. Peregrin. decis. 180. lib. 2.

Clausula, vocatis vocandis, facit executorem mixtum, Felyn. in cap. exhibita extra de iud. & in cap. de cætero de re iud.

Clausula in cõmissione, semel concessa semper durat, & est communis omnibus alijs instantijs, Rot. decis. 43. part. 2. diuers. Bellam. decis. 525.

Clausula, quod promisit stare simplici verbo creditoris super expensis, & interesse poterit annullari superueniente noua causa, vt quia creditor sit effectus peioris conditionis quo ad personam, seu mores, Add. ad Pract. Papiens. in forma libell. act. real. in verbo, & expensis, Francisc. Castr. in tract. de societ. offic. cap. 44. num. 9. & 10.

Amplia quod etiam poterit reuocari antequam sit iuratum, Bartol. in l. fin. ff. de pretor. stip.

Contrariũ tenet Bald. ibi. Alex. cons. 130. lib. 1. vide decis. Pedam. 8.

Clau-

Clausula, apposita in legitimatione sine praeiudicio venientium ab intestato, quid importet, tradit Socc. Iun. cons. 97. num. 42. lib. 2. Math Brun. cons. 70. Rot. dec. 50 1. par. 1. diuers. importat exclusionem à successione ab intestato, & ab impugnatione testamenti, Gabriell. cons. 24. lib. 1.

Clausulae derogatoriae licet non ampliant, tamen declarant dispositionē, Rot. decis. 532. par. 1.

Clausula in fine posita non refertur ad praecedentia capitula separata, & habentia certas determinationes, Abb. cons. 14. lib. 2. in princ. Rot. dec. 195. num. 3. par. 2. diuers. Capell. Tholos. quaest. 184.

Clausula adiecta post plura copulata non refertur ad omnia praecedentia, sed ad vltimo notata, Felyn. in cap. ex parte num. 38. versic. facit quarto de rescript.

Clausula, saluo iure impertinentium non admittendorum, quid operetur, Grammat. decis. 45. num. 5. Afflict. decis. 33. num. 7. Bart. in l. si duo patroni §. item Iulianus ff. de iure iurando.

Clausula, omni meliori modo, validat processum eius, qui erat Iudex ordinarius, & delegatus, Curt. Iun. cons. 246. in fin. lib. 3. Felyn. in cap. cum ex officijs extra de praescript. Ferret. cons. 157.

Clausula, ex nunc prout ex tunc, & è conuerso, non est retroractiua ad diem datae in praeiudicium iuris alteri quaesiti, Put. decis. 191. lib. 2.

Clausula, vel alio quouis modo vacet, comprehendit omnes reseruationes, Felyn. in cap. in nostra sub num. 15. vers. sextum corollarium de rescriptis, Rota in Bononien. Canonicatus 19. Februarij 1599. coram Pamfilio, & in Mutinen. Canonicatus 13. Iunij 1614.

Clausula, vocatis vocandis, facit vt procedatur in forma iudicij, gloss. in cap. exhibita, & ibi Abb. & Felyn. de Iud. Alex. cons. 218. lib. 2.

Clausula, non aliàs, aliter, vel alio modo, inducit formam, Surd. cons. 484.

Clausula, iustitiam facias, non importat formam, sed tantùm admonitionem, & propterea sententia lata contra ius litigatoris non dicitur nulla, Felyn. in cap. ex litteris sub num. 1. de offic. deleg. & in cap. pastoralis num. 28. vbi Add. eod. tit.

Clausula, appellatione remota, recipit vires secundùm naturam causae, cui adijcitur, Abb. in cap. licet num. 2. de offic. Iud. ordin.

Nec tollit beneficium restitutionis in integrum, & nullitatis, Barbat. consil. 24. col. 2. vers. praeterea, Ruin. cons. 135. nu. 8. lib. 4. Paris cons. 107. num. 9. lib. 4. Rota diuers. decis. 361. num. 4. par. 1.

Clausula decreti, non refertur nisi ad specificata, quamuis verbis generalibus sit concepta, Felyn. in cap. licet de offic. ordin. sub num. 7.

Clausula, decernentes, stat augmentatiuè, vel ampliatiuè, non autem consequutiuè coram Sacrato in Romana census, seù induiti 27. Nouembris 1620.

Clausula, quod omnia possit, quae requirerent etiam mandatum speciale, facit vt comprehendantur omnia specificatis aliquibus specialibus, gloss. fin. in cap. 2. de offic. Vicarij in sexto.

Clausula, simul & semel, non impedit, quin debeat pronunciari super eo, de quo prius liquet, Rota coram Pamfilio in Toletana pecuniaria 13. Aprelis 1581. & coram eodem in Bononien. de carnalibus 11. Ianuarij 1602. Pacif. de Saluian. inspect. 1. cap. 4. num. 85.

Clausula, praemisso seù alio quouis modo vacet, comprehendit omnem modum vacandi, Rot. decis. 1. nu. 2. in nouis de rescriptis fuit dictum coram

ram Vbaldo in Mutinen. Canonicatus 13. Iunij 1614.

Clauſula, dummodo non ſit alteri ius quæſitum præſeruat ius ex præſentatione, Rot. deciſ. 77. de præbend. in nou. Aegid. dec. 167. Creſcen. deciſ. 7. num. 2.

Limita vt non procedat in concurſu præſentati ab alia medietate patronorum coram Mellino in militen. portionis 13. Noueb. 1595.

Clauſula, conſtito de notoria iniuſtitia, non admittit nouas probationes, Seraſin. deciſ. 386.

Clauſula, infra duos menſes teſtes recipere, & examinare procuret, importat, quod ſit ſatis infra duos menſes teſtes recipere, Bellam. deciſ. 378.

Clauſula, ad beneplacitum intelligitur ſi voluerit, & tempus ſignificat, Surd. conſ. 524.

Clauſula, commiſſione appellationis vna cum toto negotio principali non intelligitur, quatenus conſtet benè fuiſſe appellatum, Bellam. deciſ. 419.

Clauſula, ſublata, operatur, quòd actor non audiatur vlterius, niſi per ſignaturam Papæ os aperiatur, Pariſ. conſ. 5. nu. 133. & conſ. 38. nu. 7. lib. 4. Ruin. conſ. 21. nu. 15. lib. 2.

Clauſula generalis omnia remedia, & beneficia excludens, non excludit beneficium reſtitutionis in integrum, Lãbert. de contract. gloſſa 8. nu. 109. & nu. 111. vbi dicit excludi ſi ſint verba geminata quouis modo.

Clauſula, conſtito de tribus ſententijs conformibus, intelligitur de validis, Rot. coram Pamfilio in lauden. pecuniaria 1. Iulij 1588.

Clauſulæ poſitæ in diſpoſitione aliqua, an & quando referantur ad omnia præcedentia, vel ſubſequẽtia, vide in l. talis ſcriptu §. fin. ff. de leg. 1.

Clericus.

Clericus primæ tonſuræ dicitur perſona Eccleſiaſtica, Rota coram Lancellotto 23. Februarij 1600. in vna Veronen. penſionis.

Clericus debet comparere coram Iudice laico, & excipere de ſuo priuilegio, Capell. Tholoſ. quæſt. 163. aliàs condemnatur in expenſis, Bellam. deciſ. 226.

Clericus litigans cum laico debet appellare ad ſuperiorem laici gradatim, Imol. in cap. ſignificantibus de offic. delegat. refert Felyn. in cap. vltim. num. 6. de Iudic. & idem ſi inter eos fuiſſet factum compromiſſum in perſonam Eccleſiaſticam, Cagnol. in l. 2. num. 280. C. de pact. inter empt. & vendit.

Clericus actor litigans coram Iudice ſeculari poteſt ibi reconueniri, Vincent. de Franch. deciſ. 193. Afflict. deciſ. 173. & eſt Ritus 67. incip. itẽ quòd ſi Clericus in maioribus.

Clericus adoptare poteſt, Alex. in l. ſi quis poſthumos nu. 6. & in l. gallus §. quid ſi is qui filium num. 10. ff. de liber. & poſthum. Aret. in §. minorum inſtit. de adoptionibus num. 4.

Clerici non poſſunt conueniri alibi quàm coram Iudice Eccleſiaſtico, & cõſuetudo contraria nihil operatur, cap. Clerici de iudicijs, vide Muſcatell. in ſua prax. part. 2. gloſ. competens num. 22.

Clericus author laudatus, & dominus nominatus poteſt declinare forum, Boer. deciſ. 69. num. 17. ſuper quæſt. in fine, & licet authores laudati venientes in iudicio tamquam rei ex regula iuris non poſſint opponere fori declinatoriam, ſed tenentur litem defendere in foro emptoris, vt eſt tex. in l. venditor ff. de Iudic. & in l. 2. C. vbi in rem actio, l. authore C. de euict. & magis communnis Doctorum opi-

opinio sit, quòd dispositio d. l. venditor extendatur etiam ad authores laudatos personas priuilegiatas, vt dixit Capyc. decis. 197. Marant. part. 6. memb. 5. num. 10. & ibi Foller. in addit. num. 11. tamen Sac. Cons. in Clerico pluries cõtrarium iudicauit, vel enim remisit, vel processit inter laicos, vt latè per Capyc. in d. decis. 197. & hanc opinionem esse veriorem tenet Foll. in alleg. Addit. num. 11.

Clericus beneficiatus potest incumbere studijs iuris ciuilis, gloss. in cap. cum ex eo de elect. in 6. in verbo literarum.

Clerici Cameræ vt singuli sunt Iudices delegati, Crauett. tit. 163. num. 24. Menoch. de arbitr. quæst. 12. num. 5.

Clericus absens ex causa necessaria consequitur fructus suæ præbendę etiam consistentes in distributionibus quotidianis, Calder. cõs. 17. de præbend. Couar. variar. resolut. lib. 3. cap. 13.

Clerici an possint citari coram Iudice laico, etiam si consentiant, vide in Authent. statuimus C. de Episcop. & Cleric. cap. si diligenter de foro competent.

Clerici constitnti in minoribus sunt immunes à muneribus, & titulis sęcularibus, l. præsbiteros C. de Episc. & Cler.

Coadiutor.

Coadiutor datur timore dilapidationis, senectutis, & infirmitatis, glos. in cap. venerabilis de offic. deleg.

Codicillus.

In codicillis hæreditas nec dari, nec adimi potest, §. pen. instit. de codicillis, & l. hæreditatem C. de codicill. nec in eis substitui potest.

Limitatur vt non habeat locum in codicillis militum, l. militis codicillis ff. de militari test.

Cognatus.

Cognatus præsumitur scire facta cognati, l. cognati, & l. octaui ff. vnde cognati, quæ regula procedit, & est vera quo ad effectum cognationis, & sanguinis, secus quo ad alia extra affinitatem, & similiter
12 dicitur de vicino, qui præsumitur scire facta vicini, quod procedit in factis, quæ latere non possunt, ita declarat Gomes. num. 17. in §. rursus instit. de act. & de hac materia cum pluribus limitationibus, vide per Marant. in repet. l. is potest, quæ est alligata suo speculo de ord. iudicior. nu. 296. vsque ad nu. 319. & Bald. in l. conuenticulæ sub num. 7. C. de Episcop. & Cler.

Collegium.

Collegium approbatum, vel reprobatum, vide in l. fin. vbi Bartol. ff. de colleg. illic.

Collegia, loca pia, Hospitalia, Capitula, & Congregationes debẽt habere beneficia, per not. per Abb. & alios in cap. 1. de in integr. restit. & in cap. 2. de consuet. nu. 2. & cons. 102. num. 5. par. 2. Io: Andr. in cap. 2. de restitut. in integr. in 6. Bart. & alij in l. omnia priuilegia C. de Episcop. & Cleric. Bal. in cons. 465. vol. 1.

Limita hoc esse verum quando lęderentur in iuribus proprijs pertinentibus ad Collegium, Hospitale, Capitulum, locum pium, & Cõgregationem, secus autem si lęderẽtur personæ singulares Collegij, Capituli, & Congregationis, nam tunc restitutionẽ, & beneficia petentes non audirentur, quia cessat fauor Ecclesiarum, & piæ causæ, vt per gloss. & Doct. in clem. vnica de in integr. restit. & notat Abb. in d. cap. 1. num. 15. ita & latè Muscatell. in sua prax. par. 6. gloss. priuilegiata num. 4. fol. mihi 104.

Collegio futuro non datur priuilegium, gloſſ. in cap. ad diſſoluẽdum in verbo legitimè accuſari extr. de deſponſat. impub.

Colonus.

Colonus non poteſt refricare quæſtionem dominij cõtra locatorem l. ſi quis conductionis C. de locat. & conduct.

Limita vt non procedat ſi locatio non fuerit legitimè facta, Caualcan. in tract. de tutore, & curat. nu. 151. vide Plot. de in litem iurando §. 4. num. 84.

Colonus, per quem actum præiudicet domino circa poſſeſſionem, vide Put. dec. 132. lib. 2. Benint. dec. 93. Bellam. deciſ. 104. Burſat. conſ. 425. & vide Gozzad. conſ. 86. numer. 17.

Coloni repulſi à domino an habeant aliquod remedium poſſeſſorium contra dominum, vide gloſſ. in l. ſi de fundo C. de locato, & conducto.

Colonus repetit à domino collectas ſolutas, Rot. deciſ. 161. p. 2. diuerſ.

Colonus dicitur teſtis idoneus, & bonus, Put. deciſ. 15. lib. 3.

Commiſſio.

Commiſſio ſuſtinetur ex veritate vnius narratorum, Rot. deciſ. 514. par. 1. diuerſ.

Commiſſio ante citationem ad dicẽdum contra non probat iuriſdictionem, Caſtren. conſ. 81. num. 3. lib. 2. Card. conſ. 32. nu. 15. Caſſad. de appell. dec. 7. num. 9. nec iuriſdictionis exercitium tribuit, Abb. in cap. ex conqueſtione num. 10. de reſtit. ſpoliat. Felyn. in rubr. de reſcript. num. 3. verſ. 3. Rot. de appell. in nouis deciſ. 3.

Commiſsio facta alicui in conſcientia, intelligitur de conſcientia legibus munita, Alex. cõſ. 218. lib. 2.

Commiſsio fungitur vice libelli, Ceſar de Graſſ. deciſ. 1. nu. 6. de Iud.

Commiſſo vno videntur omnia cõmiſſa, ſine quibus illud expediri non poteſt, cap. præterea extr. de offic. delegat. declara vt non procedat quando poſſet expediri, ſed minus commodè, vel eſſent de reſeruatis Papæ, Felyn. in d. cap. præterea circa fin.

Commodatarius.

Commodatarius tenetur diligentius rem ſibi commodatam cuſtodire, quàm ſi ſua eſſet, §. item is, inſtit. quib. mod. re contrahit. obligat.

Commodatarius tenetur de dolo, & lata culpa, vide additiones Aldrob. in §. item is inſtit. quib. mod. re contrahit. oblig.

Compaternitas.

Compaternitas contrahitur per Procuratorem, Capell. Tholoſ. quæſt. 157.

Compenſatio, & Compenſare.

Compenſatio quantitatis ad quantitatem admittitur, l. ſi conuenerit la ſegunda ff. de pignorat. actione l. ſi non fortem §. cẽtum ff. de condit. indebit. gloſſ. in verbo iure aperto in §. in bonæfidei inſtit. de actionib. & ibi Iaſ. & Aret.

Quam concluſionem declara, vt per Io: Fabrum, quem refert Iaſ. d. §. in bonæfidei num. 62. vt procedat de quãtitate, quæ recipit functionem in genere ſuo per omnimodam bonitatem, vt videtur innuere Iureconſultus in præcitata l. ſi non fortem §. centum in fine, & in d. §. in bonæfidei per Iaſonẽ, & Ang. num. 3. licet Bart. contrarium ſentiat in l. diuortio §. ob donationes ff. de ſolut. matrim.

Limita tamen ſupradictam concluſionem, vt vbi ſupra per Angel. & Iaſ. non habere locum quando quantitas, cui opponitur compenſatio debetur alternatiuè, & electio eſt illius, cui opponitur, quia tunc non fit compen-

ſatio,

satio, secus si esset electio oppo nẽtis compensationem, l. si debeas, & ibi gloss. & Doct. ff. de compensationibus, Ias. in d. §. num. 63. latè.
Secundo limita, vt per eundem Ias. non habere locum quando debitor, cui opponitur compensatio esset debitor quantitatis, sed posset liberari per solutionem speciei, quia tunc compensare non cogitur, vt per Bald. in dict. §. vbi multa adducit, quem sequitur Angel. Ias. & alij.
Ampliatur modo supradicta conclusio, vt procedat etiam si quis nõ dederit pecuniam, vel quantitatẽ, sed seruiendo ei cui debet tãtum ex sua seruitute mereatur, vt ascẽdat ad quantitatem, quam ipse debet, quia tunc benè admittitur compensatio, Ias. num. 65. per l. fin. & quod ibi à Bald. notatur C. de capt. & postlimin. reuers.
Compensatio potest opponi in executione rei iudicatæ, Abb. & Fely. in cap. suborta extra de sentent. & re iud. Roland. cons. 28. num. 3. lib. 1. l. 2. C. de compensat. Afflict. dec. 121. Capell. Tholos. quæst. 95.
Compensatio non opposita ante cessionem, non potest opponi contra cessionarium, Surd. decis. 19 nu. 14. & cons. 82. num. 29. lib. 1. vide Capell. Tholos. decis. 33. Gratian. discept. forens. 356.
Compensatio non retrotrahitur in præiudiciũ tertij, l. eius C. de compensat. Beninten. decis. 37. nu. 22. & 24. Paris. cons. 82. volum. 1. Surd. cons. 82. num. 29. lib. 1.
Compensatio fit ope exceptionis, l. si quid ff. de compensationib. gloss. in §. in bonæfidei instit. de action. & ibi Ias. num. 77. & seq.
Limitatur primo loco non procedere in delictis, l. si ambo ff. de compensat. gloss. in d. l. si quid ff. eodem scribentes communiter in dicto §. in bonæfidei.
Secundo limitatur nõ habere locũ in vsuris, etenim ad excludendas vsuras, ipso iure fit compensatio, gloss. præcitata in d. l. si quid ff. de compens. & textus expressus in l. cum alter ff. eod. scribentes in d. §. in bonæfidei glos. in l. si constat, C. de compensat. Honded. cons. 38. lib. 2.
Tertio ad euadendam pœnam fit ipso iure, gloss. in l. si constat C. de compensat. quam videas, quę duas affert limitationes vltra prędictas. Et dicas, quòd compensatio quo ad natiuitatem fit ipso iure, quo verò ad executionem ope exceptionis, Tindar. de compẽsat. art. 6. nu. 74. Moder. de compens. quæst. 21. in princ. Surd. decis. 191.
Compensatio de specie ad quantitatem non admittitur, Surd. decis. 184. nec de vno genere ad aliud, Alex. in l. in stipulationibus num. 5. ff. de verb. obligat.
Compensatio habet vim solutionis respectu liberationis, non vt constituat in quasi possessione, Seraf. decis. 302.
Compensatio opponi potest de eo, quod in diem debetur, licet non dum tempus venerit, dummodo debito cui compensatio opponitur sit indultum tempus miserationis gratia, l. quod in diem, & ibi Castren. ff. de compensat.
Compensatio ita opponitur cessionario, sicuti poterat opponi cedẽti, l. eius vbi Bald. Ang. & Salic. de compens. etiam quòd eius creditũ natum sit post cessionem, dummodo illam ignorauerit, dec. Pedem. 221. num. 2. vide Surd. cons. 82. lib. 1. num. 25.
Compensatio fit de liquido ad liquidũ, aliàs secus, l. fin. C. de compens. & quid differat exceptio compensationis à regula dolo facis petere, quod

quod reſtituturus ſis, vide Bald. in l. eius C. de compenſationib.

33 Limitatur primo non habere locum in depoſito, in quo non fit compenſatio, d. l. fin. C. de compẽſ. §. in bonæfidei, & ibi gloſſ. inſtit. de act.

Limitatur ſecundo non habere locum quando illud quod petitur eſſet debitum vigore inſtrumenti celebrati in forma Cameræ, quia ei non poteſt opponi compenſatio, licet debitum ſit liquidum, Afflict. dec. 381. incipit quędã Hippolita Capic. deciſ. 167. in cauſa Mãfredi, ſed ſublimitatur hoc nõ procedere quando debitum quod opponitur in vim compenſationis eſſet debitum iuratum, Pedem. deciſ. 92. num. 35. Surd. conſ. 82. nu. 25. lib. 1. Sublimitatur etiam non habere locum quando opponens compenſationem eſſet pauper, & grauatus onere filiorum, Afflict. deciſ. 136. quem refert, & ſequitur Ant. Maſſa, Gul in ſuo tractat. in forma Cameræ in 2. quæſt. quart. particul. num. 7. deciſ. Pedem. 92. num. 35. Gabriell. in ſuis concluſ. tit. de iureiurand. concluſ. 7. Abb. in cap. cum dilectus num. 23. extr. de ord. cognit.

Tertio limitatur vt nõ habeat locũ in actione vi bonorũ raptorũ, etenim non fit compenſatio, gloſſ. in §. in bonæfidei in verbo depoſiti inſtit. de action. tex. eſt in l. fin. C. de compenſat.

Limitatur quarto, non habere locum contra eum, qui agit condictione indebiti, quia cùm ſit quędã ſpoliatio non opponitur, Iaſ. in l. frater à fratre nu. 25. ff. de condict. indebiti, Abb. in cap. cum dilectus num. 23. de ordin. cognit.

Quinto limitatur, non procedere quando eſſet promiſſum non opponere compenſationem, quia tũc deficit conſenſus volentis compẽſare, quo caſu nõ fit compenſatio, Iaſ. in d. §. in bonæfidei num. 17. inſtit. de act. nec eſt vera deciſ. Affl. 121. ſed eſt vera deciſ. 381. vt tradit Puteus deciſ. 250. lib. 2. & intelligas vt non poſſit opponi de eo, quod debetur ex cauſa de præſenti, Iaſ. in l. quod ferimus de cõdict. ob cauſ.

Limitatur ſexto vt nõ habeat locũ in debitore Fiſci, vel Reipublicæ, qui nõ poteſt opponere compẽſationem, l. in ea quæ C. de compenſat. Bart. in auth. de collatoribus num. 3.

Septimo limitatur non habere locum in rebus dotalibus, l. vnica §. taceat verſ. nec compenſatio ff. de rei vxor. act.

Sed ſublimita hoc non procedere quando res dotales amplius non extarent, & deberetur æſtimatio, gloſſ. & DD. in l. diuortio §. ob donationes ff. de ſolut. matrim. l. 1. C. rer. amot.

Limitatur octauo, quando cauſæ nõ eſſent pariter priuilegiatæ, Felyn. in c. ſuborta de ſent. & re iud. Doct. in cap. fin. de ordin. cognit. Put. in tit. de except. deciſ. 2.

Nono limitatur, quando ageretur pro alimentis, Pontan. de alimentis cap. 19. num. 2.

Alias limitationes ponit gloſſ. in l. ob negotium ff. de compenſat. & gl. in d. §. in bonęfidei in verb. depoſiti inſtit. de act. & videas Alex. in l. cum fundus §. ſeruum tuum imprudens num. 12. ff. ſi certum petat.

Compenſare, & ſoluere æquiparantur, Alber. in l. debitor ff. qui potior in pign.

Compenſandi animo quando cenſeatur relictum legatum à debitore creditori, vide infra in verbo legatum num. 45.

Com-

Compromissum.

Compromissum fieri debet inter actorem, & authorem laudatum dicti actoris consanguineum, qui per solam nominationem fit dominus litis, & reus absoluitur, Bart. in l. 2. C. vbi in rem act. Marant. in sua pract. part. 6. membr. 6. in princip. Muscatell. in sua prax. part. 3. gloss. nominet num. 24. fol. mihi 58.

Declara, quòd compromissum tantum habeat locū inter coniunctos vsque ad quartum gradum, per dispositionem Pragm. 1. sub tit. de arbitris, quæ reliquos excludit.

Limita vt per d. Pragmatic. compromissum non habere locum vbi essent sententiæ, instrumenta, & obligationes liquidæ, nec etiam in causis feudalibus.

Compromissum dicitur nullum quādo non fit ad euitandum odia litium, sed in fraudem petitur, Affl. dec. 84. ab omni enim dispositione excluditur quod in fraudem factum est, l. creditor, §. lucius, ff. man. Afflict. d. decis. 84. Soc. consil. 300. quos allegat Muscatell. in sua prax. part. 2. gloss. gradum fol. mihi 35. num. 7. amplia si fieret in causis criminalibus, nam pragmat. 1. sub tit. de Arbitr. permittit compromissum tantùm in ciuilibus, & criminales excludit, prout de iure communi in l. non destinguemus §. Iulianus ff. de arbitr. vbi gloss. in verbo famoso, vide Afflict. vbi supra.

Amplia etiā si opponeretur, quod compromissum petens non est affinis, quia tunc Iudex debebit statuere competentem terminum ad probandum istas qualitates, vt per Alex. consil. 82. lib. 1. & Dec. cons. 434. in princ. latè Muscatell. vbi supra num. 10. & sequent. videndus omnino.

Compromissum si est factum in duos arbitros, quorum alter est Clericus, alter laicus, reductio boni viri est petenda coram Iudice Ecclesiastico, Episcopo, seu Vicario, secūdùm Bal. in l. præcipimus C. de appell. Ias. in l. Imperium col. 2. nu. 3. ff. de iurisdict. omn. Iud. Roman. consil. 265. addit. ad Abb. in cap. quia tauallis num. 38. de iure iur. Affl. dec. 51. quos allegat Stracch. in tract. de mercatur. par. 1. nu. 54.

Concessio.

Concessio facta creditori à debitore de accipiēdo pecuniā super cābijs, intelligitur vsque ad integrā satisfactionem, Dec. cons. 612. num. 2.

Concessio facta prætextu necessitatis eatenus durat quatenus durat necessitas, Bartol. in l. 1. §. nunciatio col. 3. ff. de noui oper. nunc. Ias. in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. numer. 78.

Concessio dicitur gratiosa vbi quod soluitur, correspondet acquisitioni, Rot. decis. 457. num. 17. par. 1. diuers. Ruin. cons. 173. nu. 12. lib. 1. Socc. sen. cons. 295. num. 9. lib. 2. Cephal. cons. 94. nu. 19. Menoch. cons. 112. num. 13. lib. 2.

Concilium.

Concilium nō publicatum in aliquo loco non afficit eos de illo loco, Rot. decis. 429. par. 1. diuers.

Concursus.

Concursus est per partes habere, gloss. in l. si finita, §. si ante, ff. de damn. infect.

Conditio.

Conditio in futurum destinata satis euenisse dicitur si à principio extitit, l. si iam facta ff. de condit. & demonstrat.

Conditio tacita suspendit actum sicut expressa, Felyn. in cap. capitulum num. 3. de rescript.

Conditio potestatiua non trahitur retro ad diem promissionis, quando est in potestate debitoris, Ro-

ta decis. 728. par. 1. diuers.

Conditio expressa à lege non dicitur continere modicam solemnitatem, & ideo formam importat, & requiritur vt existat, l. Meuius ff. de condit. & demonstrat. Bald. in Auth. Matri, & Auiæ C. quando mulier

Conditionis expressio quando inest de iure, non facit actum conditionalem, gloss. in cap. 2. de elect. in 6. in verbo incerta.

Conductor.

Conductor nō tenetur ad refectionē rei conductæ, sed agit contra dominum, & ex conducto vbi Bart. ff. locat. Aret. cons. 111.

Conductor ad longum tempus si cessauerit per biennium in solutione pensionis cadit à commodo locationis, glos. in cap. litteræ tuæ extra de dilation.

Conductor, qui re conducta vti non potest à locatore mercedem repetere potest, l. si quis fundum §. Imperator, & l. si vno §. item cum quidam, vbi notabilis glossa, quam omnino videas ff. locati.

Declara, vt supradicta conclusio procedat si steterit per locatorem ne conductor vtatur re conducta, gloss. in d. l. si vno §. item cum quidam. Hoc autem casu non solùm non tenetur præstare mercedem, & pensionem promissam, verùm potest agere ad interesse in quo veniet, & lucrum, l. qui insulam ff. locati gloss. in l. æde C. de locat. & cond. & gloss. in d. l. si vno §. cum quidam.

Subdeclara illam declarationem, vt procedat quando stat per locatorem, necessaria non subsistente causa, d. l. qui insulā, sed si necessaria ex causa locator nolit re locata conductorem vti, tunc non datur actio ad interesse, sed remittitur pensio pro rata temporis, d. l. qui insulam 1. resp. & l. fundus, & l. perinde ff. locat. gloss. in d. l. si vno §. item cum quidam.

Amplia vt etiā hoc vltimum procedat si casu non potuerit re conducta vti, quod fiat remissio pro rata, l. si quis domum in fine, & l. si quis fundū §. Imperator ff. locat. gl. in d. l. si. vno §. item cum quidam.

Amplia secundo modo, vt hæc omnia, quæ dicta sunt non solùm procedant in locatore rerum verum etiā in locatore operarum, vt dicit gloss. in d. l. si vno §. item cum quidam vbi plura allegata, & omnino videnda.

Confessio, & Confiteri.

Confessio de augmento dotis non præiudicat creditoribus, Dec. cōs. 196. num. 3. vide Crauett. cons. 49.

Confessio dubia interpretatur ad fauorem confitentis, Rot. decis. 462. par. 1. diuers. Decius in l. in cōtrahenda num. ff. de reg. iur.

Confessio facta ab aliquo vti testis sibi nō præiudicat vti principalis Cōuentus, Rot. dec. 4. de confess. in antiquis, Grat. cons. 141. per totū lib. 2. vide latè per Surd. decis. 309.

Confessio est maior omni alia probatione, ita vt vbi habemus confessionem, solemnitas iudicij non attenditur, cap. pisanis de restit. spoliat. Crauett. cons. 217. num. 10.

Confessio in criminalibus nō nocet nisi confitens perseueret, gloss. in cap. ex literis extra de diuort. in verbo admonita.

Confessio resultans ex cōtumacia nō est transitoria ad hæredes, Add. ad Abb. in cap. 1. de iudic. sub nu. 25.

Confessio resultans ex productione articulorum medio iuramento nō est adeo potens, quod si articulans reperiatur contrarius puniatur de periuro, Felin. in cap. exanimata num. 2. de iudic. vide Rot. decis. 159. par. 2. diuers. & an præiudicet hæredi,

hæredi, Aym.conſ.29.in fine, & conſ.225.num.12.

Confeſſio non probatur teſtibus ſingularibus, Cęſ.de Graſſ.deciſ.4.de ſent.& re iud.

Confeſſio Rei non nocet fideiuſſori, Bald. in l.tàm mandatori C. de nõ numerat. pecun. num. 26. & ſeq. Surd.deciſ.218.

Confeſſio facta in iudicio ſummario præiudicat in plenario, quemadmodum facta in exceptione præiudicat in actione, Abb.in cap.cũ dilectus num.26.de ord.cognit.ita vt confeſsio facta in cauſa ciuili præiudicat in criminali, Innoc.in cap. per inquiſitionem de electionibus, quia contra confeſsionem propriam nihil poteſt obijci, D. Petr.Foll.in pract.crimin.in verb. ſi confitebuntur num.140.& quod debet eſſe veriſimilis, & habere cauſam præexiſtentem, in qua cõſiſtat honor, vtilitas, vel quid aliud ſimile, vide ibi.

Confeſsio Procuratoris non nocet domino, Dec.conſ.493.etiam ſi diceret penes ſe habere pecunias, Iaſ.in l.2. §.creditum num.21.ff. ſi cert.petat.& vide Abb.in cap.1.vt lite non conteſtata num.29.

Et confeſsio Procuratoris non præiudicat, niſi in illo iudicio, in quo eſt facta, Abb.in d.cap.1.num. 31.extr. vt lite non conteſtata, & ibi Felyn.num.18. Dec.conſ.146.

Confeſsio creditoris ſufficit fideiuſſori ad repetendum ſolutum, Affl. deciſ.91.& 92. Tiraq.in tract.de retract.lign.gloſſ.18.Caſtren.conſ. 64.lib.1.

Confeſsio principalis veritatem probat, l.Publia ff.depoſiti, & ſuperat omnes probationes, l.cum te C. de probationib.Surd.deciſ.10.nu.12. Forter.conſ.34. ita vt non valeat dicere fuiſſe factam ad alium effectum, nec in cõſideratẽ ſi fuit geminata nu.19.

Limitatur primò, vt non procedat quando confeſsio eſt reprobata ratione fraudis, l. cum quis decedens §.Titia ff.de legat.3.Bal.in l. Deo nobis ſub num. 4. C. de Epiſcop.& Cleric. Bart.in d.l. cũ quis decedens §.Titia ff.de legat.3.

Secundo limitatur, vt non procedat quando lex expreſsè ſtatuit, vt poſsit opponi contra confeſsionẽ, prout in mutuo, Bald.vbi ſupra.

Tertio fallit quando præſumitur ſimulatio, l.per diuerſas C.mandati, & tradit Bald. in d.l. Deo nobis ſub nu.4.C.de Epiſcop.& Cleric.

Cõfeſsio facta in inſtrumento cũ tertio celebrato ſemiplenè probat ad fauorem alterius, Surd.dec.10. n.6. & ſeq.probat rem ſic ſe habere, Surd.conſ.170.num.22.& 23.

Confeſsio facta in vltima voluntate ſine iuramento non præiudicat, l. cum quis decedẽs §. codicillis vbi Bart.ff.de legat.3. Caſtrenſ.conſil. 401.lib.1.vbi an confeſsione facta in teſtamento, cenſeatur repetita confeſsio facta in inſtrumento.

Confeſsio facta in inſtrumento falſo, eo falſo declarato corruit confeſsio, ſecus ſi inſtrumentum non probaret, Innoc.in cap. cum venerabilis num.3. de except.Felyn.in cap. capitulum extr. de reſcript. num.14.& vide Felyn. in cap.examinata nu.3.de iudicijs, Gabriel. tit.de clauſ.concluſ.10.num.11.& ſeq. Abb. & Add.in cap. cum dilectus num.26. extra de ord.cognit. Bart. in l. qui Romæ §. Chriſogonus ff.de verb.obligat.

Confeſsio extraiudicialis probata per duos teſtes non plenè probat, l.fin.ff.de interrog.act. Becc.conſ. 47. num.3. vide Foller. pract. criminal.in verb. ſi confitebuntur n. 16.& ſeq.fol.mihi 314.

Confeſsio extraiudicialis etiam abſente parte facta plenam facit probaͅ

bationem, & confitenti prǫiudicat de æquitate iuris canonici, vt pro communi tradunt Dec. conf. 162. Alex. conf. 180. num 7. lib. 2. Put. decis. 11. num. 3. lib. 2. & decis. 52. Curt. Iunior conf. 168 num. 12. qui dicit hanc communem, Io: Bapt. Villa in verb. confessio, Felyn. in cap. si cautio num. 27. extr. de fide instrumentorum, qui testatur de communi, & maximè vbi non tendit ad obligandum, sed ad probandum, Felyn. in cap. M. Ferrariēsis num. 33. de constit.

Declara tamen, vt per Puteum decis. 470. lib. 2. & vide Marant. de ordine iudiciorum part. 6. actu. 5. per totum, Ias. in repet. l. admonēdi sub num. 158. ff. de iure iurand.

Confessio ficta non transit ad hæredes, nisi super illa fuerit pronunciatum, Bart. in l. manifestè ff. de iure iur. add. ad Felin. in cap. quærenti de offic. delegat. in fin. Abb. & add. in cap: 1. sub num. 25. extr. de Iudic.

Confitetur quis narrata in precibus quamuis rescriptum tāquam subreptitium fuerit annullatū, Abb. in cap. examinata de Iudic. num. 4. & qnod fuerit productum in parte & partibus, Crauett. consil. 201. num. 5.

Confessio de recepto præiudicat cōfitenti nisi doceat de errore, gloss. in l. si inter patrem C. de solut.

Confitens rem suam esse alterius, sibi non præiudicat, l. 3. §. subtilius ff. de condit. caus. dat. l. si rem aliquā l. si me in vacuam de acquir. poss. l. cum falsa, & ibi Bart. num. 4. Bald. Castr. & Ias. C. de iur. & fact. ignor. Menoch. conf. 105. lib. 1. Alciat. reg. tert. præsumpt. 21.

Confessio facta in testamento valet in vim legati, Capell. Tholosan. quæst. 212.

Confessio circa id, quod confitens si vellet non posset inducere, non præiudicat, Roman. conf. 260. nu. 4. Aymon. conf. 93. num. 4. & conf. 157. num. 6. in fin. vide Aegid. decis. 683. nec recipit verborum extensionem, Felyn. in cap. scribam in fin. de præsumptionib. Bellam. decis. 670.

Confessio resultans ex aliquo actu non prǫiudicat ad fauorē alterius, Afflict. decis. 145. num. 81. Capyc. decis. 71. num. 4.

Confitens commisisse homicidium ad suam defensionem necessariam vltimo supplicio non potest deputari quantumcunque illam defensionem non probaret, Abb. in cap. auditis circa vlt. col. extr de præscrip. quem sequitur Felyn. ibi dicens hoc esse singulare dictum, & apud practicos Aduocatos esse in solemni cultu, ita consulere quando probationes essent claræ, & testes contra deponentes non possent aliqua legitima exceptione submoueri, Alex. in l. non solum §. sciendum ff. de nou. oper. nunt. refert, & sequitur Hipp. Mars. in sing. 185. incipit confessio inquisiti, & facta confessione sic qualificata non erit locus etiam torturæ, vt plenè probat Ferratia in tract. cautelar. in prima char.

Confessio facta in libello præiudicat libellanti, Roman. conf. 23. ita vt recipiat verborum extensionem, Felyn. in cap. scribam in fine, Abb. conf. 73. lib. 1.

Non tamen præiudicat ad fauorē alterius, Abb. in cap. quamquis nu. 3. de re iud.

Cōfessio facta coram Iudice incompetenti, licet non sufficiat ad condemnādum, tamen sufficit ad torquendum, Farinac. tit. de inquisit. quæst. 7. num. 43. Guid. Pap. decis. 202. Capell. Tholos. quæst. 426.

Confessio facta in maiori summa nō

sustinetur in minori, ad quod vide Rot. decis. 626. par. 1. diuers. nu. 3.

Confessio Prælati in his, quæ pertinent ad ipsum præiudicat Ecclesiæ, Castrens. cons. 34. lib. 1.

Confessio in ciuilibus sufficit ad cōdemnationem si fuerit facta parte præsente, & acceptante, aliàs non, ita not. Cin. in l. 1. quæst. 7. C. de confess. Alex. in l. 3. col. 1. C. de repud. hæred. Ias. in l. error in 1. not. C. de iur. & fact. ignor.

Confessio Procuratoris potest reuocari, non dicto de errore, Rot. dec. 2. de confess. & decis. 19. de proc. in nou. & decis. 613. & 198. par. 1. diuers.

Confessiones diuerso tempore emanatæ quādo diuersas summas ostēdant, gloss. in l. ne casu C. de discussoribus lib. 10. Bart. in l. triticum de verborum obligat. Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cas. 213. Add. ad Bartol. in l. Publia, §. Titius ff. de positi.

Confitens sub spe gratiæ non potest ex tali confessione condemnari, Io: de Imol. in cons. 109. gloss. in l. item pretio §. fin. ff. locat. Hippol. Marsil. in cons. crimin. cons. 14.

Confessio extraiudicialis facta parte absente, plenè probat in his, quæ consistunt in animo confitentis, Bart. in l. certum §. si quis absente num. 3. ff. de confess. Afflict. decis. 174. num. 4. Surd. cons. 82. nu. 31. lib. 1. Capell. Tholos. quæst. 376.

Confessio iudicialis, & extraiudicialis quando noceat, vide per Marant. de ord. Iud. part. 6. actu 5. per totum, vbi plures affert limitationes, Syluan. cons. 44.

Confessio in his, quæ dependunt à dispositione iuris si sit erronea nō præiudicat, Aym. cons. 29. num. 2. & cons. 48. num. 7. vers. ideo si cōtractus, & cons. 156. nu. 6. in fin.

Confessio debitoris non probat debitum in præiudicium aliorum creditorum, Socc. cons. 78. num. 2. lib. 4. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloss. 7. nu. 47. coram Mellino in Romana Saluiani 22. Iunij 1594.

Confessio iurata in testamento facta parte præsente, & Notario stipulante nō potest reuocari, Serafin. decis. 417. & ibi limit.

Confessio an sufficiat ad condemnationem, quādo processus fuit nullus, videto infra in verbo processus num. 26.

Confinis.

Confinis intelligitur de proximo, & immediato, Alex. cons. 81. lib. 7.

Confirmatio.

Confirmatio statutorum dicitur facta in forma communi quando adest clausula quatenus sint licita, & honesta, Abb. in cap. 1. sub num. 6. extr. de confirm. vtil. vel inutil. Dec. in rub. eodem tit.

Confirmatio addit robur confirmato, non autem extendit, Bald. in l. aduersus in fin. C. aduers. rem iud. Rot. decis. 196. par. 2. diuers. in fin. & est actus superioris, qui nec ab inferiori, nec à pari fieri potest, aliàs diceretur approbatio, Rota decis. 702. par. 1. diuers.

Confraternitates.

Confraternitates non sunt loca pia, Pancirol. cons. 78. nu. 17. gloss. in. stit. canon.

Limita quando habent Ecclesiam annexam, Felyn. in cap. quarta de præscript. num. 9.

Coniuncta, & Coniunctio.

Coniuncta persona etiam in requirentibus speciale mandatum admittitur si prætendit aliquod proprium interesse, l. patri pro filio, & ibi notat Bart. ff. de minorib. & de hoc articulo videas Abb. in cap. cum accessissent nu. 9. & 10. extr. de constit.

Amplia vt admittatur etiam nullum

lum prætendens intereſſe ſi ille, pro quo agit eſſet minor, & prodigus, Bart. in d. l. patri ff. de minoribus, quæ debent copulatiuè interuenire, add. ad Felyn. in cap. nonnulli §. ſunt & alij de reſcript.

Amplia ſecundo vt admittatur, quādo qui agit eſſet legitimus administrator, Add. ad Bar. in d. l. patri in verbo non ſufficit, declara, & limita, vt per Felyn. in cap. non nulli §. ſunt & alij de reſcript.

Coniunctus pro coniuncto Procurator eſſe poteſt ſine mandato cum ſola cautione de rato, l. ſi hæ perſonæ ff. de Procurat. cap. nonnulli, & cap. ex parte de reſcriptis, Innoc. in cap. querelam de reſcriptis, Abb. & Felyn. in cap. nonnulli §. ſunt & alij de reſcript. & d. Abb. & Felyn. in cap. coram dilecto de offic. Iud. deleg.

Limita vt non procedat in beneficialibus, & alijs ſpiritualibus, & decem & ſeptem limitationes affert Iaſ. quem videas in l. exigendi C. de Procurat.

Limita etiam quando coniunctus experiretur contra alium coniunctum, Alex. in l. exigendi 8. fallen. C. de Proc. deciſ. Peruſ. 49. lib. 1.

Coniunctio verbalis non inducitur ex verbis exceptitijs, Bald. in l. ſi duobus de vſufructu.

Conſenſus, & Conſentire.

Conſenſus præſumitur ſpatio 30. annorum adiuncta poſſeſſione, Pancirol. conſ. 51. num. 12.

Conſenſum in iuriſdictione dicitur duobus modis per litis cōteſtationem, & exceptionem dilatoriam, Rot. deciſ. 779 par. 1. diuerſ.

Conſenſus quadruplex, gloſſ. ſin. in cap. 1. de offic. Iud. deleg. Gonzal. ſuper reg. 8. gloſſ. 4.

Conſenſus alicuius quando ad integrandam perſonam, vel ratione præiudicij requiratur, & quo pacto cognoſcatur, Gabriell. conſ. 2. lib. 1. Gonzal. ſuper reg. 8 gloſſ. 47. vide dec. Ozaſch. 165. nu. 8. & ſeq.

Cōſenſus omnium requiritur in his, quæ pertinent ad plures, & vniuerſos, l. 2 C. de decurionib. lib. 10. cap. in geneſi extr. de elect. Bart. in l. omnes populi in 2. quæſt. principali num. 15. de iuſtit. & iure, Abb. in cap. 3. de iure patronat. Alex. & ſcrib. in dicta l. omnes populi, Caſtrenſ. conſ. 281, lib. 2. Oldra. conſ. 34. num. 1. Roman. conſ. 449. Aret. in §. pen. inſtit. de ſatiſd. tutor. Gomez. in tract. variar. reſol. tit. de locato num. 14.

Amplia vt in his quibus maioris partis conſenſus præiudicat minori, requiritur vt ſimul omnes conueniant, l. & ſi'um ff. de pact. Bart. in d. l. omnes populi num. 18. Abb. vbi ſupra in fin. Felyn. in cap. cum omnes de conſtit. nu. 15. cum ſequent. vbi plures affert limitationes.

Amplia etiam in reformatione, quia requiritur conſenſus omnium, Felyn. in cap. vltim. num. 5. de Iudic. & quo pacto conſideretur iſta pluralitas, vide per d. Felyn. in cap. paſtoralis num. 9. de reſcript. Surd. conſ. 65. lib. 1. vbi quod attēditur conſenſus minoris partis quando eſt ſanior.

Conſentire quando quis tenetur, ſi denegat facit iniuriam, Surd. dec. 220. num. 55.

Cōſenſus præſtitus ad fauorem vnius non extenditur ad aliam perſonā, Surd. conſ. 513. num. 23.

Conſenſus vbi non præſtatur ab eo, qui tenetur, poteſt à Iudice pronunciari haberi pro præſtito, Vincent. de Franchis deciſ. 310.

Conſilium.

Conſilium alicuius quando quis ſequi debeat, Aret. in §. conſequens num. 7. inſtit. de ſuſpect. tut. Gonzal.

zal.super regula 8.Cancellar.glossa 46.

Consilium malum alicuius periti ex cusat ab ignorantia iuris, Bart.in l. in bonorũ ff. de bon.poss.& vide d.Bart.in l. 1. nu.6.ff.si cert.petat. Limitatur vt per Doct. in l.iuris ignorantiam C. qui admitti ad bonorum poss.Ias.ibi.nu.9.

Consuetudo.

Consuetudo vnius Ciuitatis quando comprehendat etiam forenses, vide Bart. in rep.l.de quibus nu.26. ff.de legib. & in l.cunctos populos C. de summa trinit. & fide cathol.

Consuetudo quando per vnicum actum tollatur,tradit copiosè Felyn. in cap.cum accessissent de constit. num.30.& 31.

Consuetudo est probanda in indiuiduo,Surd.decis.131.

Consuetudines optandi vide infra verbo optare num.12.

Consuetudo generalis vide infra in verbo generalia vers.generalis.

Consultor.

Consultor non est particeps iurisdictionis eius, cui consultor deputatur, Curt.Iun. cons.242. num.10. lib.3.

Contra.

Contra tres sententias conformes nõ potest de nullitate opponi, vt in clem.1. & quod ibi notatur de re iudicat.

Limitatur quando nullitas procederet ex defectu iurisdictionis, quia tũc benè posset opponi, gloss. 1.de sequ.poss.& fruc. gloss.in l.ab executione C.quorum appell.non recipit. gloss. in l. 1. C.de iuris,& fact. ignorantia, notat Aret. in §. pœnales instit. de actionib. nu. 33. Secundo limitatur, vt non procedat quando nullitas esset euidens, vt notatur in l.1.ff.quib.appell.nõ licet, Oldrad.cons.106. Add. in d. §.pœnales num.33.& hoc verum nisi executio esset irretractabilis, vel etiam personalis,ita Ang.in d. §.pęnales num.33. instit.de actionibus.

Contra Ecclesiam præscribitur spatio 40.annorum vide infra in verbo præscriptio versic. præscribitur spatio.

Contractus,& Contrahere.

Cõtractus principalis si irritatur aliquo iure speciali propter aliquem particularem fauorem, non irritatur contractus illi accessorius, Paris.cons.16.lib.2.num.110.& seq.

Contractus celebratus in testamento nullum sortitur effectum ante mortẽ testatoris, Spin. de testam. gloss.rub.5.par.num.3.

Contractus vt dicatur in fraudem vsurarum celebratus debet continere modicitatem pretij,pactum de retrouendendo,& quod contrahens sit solitus fœnerari, Corneus cons.224.lib.1.

Contractus interpretantur secũdùm dispositionẽ legis in dubio, l.quæro §.inter locatorem ff.locat.l.quidam cum filium ff. de verb. oblig. Add.ad Bald.in l.2.C.de bonis quę liberis.

Contractus,ex quo dotis conditio fit melior,& vir non fit pauperior valet inter virum, & vxorem,l.fin.ff. de iure dotium,Bart.in l.si constãte,num.97.ff.de solut.matr.

Contraxisse quis eo loco dicitur vbi destinata est solutio, l. contraxisse ff.de act.& oblig. gloss.& DD.in l. vinum,ff.si certum petatur, Bart. in d.l.contraxisse ff.de actionib. Limita vt hoc procedat fictè non verè, gloss. notabilis in l. eum qui §. 1. in verb. denegatur ff.de const. pecunia, & vide Ias. in §. plus num.15. instit. de actionib. adde Bart. in d. l.contraxisse, qui dicit hoc procedere quo ad solutionem Abb.in c.dilecti de foro compet.

Contractus iudicatur ex præcedentibus, & ſubſequentibus ſi de nomine non ſit facta mentio, Bart. in l. vbi ff de donationibus cauſa mortis, & in l. ſi quis ante ff. de acquirend. poſſeſſ. Abb. in cap. cum venerabilis nu. 11. de exceptionib.

Contractus poſterior celebratus in continenti derogat priori, ſecus ſi ex interuallo, Bald. in l. legem quã ff. de pact.

Contractus in dubio præſumitur potius cenſualis, quàm emphiteuticus, Crauett. conſ. 204. num. 20. & ex iſto cõtractu transfertur vtile, & directũ dominium, Mont. reſpo. 63. num. 5. & denominatio cenſus eſt equiuoca, ſumitur quandoque pro Canone, Rot. dec. 703. & 700. par. 1. diuerſ. Alex. conſ. 14. lib. 2.

Contractus, qui à caſu pendet propter incertitudinem nec vtilis, nec damnoſus dicitur, DD. in l. de fideicommiſſo C. de tranſact. Dec. conſ. 532. num. 11.

In contractibus innominatis eſt locus penitentiæ, l. ſi pecuniam ff. de condict. cauſ. data, & cauſ. nõ ſec. Limita vt procedat re integra, gloſſ. in d. l. ſi pecuniam.

Limita etiam vt non procedat de iure Canonico quãdo alter eſt paratus adimplere, Felyn. in cap. 1. de pact. in 6. declarat.

In contractibus veniunt quæ ſolita ſunt fieri, Bart. in l. quod ſi nolit ff. de duobus reis.

Contractu reſoluto, reſoluitur hypotheca, Moder. Pariſien. in conſuetud. Pariſien. §. 22. num. 45.

Contractus in dubio non debet iudi-
14 cari vſurarius, Alex. conſ. 121. nu. 4. lib. 2. Crauett. conſ. 145. & ſtarl debet iuramento mutuantis cum ab illius animo pendeat, Alex. d. conſil.

Ampliatur etiam ante moram cũ ſimus in damno emergenti, Couar. variar. reſolut. lib. 3. cap. 4. num. 5. Nauarr. de vſur. cap. ſi fęneraueris 14. quæſt. 3.

Contractus quo ad ſui ordinationem debet intelligi ſecundùm conſuetudinem loci contractus, l. ſi fundus ff. de euict. arg. text. in l. 2. C. quemadm. teſt. ap.

Amplia vt procedat etiam in his, quæ pertinent ad deciſionem, & pendent à natura ipſius cõtractus, vt in d. l. ſi fundus, & Bart. in l. contraxiſſe ff. de act. & oblig. in rep. l. de quibus num. 27. ff. de legibus, & in l. cunctos populos C. de ſumma Trinit. & fid. cathol.

Limitatur primo loco vt non procedat in contractu dotis, in quo eſt ſpeciale, vt non inſpiciatur locus contractus celebrati, ſed domicilij viri, l exigere, & ibi Bart. notat ff. de Iudic.

Limitatur ſecundo non procedere in his, quæ contingunt ex poſt facto, & negligentia, nam in his attenditur conſuetudo loci, in quo fieri debet ſolutio, l. vinũ ff. ſi certũ petatur l. fin. de triticaria, Bart. in rep. d. l. de quibus nu. 27. & in d. l. cunctos populos num. 18. Repetentes in d. l. vinum.

Cõtrahens cum aliquo alieno nomine tenetur probare illum habere legitimum mandatum à lege, vel ab homine, Gabriell. conſ. 36. nu. 34. lib. 1.

Contrahens poſt abſolutum contractum non poteſt dicere, quòd aliter intellexerit, nec in hoc ei creditur, Surd. conſ. 524. num. 24.

Contumacia, & Contumax.

Contumacia principalis regulariter non afficit fideiuſſorem, Moron latè de pace, & tregua quæſt. 182. Vulpell. de pace queſt. 104. Add. ad Bertazzol. conſ. 276. Eugen. conſ. 45. & conſ. 49. num. 41. Marant. in 6. parte princ. 8. membr. de ſatiſd. num. 14. Am-

Amplia in fideiussore de nõ offendendo, Vulpell. vbi supra.

Ampliatur hæc ampliatio, vt procedat etiam stante decreto Ducali, vel motu proprio disponente, quòd contumacia principalis noceat fideiussoribus, nam adhuc fideiussor pro suo interesse potest comparere, & defendere suũ principalem, & ostendere quod ipse non tenetur ad pœnam conuentionalem, Bertazzol. consf. 184. nu. 5. lib. 1. idem Bertazzol. consf. 280. lib. 2. quæ omnia procedunt vbi contumacia est ficta, Eugen. consf. 2. num. 15. & vide Ang. de malefic. in verb. qui Dominus Iudex versf. quæritur tamen.

Contumax non reputatur ille, de cuius contumacia Iudici nõ constat, Felyn. in cap. Ecclesia num. 14. de constit. Angel. in l. si plures ff. de damn. infect.

Contumax amittit priuilegium declinandi forum, Afflict. decisf. 133. nec potest Iudicem suspectum allegare, D. Consil. D. Francisc. Merlino latè in controuersf. forensf. p. 1. cap. 48. nu. 5. & seq. vbi quod ammittit etiam omnes exceptiones dilatorias.

Contumax veniendo ad causam illã accipit in statu, in quo superuenit glosf. in cap. 1. extr. de elect. in 6. in verbo absentia, & ibi DD.

Contumax ex sola contumacia non potest interfici licet cõstitutio huius Regni, pęna eorum de forbannitis, & foriudicatis disponat quẽpiam posse foriudicari, nam mul-
15 toties innocens se à comparendo subtrahit timore carceris, vt cõsideratur in cõstit. humanitate nobis suggerente. §. contingente, de his, qui fideiusf. dari possunt, latè D. Io. de Arnono soliloq. 9. fol. 4. Bald. in l. si mora col. 1. in fin. ff. de solut. matrim. Alex. in d. l. si mora col. 2.

Copulatiua, & Copula.

Copulatiua vtriusque concursum desiderat, l. si hæredi ff. de condit. institut.

Limita vt latè per Felyn. in cap. 2. de rescript. num. 21.

Copula quando vtriusque concursũ requirat, vide Bart. in l. 1. ff. de iust. & iure vbi Iasf. ampliat, & limitat.

Correlatiuus.

Correlatiuorũ idem iudicium, l. generaliter C. de secundis nupt. vbi Io. Nicol. Arel. num. 25. Baptista de Sancto Blasio in tract. correlatiuorum.

Creditor.

Creditor in diem, & sub conditione præfertur creditoribus posterioribus, quorum dies iam cesiit si debitor sit decoctus, Suarez in l. post rem in 7. limit. ff. de re iudic. ad no t. in l. 1. ff. qui potior. in pignor.

Creditor recipiendo partem debiti ab vno ex obligatis quando censeatur eligere, vel deuidere debitum. Gratian. discept. forensf. 359.

Creditor, qui confessus fuit se recepisse à suo debitore quod sibi debebatur sibi præiudicat post triginta dies, glosf. fin. in l. vnde indebito ff. de probat. Marant. in sua prax. in 6. part. in 11. membr. num. 35. Aret. instit. de except. §. idem. Castrensf. consf. 223. lib. 2. Salyc. in l. interest C. de solut. vide etiam glosf. in l. si ex pluribus, & ibi Castrensf. ff. de solut.

Creditor in diem, ante diem agere non potest, vt debitor adueniente die soluere condemnetur, Rip. & DD. in l. ita stipulatus ff. de verborum obligationib. Bart. in l. 2. C. de fideic. Afflict. decisf. 219. Dec. in l. 1. num. 29. ff. si cert. pet. decisf. Pedemont. num. 130. Bart. in l. 1. C. de sentent. quæ sine cert. quant. proff. l. quæsitũ, & ibi Bart. ff. de pignor. & videas glosf. in l. non quemad-

modum ff. de Iudic. Castrens. in l. si sticbum §. stipulatio ff. de verb. obligat. & quod idem in annuis prestationibus, Gomez. tit. de qualitat. contract. num. 47.

Creditor non potest cogi vt cedat actiones, seu pignus contra debitorem, licet ei offeratur suum creditum, l. nulla C. de solut.

Limitatur vt non procedat si iste, qui offerret esset creditor posterior per instrumentum liquidum, quod habet executionem paratã, vel per sententiam, vt per Alex. in l. à Diuo Pio §. sed & illud ff. de re iud. cum in plurimis sententia, & instrumentum huiusmodi equiparentur, Bart. in l. cum vnus ff. de bonis auth. Iud. poss. & in l. si iure C. qui pot. in pig. habeant. Bald. in l. 2. eod. tit. refert Marant. in tract. de ord. Iud. in 6. part. princ. in octauo casu num. 16. versic. & producuntur instrumenta, Morot. in tract. iuris offerendi.

Creditor debitoris, qui oblapsũ tẽporis non potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, potest illam opponere ex persona sua, Gomez. in trac. vlt. volunt. tit. 12. sub nu. 81. vide ampliationes, & fallentias in regul. Socc. sen. in 8. reg. littera C additionis, & non potest opponi quãdo confessio est geminata, Soc. cons. 67. lib. 1. Add. ad Felyn. in cap. fin. de offic. deleg. Capell. Tholos. quæst. 375.

Creditores mariti dicũtur extranei, Berou. cons. 47. num. 2. & 3. lib. 1. sed coñtra, Paris cons. 62. num. 28. lib. 1.

Creditor feudatarij non potest agere contra bona alienari prohibita, Crauett. cons. 197. in princ.

Creditor, cui obligata sunt omnia bona cum potestate capiẽdi propria authoritate cum cõstitutione præcarij, per hanc constitutionem transfertur in eum possessió, vt ex tex. in l. quod meo, & in l. interdum ff. de acquiren. possess. & si debitor alienat poterit creditor agere assistẽtia contra tertios possessores, l. fin. C. de acquirend. possess. tradit Marant. de ord. Iudic. versic. an sit super petitorio, vel possessorio num. 54.

Creditor, qui remittit partem debiti debitori decocto potest petere cõdictione ob turpem causam si deuenerit ad pinguiorem fortunam, Plot. de in litem iurando §. 4. num. 65.

Creditor ad effectum constituendi debitorem in mora debet accedere ad locum destinatæ solutionis, Add. ad Salyc. in l. obsignatione C. de solut.

Creditores vnius negotiationis quãdo præferantur alijs creditoribus, Castrens. cons. 285. lib. 1. Mant. de tacit. conuent. lib. 11. tit. 23. num. 32 & seq. Castrens. cons. 9. lib. 1.

Creditor non potest cogi vt vendat pignus pro sua satisfactione, Morot. resp. 66.

Creditor posterior habens hypothe-
16 cam prefertur creditori anteriori non habenti hypothecã, Strac. de mercatura, Ripa in l. priuilegia ff. de priuileg. credit. num. 24. vbi latè quem omnino videas, Castrens. cons. 294. lib. 1. Bald. in l. vnica C. etiam ob chirographar. pecun. & etiam videas, Bartol. in l. in operis nu. 2. ff. locat.

Amplia quando prior creditor habet tantum instrumentum confessionis de recepto, posterior verò habet instrumentum actualis numerationis, Catellian. Cotta in suis memoria lib. in verbo creditor per not. in l. diuersis C. qui pot. in pign. habeant. Ripa in d. l. priuilegia num. 32. ff. de priuileg. credit. maximè quando ista confessio esset

set inter personas suspectas, & inter virum,& vxorem, Corn.consil. 230.lib.2.Soccin.sen.cons.3.lib.1. & præfertur etiam in pretio rei debitoris facta executione, Surd. decis.306.

Creditores non possunt alienare bona debitoris decocti sine licentia Iudicis,Crauett.cons.213.

Creditor, cui secundus offert suum creditum non tenetur sibi cauere de euictione, l. si pignori ff. famil. ercifcund.

Creditor agens contra bona debitoris decocti debet cauere de restituendo prioribus, & potioribus l. Procuratoris §. si plures vbi Castrens.ff.de tribut.actione.

Creditor, qui pecuniam debet debitori suo an possit illam compensare in quam causam vult, Bart.in l. cum ex pluribus in fin. ff.de solut. & in l.1.C.eodem.

Creditor in decem sub pignore si postea alios decem sine pignore eidē debitori dederit non cogitur restituere ipsi debitori pignus, nisi ei in omnibus fuerit satisfactum, & hæc quo ad debitorem, secus quo ad creditorem eiusdem debitoris, si sit creditor sub hypotheca,notat Bald.in l.vnica C.etiam ob chirograph.pecun.

Hoc tamē limitabis tribus modis, vt per Bal. ibi num.3. videlicet si debitum esset vsurarium,non exigibile, & fuerit factum pactum de non retinendo.

Creditor possidens rem debitoris sine voluntate ipsius, vel etiam cum voluntate non potest illā retinere prætextu sui crediti, nisi pro sumptibus in ea re factis, l.si nō inducta C. in quibus causis pignus tacit. contrah.l.in commodato §.posuit ff. commod. & l. si non sortem §. si centum ff. de cōdict.indebit. Bal. in l.vnica num.1. C. etiam ob chirograph.pecun. vide Rot.dec.115. par.2.diuers.

Creditor possidens domum sibi pignoratam computat pensionem, quam ipse fuisset soluturus, Surd. decis.270. Cæs. de Grass. decis.1 2. de sent.& re iudic.

Creditor cōsentiens alienationi rei sibi oppigneratæ sibi præiudicat, & licet ad debitorem res illa sit reuersa, nihilominus pignus sibi non redintegratur in illa re, etiam si habeat obligationem bonorum præsentium, & futurorum,gloss.& Bart. in l.fin.C.de remiss.pign.

Creditor tradēs debitori instrumentum crediti, in quo etiam alter sit debitor non præsumitur illud dare animo donandi,sed potius illum Procuratorem constituendi, Add. ad Felyn.in cap.capitulum sub nu. 14.de rescript.

Creditor, qui recipit partem ab vno ex correis non impeditur quominus agat contra aliū,Castren.cons. 391.lib.1.& an censeatur facta diuisio debiti, vide Afflict.dec.142. vbi latè Bellon. consil.44. num.3. Lanfranc.decis.289.

Creditor anterior quando possit pecuniam secundo creditori solutā auocare, & quid probare debeat, tradit copiosè Francis.Cast.in tra. de societ.offic. cap.41.n.23. & nu. 26.Bart.in l.pupillus ff.de his,quæ in fraud.credit. idem Bart.& DD. in l.singularia ff.si certum petatur, Dec. in l. non omnis §. pupillus ff. eodem, & vide Ias. in l. quoties num.11. C. de rei vendic. Afflict. decis.190. vbi Vrsill.Surd.cons.4. num.12.

Contrarium tenet Paris consil.69. lib.4.

Creditoris prioris locum obtinet emens à debitore, vt soluatur creditoribus,l.1.C.de ijs qui in prior. credit. locum succed. vide text.cū gloss.

gloſſ. in l. ſi pupillorum §. fin. ff. de reb. cor. Bart. in l. Ariſto ff. quæ res pignor. oblig. non poſſ.

Creditores plures chirographarij, qui habent chirographũ confectũ iuxta formam, l. ſcripturas C. de fide inſtrumentorum, etiam ſi vno ſit alter[illegible] prior tempore, ei non præfertur, ſed ſimul concurrunt, Stracc. de mercatur. ſiue aſſecurat. in vlt. part. tit. qui potiores in bonis decocti num. 16. Monticul. in §. item Seruiana n. 3. de Act. alleg. l. priuilegia ff. de priuileg. credit. Cæterum verò ille qui occupat videtur preferendus, gloſſ. in d. l. priuilegia ff. de priuileg. cred. Monticul. vbi ſupra, l. pupillus ff. quæ in fraud. cred.

Quod limitare poſſet meo iudicio quando in chirographo adeſſet hypotheca.

Creditor qui ſub pignore pecuniam mutuauit pacto adiecto, vt ſi pecunia, ſtatuta die, per debitorem non fuerit ſoluta res ſibi pignorata, cedat in ſolutum nihil agit, l. 1. & 2. C. de pact. pignor.

Limita non procedere hanc concluſionem, quando ex interuallo poſt mutuatam pecuniam apponitur iſtud pactum, Bart. ad l. 2. C. de pact. pignor. & in l. creditores nu. 13. C. de pignor. qui plures affert declarationes.

Creditor recipiens ſortem principalem ſibi præiudicat quo ad penam, & intereſſe, l. fin. ff. de eo, quod certo loco. vide Caſtr. in l. ſi domus §. de euictione nu. 3. ff. de leg. primo.

Limita vt non procedat quando creditor proteſtatus fuiſſet ſe ſine præiudicio accipere, Bart. in d. l. fin. ff. de eo quod certo loco, vide Dec. in l. vinum nu. 5. ff. ſi certum petat. Salic. in l. 4. C. depoſit. deciſ. Ianuen. 176. Grat. diſcept. 130.

Creditor qui amiſſit inſtrumentum crediti poteſt compellere debitorem ad illud faciendum de nouo Spin. de teſtam. gloſſ. 3 num. 12.

Creditor qui habet facultatem recipiendi bona ſui debitoris in ſolutum debet illa eligere ſecundùm eſtimationem bonitatis, non autẽ quantitatis, Angel. in l. creditoris ff. de diſtract. pignor.

Creditor ſcribens chirographum, ſeu inſtrumentũ pignoris rei ſibi obligatæ ad fauorem alterius ſibi præiudicat in pignore, Lamberteng. de contract. gloſſ. 10. nu. 32. & diſtinguit num. 33.

Creditores hypothecarij poſſunt impedire executionem ſententiæ latæ ad fauorem ceſsionarij, Alex. conſ. 17. lib. 1.

Crimen.

In crimine leſæ Maieſtatis, & aſſaſsi-
17 nij punitur affectu[illegible] tametſi non fuerit ſecutus effectus, D. Io. de Arnono dialog. 43. fol. 65. Iul. Clar. in §. fin. pract. crimin. quæſt. 92. & eſt tex. in aſſaſsinio in cap. 1. de homic. in 6. & idem dicas in oppugnatore patriæ licet non ſequatur effectus, Ang. in l. 1. §. hæc verba ff. quod quiſque iur. aduertas quod quando in vno delicto dicitur, quod punitur affectus, ſicut effectus ſemper eſt intelligendum, vt procedat quando deuentum eſt ad actum proximũ maleficio, & eſt comunis opinio Gram. conſ. 36. num. 19. Iul. Clar. d. §. fin. quæſt. 92. verſ. ſcias etiam, latè Foll. in pract. Crimin.

Pro crimine læſæ Maieſtatis bannitus poteſt etiam veneno occidi, vide ſupra in verbo bannitus numer. 8.

Crimen probatum per viam exceptionis quando ſit puniendum, & infamet, vide Abb. in cap. cum dilectus num. 31. & ſeq. extr. de ord. cognit.

Cri-

Crimen semel dimissum amplius in iudicium non proponitur, cap. de his extr. de accusat.
Limita quãdo constaret accusatorem fuisse præuaricatum, vel aliàs accusator ignoraret, gloss. in d. cap. de his extr. de accusat.

Culpa.

Culpa lata æquiparatur dolo, l. quod
18 Nerua ff. depositi l. quæsitũ §. culpam ff. de precario.
Limitatur vt per glo. in l. in actionibus ff. de in lit. iurando in verbo non etiam ob culpam, procedere quantum ad pecuniarium damnũ prosequendum, secus quantum ad corporalem pœnam, l. 3. ff. ad l. Cornel. de Sicar. item quantum ad infamiam irrogandam instit. de suspect. tut. §. suspectus, item quantum ad iuramentum in litem, l. in actionib. ff. de in litem iurando, & ibi gloss. & concordat gloss. in l. qui restituere in verbo condemnandus ff. de rei vendicat. & vide Bartol. in l. 1. in §. non autem ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuerit.
Culpa probatur coniecturis, Syluan. cons. 46.
Culpa non præsumitur, & per allegantem est probanda in specie, Hect. Felic. de societ. cap. 23. vbi multa circa probationem culpæ.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. D.

Damnum.



Damnum sentire dicitur qui patitur diminutionem patrimonij, Alex. cons. 114. nu. 1. lib. 3.
Damnum si datũ est mihi in odium tui, siue tua culpa, siue non, competit mihi contra te actio, & regressus Lud. Roman. in §. item si in facto de verb. oblig. Petr. Santer. in tra. de assecur. & spons. fol. mihi 548. num. 35.
Damni occasionem qui dat, damnum dedisse videtur, pondera verbum occasione, quod denotat non veram causam, cap. solita de maiorit. & obedient. Bald. in cons. 237. num. 5. vol. 1. Ias. in rubr. C. qui admitt. num. 9. vbi dicit, quod occasio denotat causam remotam, patet etiam in cap. 1. de sta. reg. in 6.

Data.

Data instãtia, corruit argumentum, instit. de rebus corporalib. & incorporalib.
Limitatur vt procedat si ista instãtia sit de materia argumenti, & sit similis, vt est argumẽtum tit. supra allegat.
Data in litteris Apostolicis quando attendatur, & quando tempus præsentationis earum, Felyn. in cap. eam te de rescript.

Debitor.

Debitor ad diem non potest carcerari ante.
Limita si esset suspectus de fuga, quo casu etiam lite pendente licet eum capi facere, si deteriorauit conditionem, Add. ad Felyn. in cap. 1. de Iudic. sub nu. 14.
Debitor ex contractu bonæfide icõ constituitur in mora per lapsum diei in instrumẽto appositi, & per requisitionem eius cui debetur, gloss. mag. in l. in mora ff. de vsuris vbi Bart. & DD. & additiones ad eũ, & ideo tenetur ad vsuras, gloss. in §. actionum instit. de action. & text. in l. Iulianus §. vendito ff. de act. empt. DD. in l. vinum ff. si certum petat. & videas tex. meo iudicio not. in l. videamus la primera ff. de

ff. de vſuris, videlicet ſi propter hoc creditor amiſerit aliquod lucrum, quia tunc tenetur, vt ibi dicitur, & idem dicendum ſi dies tacitè in inſtrumēto intelligeretur, quia per lapſum diei conſtituitur in mora, l. ſi mora, & ibi gloſſ. 1. de ſolut. matr. quæ poteſt dici irregularis, vide Iaſ. in §. plus num. 27. inſtit. de act.

Debitor qui promiſit ſoluere ad requiſitionem ſui creditoris non dicitur in mora, niſi interpellatus, vt in l. mora, & in l. ſi ex legati cauſa de verb. oblig. Abb. conſ. 85. in 2. par. ſub num. 5. Iaſ. in l. vnica ff. ſi quis ius dicen. non obtemperauerit num. 9. & ſeq.

Debitor tutus exceptione fauorabili ſi ſoluit poteſt repetere conditione indebiti, l. qui exceptionem ff. de condict. indebiti, Gomez. tract. de contract. tit. de fid. nu. 16.

Debitor tenetur ſoluere partem debiti ab eo confeſſata, licet creditor nolit eum ab alia parte liberare, Paul. de Caſtr. in l. quidam ff. ſi cert. petat.

Debitor generis liberatur ex interitu quando creditor recipiebat cōmoditatem ex debito generis, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 150. num. 24.

Debitor in pecunia numerata, ſi pecuniæ ſoluendæ facultatem non habet, poteſt offerre creditori ſua bona immobilia in ſolutū, & creditor ſi alium emptorem non inuenit tenetur emere dicta bona, Auth. de fideiuſſ. declarādo, vt ibi videlicet vt debitor det cautionē de euictione, & bona meliora, &c. Auth. hoc niſi, & ibi DD. C. de ſolution. Capell. Tholoſ. quæſt. 68. & ibi Add. Roman. conſ. 163. nu. 22. Amplia vt euitet etiam carceres, Brun. in quæſt. 34. quæſt. 4. princ. de ceſſione bonorum.

Limitatur ſupradicta regula non habere locū quādo in inſtrumēto adeſſet iuramētū dictæ clauſulæ, & renunciatio omni legum auxilio, quia iuramentum præciſè obligat ad ſolutionem, & operatur vt videantur omnes leges tranſcriptæ in inſtrumento, vide deciſ. Pedem. 112. num. 11. id tamen ſubdeclara, vt procedat quando debitor non fuerit effectus pauperior à die celebrati inſtrumenti, quia ſi vergiſſet ad inopiam, tunc liberaretur ſoluendo in bonis immobilibus, Benintend. deciſ. 28. deciſ. Peruſ. 65. par. 2. Alex. conſ. 37. lib. 2. Add. ad pract. Papienſ. in forma libell. reſp. lib. in hypoth. in verb. ſatisfacere debito memorato, Siluan. cōſ. 40. num. 25. & pulchrè Theſaur. deciſ. Pedem. 153. vbi affert plures limitationes.

Debitor frumenti in ſpecie non tenetur ad æſtimationem quantiplurimi quamuis fuerit in mora, Socc. in l. ſi Kalendis in fin. ff. de re iudicata.

Debitor qui certo loco ſe ſoluturum conſtituit, non poterit in loco celebrati cōtractus conueniri, l. quæro ff. de ſolut. & ibi Doct. & gloſſ. in l. eum qui §. 1. in verb. quod verum in fin. ff. de conſtit. pecun.

Limitatur hoc ſecundùm Iaſ. in §. plus num. 19. & ſeq. vt non procedat quando debitor in loco in quo contraxit haberet domicilium, l. hæres abſēs §. fin. ff. de iudicijs, glo. in verb. ſine commemoratione in §. plus inſtit. de act.

Limitatur ſecundò vt non procedat quando adeſſet clauſula quod vbique conueniri vult, etiam in loco in quo contrahit, Iaſ. num. 20. in d. §. plus inſtit. de act. quem omnino videas, & pro declaratione iſtorum videas pract. Papienſ. in forma libell. declin. iuriſd. in verb. nec fuiſſe Iudicem, Aret. in §. præterea

terea num.46.& 47. instit.de act.

Debitor, qui cum iuramento promisit soluere creditori suo centum quolibet anno vsq; ad satisfactionem ducatorum tercentum, si in primo anno non soluit statim cogi potest tanquam periurus vt integram summã soluat non expectato triennio, ita tenuit Io. Bapt. de Sancto Seuerino in tract. transact.quæst.15. Catell.Cotta in suis memorabilib.in verb.emphyteota priuati, vbi dicit ita vidisse practicari à viro consumatissimo Domino Martino Pagano inter Mediolanenses Procuratores primario, cuius cliens dederat sub fide vni mercatori magnam pecuniç quantitatem, & cùm timeret ne mercator abnegaret mutuum, consuluit illi, vt bonis verbis daret operam, quod dummodo esset cautus per instrumentum iuratum concederet tempus solutioni, & propterea creditor breuiori tempore pecuniam exegit quam putabat.

Debitor in annua præstatione potest conueniri pro debito futuro, & condemnari, Grat.discept.forens. discept.151.

Debitor tenetur creditori conficere expensas factas in extractione instrumentorum, Tiraq. de retract. lign.§.29.gloss.3.

Debitor debitoris mei, si negat se debitorem, quomodo potest compelli, vt teneatur creditori sui creditoris, Alex. in l. à Diuo Pio §. sic quoque num.5.ff.de re iud.& de forma libelli, vide per Bart. in l. nomen quoque C. quæ res pignot. oblig. poss. vbi remissiuè, Ias. ibi vers. capio gloss. Bal.& DD.in l.2. C.quando fiscus, vel priuat.

Debitor debitoris potest opponere omnes exceptiones competentes ex persona sui creditoris, & pro omni suo interesse, Bald.in l.etiã num.6. C. de execut.rei iudic. & ibi Salic.Ang. & Imol. in l.à Diuo Pio §.fin. ff.de re iudic. Corn.cõs. 218.nu.3.lib.1. vide Roman.cons. 224.num.7. & cons.292.num.1.& cons.416.num.15.Surd.cons.4.

Debitor debitoris potest exigi quando debitum nõ inficiatur, & principalis debitor fuit condemnatus, Angel.in l.si debitum C.quando fiscus, vel Priuat.Roman.cons.224. num.7.& 416.num.1. & cons.292. vbi explicat quæ requirantur, & in l. à Diuo Pio §. sic quoque ff.de re jud. Paris.cons.107.lib.3. num. 88.Surd.cons.4.

Debitor potest nõ acquirere in præiudicium creditorum, vide Peregrin.de iure fisci lib.6.tit.7.nu.32. & cons.71.num.3.lib.1. Menoch. cons.77.

Debitor tenetur ire ad domum creditoris pro liberatione debiti, Nicol. de Milis in repert. in verbo debitor tenetur, Bart.in l.item illa num.9.de constit.pecunia, Bald. in l.acceptam.& ibi tex. C.de vsuris, Menoch.de arbit.Iud.cas.232. Abb.in cap.significante de pignorib.Add.ad eundem in cap.fin. nu. 14.de prçscript. Angel. Aret.in §. præterea num.51.instit.de act.Castrens.cons.24. num.2.lib.2. quando sunt eiusdem fori, vel quando solutio non esset facienda respectu alicuius rei immobilis, Ias. cons.7. lib.1.

Debitoris vergentis ad inopiam periculum spectat ad eum qui exigere tenebatur, si fuit in exactione negligẽs, Castrens. in l.periculum ff.si certum petat. Menoch.de arbitr.cap.137.vide Surd.cons.540. lib.4.

Debitor tenetur probare sibi redditum instrumentum voluntate creditoris, gloss.in l.quod debitori C. de solut.

Debitor non tenetur creditori soluere si nolit sibi instrumentum debiti restituere, & quietationem facere, Capell. Tholos. quæst. 308.

Debitor ex contractu, qui statim discessurus est, non potest iurari suspectus de fuga, quia creditor sciebat eum aduenam, Bald. in l. fistulas ff. de cōtrahend. empt. est text. in l. hæres absens §. si quis tutelam ff. de Iud. Marant. de ord. Iud. in 4. part. princ. pat. num. 120. pag. 174.

Limitatur hoc procedere quando rē emptam secum non portaret, secus si asportaret, vt per Bald. in rubr. de reu. his quę in fraud. cred. Io. Bal. de Caccialup. in tract. de debit. suspect. de fug. & hoc intelligitur quando non esset habita fides de pretio, vel actum de asportando, vt per Marant. de ord. Iudic. in 9. distin. 4. par. num. 120. pag 174.

Debitor conditionalis non potest exigi non purificata conditione quamuis sibi offeratur cautio indemnitatis, Dec. cons. 401.

Debitor qui habuit dilationem ad soluendum certum quid singulis mēsibus, & illud soluere promiserit in tempore si deficiat in secunda, vel tertia dilatione amittit beneficium dilationis, Add. ad Abb. in cap. si diligenti de foro competenti nu. 10.

Debitor soluendo alijs quàm creditoribus de mandato Iudicis non liberatur, nisi appellauerit, & fecerit alias defensiones, Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 137. Couar. lib. 4. cap. 17. num. 3. variar. resolut. DD. in l. non solum §. morte ff. de nou. oper. nunc. Marant. in sua prax. 9. distint. num. 148. Et quid si soluerit vni ex litigatoribus, vide in l. is à quo ff. de rei vendicat. & ibi Bart. & DD.

Debitor soluens falso creditori etiam per iustissimam causam non est liberatus à vero creditore, gloss. in l. si quis vxori §. apud labeonem, & ibi Bart. ff. de furtis, Albericus Castrens. in l. cum fundus §. seruum ff. si cert. petat. Bald. in l. falsus in fine C. de furtis, Bart. in l. filiæ intestatæ ff. de solut. Iacob. Mandel. cons. 3. lib. 1. & quædam quæ ad materiam faciunt, per Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cas. 137. vbi dicit debitorem aliquid pati debere antequam soluat, vt per Bald. in d. l. falsus num. 31. C. de furtis, Affl. ct. decis. 150. & ibi Add.

Debitor soluens vero creditori sui creditoris liberatur, Angel. cons. 70. circa fin.

Debitor qui prætextu falsarum litterarum à creditore fuit liberatus actione de dolo tenetur, l. quidam debitor ff. de dolo.

Debitor tenetur soluere debitum quāuis creditor sibi non restituat instrumentum crediti, dummodo faciat obligationem de non vtendo in euētum illius reperitionis, & faciat quietationem, Add. ad Salic. in l. pecuniæ C. de solut.

Debitor soluens creditori sui creditoris liberatur præstita cautione dicto suo creditori, quòd pro dicta quantitate nō molestabitur à dicto suo creditore, Put. decis. 121. lib. 3. vide Surd. decis. 187. num. 6.

Debitor potest retinere in diuisione societatis, quod illius occasione debet, l. frater à fratre vbi notat Ias. nu. 21. & declarat, & aliqua videas de debitore infra in verbo hypotheca num. 40.

Debitum.

Debitum sub conditione non potest constitui purè, Ang. Aret. instit. de actionib. num. 8. l. id quod ff. de constit. pecun.

Debiti remissio sapit donationem, gloss. in l. si inter C. de solut.

Debitum consistens in re indiuidua debet restitui etiam vni ex pluribus hæredibus, l. 1. §. si pecuniā ff. deposit. si verò est in re diuidua restituitur

tur maiori parti hæredum, l.si plures ff.eodem tit.

Debitum purum quot modis dicatur, Ang.conf.121.

Debitum annuum quando sit soluendum, vide Bartol.& ibi Add.in l. qui hoc anno ff.de verb.obligat.

Declaratio.

Declaratio procedit circa verba dubia, non autem vbi sunt clara, quoniam eo casu dicitur noua dispositio, Dec. conf.114.num.5.

Declaratio post actum non præiudicat tertio, Surd.conf.196.num.40.

Decretum.

Decretum Iudicis supplet defectum non interuenientis tutoris, vel curatoris, Accur.& Bart.in l.si curatorem habens C. de in integr.restit. Corf. conf.36.in princ.lib.1.sed.declara, vt per Bart.in d.l.si curatorē habens, & distingue, vt per Simoncell.in tra. de decret.lib.3.titul.7.inspect.2.non autem supplet defectum minoris ætatis, Marant.in repet.l.is potest ff. de acquir.possess.

Decretum primum, & secundum quādo interponantur, & cuius sint effectus, gloss. in l. si finita §. si plures ff. de damno infecto.

Decretum irritans contenta in ordinatione superioris afficit ignorantes quo ad nullitatem etiam ante publicationem, Rot.decis.578.par.1.diuers. fuit dictum corā Pamphilio in Papien.bonorum 16. Ianuarij 1598. & quod non est opus probare vsum.

Decretum Iudicis interpositum ex falsa causa est ipso iure nullū, l.& si præses C.de prædijs, & alijs rebus minorum, Rot.decis.624.part.1.diuers.

Decretum irritans inducitur ex clausula non aliter, Bursat.conf.357.numer.15.

Delegatio, & Delegatus.

Delegatio non inducitur nisi interueniente stipulatione, l.delegare ff.de delegat. Bart.& DD.in l.singularia ff. si certum petat. de qua quæstione videndus est etiam Castrens. in l. qui vsumfructum ff.de verb.oblig. Alex. conf.69.nu.3.volu.6. Vincent.Palleot.inter conf. Alex.conf.97.lib.3. vide Aret. in §. sequitur num.24. instit. de except. Gabriell.conf.155. lib.1.num.15.Surd.conf.145.nu.3. Limita vt non procedat in foro mercatorum, in quo proceditur de bono, & æquo, & idem operatur inter eos pactum, quod stipulatio, Bart.& Socc.in d.l.singularia ff.si cert.petat. Iaf.in d.l.singularia nu.30.ff. eodem Marant.in tract. de ord.Iud. videtur ad hoc gloss. in cap. quoties cordis oculus 1.quæst.7. in verb.& per te, Iaf.in l.lecta num.12.ff.si certum petatur.

Hoc vltimum declara procedere in pacto vero, non autem in præsumpto, per ea quæ dicuntur per Bart. in l.iuris gentium §. quinimo col.5. & in l. sicuti in princ. ff. de pact. Dec. conf.255. & idem Dec. in l. semper qui non prohibet num.4.ff. de regul. iur. pulchrè Francisc. Aret. quem omnino videas in l. 2. sub num.2. ff. de leg.1.& vide Alber. in l.nuda ratio ff.de donat.num.5. Bald.in l.pro debito C. de bonis authorit. Iudic. possidend. Dec.conf.421.in fin.lib. 2.Gabriell.conf.155.lib.1. num.13. & seq. Put.dec.124.lib.3.vide Ang. conf.370.in fin.Surd.decis.187.

Delegatio habet vim solutionis, ita vt debitor liberatur à suo creditore, Surd.dec.23.vbi remittit se ad scripta in conf.4.num.10. & decis.187.

Delegatus à lege, vel à Principe, potest delegare alium, l.1. ff. de officio eius, & ibi Alex. & Dec. l.à Iudice ff.de iudicijs.

Limitatur vt non procedat in Delegato à l.prætoria, l.3.§.1.& ibi gloss. notat iuncta l.1. ff.de damno infect.

Delegatus potest exequi suam sententiam post expiratum tempus suæ iurisdictionis, gloss. in cap. de causis de offic. delegat.

Delegati loco simpliciter impediti si detur alius Delegatus qui cœpit de causa cognoscere, etiam cessante impedimento prior Delegatus nō potest se intromittere in illius causæ cognitione, cap. plures de offic. delegat. in 6. & cap. quamuis alij eod. tit. cap. si duo §. cæterum de procurat. in 6.

Limitatur in Ordinario, quia Or-

19 dinarius impeditus, semper retinet iurisdictionem suam ordinariam saltem in habitu, & habitus facilè reducitur ad actum, sed in Delegato tota iurisdictio primi videtur translata in eū qui est subrogatus, & sic iurisdictionem quā non habet propria authoritate reassumere nō potest, latè Petr. Barbos. ad legē si longius 18. in princ. ff. de Iudic. nu. 36

Delictum, & Delinquens.

Delictum non præsumitur, l. merito ff. pro socio, & in dubijs debemus præsumere factum eo modo, quo licet, & nō aliter, vt à delicto quis excusetur per dic. l. ex merito, & quod not. Bart. in l. nō solum §. sed vt probari ff. nou. oper. nunc. nu. 3.

Delictum in mari commissum puniri debet à Iudice propinquioris loci, seù Ciuitatis, l. Insulæ ff. de Iudic. vbi Angel. de perus. ita inquit fuisse decisum, Pisis in cons. Bar. quem refert Roderic. Suar. cons. 1. de vsu maris num. 3. quia illa particula maris quantum ad hoc intellige subiacere Ciuitati Pisarum quod obtinet secundùm d. Angel. de Peru. vbi supra, etiam si illa particula maris esset valde remota à loco, si tamen nulli alij essent propinquiores.

Delictum patris nocet filio in crimine barattariæ, vide to supra in verbo Barattaria num. 9.

Delinquens si conueniatur, & soluat per eiusq; solutionem cæteri delinquētes veniant liberati, an possit ab alijs repetere, vide gloss. à contrario sensu meo iudicio in §. penult. in l. ex maleficijs in verbo agendum ff. de act. & obligat. & addit. ad Bart. in l. semper §. si in sepulcro ff. quod vi aut clam.

Et an vnus ex delinquentibus soluens pęnam cęteros liberet, vide Ang. in §. pęnales instit. de act. in gloss. in verb. pœnales, & Bart. in d. l. semper §. si in sepulcro, & idem Ang. in d. §. num. 10.

Denunciatio.

Denunciatio, seu noua protestatio præcedentem morā remittit, Bart. in l. Aemylius ff. de minorib. & ibi Ias. in l. si ex legati causa ff. de verbor. obligat.

Depositum, & Depositarius.

Depositum conditionale non suffragatur, Rot. decis. 71. par. 2. diuers. nu. 9. & decis. 652. par. 1.

Deponere non est soluere in liquidis Rot. decis. 623. par. 1.

Depositarius soluens de mandato Iudicis liberatur si sit depositarius à Iudice constitutus, secus si à partibus, Bald. in l. fin. sub. num. 5. C. de bonis authorit. Iud. poss. Raphael cons. 125. & vide Brun. cons. 1095. Roman. cōs. 287. Tiraq. de retract. conuent. §. 5. gloss. 9

Depositum verū dicitur etiam quod non interueniat vera numeratio, sed deducatur in depositum aliud creditum, Castren. cons. 170. lib. 2.

Deponens rem aliquam penes aliquem clausam, si sibi reddatur aperta potest suo iuramento probare quæ deficiant, Castrens. in l. 1. §. sic ista ff. depositi, Cepoll. caut. 2010.

In deposito non fit compensatio, vide to

deto supra in verbo compensatio num. 13.

Detentatio.

Detētatio triplex quædam iuris, quędam facti, alia meri facti, vt declarat, Gomez. de regul. Cancell. de annali quæst. 57. num. 3.

Detentatio expirat morte detinentis, Serafin. decis. 157.

Detentatio nudā perditur eo modo quo possessio, Ang. in l. si. finita §. si quis metu ff. de damn. infect.

Dictio.

Dictio, statim, excludit temporis moram, & interuallum, l. edibus §. secundum ff. de ędilitio edict. & redhibit.

Dictio, vtrosq; attribuit cuique actum insolidum, Bart. in l. hoc articulo num. 5. de hæred. instit.

Dictio æquè, facit, vt coniuncti cum disiunctis æqualiter admittantur, & succedant in capite non instirpes. l. interdum vbi Bart. ff. de hæredib. instit. vide Dec. consil. 412. viso eleganti Durant. de arte test. tit. de hæred. instit.

Dictio proinde est repetitiua omniū qualitatum, notat Bart. in l. 1. ff. de receptatorib.

Dictio, ita quod, quandoq. stat dispositiuè, Ruin. cons. 53. num. 2. vol. 2. & cons. 84. num. 2. vol. 3. & auget Paris. cons. 1. num. 24. lib. 3. Gabr. cons. 71.

Regulariter verò stat limitatiuè, & modificatiuè, Capyc. decis. 108. num. 7. Aymon. cons. 25. num. 26. Crauett. cons. 201. nu. 41. Rot. dec. 325. par. 1. diuers.

Dictiones taxatiuæ excludunt omnem casum, & omnes alias personas præter expressas, Bart. in l. 1. ff. si quis ius dicenti non obtemperau. vbi Ias. num. 9. latissimè.

Limitatur vt non procedat in casu æquiparato §. præterea, & ibi gloss. in verbo dolo, instit. quibus modis re contrahit. oblig.

Limitatur etiam, vt non excludat hæredes, vt notat Aret. in §. actionum nu. 53. instit. de act. & videas Bal. in l. sin. C. de act. empti. & ibi Add. in contrarium per text. in l. qui in futurum §. 1. ff. de pact. vide Euerard. in sua centuria in loco à ratione legis larga, seu generali.

Limita vltimo, vt non excludat ea quæ veniunt de consuetudine, Ias. in l. si constante num. 96. ff. de solut. matr. vbi plura de dictione taxatiua.

Dictiones citra, contra, & præter, in quibus differant, & quid importent, vide Add. ad Abb. in cap. prudentiam de offic. Iud. delegat.

Dictiones significantes terminum à quo, & ad quem, & an includant, vel excludāt, vide latè per Oldrad. cons. 49.

Dictio dictis, restringit orationem, Crauett. cons. 98. Dec. cons. 213. Alex. cons. 173. num. 6. lib. 5. & refertur ad ea quorum nomina legi possunt, Socc. iun. cons. 163. num. 8. lib. 2.

Dictio, & cętera, significat perfectionem contractus, & comprehendit ea quæ sunt ad perfectionem necessaria, Bald. in l. magis puto §. si pupillus ff. de rebus eorum qui sub tutela, Gonzal. super regul. 8. gloss. final.

Dictiones, sicut, & secundum, non faciunt dispositionem conditionalem, nisi in cōfirmationibus communibus, Felyn. in cap quoniam, Abb. de offic. deleg. nu. 10. Roman. cons. 328. num. 6.

Limita vt ibi per Felyn. quādo disponens habet authoritatem de nouo concedendi, & illud quod refertur non inuenitur.

Dictio repetitiua qualitatum precedentium non vendicat sibi locum vbi

vbi subiecta materia non patitur dictā repetitionem, Honded.cons. 48.num.17.

Dictum.

Dictum socij non facit inditium, Sa-
20 lycet. in l.fin. C.de accus. Add.ad Ang.Aret. in tract.malef.in verbo hæc est quædam inquisitio.

Limita quandò sunt tres socij criminis, quia plene probant contra sociū furti criminis, vt notat Vincent. de Franh. procedere in hoc Neapolitano Regno per dispositionem pragmaticę 3.de furtis decis.570.

Limita etiam si dictum suum fuerit in tortura, Raph.Fulg.cons.173 col.1.ante fin.& alias limitationes, vide infra in verb. socius vers. socij criminis.

Dies.

Dies qua hora incipiat tàm respectu ieiunij, quàm iudicij, gloss. in cap. 2. de ferijs.& ibi Abb.

Dies cōmissi criminis an debeat poni in bello, dicit Bartol.in l.is qui reus num. 9. ff. de publicis Iud. & Aret.in §.ex maleficijs num.12.instit.de act.

Dies termini quando computetur in termino, vide latè Rot.decis.75. part.2.diuers.

Diffamatio.

Diffamatio debet esse talis quod inducat notorium, super quo requiritur declaratorio, Rot.decis.523. part.1.

Differentia.

Differentia verborum, vide infra in verb.verbum num.56.

Dignitas, & Digniora.

Dignitatis maioritatem probatur ex fama, & reputatione, Rota decis. 518.par.1.diuers.

Dignitatem nouam in Ecclesia creare pertinet ad Papā, Felyn. in cap. cum accessissent num. 14. de constit.& declara vt ibi.

Digniora sunt proponenda, vide supra in Procemio num 3.

Dilationes.

Dilationes causa cognita dari debēt, l.fin. ff.de ferijs, & in prima dilatione cognitio versatur circa moderationem locorum, & an calumniosè petatur; & an quod petitur faciat ad causam, vide gloss. Bart. & Ias.in d.l.fin. quæ si fuerit denegata ab ea poterit appellari, Alex. in l.properandum §. & si quidem num.13. C.de Iudic.& ad hoc, vide Bartol.in l. 2.num.22.ff.de appell. recip.Benintend.decis.11.num.2.

Dilatio concessa respectu certæ causę non currit, nisi à die implementi dictæ causæ, l.tali ff.de iure dotium l. si ita quis promiserit ff. de verb. oblig. notat Gomez. super regul. de annali q.67. nu.5. & idem Gomez.ad l.70. Tauri sub nu. 16. vbi de emptore, & venditore, Bal.in l. 1. §. eis qui ff.de edend. Gabriell. cons.152.num.24. lib.2. Crauett. cons.231.num.8. Mantic.de tacit. conuent. lib.4.tit.31. num.45. intelligitur tamen si terminus sit appositus simpliciter, & in genere, secus verò si in specie, d. Gomez. ad l.50. Tauri num.18. Bal.in rub. C.de cōtrah.empt.quæst.25. Surd. decis.203.

Dilatione data non est licita aliqua
21 taxatio interesse, etiam quod pecuniæ sint dotales, Io.Andr.in cap. salubriter, vbi etiā Card.de vsur.& aut. Rodulph. de vsur. quæst. 53. Dec. cons.39. Aymon. cons.189. Roland.cons.55. nu.20.lib.2. Put. decis.324. lib.1. sed istud videtur limitari vbi peteretur interesse ex deductis infra in verbo vsurarius num.64.

Dilatio, seu terminus non currit antequam pars adimpleat, Ias.cons. 10.num.2.

Dilationes omnes ex stylo Rotæ reuocan-

uocantur ante sententiam, Cassad. decis. 9. & Iudex semper debet dilationes reuocare, Add. ad Abb. in cap. vltra tertiam extr. de testib.

Discussio.

Discussio vt dicatur legitimè facta, debet pronunciari fuisse rectè factam, Put. dec. 32. lib. 1. Negusant. de pignorib. in 1. memb. 8. par.

Dispensatio.

Dispensatio præsumitur quando ex verbis superioris colligitur scientia inhabilitatis, Felyn. in cap. si quando de rescript. sub num. 6.

Dispensatio strictè intelligenda, Felyn. in cap. postulasti, & ibi limitat de rescript.

Dispensatio videtur concessa à Principe quando in litteris fit mentio de inhabilitate, Felyn. in cap. cum vigemsium de offic. delegat.

Dispositio.

Dispositio non efficitur conditionalis ex eo quod conditio sit opposita executioni, secus si esset opposita substantiæ, l. ex his, C. quando dies legat. ced.

Distributiones.

Distributiones quotidianę perceptę veniunt in condemnatione fructuum, Rot. dec. 270. par. 2. diuers.

Distributiones quotidianę non connumerantur in fructibus beneficij, Oldrad. cons. 118. decis. 270. p. 2. vide Rot. dec. 618. par. 1. diuers. Cassad. decis. vnica de Clerico nō residente.

Diuisio.

Diuisio facta per patrem inter filios non valet durante patria potestate, Abb. cons. 66. lib. 2.

Diuisio erroneè facta in parte, retractatur in totum, Burs. cons. 438. sub num. 1. Pott. cons. 103. num. 8.

Diuitiæ.

Diuitiæ vnius alteri non prosunt, nisi quando potest agi contra diuitem pro eo quod debet pauper, Crauett. consil. 164. num. 6.

Dolus.

Dolus præsumitur in non defendente causam, & non exhibente iura, Crauett. cons. 172. num. 5. & latè ex quibus deducatur dolus consil. 142. num. 14. & quando præsumatur, Felyn. in cap. si autem de rescript. Surd. cons. 373. num. 29.

Dolus re ipsa, & ex proposito æquiparatur, Rot. dec. 102. p. 2. diuers. Limita vt non procedat in cōtractibus quorum finis potest afferre cōmodum, & incommodum, Surd. cons. 114. num. 11. lib. 1.

Dolus latè culpæ æquiparatur, videto supra in verb. culpa num. 18.

Domicilium, & Dominium.

Domicilium contrahitur re, & verbo, Bartol. in l. prædia §. affin. ff. de fundo instruct. & nunquam sine animo, Angel. in l. hæres absens §. 1. de Iudic. in 6. vide Bursat. cons. 397.

Dominium sine traditione non trāsfertur, l. traditionibus C. de pact. Amplia etiam quod titulus sit vniuersalis, & ex causa dotis.
Et declara vt non procedat in titulo ab intestato, Gomez. in tract. de contract. cap. 2. num. 5.

Dominium non transfertur ex sententia lata in personali actione adiudicatoria, etiā subsecuta traditione, nisi ad id tendat sententia, Rota coram Orano in Romana executionis de Brunis 11. Decembris 1591.

Dominium in antiquis probatur per famam, Ang. in l. at qui naturam §. cum me absente ff. de rei vendicat. Afflict. decis. 23.

Dominium potest reseruari in venditione vsque ad solutionem pretij, Surd. decis. 157.

Dominium vtile nō transit ex cessione, sed ex quadam æquitate fundata in cessione, Bellam. decis. 732.

Do-

Dominium rei legatæ an tranſeat in legatarium à morte teſtatoris, vel à die aditæ hæreditatis, vide to infra in verb. legatum num. 44.

In dominio confunditur hypotheca vide infra in verbo hypotheca num. 41.

Dominus.

Dominus alicuius rei tenetur ad ſolutionem expenſarum circa illam rem factarum, §. ex diuerſo inſtit. de rerum diuiſione.

Dominus olim, an hodie præſumatur dominus, vide Aret. in §. ſic itaque inſtit. de act. num. 13. & deſtingue vt per eum idem de poſſeſſore, & Euerard. in ſua centuria in loco à tempore ad tempus.

Dominus poteſt rem furtiuam tollere, licet ſit penes furem, Paul. de Caſtr. ſing. 9. Innoc. in cap. olim de reſtit. ſpoliat.

Dominus non tenetur de delicto cõmiſſo per famulum, vel eius domeſticum, Felyn. in cap. Petrus extra de homicid. volunt. l. vnica ff. de furt. aduerſ. Naut. vide Add. ad Abb. in cap. poſtulaſti in fin. de foro competenti.

Limita multipliciter, vt per Fely. in d. cap. Petrus per Bart. Alber. & Caſtrenſ. in l. 1. §. familiæ ff. de public. Dec. in l. 1. num. 13. ff. quod quiſque iuris, Abb. in cap. 1. de reſtit. ſpoliatorum nu. 7. vide Bero. quæſt. 39. Seraſin. deciſ. 527.

Donans, & Donatarius.

Donans poteſt donationem reuocare ante acceptationem, niſi adſit ſtipulatio donatoris, vel Notarij, Seraſin. deciſ. 427.

Donator in dubio cenſetur donare ius quod habet, etiã quod ſit morte finiturum, Rot. deciſ. 621. par. 1. & deciſ. 437. par. 1. num. 3. diuerſ. Spin. de teſtam. gloſſ. 18. num. 25.

Donans ali non debet à donatario, quando ſibi reſeruauit vſumfructũ Alex. conſ. 78. num. 5. lib. 4. & intellige vt per eum d. conſ. 78.

Donatarius omnium bonorũ poteſt cõueniri actione perſonali à creditoribus donantis eo non ſoluente, Rot. dec. 437. p. 1. diuerſ. Guid. Pap. dec. 105. Menoch. conſ. 104. num. 66. lib. 1. & conſ. 63. num. 12. Abb. conſ. 202. num. 3. lib. 2. Boer. deciſ. 204. num. 42.

Donatarius quando teneatur ad ſolutionem debiti donatoris, vide per Abb. conſ. 102. lib. 2.

Donata à patre filio ſimpliciter quãdo ęquant legitimam in eam imputantur, Bec. conſ. 29.

Donata ſponſæ à conſanguineis viri acquiruntur viro, & ſoluto matrimonio ſpectant ad hæredes viri, l. ſed ſi plures §. in arrogato ff. de vulgar. & pupill. ſubſt.

Donatio.

Donatio propter nuptias appellatur quidquid maritus dat vxori in dotali inſtrumento etiam quod appellet agumentum dotis Surd. cõſ. 196. num. 16. & ſeq. ad quod vide Honded. conſ. 48. lib. 1.

Donatio tunc cauſa mortis facta videtur, cum in ea de morte mentio habetur, tex. in l. ſeia in princ. ff. de donat. cauſa mort. in princ. inſtit. de donationibus, & vtrobique gloſſ. & vide Bart. in l. quæ dotis num. 3. ff. ſolut. matr.

Hoc tamen limitatur non procedere quando eſſet factum pactum vt nullo caſu ſit repetitio, etiam ſi conualuerit donator, gloſſ. in l. Senatus in §. 1. in fin. ff. de donat. cauſa mort. & text. expreſſus in l. vbi ff. eodem, & Bald. dat aliam limitationem in d. l. quæ dotis ff. de ſolut. matr. videlicet quando mentio mortis eſſet facta ad taxandum tẽpus in quo eſſet bona tradenda, quem videas.

Secundo limitatur, vt non procedat

dat quando essent adhibiti duo testes, quia tunc iudicatur donatio inter viuos, licet fuisset dictum causa mortis, arg.l.quoties ff. de reb.dubijs,& quia ex modo procedendi colligitur mens disponentis,l.codicillum C.de testam.Alex. in l.quæ dotis ff. de solut.matr.nu. 13.& ibi Ias.num.46. vbi alias afferunt limitationes.

Donatio causa mortis facta filio, eiq; dato substituto post mortem suam non intelligitur cum illa condictione si decesserit sine liberis,prout in fideicommissis, ita Paul. de Castr. in l. ei cui ff. de donation. caus.mort. addit.ad Bartol.in d.l. ei cui.

Contrarium meo iudicio volunt glos.& Bal.in l. 1.C.de donat.caus. mort. nisi forsã diceres quod quãdo ab Accur. duæ recitantur opiniones cum vltima pertransire censetur, iuxta doctrinã eiusdemmet Accur. in l.qui filium §.Sabinus ff. ad trebell. sed aduertendum est, quod d.l. 1.C.de donat.caus.mort. in fine sui comentarij sentit donationem causa mortis esse quasi fideicommissum,ergo non adest eadem ratio.

Donatio inter virum,& vxorem non est contra bonos mores,& iuramẽto confirmatur, Capell.Tholosan. quæst.262.

Donatio morte confirmata habet vim relicti, & sumit vires,prout ex nunc,non autem prout ex tunc, & imputatur in legitimam, Roland. cons.11. lib.2.num.31. & seq. Gabriell.cons.82.lib.1.in fin.

Donatio excedens summam quingẽtorum aureorum, licet non sit insinuata, tamen iuramento confirmatur,Abb.cons.95.lib.2.Alex.in l.nemo potest ff.de lega.1.Nonius cons.1.num.13. Dec.cons.238.nu. 3.& cons.432. Alex.cons.4.nu.10. lib.1. maximè quando adest clausula renuncians,Capyc.decis.159. num.31. Non. d.cons.1.num. 13. Serafin de priuil.iuram. priuil.73.

Donatio facta à marito vxori habet tantum condictionẽ si vxor superuiuat,l.à marito C.de donat.inter vir.& vxor.Rol.cons.25. num.24. lib.2.

Donatio omnium bonorum præsentium,& futurorum non valet,quãdo donans ita modicum sibi reseruauit, vt verisimiliter non sit habiturus heredem,Cagn.in l.fin.C. de pact. Ceph.cons.288. num.22. Panci rol.cons.172.num.9. Non. cons.55.nu.1. per l.scio de restit. in integr.& per Doct.Salic.in l.stipulatio hoc modo de verb. oblig. saltem debet esse vigesima pars bonorum donatorũ, Clar.§.donatio q.19.Panci rol. vbi supra, Cephal. cons.488.aliàs 485.lib.4. & quinquaginta esse modicum admittit idẽ Ceph.d. cõs.288. immo quinquaginta aureos esse modicam reseruationem, admisit Pancirol. d.cons.172.vide de hoc,Cagn. in d.l.fin.num.142.C.de pact.

Et quando donans nihil omnino sibi reseruauit (etiam iramento firmata) non valet, Bart. & communiter Doct.in dic.l. stipulatio hoc modo concepta de verb. obligat. Clar.lib.4.recepta sententia §.donatio q. 20. & vide omnino Surd. cons.39.num.11.

Amplia istud enunciatum,etiam si donatio fuerit facta contemplatione matrimonij, l. pactum quod dotali, & ibi Ias. in fin. Dec.& alij C.de pact.

Primo limita in donatione ad pias causas, Clar.in d.§.donatio quæst. 20. Cagn.in d.l.fin.num.138.C.de pactis vbi de communi.

Secundo limita, quando sunt donata omnia bona præsentia, & fu-

I tura,

tura, mobilia, & immobilia, quia non veniunt iura, & actiones, Iaſ. in d. l. ſtipulatio nu. 22. ſentit Clar. ſupradic. loco Cagn. de communi in d l. fin. num. 256. Menoch. conſ. 47. nu. 1. & 2. lib. 1. Dec. conſ. 414. num. 11. & ſublimita quando eſt articulatum, & probatum adeſſe iura, & actiones, Surd. conſ. 39. numer. 11.

Tertio limita, vt per Cagn. in d. l. fin. num. 253. Nonius conſ. 15. nu. 7. quando ille habebat præcioſa, quæ non cenſentur donata.

Donatio propter nuptias non gaudet eodem priuilegio, quo gaudet dos, Cyn. in l. cum multæ verſ. ad l. iſtam oppono Salic. nu. 4. Ang. nu. 3. Alber. num. 2. C. de donat. ante nupt. & propterea pro ea non competit hypothecaria, Salyc. in l. vbi adhuc num. 10. & ibi gloſſ. in §. fin. C. de iure dot. nec de ea debentur fructus, quemadmodum de dote, Afflict. deciſ. 284. & 291. num. 2. Fulgoſ. conſ. 92. nu. 3. Corn. conſ. 240. num. 4. vol. 3. Grammat. deciſ. 103. nu. 97. & 98. vide Gomez. ad l. 50. Tauri num. 41. quamuis debeat aſſecurari ſicut dos, Roland. conſ. 9. num. 12. lib. 1. Berou. conſ. 45. num. 19. Roland. de lucro dotis quæſt. 10. num. 5.

Donatio facta vni ſub conditione ꝙ poſt mortẽ primi donatarij deueniat ad Eccleſiam, an poſſit dic. donatarius remittere donationem donanti, in præiudicium Eccleſię diſtingue, & vide Aym. conſ. 135.

Donatio inofficioſa re, & conſilio reuocatur in totum, non autem vſque ad quartam legitimæ ſecundùm magis cõmunem opinionem Becc. conſ. 68. Rot. deciſ. 488. part. 1. diuerſ. niſi ſit facta filio, Gratian. diſcept. forenſ. 472. lib. 3. Seraſin. deciſ. 420.

Donatio facta à filiofamilias de bonis de aduẽtitijs, in quibus pater habet vſumfructum eſt nulla, nec morte patris confirmatur, Aym. conſ. 39. nu. 3. vide Crauett. conſ. 84. lib. 2. deciſ. Pedem. 94. num. 8. Clar. in pract. crimin. §. donatio in princip. Roland. conſ. 89. num. 4. lib. 4.

Et quod recõualeſcat mortuo patre, tenet Caſtrenſ. conſ. 381. lib. 1. Amplia, etiam ſtante iuramento, Aym. d. conſ. 39. n. 3. & 10. & conſ. 84. num. 2. Curt. iun. conſ. 153. & 152. Didac. in cap. quamuis in §. 3. num. 8 de pactis in 6. Alex. conſ. 7. lib. 6. Roland. conſ. 89. lib. 4. nu. 4. & Corn. in conſ. 310. nu. 5. lib. 4. videtur tenere, quòd iuramento confirmetur Ruin. conſ. 129. num. 3. vol. 1. Corn. conſ. 35. vol. 3. Rip. in l. is cui num. 57. de verb. oblig. Cephal. conſ. 487. nu. 48. lib. 4.

Donatio facta alicui in vita, & poſt mortem ſuis filijs, & hæredibus, an acquiratur filijs, & nõ hæredibus; primo putarẽ acquiri filijs hæredibus, per l. ſi hæredi de cõdit. inſtit. Secundo. per. doctrin. Bartol. in l. Gallus §. quidam rectè ff. de liber. & poſth. Clar. lib. 4. §. emphiteuſis quæſt. 37. Grammat. deciſ. 59. nu. 38. Bartol. in l. vt iuſiurandi §. liberi de oper libert. Iaſ. in l. ſi non ſortem §. libertus num. 35. de oper. libert. Intellige vt ſatis videatur eſſe ſi ſit inſtitutus in re certa, per ea quæ tradit Bart. in d. l. vt iuſiurandi §. liberi de oper. libert. cui videtur obſtare, text. in l. quoties C. de hæredibus inſtit.

Declara vt per Clar. in d. §. emphiteuſis quæſt. 38. & vt per Put. deciſ. 390. lib. 1.

Donatio facta alicui legato Principis acquiritur Principi, ſi tamquã legatus accepit, ſecus ſi vt alia perſona, gloſ. in l. quia proprio §. Procurator ff. de procurat. Bartol. & Alex.

Alex. in l. si verò §. item quicquid ff. de solut. matr.

Donatio inter patrem, & filium non valet, l. 2. C. de inofficiosis donat. intelligendo obligatione ciuili, non autem naturali, Bart. in l. frater à fratre num. 27. ff. de condict. indebiti Crauett. cons. 148.

Limita vt per gloss. in d. l. 2. C. de inofficios. donat.

Limita secundo in dote, l. Pomponius Philadelfus ff. famil. ercifcun.

Tertio limita si pater donaret filio ob benemerita quo casu donatio valet, vt per Bart. in d. l. frater à fratre nu. 27. & ibi Ias. num. 44. vbi latissimè.

Limita vltimo si adesset iuramentum, Gabriel. tit. de donat. Capell. Tholos. quæst. 262.

Donationis remuneratoriæ priuilegia, vide per Add. ad Felyn. in cap. nouit ille in fin. de Iudic.

Donatio facta à patre filio existenti in potestate, vt donet vxori propter nuptias valet, Castrens. consil. 345. lib. 1.

Dos, & Dotare.

Dos soluto matrimonio restituitur post annum, l. vnica §. accedit C. de rei vxor. act.

Limitatur tamen in matrimonio putatiuo, quia restituitur in continenti, Curt. Iun. cons. 247. num. 31. lib. 3.

Dos mulieris decedentis in secundo matrimonio sine filijs reuertitur ad patrem, licet habeat filios ex alio marito, Ang. Aret. in §. fuerat num. 6. instit. de act. Bart. in l. post dotem n. 30. ff. de solut. matr.

Dos non computatur in bonis viri, vt propter eam videatur ditior, gloss. in l. ad subeunda 46. C. de decurionib. lib. 10.

Dos aduentitia potest recuperari à filia inuito patre, Auth. quod locũ C. de collationib. Bartol. in l. post. dotem num. 33. ff. de solut. matr.

Dos data mulieri pro omni eo, quod prætendere potest in bonis paternis, & maternis, dicitur dos de proprio patrimonio, Crauett. cõs. 84. lib. 1. Castren. cons. 372. & ideo non valet pactum appositum à dotante in præiudicium ipsius dotatæ, Castren. cons. 351. lib. 1.

Dos data à patre si non æquet legitimam potest pro supplemẽto filia petere dotem legatã ab Auo, Rot. decis. 642. par. 1. diuers.

Dos à patre profecta ad patrem redire debet, filia in matrimonio defuncta, l. dos à patre C. solut. matr.

Limitatur primo, vt non procedat quando decederet relictis filijs, Bart. in l. post dotem ff. solut. matr. & ibi Ias. num. 99. & nu. 102. tenet etiã non procedere si moritur vidua relictis filijs, Thes. decis. 138.

Sublimitatur tamen, vt nõ habeat locum in dote promissa, quia etiã si cum liberis decederet, dummodo pater non esset in mora non teneretur dictam dotem soluere, Doct. in d. l. dos à patre C. solut. matr. Thob. Non. cons. 48. nu. 16. Doct. in l. post dotẽ ff. solut. matr. Abb. in cap. fin. extr. de donat. inter vir. & vxor. contra Gabriell. cons. 165. lib. 2. Honded. cons. 75. lib. 2.

Limita etiam quando dos est data pro legitima, & pro omni iure, quod debetur filiæ, quia tunc spectat ad filios, Castr. cons. 382. lib. 2. Crauett. cons. 84. num. 5. & de hac materia vide Bartol. Ias. Alex. Bal. & Hercul. in d. l. post dotẽ ff. solut. matr. Socc. iun in rub. de sol. matr. num. 50. Bolognet. in d. l. post dotem, Gabriell. cons. 16. lib. 1. Rip. in l. in quartam num. 190. ad l. falcid. Dec. cons. 35. Roland. consil. 69. lib. 3. Capic. decis. 176. Grammat. decis. 54. num. 8. Ioseph

Ludouic.concluſ.11.lib.1.Rolād. in tract.de lucro dot. quæſt.5. nu. 9.Alex.conſ.67.lib.1.

Dos ab extraneo data nulla interpoſita cautione nõ reuertitur ad dotautem,l.vnica §.accedit C.de rei vxor.act. Abb.conſ.50.lib.2.Abb. in cap. fin. de donat. inter vir. & vxor.Aym.conſ.15.num.6.Gram. deciſ.54.num.8. Rip.in l.in quartam nu. 197. ad l.falcid. Bald. in l. pro hæreditarijs num.26.C.de hæred. act. Alex.in l. cum filio de legat.1.

Dos in caſu reſtitutionis debet reſtitui ſecundùm ſtatutum loci viri, Soc.Iun.conſ.14.lib.1.

Dos data à patruo nepti cenſetur data contemplatione patris, & ideo profectitia dicitur,& imputatur ei in legitimam, Alex.conſ.179.lib. 5. facit doctrin. Socin.iun. in l.cũ filio num. 21. de leg. 1. verſ. veniamus ad quæſtionem, Corneus cõſ. 316.lib.4.& videtur idem in Auo, Rot.deciſ.706.par.1.diuerſ.

Dotem ab extraneo promiſſam, quã non eſt ſtipulatus à principio ſibi reddi;ſed ex interuallo ſtipulatur, non recuperat in præiudicium hęredum, Corneus conſ.285.lib.4.l. quoties ff.de ſolut.matr.

Dotis reſtitutionis ſtipulatio intelligitur in caſu ſoluti matrimonij per mortem vxoris ad fauorem ſtipulautis, l.cum pater §. pater certam ff.de legat.2.

Dotem,patre,& matre,ſimul promittentibus, mater fideiubendi animo, pro marito ſe obligare cenſẽda eſt, non quod de ſuo velit aliquid dare, Bal.Nouel.in tract.de dote par.6.priuileg.3.num.7.Corneus conſ.316.lib.4.

Dos non debet aſſecurari ſuper grano, Rot. deciſ.437. in fine par.1. diuerſ.

Dos data, & poſt modum legata quãdo peti poſſit, Roman. conſ.253.

Dos in teſtamento legata integrà debetur,quamuis cum minori fuerit benè nupta, Bald.in l.cum pater §. pater certam ff.de legat.2.

Dos data filiæ ſpuriæ, ea mortua, redire debet ad hæredes patris dotantis,Abb.conſ.50.lib.2.Roland. conſ.74.num.51. & ſequent.lib.1. Rol.de lucro dot.quęſt.94.num.7. Socc.iun.in l.1.nu.185.ff.de ſolut. matr.Bart.in l fin.ff.de his quib.vt indign.Abb.conſ.115. Gabriell. conſ.25.nu.15.lib.1. Benintend. deciſ.22.num.6. Hondedi.conſ.95. num.68.lib.1.Surd.conſ.91.

Limita vt per ſupra citatos DD.vt maritus debeat conſequi lucrum dotis,& non habeat locum vbi pater illum relinquat filijs filiæ.Abb. conſ.115.

Dos relicta ab Auo Nepti intelligitur relicta in ſubſidium quatenus pater dotare non poſſit, Caſtrenſ. conſ.64.lib.2. in fin. vide Rot.deciſ.706.par.1.diuerſ.vide Pedroc. conſ.31. Peregr.de fidei. art.42.n. 76.Borgn.deciſ.5.num.9.par.3.

Dos inofficioſa quando ſit conferenda à fratribus Gomez. ad legem Taur.l.29.ſub nu.33. Grat.diſcep. forenſ.472.lib.3.

Dos debita iure actionis debetur diuiti,Seraf.deciſ.430.

Dos debet ſolui de fructibus quando bona ſunt ſubiecta fideicommiſſo, l. mulier §. cum proponeretur ad trebell. & ibi Pariſ conſ.25.num. 63. Mant.de cõiect. vltim.volunt. lib.7.tit.10. num.22. Menoch.de arbitr.caſ.256.& de præſumpt.lib. 4.præſumpt. 189.nu.161. Marzat. conſ.1.epit.48.

Declara vt procedat quando dos eſt quaſi debita officio Iudicis, ſecus ſi debeatur iure actionis, Iacob.de Aren.in d.§.cum proponeretur,Decian.conſ.49.par.7.n.44.

Dos

Dos soluta filio sine iussu patris nihilominus pater obligatur, Castrens. in l. si cum dotem §. transgrediamur num.9.ff.solut.matr. & ibi DD. Bart. in l.sanè ff. de iure dot. Dec.cons.519. num.2. Bald. nouel.de dote priuil.34. nu.1.par. 7.latè Mant.de tacit.conuent.lib. 11.tit.19.nu.24. Bursat.cons.374. num.2. & tenetur quatenus est in peculio filij,l.si filio famil. vbi Alber.& DD. ff.solut.matr. & soluta patri, & filio præsumitur ad patrē peruenisse si administrabat, Honded.cons.45.num.12.lib.1.

Dotis fructus non debentur mortua Vxore, Gabriell.cons.20.num.88. lib.2.

Dos à patre filiæ data, quando consolidetur cum ipsa soluto matrimonio, Bart. in l.post dotem ff.solut. matr.num.22. & seq.

Dos si sit conuersa in lucrum dotale non potest per vxorem dispensari, Bal.in l.pro hæreditarijs num. 170.C.de hæredit.act.

Dos promissa restitui cui de iure, nō venit restituenda à marito hærede vxoris, Purpurat.cons.63.

Dotem sibi relictam qui petit, non prohibetur petere alia credita, Rot.decis.327.par.1.

Dos consistens in annuis redditibus aduenienre casu restitutionis est restituenda, Bald.in l.fin.§.fin.nu. 4.C.de iur.dot.

Dotare filiam iterum pater tenetur si dotem sine culpa amisit, secus in fratre, Spin.de testament.gloss.12. num.42.

Dotare neptem pauperem non tenetur Patruus, Siluan.cons.33.numer.12.

Dotari soror debet à fratre si non habet aliunde.l.cum plures §.cum tutor vbi gloss. ff de administrat. tut. Guid.Pap.quæst.439.

Dotare filiam pater tenetur quamuis eo inuito nupserit, Capel.Thol.290. Spin.de testam. gloss.11. num.34.Mastrill.decis.163.

Dubia.

Dubia exclusionis causa non habet vim exclusionis perpetuæ quando præsens status rei non tendit ad exclusionem, Bart.in l.Iulianus in fin.ff.de condict.indebit.Castren. in l.sufficit eod.tit.& ibi Ias.

Dubia verba videto infra in verb. verbum num.55.

Duo.

Duo specialia non possunt simul cōcurrere, l.1.C.de dotis promiss. Hoc enunciatum limita, vt latè per Bart.in l.si is qui pro emptore ff.de vsucapionib.& vt per Angel. Aret.in §.in personam num.18.instit.de act. dicentem quod quando vnum speciale est consecutiuum ad aliud, & non est æquè principale potest concurrere, vide Riminald.iun.de donat.in princ.& tex. in l.1.C. de rei vxor.act. vbi fingitur interuenisse stipulationem, & hypothecam, adde glos. in l.si seruus cōmunis Mæuij ff. de stipulat. seruor. vbi dicit duas fictiones cōcurrere posse, vide Ias. in l.singularia ff.si cert.petat.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. E.

Eccleſia, & Eccleſiaſtica.



Ccleſia, quę habet dotem, campanile, & percipit decimas non dicitur Oratorium priuatum, Rot. deciſ. 508. par. 1. & præſumitur au thoritate Epiſcopi erecta, vtibi num. 4.

Eccleſiam reficere, ſeù recuperare ſpectat ad Rectorē illius, niſi aliud ſit de conſuetudine, Capell. Tholoſan. quæſt. 500.

Eccleſia dicitur de menſa Prælati, Eccleſiæ, vel præbendæ, quando ſic fuit vnita Eccleſiæ, vel præbendæ quod nullum alium habeat Rectorem, vel Prelatum perpetuum, niſi ipſum Prælatum cuius menſæ Eccleſia fuit vnita, Imol. de reb. Eccleſ. non alien. cap. vlt. ſuper nu. 8.

Eccleſiarum appellatione in conſtitutionib. non comprehenduntur Hoſpitalia, gloſſ. in cap. cupientes in verb. Eccleſiar. de elect. in 6.

Eccleſiaſtica immunitate an gaudeāt publici latrones, vide infra in verbo furtum verſ. furtum vnicum.

Eccleſiaſtica immunitate gaudet qui ad Eccleſiam confugit, Oldrad. conſil. 154. & limita vt per eum ibi.

Amplia quod fugiens ad Corpus Chriſti dum defertur extra Eccleſiam gaudet dicta immunitate, Hoſt. in ſumm. de immun. Eccleſ. §. in quantum col. 3. verſ. quid ergo ſi quis dum fugit, quem ſequuntur DD. in cap. ſanè extra de celebrat. Miſſ. & quid in ſacrilego, vide infra in verbo ſacrilegus.

Editio.

Editio librorum cuius expenſis fieri debeat ſi ſint in longinquis partibus, Ang. l. ſpatium ff. de edendo, Alberic. de Roſat. in l. ſi actor ff. de Procurat. Afflict. dec. 177. Marant. in tract. de ordin. Iudic. in 6. part. princ. verſ. ſin autem teſtes producuntur num. 64. & an omnes mercatores edere teneantur vide Frāciſc. Aret. in l. 1. C. de edendo.

Educari.

Educari pupillum poteſt penes matrem, quæ tranſiuit ad ſecundā vota, & eſt materia arbitraria, Vinc. de Franchis deciſ. 350.

Effectus.

Effectus attribuitur primæ cauſæ, l. item eorū §. ſi decuriones ff. quod cuiuſcunque Vniuerſit. nom. vel contr.

Sicut effectus an puniatur affectus, videto ſupra in verbo crimen numer. 17. & infra in verb. ſclopus.

Electio, & Eligere.

Electio vbi habet tractum ſucceſſiuum, etiam in contractibus eſt variabilis, Rot. deciſ. 675. par. 1. nu. 4. diuerſ.

Electio cōmiſſa per omnia collectiua intelligitur æqualiter, Rota deciſ. 770. par. 1. diuerſ.

Electio in alternatiuis quamuis ſit debitoris tamen non procedit in alternatiua remediorum, quæ ad fauorem creditoris apponuntur late per Gomez. in tract. de contract. titul. de qualitate contractus num. 42. Salyc. in l. non dubium C. de legib. num. 14.

Electio commiſſa ad beneplacitum creditoris intelligitur de mediocri, Borgn. n. 250. de tut. & curat.

Electus in Epiſcopum non dicitur Epiſcopus ante conſecrationem, nec eius beneficia vacant, Oldrad. conſ. 14.

Ele-

Electio sola tribuit iurisdictionem Episcopis, Rot. decis. 182. par. 2. diuers. sed dicta decisio fuit reuocata, & dictum non procedere ante præsentationem litterarum, Gonzal. super regul. 8. 15. nu. 87.

Eligens inhabilem tenetur de mala electione si fuerit sibi indeffinitè demandatum, l. cum plures §. seruũ ff. locat. & ibi Doct.

Electio variari potest ante acceptationem absentis, Abb. in cap. accedens de elect. Becc. cons. 45. n. 43.

Electionem qui habet quando variare possit, vide gloss. & Add. in cap. gratia de rescript. in 6. & glos. in cap. si compromissarius in verbo consentire de elect. in 6.

Electus qui semel recusauit electioni consentire potest, pęnitere, & acceptare electoribus non contradicentibus, gloss. fin. in cap. licet de procurat. in 6.

Electa vna via, altera an excludatur, vide infra in verb. vna.

Emens.

Emens pro persona, interim sibi acquiritur, Gabriell. tit. de verbor. obligat. concl. 2. Surd. decis. 325. Grat. discep. forens. 160. Mart. decis. 527. vide Castrens. cons. 331. sub num. 6. lib. 1.

Emens rem nomine alieno ex pecunia propria, si ex dicta re fructus percipiat extenuunt pretium per eum solutum, Bald. in rubr. quæst. 15. Gerald. de Petrasancta singul. 31. C. de contrahend. empt. vide Roland. consil. 4. in fin. lib. 2. Borgnin. de tutore num. 254.

Limita vt per Gabriell. conf. 80. lib. 1. alios allegat Borgnin. de tut. d. num. 254.

Emens rem ex pecunia cõmuni nomine proprio efficit illam suam, l. si patruus vbi Castren. C. communia vtriusque iudicij.

Limita vt ibi per Castrens.

Emens ex pecunia aliena acquirit sibi, nisi nomen suum simulatè apposuit, Rot. dec. 806. par. 1. diuers.

Emens rem furtiuam tenetur illam restituere absque recuperatione pretij, l. in ciuile C. de furt. quia regulariter vendicans non tenetur ad pretij restitutionem, gloss. in l. super fundi, C. de euict. Capel. Tholos. quæst. 151. Benint. decis. 34. Mandel. cons. 84 vide latè per Cępoll. in tract. in tit. de vsucapio. pro emptore in princ. num. 4. vbi an possit conueniri ad pretium ex illa re redactum.

Emens rem hæreditariam ab hærede cum beneficio legis, & inuentarij, vt soluat pretium creditoribus hæreditarijs, est securus ab omnibus, dummodo venditio fuerit facta ad istum effectum, & effectus subsequutus fuerit, Angel. in l. fin. §. si præfatam C. de iur. deliberand.

Emphiteuta, & emphiteusis.

Emphiteuta præscribit solutionem pensionis spatio triginta annorũ, & etiã minori, Thesaur. decis. 114.

Emphiteuta si stipuletur pro se, & filijs potest illis præiudicare obligãdo rem emphiteoticam maximè si sit acquisita ex re sua, vt latè per Gabriell. in conclus. 2. de iure emphiteotico num. 44. cum sequent. Ruin. cons. 149. lib. 1. & cons. 48. vbi latè, & cons. 213. videas Bald. in l. 1. C. per quas person. nob. in fin. Clar. in §. emphiteusis quæst. 16. Surd. decis. 209. num. 5. Rip. in l. in quartam num. 179. ff. ad l. falcidiam, Aret. in l. apud Iulianum §. fin. ff. de leg. 1. Gambar. decis. 10. & 32. Brun. cons. 47. n. 1. Seraf. decis. 559. num. 15. Decian. cons. 73. Natt. cons. 475.

Limita in emphiteusi Ecclesiastica, Verall. dec. 302. lib. 1. Gabriel. d. loco num. 53.

Sublimita quando esset acquisita titulo

titulo oneroſo. Gambar. d. dec. 10. & 32. per Doct. Aret. in l. apud Iulianum §. fin. ff. de legat. 1.

Emphiteuſis ob alienationem, vel finitam generationem, non reuertitur ad dominum directum, niſi ſecuta declaratione Iudicis, Afflict. dec. 97. Add. ad Iul. Clar. in §. emphiteuſis quæſt. 9.

Emphiteuſi finita, tenetur dominus directus relocare cum eiſdem pactis priſtinæ locationis, Alciat. conſ. 20. lib. 1. Becc. conſ. 3. nu. 33.

Emptio, & Emptor.

Emptio in dubio nõ præſumitur facta pro eo, cuius ſunt pecuniæ, ſed emptore, Bald. in l. ad probationẽ in fin. C. de probation. Grat. diſceptat. forenſ. 160.

Emptionem eſſe factam ex pecunia quæ ex præcedenti cauſa ad ſe peruenit præſumitur, l. Imperator §. cum autem, & ibi Bart. num. 3. ff. de leg. 2.

Emptor hæreditatis non tenetur ſuſcipere iudicium contra creditores hæreditarios volentes ſibi ſatisfieri l. 2. C. de hæreditat. vel act. vendita.

Ampliatur vt etiam non teneatur ſi promiſerit in inſtrumento ſe ſatisfacturum creditoribus hæreditarijs gloſſ. in d. l. 2. C. de hæred. vel act. vendit.

Sed limitatur vt non procedat ſupra formata regula quando in inſtrumento promiſit reſpondere creditoribus, quia tunc tenetur, d. gloſſ. in d. l. 2. in fin.

Emptor rerum minoris, vel Eccleſię, ſine ſolemnitate, non poteſt illas retinere pro expenſis, & meliorامentis ibidem factis, Caualcan. in tract. de tutor. & curat. num. 165.

Emptor cui tenetur venditor de euictione poterit iuramentũ ſibi delatum recuſare, ne amittat actionẽ de euictione, Add. ad pract. Papieſ. verſic. & expenſ. in fin.

Emptor tenetur ſoluere pretiũ quando eſt certum quod damnum pati non poteſt per fideiuſſores, vel hypotecã, nec ſub prætextu quod res ſit alteri obligata poteſt differre ſolutionem, Alex. conſ. 65. lib. 5. vbi Add.

Emptor, qui non ſoluto pretio rem emptam habuit, tenetur ad vſuras etiam ſi non fuerit interpellatus, l. curabit, & ibi Bartol. & Bald. C. de actionib. empti l 2. C. de vſuris.

Amplia etiam ſi fuerit factum pactum de non petendo dictos fructus, Add. ad Bart. in d. l. curabit.

Amplia etiam quod ſit dictũ pro pretio æſtimando, Gabriel. conſil. 57. lib. 1.

Emptor quando debeat eſſe ſolicitus quod pretiũ ponatur in tuto, Surd. deciſ. 156. Roman. conſ. 440.

Emptor bonæfidei à malæfidei poſſeſſore non pręſcribit, Auth. malę fidei C. de præſcr. long. temp.

Declara vt in d. Auth. vt non procedat quando dominus ſciret alienationem.

Limitatur iſta regula, vt procedat cõtra dominum, ſecus contra aliũ poſſeſſorem, gloſſ. in cap. Abbate ſanè in verbo dominij extr. de re iud. lib. 6. & vide Aret. in §. furtiuæ inſtit. de vſucap.

Emptor tenetur ad fructus perceptos pro rata pretij non ſoluti, licet pretium ſit collatum in arbitrium tertij, & nondum ſit declaratum ſi tota re fruitus ſit, Caſtr. conſ. 267. col. 1. lib. 1. Ruin. conſ. 144. col. 2. lib. 1. Hercul. in l. de diuiſione col. 7. ff. ſolut. matr. Cagn. in l. curabit num. 42. C. de act. empt. Gabriell. conſ. 57. num. 4. lib. 1. l. fin. §. fin. de fund. dot. doctrina Bart. in l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt. in l. fiſtulas §. qui fundum de contrah. empt. Bald. in l. ſi emptio C. de act. empt.

empt. Socc.conſ.109.col.3. lib.1. & conſ.170.lib.2. l.ſi ante ff.ſolut. matrim.Gabriel.conſ.64.num.13. Surd.conſ.101.lib.1. Honde.conſ. 44.lib.1.vide Addit.ad Bart.in d.l. curabit vbi dicit nõ valere pactũ, quod emptor lucretur fructus pretio non ſoluto,& quod poſſit taxari à principio iuxta quantitatem redditus, vide Rot.deciſ.71. par.1. diuerſ.

Emptor rei cuius pretium ad anteriorem creditorẽ peruenit poteſt exceptione repellere poſteriorem ſi poſſideat,Benint.dec.50. Bocac. de cenſib.2.par.num.187.

Emptor poteſt cogere venditorem, vt rem liberam tradat,& faciat cõsẽtire intereſſe habentes l. ſi ex ijs prædijs C.de euictionib.& ibi Bal. & agit ad pretium ante euictionẽ, Bocacc.de cenſib. par.2.num.145. & 147. Nauar.de cenſib.quæſt.27. num.118.

Emptor poteſt denũciare,&agere de euictione cõtra authorem authoris ſui(omiſſo ſuo authore) virtute clauſulæ faciens eum procuratorem in rem ſuam, & aliarũ clauſularum, quæ ſolent apponi in inſtrumentis, Bart.in l. ſi pro re §.1. de euict.Capyc.deciſ. 197.num.9. Bart.in l.Iulianus §. qui fundum de verb. obligat.num. 6.& ibi Iaſ. num.11.& 12.

Limita, vt nõ procedat quo ad pœnã dupli promiſſam ex ſtipulatione, Bart.in d.l.Iulianus §. qui fundum de verb.obligat.& ibi Iaſ.

Enunciatiua.

Enunciatiua plurium inſtrumentorum in antiquis probant etiam in præiudicium tertij, Seraphin. deciſ.474. Mant.deciſ.88. num.4.

Epiſcopus.

Epiſcopus habet iura ex lege iuriſdictionis, & ex lege diœceſana, cap. directus de offic. Ordin. vbi Abb. & Felyn.

Epiſcopus poteſt cum capitulo mandare venerari feſtiuitatem alicuius Sancti canonizati,Abb.in cap. fin.num.4.extr.de ferijs.

Epiſcopus non dicitur qui non eſt confirmatus,quamuis ſit electus,& quæ poſſit exercere, vide per Felyn.in cap.eam te.de reſcriptis.

Epiſcopus de iure communi, & decreto Concilij habet ius viſitandi Eccleſias ſibi ſubditas,& exemptas tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus,Rot.deciſ.207.par.2.diuerſ.

Epiſcopus poteſt cogere exemptum ad oſtendendum titulum ſuæ exẽptionis, Rot.dec.534.p.1.diuerſ.

Epiſcopus habens in loco exempto iuriſdictionẽ in certis caſibus poteſt ibi deputare officialem, Rot. deciſ.796.par.1.diuerſ.

Epiſcopus non poteſt conſtituere
23 Laycum Vicarium in ſpiritualibus,communiter Doct.in cap.2.de Iud. ſed ſi Laycum conſtituat impropriè ſumi videtur hoc verbum Vicarius, & ponitur pro Aſſeſſore, l.pater ſeuerinam §.conditionũ ff. de cond.& demon.Bald.ſing.in d. cap.2. in 3.col.ad fin. vnde aduertas in actu practico, quod ſi hoc contingat, non dicas conſtitutionem eſſe nullam, ſed intelligẽdam eſſe, ac ſi aſſeſſorem conſtituiſſet

Epiſcopi, vel Abbatis creditores licet ſint poſteriores, tamẽ in fructibus beneficij erũt potiores, quã priores, antequam fuit promotus ad dignitatem Epiſcopalem, vel Abbatialẽ creditores,Guil.ſing.in l.ſed an ff.quod cũ eo l.1. §.ſi filius ff.famil. erciſc. Roman.ſingul.86. incipit quid ſi aliquis Epiſcopus.

Epiſcopus poteſt compellere Religioſos ire ad proceſſionẽ, Capell. Tholoſ.quæſt.485.

Epiſcopus poteſt auocare cauſas à ſuo Vicario, Scacc.de App.lib.3. cap.2.quæſt.8.num.57.

K Epi-

Epiſcopus quidquid acquirit præſumitur acquiſiuiſſe contemplatione Eccleſiæ, Rot. deciſ. 705. par. 1. diuerſ.

Epiſcopus non poteſt cogere ad litigandũ in loco longinquo ſuę Diœceſis, ſed vel debet accedere, vel legare, Rot. dec. 297. par. 2. diuerſ. vbi declara.

Epiſcopus qui non poteſt beneficiũ conferre, poteſt tamen recipere illius reſignationem, Rot. 519. par. 1. diuerſ.

Equites.

Equites Hieroſolymitani ſunt verè Religioſi, & votant tria vota, & quidquid habent ſpectat ad Religionem, Rot. coram Lancellotto in Romana Palatij del Aquila 26. Maij 1600.

Non idem in alijs Equitibus qui non ſunt propriè, & verè Religioſi, Seraph. deciſ. 187.

Equus.

Equo mortuo in itinere locatori nõ debetur amplius merces, Speculator in tit. de locat. §. ſed etiam dicendum, Hypp. Bonac. in tract. de equo quæſt. 92. Vincent. Caratt. in tract. de locat. l. ſi vno §. item cum quidam vbi gloſſ. & Bart. & Caſtr. ff. locat. in contrarium facit l. pen. §. fin. ff. locat. ſolue vt per gloſſ. & Doct. iu d. §. cum quidam ff. locat. Declara vt ei debeatur merces pro rata, & teneatur locator reſtituere mercedẽ pro rata, d. l. ſi vno §. item cum quidam, & ibi Bartol. DD. & gloſ. ff. locat. nec tenetur ad intereſſe vt ibidem.

Equum in itinere mortuum non tenetur ſoluere conductor, Bal. conſ. 22. lib. 2. cum cõductor non teneatur de leuiſſima culpa, & multò minus de caſu, & ſic neq; de vitio naturali, D. Ioan. de Arnono dialog. 9. fol. mihi 57.

Error.

Error non conſideratur in eo, qui habet cauſam lucratiuam, quia non deficit eius conſenſus, Bart. in l. ſi id quod aurum ff. de verb obligat. & ibi Iaſ. qui dicit non procedere in diſtractu, Rot. coram Iuſto in Romana erroris calculi 16. Nouẽbris 1601.

Error calculi poteſt quandocunque reuideri, l. 1. C. de errore calculi, Bart. in l. 2. num. 11. C. de iure fiſci lib. 10. l. calculum, & ibi gloſſ. ff. de adminiſtr. rerum ad Ciuitatẽ pertin. etiam quod calculus tranſierit in ſtipulationẽ, Rot. corã Lancellotto in Romana Bibliothecæ de anno 1601. & coram Iuſto in Romana Erroris calculi 16. Nouembris 1601. Bero. quaſt. 105.

Limita niſi deſuper ſit tranſactum, Doct. in d. l. 2. C. de iure fiſci, & aduertas, quòd non dicitur ſuper eo tranſactum, ſi incidenter fuerit factus calculus in tranſactione, Ruin. conſ. 134. Becc. conſ. 109. num. 15. Maſcard. de probat. concl. 252.

Error facti non impedit ſoluti repetitionem, licet ſolutum eſſet naturaliter debitum, l. error C. ad l. falcidiam.

Limita vt non procedat, quando iſtud quod erat naturaliter debitũ veniſſet præſtandum officio Iudicis, gloſſ. in l. ſi non ſortem §. libertus ff. de condict. indebiti.

Error iuris excuſat mulierẽ, & ruſticũ, l. error ff. de iuris. & fact. ignor. l. quicũque C. qui admitti ad bon. poſſeſſ.

Limitatur primo, vt per DD. in l. iuris ignorantiam C. qui admitti, & in l. error, & in l. regula ff. iur. & fact. ignor. & in l. fin. §. licet ff. de publican. & vectig.

Limitatur ſecundo, vt non excuſetur in his quę reſpiciũt formam, & rigorem Iudiciorum, Iaſon in l.

iuris

iuris C. qui admitti ad bon. poss. num.8. Bartol.in l.1. §.nunciatio num.35.ff.de oper.noui nunc.

Hoc tamen intelligendo vt si non habuerit copiam consulendi peritiores habet restitutionem in integrum, si sit omni alio remedio ordinario destituta, Pet.Anch.cõsil.393. quod incipit visa diligẽter gratia, & nisi subsit iusta causa, & probabilis ignorantia, Butr.consil.72.

Tertio limitatur, vt non excusetur in his, quæ naturali ratione scire debet, l.venia (meo iudicio) C. de in ius vocãdo, vide Din.in c.ignorantia de regul.iur. in 6.gloss.in l. fin.§.licet ff.de publican.& vectig.

Limitatur quarto, si sit reus, & tractet de damno vitando, etiam si actor, & ipse tractarent de damno vitando, Paul.Castrens.in l.hoc iure §.si quis dederit ff.de donat.

Error in facto proprio an præsumatur, & quomodo probetur, tradit Bart.in l.non fatetur ff.de confessis, vbi latè quem omnino videas, Aret. in §.in personam num.7. instit. de actionib. & Din.in c. ignorantia de reg.iur.in 6.in fin.videas Marant. in repet. l.is potest ff.de acquirend. num.289. & sequent. quæ repetitio est allegata suo tra. de ord.Iudic.

Error in nomine proprio quando vitiet dispositionem, Felyn.in cap. significante de rescript.

Euictio.

Euictio non dicitur secuta quamuis sententia fuerit lata, Grat.consl.42 lib.2.num.27.

Euictionem secutam debet concludenter doceri, non autem per fidem, Rot.decis.444.par.1.

Euictione imminente in limine cõtractus emptor habet retẽtionem pretij, Rota coram Robusterio in Romana vineæ de mense Iunij 1579. vbi latè de materia, Surd. decis.183.& cons.32.

Euicta re empta emptor habet regressum contra venditorem, l.1.& tot. tit.ff.& C.de euict.& vide Rip.in cap.cum M. Ferrariensis nu. 163. & seq.de constit.immo etiam contra authorem sui authoris, si fecit eum procuratorem in rem suam, Bart. in l.Iulianus §. qui fundum ff.de verb.oblig.& ibi Ias.& DD.

Et quando est facta promissio dupli, ad quid venditor teneatur, Bart. Alex. & Ias. omnino videndi, in l.venditores ff. de verborum obligat.num.5.

Amplia vt venditor de euictione teneatur, etiam si de euictione nõ promisit, l. non dubitatur C. de euict.Papiens.in for.libell. in causa vendit.in gloss.in verb.promittens de euictione, est enim de naturalibus contractus, gloss.in l.pacta conuenta de contrah.empt.

Amplia secundo vt & si venditor pactus sit se nolle aliquid causa euictionis præstare, nam ad restitutionem pretij tenetur, l. emptorem §.fin.ff.de act.empt. Papiens. in d.forma libell.in verbo promittens de euictione, Roman. singul. 387.incipit si vendo, Castrens.in d.l.emptorem §. qui autem de act. empt.Aret.in §actionum num.22. instit.de act.

Limita nisi expressim sit conuentum, vt nec etiam ad pretij restitutionem teneatur, Papiens. d. loco supra citato, Castrens.& Aret.vbi supra Marant.de ord.Iudic.in 2.p. primæ partis num.44.

Limita etiam quando euictio sequitur ex natura rei, vel culpa actoris, Becc.cons.24. num.34.

Alias limitationes videas per Castrens. in d.l.emptorem §.qui autẽ de act.empt. & per Roman.d.sing. 387.& quæ requirantur vt de eui-

ctione agi poſſit, videas per d. Papienſ. in d. forma libell. & per Rip. in d. cap. cum M. Ferrarienſis nu. 163. de conſtit.

Euictionem ſimpliciter promittens cenſetur promiſiſſe in caſibus in quibus tenetur, Caſtren. in l. ſi domus §. de euictione num. 2. ff. de legat. 1.

Euictio non eſt debita periuro, Menoch. conſ. 355. lib. 4.

Euictionē nō debet qui alienationi duntaxat conſenſit, Surd. conſ. 421

Exactio, & Exactores.

Exactio conceſſa contra aliquem iniuſtè propter alium, non habet ille exactus regreſſum contra illum in cuius odium fuit exactus, ſi illius factum non erat ad hoc ordinatū, gloſſ. notab. in l. nam & ſeruius, & ibi Bart. ff. de negot. geſt. Abb. cōſ. 49. nu. 3. par. 2. Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 137. lib. 2.

Exactores publici non poſſunt conuertere pecunias in caſus proprios Dec. conſ. 473.

Exactus dicitur, qui ſciens ſe teneri vigore ſtatuti, vel alterius iuris ſoluit, Felyn. in cap. cum M. Ferrarienſis nu. 21. de conſtit.

Exburſare.

Exburſare verbum refertur ad pecuniæ numerationem non ad bonorum ſtabilium conſignationem, Dec. poſt alios in l. fin. num. 12. ff. ſi cert. petat. Grammatic. reſp. 18. n. 18. lib. 1. vide l. ſolutio de ſolut. & vbi de pecunia habetur mentio ibi requiritur ſolutio, Caſtrenſ. in l. ſi conuenerit ff. de iuriſdict. omnium Iud. & in l. 3. §. ſi quis ita ff. de eo quod certo loco, Dec. conſ. 7. num. 3.

Exceptio, & Excipere.

Exceptio diſcuſſionis non opponitur à fideiuſſore creditori, quando creditor eſſet debitor fideiuſſoris, & vellet compēſare, Add. ad Abb. in cap. peruenit de fideiuſſorib.

Exceptio competens principali cōpetit etiam ſingulari ſucceſſori, l. fluminum §. adicitur ff. de damn. infect. Aret. in rub. inſtitut. de except. nu. 13. Din. in cap. is qui de regul. iur. in 6. Crauett. conſil. 148. num. 1.

Limita niſi exceptio eſſet perſonalis, l. idem in duobus §. 1. ff. de pact. Din. vbi ſup.

Declara tamen iſtud verū, ſi ideo ſit perſonalis, quia perſonam egredi non poſſit, ſecus ſi ideo ſit perſonalis, quia vna cum perſona extinguatur, nam ea viuente poteſt opponi, Aret. vbi ſupra num. 13. Din. vbi ſupra.

Exceptio incidens, eſt quæ competit ante litem, emergens quæ ſuperuenit in lite, gloſſ. in cap. 1. de ord. cognition.

Exceptio nō numeratæ pecuniæ poteſt opponi infra biennium, inſtit. de literar. obligat.

Limitatur vt non procedat quando confeſſio eſſet geminata, ita dicit Alex. in add. ad Bart. in l. cum ſcimus C. de agric. & cenſ. lib. 11.

Limitatur etiam vt poſſit opponi, etiam tranſacto biennio de æquitate canonica, Din. in cap. locupletari de reg. iur. in 6. & latè ibi addit Felyn. in cap. ſi cautio de fid. inſtrum. Aret. in §. 1. inſtit. de exception.

Limita tertio vt poſſit opponi quando confeſſio emanauit in cōtentioſo iudicio, ſecus ſi in voluntario etiam cum iuramento, Pedem. deciſ. 134.

Exceptio dolo facis petere quod reſtiturus es, in quibus caſibus procedat, Aret. in §. ſequitur num. 42. inſtitut. de exception. Curt. Iun. conſ. 192. num. 34. quod non procedit quando petens debet gaudere interuſurium medij temporis, vide

vide remissiuè per Bart. & Doct. in l.si socer §. lucius ff.solut.matr.

Exceptio rei iudicatæ obstat agenti interdicto retinente, Cæsar de Grass. decis.7. de sent. & re iudic. in fin.

Exceptio rei iudicatæ vt obstet tria concurrere debent, de quibus per Aret.in §.si minus sub num.36.instit.de act.Surd.cons.165. in fin.l. cum queritur ff.de except.rei iud. Honded. consil.9. num.39. lib.1. Surd.cons.312.

Exceptiones dilatoriæ debent opponi ante litis contestationem aliàs si non opponantur valet sententia notat Euerardus in sua centuria in loco ab ordine nu.5.vbi ad hoc plura congerit,vide Aret.in §.preiudiciales institut. de act. num. 3. Becc.consil.22. Surd. consil. 166. num.9.

Limita vt per Felyn. in cap.exceptionem num. 12. de exceptionib. & per Marant in suo speculo de ordine iudiciorũ in 6. parte princip.in nono membr.nu.10.

Exceptio præscriptionis quomodo cognoscatur opposita ad merita causę,vel ad processum, Cappell. Tholos.quæst.67. super qua venit pronunciandum quãdo de ea cognoscitur corã alio Iudice, Abb. in cap. tuam num. 4. extr.de ord. cognit.

Exceptiones peremptoriæ etiã post litis contestationem opponuntur, gloss.in l. 1. in §. edenda in verbo sunt ff.de edendo.

Exceptio quæ cõsistit in iuris dispositione non dicitur requirere altiorem indaginem,Seraf.dec.430 num.4.& decis.183.num.6.

Exceptio an requirat altiorem indaginẽ residet arbitrio Iudicis,quod cessat vbi probationes sunt in prõptu,Rot.decis.619.par.1.diuers.

Exceptio falsi Procuratoris semper opponi potest, & quæ in totum sugillat iudicium vt exceptio falsi Procuratoris, secus si opponatur quòd sit Procurator, sed habeat inhabilem personam standi in iudicio,quia hæc ante litis contestationem debet opponi,& si non opponatur perditur dicta exceptio dilatoria, ita Aret. in §. præiudiciales num.3.instit.de act.& vide Bart.in l.licet C.de procurat.

Exceptio cedendarum impedit executionem instrumenti guarẽtigiati,Roman.cons.472. & in renunciatione generali non censetur renunciatum beneficio cedendarũ, Bal.in l.si diuersa C.de locat.Alex. cons.196.lib.5.Paris.cons.110.nu. 10.& 108. lib.1. Dec.cons.27.nu. 1.& 6.vide Mant.de tacit. conuẽt. lib.16.tit.19.

Exceptio simulationis debet opponi in specie, Aret. in §.fuerat nu.39. instit.de act. dec.Pedem.42.in fin. Marant.in suo specul. de ord. Iud. in 6.par.princ. in nono memb.nu. 32.Aret.instit.de except.in princ. num.44.& seq.

Exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi quando super renũciatione esset iuratum, vt notant DD in l.fin.C.de non numerat.pecun.& notat Ang.Aret. in §.fuerat num.43. instit. de act.Puteus dec. 309.lib.2. vide omnino text. in l. fin. C. de appochis public. lib.10. Ces. de Grass. decis.3. de fideiuss.

Amplia vt procedat etiam si statuta disponerent quod instrumenta confessionis dotium habeant vim rei iudicatæ, ita Felyn. in cap. si cautio num.79.de fide instrumentorum.

Sed limitatur non habere locum si opponeretur exceptio simulationis,quia tunc iuramentum non obligat,secus si esset dictum cum iuramento omnia in instrumento esse

ctione agi poſſit, videas per d. Papienſ. in d. forma libell. & per Rip. in d. cap. cum M. Ferrarienſis nu. 163. de conſtit.

Euictionem ſimpliciter promittens cenſetur promiſiſſe in caſibus in quibus tenetur, Caſtren. in l. ſi domus §. de euictione num. 2. ff. de legat. 1.

Euictio non eſt debita periuro, Menoch. conſ. 355. lib. 4.

Euictionẽ nõ debet qui alienationi duntaxat conſenſit, Surd. conſ. 421

Exactio, & Exactores.

Exactio conceſſa contra aliquem iniuſtè propter alium, non habet ille exactus regreſſum contra illum in cuius odium fuit exactus, ſi illius factum non erat ad hoc ordinatũ, gloſſ. notab. in l. nam & ſeruius, & ibi Bart. ff. de negot. geſt. Abb. cõſ. 49. nu. 3. par. 2. Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 137. lib. 2.

Exactores publici non poſſunt conuertere pecunias in caſus proprios Dec. conſ. 473.

Exactus dicitur, qui ſciens ſe teneri vigore ſtatuti, vel alterius iuris ſoluit, Felyn. in cap. cum M. Ferrarienſis nu. 21. de conſtit.

Exburſare.

Exburſare verbum refertur ad pecuniæ numerationem non ad bonorum ſtabilium conſignationem, Dec. poſt alios in l. fin. num. 12. ff. ſi cert. petat. Grammatic. reſp. 18. n. 18. lib. 1. vide l. ſolutio de ſolut. & vbi de pecunia habetur mentio ibi requiritur ſolutio, Caſtrenſ. in l. ſi conuenerit ff. de iuriſdict. omnium Iud. & in l. 3. §. ſi quis ita ff. de eo quod certo loco, Dec. conſ. 7. num. 3.

Exceptio, & Excipere.

Exceptio diſcuſſionis non opponitur à fideiuſſore creditori, quando creditor eſſet debitor fideiuſſoris, & vellet compẽſare, Add. ad Abb. in cap. peruenit de fideiuſſorib.

Exceptio competens principali cõpetit etiam ſingulari ſucceſſori, l. fluminum §. adicitur ff. de damn. infect. Aret. in rub. inſtitut. de except. nu. 13. Din. in cap. is qui de regul. iur. in 6. Crauett. conſil. 148. num. 1.

Limita niſi exceptio eſſet perſonalis, l. idem in duobus §. 1. ff. de pact. Din. vbi ſup.

Declara tamen iſtud verũ, ſi ideo ſit perſonalis, quia perſonam egredi non poſſit, ſecus ſi ideo ſit perſonalis, quia vna cum perſona extinguatur, nam ea viuente poteſt opponi, Aret. vbi ſupra num. 13. Din. vbi ſupra.

Exceptio incidens, eſt quæ competit ante litem, emergens quæ ſuperuenit in lite, gloſſ. in cap. 1. de ord. cognition.

Exceptio nõ numeratæ pecuniæ poteſt opponi infra biennium, inſtit. de literar. obligat.

Limitatur vt non procedat quando confeſſio eſſet geminata, ita dicit Alex. in add. ad Bart. in l. cum ſcimus C. de agric. & cenſ. lib. 11.

Limitatur etiam vt poſſit opponi, etiam tranſacto biennio de æquitate canonica, Din. in cap. locupletari de reg. iur. in 6. & latè ibi addit Felyn. in cap. ſi cautio de fid. inſtrum. Aret. in §. 1. inſtit. de exception.

Limita tertio vt poſſit opponi quando confeſſio emanauit in cõtentioſo iudicio, ſecus ſi in voluntario etiam cum iuramento, Pedem. deciſ. 134.

Exceptio dolo facis petere quod reſtiturus es, in quibus caſibus procedat, Aret. in §. ſequitur num. 42. inſtitut. de exception. Curt. Iun. conſ. 192. num. 34. quod non procedit quando petens debet gaudere interuſurium medij temporis, vide

vide remissiuè per Bart. & Doct. in l.si socer §. lucius ff.solut.matr.

Exceptio rei iudicatæ obstat agenti interdicto retinente, Cæsar de Grass. decis.7. de sent. & re iudic. in fin.

Exceptio rei iudicatæ vt obstet tria concurrere debent, de quibus per Aret.in §.si minus sub num.36.instit.de act.Surd.consi.165. in fin.l. cum queritur ff.de except.rei iud. Honded. consil.9. num.39. lib.1. Surd.cons.312.

Exceptiones dilatoriæ debent opponi ante litis contestationem aliàs si non opponantur valet sententia notat Euerardus in sua centuria in loco ab ordine nu.5.vbi ad hoc plura congerit,vide Aret.in §.præiudiciales institut.de act. num. 3. Becc.consil.22. Surd. consil. 166. num.9.

Limita vt per Felyn. in cap.exceptionem num. 12. de exceptionib. & per Marant in suo speculo de ordine iudiciorũ in 6. parte princip.in nono membr.nu.10.

Exceptio præscriptionis quomodo cognoscatur opposita ad merita causę,vel ad processum, Cappell. Tholos.quæst.67. super qua venit pronunciandum quādo de ea cognoscitur corā alio Iudice, Abb. in cap. tuam num. 4. extr.de ord. cognit.

Exceptiones peremptoriæ etiā post litis contestationem opponuntur, gloss.in l. 1. in §. edenda in verbo sunt ff.de edendo.

Exceptio quæ cōsistit in iuris dispositione non dicitur requirere altiorem indaginem,Seraf.dec.430 num.4.& decis.183.num.6.

Exceptio an requirat altiorem indaginē residet arbitrio Iudicis,quod cessat vbi probationes sunt in prōptu,Rot.decis.619.par.1.diuers.

Exceptio falsi Procuratoris semper opponi potest, & quæ in totum sugillat iudicium vt exceptio falsi Procuratoris, secus si opponatur quòd sit Procurator, sed habeat inhabilem personam standi in iudicio,quia hæc ante litis contestationem debet opponi,& si non opponatur perditur dicta exceptio dilatoria, ita Aret. in §. præiudiciales num.3.instit.de act.& vide Bart.in l.licet C.de procurat.

Exceptio cedendarum impedit executionem instrumenti guarētigiati,Roman.cons.472. & in renunciatione generali non censetur renunciatum beneficio cedendarū, Bal.in l.si diuersa C.de locat.Alex. cons.196.lib.5. Paris.cons.110.nu. 10.& 108. lib.1. Dec.cons.27.nu. 1.& 6.vide Mant.de tacit. conuēt. lib.16.tit.19.

Exceptio simulationis debet opponi in specie, Aret. in §.fuerat nu.39. instit.de act. dec.Pedem.42.in fin. Marant.in suo specul. de ord. Iud. in 6.par.princ. in nono memb.nu. 32.Aret.instit.de except.in princ. num.44.& seq.

Exceptio non numeratæ pecuniæ potest opponi quando super renūciatione esset iuratum, vt notant DD in l.fin.C.de non numerat.pecun.& notat Ang.Aret. in §.fuerat num.43. instit. de act.Puteus dec. 309. lib.2. vide omnino text. in l. fin. C. de appochis public. lib.10. Ces. de Grass. decis.3. de fideiuss.

Amplia vt procedat etiam si statuta disponerent quod instrumenta confessionis dotium habeant vim rei iudicatæ, ita Felyn. in cap. si cautio num.79.de fide instrumentorum.

Sed limitatur non habere locum si opponeretur exceptio simulationis,quia tunc iuramentum non obligat,secus si esset dictum cum iuramento omnia in instrumento

esse

esse vera, quia tunc non posset opponi exceptio simulationis, Add. ad Ang. Aret. in §. fuerat in verb. simulationis instit. de act. dec. Pedem. 42. num. 7. Rip. in l. nemo potest num. 75. ff. de legat. 1.

Secundo limitatur vt non procedat si esset solutum, quia ille qui soluit poterit repetere opponendo exceptionem, Ias. in d. §. si fuerat num. 85. isti'. de act. Aym. cons. 145. num. 7.

Limitatur tertio vt non procedat in tertio qui non iurauit, dec. Pedem. 42. num. 7. contrarium meo iudicio tenet Galess. in tract. Camer. obligat. 1. quæst. 2. par.

Limita etiam vt per Marāt. in suo speculo de ordin. Iudic. in 6. par. princ. nono membr. num. 35.

Et an competat dicta exceptio nō numeratæ pecuniæ Campsori qui fecit litteras cambij, Marant. de ordin. Iud. in 6. part. princ. in nono membr. sub num. 35. in fin.

Et quod tutor non potest opponere dictam exceptionem, gloss. & Ias. in l. singularia nu. 21. ff. si cert. petat. vide Osasc. dec. Pedem. 124. an competat contra confessionem in iudicio factam. & ibi distinguit.

Exceptio dominij in cōtinenti probandi potest opponi in Saluiano interdicto, Put. decis. 233. lib. 3.

Et quando dicatur posse in continenti probare, Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cent. 1. causs. 12. contr. l. vnica C. si de moment. possess. lim. 12. nu. 8. Ang. & DD. in l. ille à quo §. si de test. ad trebell. Alex. Ias. & DD. in l. 2. C. de ædict. Diui Adriani tollend.

Exceptio firmat regulā in casibus nō exceptis, l. nam quod liquidè §. fi. ff. de penu legat. notant DD. ad l. 1. ff. de reg. iur. Dec. in cap. cum dilecta extr. de confirmat. vtil. vel inutil. & vide Cicer. in Orat. pro l. Cornelio Balbo circa medium eiusdem orat. pag. mihi. 1.

Limita vt non procedat amplianda, vltra id quod aliàs verba regulæ non importarent, Bart. in l. generali §. vxori ff. de vsu legat. Franciscus Aret. in l. legata inutiliter in fin. ff. de legat. 1. videas per Felyn. in cap. quoniam frequenter extrà. vt lite non contestata, Alex. cons. 106. lib. 5.

Exceptio excessiuè executionis oriens in ipsa executione opponitur post sententiam, cap. quod ad comultationem extr. de re iudic. Felyn. in cap. inter monasterium sub num. 16. eod. tit.

Exceptio quę non tollit sententiam, sed modificat executionem potest opponi post sententiam, Abb. in cap. 2. num. 26. de libell. oblat. Capell. Tholos. quæst. 265.

Item & de inuentario opponere post sententiam potest, Cappell. Tholos. quæst. 222.

Exceptio de iure tertij opponi non potest, l. loci corpus §. competit ff. si seruit. vendic. l. si quis emptionis §. fin verò nullum C. de præscript. 30. annor. ad l. 2. & ibi Add. ff. de except. rei iud. Menoch. cons. 181. num. 70. lib. 2. vide Aret. in §. 1. instit. de except. num. 11.

Limita quando est penitus exclusiuum iuris, seù intensionis agentis, Bart. vbi supra Aret. instit. de except. in rub. vide omnino decis. Thesauri Pedem. 4.

Limitationē istā sublimita, in possessorio recuperandæ, Anchar. cōs. 205. incipit in quæstione vertente col. vlt. versic. superest modo videre nu. 4. & 5. Tiraquell. in l. si vnquam num. 363. C. de reuocand. donat.

Sublimita etiam in iudicijs summarijs, Castr. in l. ille à quo §. si de testamento ad trebell. Alex. in l. fin.

fin. verſ. addit etiam vnum C. de edict. Diui Adrian. toll. Ruin. cõſ. 130. num. 9. lib. 2. Tiraquell. in d. l. ſi vnquam n. 362. C. de reuocand. donat. deciſ. Pedem. t. nu. 11.
Limita ſecũdo ad fauorem poſſeſſoris, Roman. conſ. 347.

Exceptio quod iura non ſunt in forma probanti non admittitur poſt ſententiam, Put. deciſ. 159. lib. 1. Bellam. deciſ. 538.
Quod tamen declaratur non procedere vbi Iudex illud reieciſſet, etiam tacitè, Put. deciſ. 119. lib. 2. vide Rot. dec. 486. par. 1. num. 31. diuerſ.

Exceptio declinatoria debet opponi ante omnes alias exceptiones, etiam concernentes legitimationem perſonarum, aliàs videtur in Iudicem conſentire, Surd. conſil. 280. lib. 2. Becc. conſ. 22.
Limita quando ſuperuenit poſt litem conteſtatam, Felyn. in cap. inſinuante de offic. delegat.
Sublimita, vt per Felyn. ibi Abb. in cap. cum dilectus num. 15. extr. de ord. cognit.

Exceptio exceſſiuitatis non poteſt opponi niſi poſt ſententiã, Felyn. in cap. inter monaſterium nu. 16. de re iud.

Exceptio litis pendentiæ vt obſtet, requiritur quod cauſæ ſint connexæ, quia litis pendentia non præſtat impedimentum, niſi ſuper eo quod litigatur, Crauett. conſ. 181. num. 5.

Exceptiones aliàs non admittendæ, ſi admittantur tenetur Iudex ſuper illis pronunciare, Abb. in cap. cum contingat de offic. deleg. vbi diſtinguit.

Exceptio quod quis non conueniatur vltra quam facere poteſt non eſt peremptoria, ſed dilatoria, & opponi poteſt non obſtante iuramento, Capell. Tholoſ. quæſt. 259.

Exceptiones quę poſſunt opponi cõtra inſtrumẽtum in loco celebrati contractus poſſunt opponi in loco in quo exequitur vna cum alijs exceptionibus competentibus ex forma ſtatuti loci in quo fit executio, Bald. in l. 1. quæſt. 5. C. ne filius pro patre, Caſtrenſ. Alex. & Iaſ. in l. à Diuo Pio §. ſententiam ff. de re iudic. Aret. in §. præterea num. 47. inſtit. de act.

Exceptio non operatur effectum cõſecutiuum, cap. cum dilectus extr. de ordin. cognit.
Limita vt ibi per Abb. numer. 18. & 31.

Exceptio quæ impedit litis ingreſſũ, impedit cõpromiſſum fieri ſuper tali cauſa, Bald. in l. penult. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. DD. in l. fratres C. de trãſact. Soc. conſ. 203. vol. 2.

Exceptio dilatoria, & recuſationis poſſunt opponi quandocunq; ſuperueniunt, cap. inſinuante de offic. delegat.
Limita quando eſſet concluſum in cauſa, Abb. in cap. cum dilectus extr. de ordin. cognit. num. 13. & aliam limitationem vide nu. 54.

Exceptio excuſſionis poteſt opponi arbitro, quãuis ſit de apicibus iuris, Alex. in l. ſi conſtante num. 34. ff. de ſolut. matr.

Exceptio præuentionis coram alio Iudice, debet opponi ante litem conteſtatam cum ſit declinatoria, Felyn. in cap. cum M. Ferrarienſis nu. 25. circa fin. Aret. in §. præterea num. 18. inſtit. de except.

Exceptiones omnes, quæ poſſunt opponi ad ius exequendi, ſeu poſt rẽ iudicatam, poſſunt opponi contra inſtrumentum confeſſionatũ, Anton. de Canario in tract. de execut. inſtrum. quæſt. 4. num. 12.

Exceptio de inhabilitate perſonæ poteſt qandocunque opponi etiã

poſt

poſt ſententiam, Bald. in l.fin. C. ad Senat.Conſult.Macedonian.

Exceptioni declinatoriæ non cenſetur renunciatum per actum neceſſarium, Aret.conſ.87.num.2.

Exceptio cōpetens principali quando cōpetat fideiuſſori, tradit Ang. Aret. in rub.inſtit.de except.num. 12.& ſeq.Din.in cap. is qui de reg. iur.in 6.

Exceptio inepti libelli poteſt quandocunque opponi, Felyn.in cap.in litteris de offic.Iud.deleg.in fin.

Exceptio compenſationis perimit actionem ipſo iure, Aret. in rubr. inſtit.de except.num.54.

Exceptio ſpolij violenti impedit a-
24 gentem, etiam ſuper alia re, Rot. deciſ.728.par.1.

Exceptio ſpolij quando competat contra hęredem ſpoliatoris, & ſucceſſorem in dignitate, Abb.in cap. cum dilectus in fin. de ordin. cognition.

Exceptio ſpolij appoſita actioni criminaliter intentatæ, non ſolùm habet effectum expulſiuum, ſed etiam conſecutiuum, gloſſ.& Abb. in cap. cum dilectus num. 18. de ordin.cognit.

Exceptio excuſſionis eſt de apicibus iuris, & non attenditur vbi proceditur ſecundùm æquitatem, Roman.conſ.430.

Exceptio nō implementi, & quæ requirit altiorem indaginem ſi opponens offerat ſe in continenti probare retardat executionem, Roman.conſ.244.

Exceptio quæ poteſt opponi cedenti, an poſſit opponi ceſſionario, Aret.inſtit.de except.in princ.nu. 21.& ſeq. Roman.conſ.87.num.3. Bald.Ang. & Salic. in l.eius.de cōpenſat. quod ſic Franc. de March. deciſ.62. Bart. in l. ſi donaturus §. 1.ff.de condict.cauſ.dat. vbi habes quid de delegato.

Exceptio dilatoria debet opponi in principio litis, cap.inter monaſterium extr.de re iud. Aret.inſtit.de except. in princ. num.56. Capell. Tholoſ.quæſt.181.

Limita ibi per Aret.tribus modis.

Limita quando prouenit à grauamine quotidie grauans, nam poteſt opponi quandocūque, Felyn. in cap. dilectus el ſegundo de reſcript.in fin.

Limita etiam latè, vt per Felyn.in cap. ad audientiam el ſegundo de reſcript.num.13. & vide Add. ad Bart. in l. vir bonus ff. de iudicat. ſoluend.

Exceptio litis pendentis non ſuffragatur contumaci niſi refectis expenſis, & præſtita cautione de ſtando iuri, Aret.in §.item ſi, inſtit.de except. num.70.& 71. & an ſuffragetur fideiuſſori inhibitio litis pēdentis facta ad fauorem principalis, vide Aret.conſ.33.num.2.

Exceptio ſpolij ſolum repellit eum qui tenetur interdicto, vi de vi, vel vi bonorum raptorum, Rot.deciſ. 718.par.1.diuerſ.

Exceptio vſuraria debet probari in-
25 fra quindecim dies per rationem, quam adducit Lud.Rom.ſing.46.

Exceptio non dicitur requirere altiorem indaginem, quando diſcuſſio prouenit ex replicatione, Rot. deciſ.57.num.6.par.2.diuerſ.

Amplia etiam quod non dicitur requirere altiorem indaginem, quando vnico dubio poteſt terminari, Rot.deciſ.619.num.2. par.1. diuerſ.

Excipiendi facultas tranſit in ſingularem ſucceſſorem, Crauett.conſ. 148.num.1.

Excommunicare, & Excommunicatus.

Excōmunicare poſſunt Abbates Canonicos ſibi inobedientes, cap. cū in Eccleſijs de maiorit.& obed,

Ex-

Excommunicare possit layci etiam coniugati ex authoritate Apostolica, quia iurisdictionis est, gloss. in cap. præter §. ad hoc in verbo ducibus 32. distinct. Dec. in cap. 2. extra de Iudic. nu. 12. Roland. consf. 23. lib. 2. Brun. consf. 176.

Excommunicatio lata contra dominum ob contumaciam Procuratoris est reuocanda absque aliqua satisfactione, gloss. fin. & ibi Abb. in cap. 1. vt lite non contestata, Bellam. decis. 109.

Excommunicādi facultas magis accedit iurisdictioni, quàm ordini, ideo potest à Papa demandari laico, Felyn. in cap. ex parte Decani in princ. de rescript.

Excommunicatio quando apparet, quod nihil proficitur, etiam quod non petatur debet tolli, aliàs secus Abb. in cap. ab excommunicato de rescript. num. 20.

Excommunicari potest subditus tātùm add. ad Bellam. decis. 109.

Excōmunicatus non præsumitur absolutus nisi probet per litteras, Abb. in cap. cum in iure de offic. delegat.

Excommunicatus respectu eorum qui sunt priuati iuris non differt sit occultus, vel notorius, Capell. Tholos. quæst. 143.

Excommunicatus non potest obtinere per viam compensationis, quod agendo potest cōsequi, Add. ad Bellam. decis. 585.

Excommunicatus in foro pœnitentiali absolutus in articulo mortis, potest sepeliri in Ecclesia, Capell. Tholos. quæst. 369.

Excommunicatus potest extraiudicialiter appellare quando sibi præiudiciū aliquod inferretur, Abb. in cap. dilectū de maior. & obediēt. in fin. & in cap. cum dilectus de ordin. cognit.

Excommunicatus pro solutione debiti nō absoluitur in articulo mortis, nisi dato fideiussore, vel pignore de satisfaciendo, Nat. consil. 88.

Excussio.

Excussio fieri debet non solùm debitoris principalis, sed etiam fideiussoris antequam agatur hypothecaria cōtra tertios possessores, Auth. hoc si debitor, C. de pignoribus, Corn. consf. 267. lib. 3. Alex. in l. fin. num. 2. ff. si cert. petat.

Limita vt procedat in hypotheca tacita, secus verò in expressa, vt per gloss. in §. sed neque Auth. de fideiussorib. & in §. ad hoc Auth. de litigat.

Et contra sentit gloss. in Auth. hoc si debitor, C. de pignorib. Corn. d. consf. 267. nu. 7. lib. 3.

Secundo limita vt non procedat in Saluiano interdicto, Crauett. consf. 201. num. 45. Roland. consf. 14. num. 18. lib. 1. Menoch. de adipiscend. possess. remed. 3. nu. 179. quia omnes exceptiones requirētes altiorem indaginem in isto iudicio reijciuntur, vt per Rip. in rubr. de pignor. num. 19. contra Bellon. consf. 34. num. 9.

Limita tertio, & declara, vt per Alex. in l. fin. ff. si cert. petat. & an hoc procedat quando constat notoriè principalē nō esse soluēdo, Alex. vbi supra, & ibi Dec. nu. 11.

Executio, & Executiuè.

Executio sententiæ debet fieri contra quemlibet pro rata vbi plures sunt condemnati, idem in sententia Arbitrum, & propterea cautius est agere ex compromisso per sententiam impleto, Castrens. consf. 226. lib. 2. num. 4.

Executio non potest fieri in die feriato in honorem Dei, Thes. decis. 39. & 95. vide Capell. Tholosan. quæst. 158.

Executio facta in bonis alienis debet reuocari absque quod quæratur de iustitia tituli possidentis.

Anchar. conf. 292. & videas DD. in l. à Diuo Pio §. si super reb. ff. de re iud. Corn. conf. 215. lib. 4. vide decis. Pedem. 38. & decis. 65.

Executio facit vt præsumatur creditor satisfactus, Anchar. conf. 40. vide Grat. conf. 148. lib. 2. nu. 11.

Executio instrumenti guarentigiati competit etiã pro rebus tacitè hypothecatis, Ias. in l. cum quo §. certi conditio ff. si cert. petat. nu. 21.

Executio sententiæ latæ contra defunctum non committitur contra hæredem nisi ipso citato, Felyn. in cap. quia v. extr. de iudic.

Executio instrumenti peti non potest ab eo qui non est nominatus in eo, Suarez in repet. l. post rem in 2. limit. ff. de re iud. l. si pro te C. de dot. prom. & ibi Bald. Aret. cõs. 86. in fin. quod tamen non procedit in hærede, Alex. cõs. 126. lib. 6.

Executio si non valet, non valet, nec etiam insolutum datio, Castrens. conf. 165. lib. 2. vide aliqua per Aret. conf. 56. & per Surd. conf. 39.

Executio quãdo fieri possit in bonis dotalib. pro debito vxoris, vide Guid. Pap. decis. 447.

Executiuè quando procedi potest pro tacitè resultantibus ex instrumento, Vincent. de Franch. decis. 325. Alex. conf. 126. lib. 6.

Executiuè agi potest pro restitutione dotis confessatę licet restitutio non sit promissa, Surd. conf. 201. num. 14.

In executiuis vna via electa, altera nõ excluditur, vide infra in verb. vna num. 59.

Executor.

Executor non seruans iuris ordinem grauat partem, & ab eo potest appellari cum excedat modum in exequẽdo, Bald. in l. ab executione C. quorum appellat. non recip.

Executor cum clausula facias prouidere, habet facultatem excommunicandi contradictores, nõ autem instituendi, secus si sit cum clausula prouideas, gloss. in cap. Abbatẽ de rescript.

Exempla.

Exemplis scripturarum nulla adhibetur fides, nisi originale authenticum afferatur, l. quicunque ff. de fide instrumentorum, & de bonorum possess. secund. tabul. l. 1. §. sed si vnum Auth. si quis C. de edendo gloss. in verb. imminent instit. de testam. §. pen.

Limitatur ista regula, vt non procedat quãdo in istis exemplis fuerit interposita authoritas Iudicis, & vide Aret. in tit. de legit. parent. tutel.

Limitatur secundo, vt non procedat quando ista exempla fuerint facta seruatis solemnitatibus, & si considerarentur vti principalia, prout est in testamento, vt ait Acc. in §. nihil. autem in verbo imminent in fin. instit. de testam.

Limitatur tertio, vt non procedat parte non opponente, & Iudice non reijciente, Soc. in Auth. si quis in aliquo C. de edendo Put. decis. 422. & 415. lib. 1. & Dec. in d. Authent. col. 5. & an possit opponi, quod non facit fidem ante sententiam, vide Host. & Butrig. in cap. quoniam col. 3. Alex. conf. 185. & 12. vol. 6. Alex. in d. Auth. in vers. quarto fallit, Felyn. in cap. fin. de fide instrument. vide Purpur. in d. Auth. col. 5. versic. declaretis præmissa, & si non dixerit generalia, contra videtur approbare, Put. de fide instrumentor. decis. 4. lib. 4.

Quarto limita quando exemplum de voluntate partium esset insertum in instrumentum, nam tunc inter easdem partes, probat Add. ad Bart. in l. vt fideiussor ff. de fideiussorib.

Limita quinto, & vltimo, vt non procedat quando postea producitur originale etiam post terminũ

ad

ad probandum, quia adhuc dicitur intentio agetis fundata, Dec.cōs. 467.nu.15.Bald.in cap.1.in princ. extr.de fide instrum.

Exemptus.

Exemptus à iurisdictione non intelligitur exemptus quo ad causas criminales, Menoch. consil.466. lib.5.

Exempti possunt conueniri coram Ordinario ratione rei, de qua agitur. Rot.decis.702.p.1.diuers.

Eximens.

Eximēs aliquē à manibus Birruarij videtur pro eo fideiubere, in omni eo in quo esset obligatus, l.quoties C. de exactor.trib.lib. 10. & quomodo hoc procedat, vide Angel.Aret.in §.pœnales num.32. instit.de act.vide Boss.in tit.de capt. num.15. vbi latè Angel. in tract. maleficior. in verb. quod fama rubric. præced. vers. secundo quæro, Felyn. in cap. si quando de offic. iud.deleg.

Ampliatur vt hoc procedat etiam in denunciante debitori quod aufugiat, quia creditor vult facere eum capere, ita Gomez.in d.§.pœnales numer.49. vbi plura congerit, & præcipuè Anchar.cons.341. in fin.

Amplia etiam vt teneatur, etiam si reduxerit ad carceres dictum debitorem, Ias. latè in l.1. §. is videtur num.16. ff.si quis ius dicenti non obtemperau.

Expectatiua.

Expectatiua non operatur in reseruatis, Felyn.in cap.capitulum sub num.16.de rescript. Roman.consil.260.

Exhiberi.

Exhiberi acta quando teneatur appellans, Capell.Tholo.quæst.342.

Expensa.

Expensæ factæ quærendorum fructuū gratia, semper ex fructibus deducuntur, gloss.in l.in fundo ff.de rei vendicat. l. fundus qui ff.famil.erciscund.Castrens.in cōs.270.lib.2.

Expensæ factæ à bonæfidei possessore siquidem in faciendo de nouo cōsistant, repetuntur per modum melioramenti, l.in fundo vbi gloss. & DD. ff. de rei vendicat. & hoc per viam exceptionis, vt in l.si in area ff.de condict.indeb.

Hoc autem declaratur esse verum si semper bonæfidei fuit, sin autem aliquando malæfidei fuisset, expēsas eo tempore factas non deducit, sed potest tollere illud, quod fecit, dūmodo hoc fit sine damno ipsius domini, l. Iulianus ff. de rei vendicat.

Sed si constant in reficiendo, bonæfidei possessor habet doli exceptionem contra dominum pro expēsis necessarijs, & vtilibus, voluptarias verò permittitur illi auferre absque detrimento prioris rei status, nisi dominus vellet restituere quantum ipse percepturus esset d.l. in fundo de rei vendicat. sed hoc casu si fructus percepit fit cōpensatio, & malæfidei possessor necessarias officio Iudicis, quod illi competit si possideat deducit, vtiles potest auferre sine prioris rei status lesione, voluptarias minimè habet, l.domum C. de rei vēdicat. gloss. in d.l. in fundo, & in §. ex diuerso instit.de rerum diuis.

Expensæ factæ pro descendente vt artem discat dicuntur respicere piam causam, Paul.Castr. in l. quæ dotis ff.solut.matr.num.7. & ideo censentur donatæ, gloss.in l.donationes §. species ff. de donationib. Bart.in d.l.quę dotis nu.6.& idem in dote, & pro excarceratione, Ant.Thesaur.in decis.Pedemont. decis.222. DD.in Auth.si qua mulier C.ad Velleian.

Expensarū condemnatio, quando in

prima ſententia factâ non eſt, ſed nec abſolutio reperiatur, Iudex appellationis ſi confirmat primam ſententiam, & ſimpliciter cōdemnat in expenſis, intelligitur victus non ſolùm condemnatus in expēſis primæ, ſed in expenſis ſecundę inſtantiæ, Put. deciſ. 246. lib. 2.

Expreſſio, & Expreſſum.

Expreſſio beneficiorum non requiritur in conceſſionibus factis motu proprio, minuſque in præſentationibus, Rot. deciſ. 530. par. 1. diuerſ.

Expreſſi, & taciti par eſt virtus, vide infra in verb. tacens num. 52.

Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt inducit formā, Bart. in l. diē proferre §. ſtari ff. de recept. arbit. de cuius dicti veritate, vide quæ latè tradit Felyn. in cap. cauſam nu. 8. circa mediū de ſentent. & re iud. Rip. in cap. cum M. Ferrarienſis de conſtitutionibus.

Contrarium ſentit Iaſ. in repetitione, l. admonendi ſub num. 296. Dec. conſ. 36. ſub num. 8.

Expreſſo vitiato non vitiatur tacitū, videto infra in verbo vitiatum num. 58.

Extenſio.

Extentio in odioſis non fit, latè Crauett. conſ. 173.

Extraneus.

Extraneus, qui non tenetur dotare, dotando videtur habere animum compenſandi, Caſtrenſ. conſ. 275. col. pen. p. 1. aliàs conſ. 110. Ruin. conſ. 223. lib. 1. Campeg. in tract. de dote in 1. par. quæſt. 24. Curt. Iun. conſ. 192. lib. 3. Rot. dec. 722. par. 1. Put. deciſ. 182. lib. 1. Contrariū ſentit Mandel. conſ. 12. per totum, qui reprobatur à Mantic. de tacit. conuent lib. 13. tit. 13. num. 21. Viu. com. opin. maximè ſi excedat vires patrimonij, l. ſiue generalis, vbi gloſſ. ff. de iure dot. & idem ſi cōſtituat dotes inæquales, Caſtrenſ. conſ. 276. num. 6. lib. 1. Alb. conſ. 23. num. 4. Ruin. conſ. 56. Dec. conſ. 26. nu. 5. Surd. conſ. 333. num. 52. & conſ. 324.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. F.

Factores.

Factores veniunt appellatione illorum de domo, Alex. in l. lecta nu. 14. ff. ſi certum petat.

Factum.

Factum illicitum ſemper arguit dolū, & ideo nō erit neceſſe, vt in inquiſitione dolus exprimatur, Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. in §. non autē ff. ſi quis teſtament. liber. eſſe iuſſus fuerit.

Factum contra ordinem, & formam datum quando ſit nullum, Felyn. in cap. ex parte el primero num. 2. & ſeq. de conſtit.

Factum Iudicis, factum partis, quando illud factum comprehenditur in ſua iuriſdictione, & ritè, & rectè procedit, Iaſ. conſ. 10. num. 5. lib. 1. & ibi Add.

Factum alienum, & proprium, vide in verb. nemo num. 8.

Factura.

Facturas diſſoluēs non punitur, Bart. in l. eorum C. de mathematic. & malefic. & ſimil.

Limita in foro conſcientiæ, vt ibi per eum.

Falcidia.

Falcidia detrahitur ex donatione cauſa mortis, l. pen. C. ad l. falcidiā, & ex mortis cauſa capione l. item ex fideicommiſſis l. 2. C. eod. item

ex donationibus inter viuos, quæ motte confirmãtur, l. in donatione C. ad l. falcidiam, gloss. in verb. legare in princ. instit. ad l. falcid.
Limitatur quod de mortis causa capione dicitur, vt non procedat quando hæres non grauaretur vt hæres, sed vt legatarius, l. acceptis ff. ad l. falcid. & Bart. ibi.

Falsa, & Falsitas.

Falsa causa, vel demonstratio nõ vitiat legatum, vel fideicommissum, l. demonstratio, & l. falsa demonstratio vbi Bart. de condict. & demonstrat.
Limita per l. si pater C. de hæred. instituend. vbi Bart. Castren. Alex. & Ias. Felyn. in cap. significante de rescript.
Falsa latinitas vitiat rescriptum, cap. ad audientiam de rescript.
Limita vt per Felyn. ibi.
Falsitatem cõmittẽs circa acta causę amittit causam, Rot. decis. 111. par. 2. diuers.
Falsitas nunquam pręsumitur vbi veritas quoquomodo possibilis est, Rot. decis. 135. par. 2. diuers.
Falsus homo non est homo, Capell. Tholos. quæst. 331.

Fama.

Fama, manifestum, publicum, & notorium, in quibus differant, gloss. magn. in cap. vestra duxit extr. de cohabit. cler. & mulier.
Fama est quid indiuiduum, & ideo operatur extra iurisdictionem statuentis, Crauett. cons. 9. nu. 5.

Familiaris, & Familiaritas.

Familiaris, & de familia quis dicatur, vide Bero. quæst. 35.
Familiaris Principis, est quem Princeps super se, & causa sui cultus tenet Castrens. cons. 340. lib. 1. Gomez. in reg. de familiarb.
Familiaritas extinguitur per absentiam 20. annorum, Rot. decis. 421. lib. 1. diuers.

Fatalia.

Fatalia non currunt pendente causa in tribunali maiori, Rota corã Pamphilio in Mediolanen. legati 30. Octobris 1585. cap. ex insinuatione extr. de appellat.

Fauores.

Fauores sunt ampliandi, odiosa verò coarctanda, l. cum quidam ff. de lib. & posth.

Feudum.

Feudum vide infra in verb. filia nu. 26. filius nu. 28. & 29. in verbo vassallus, & in verbo quæstio num. 29.
Feuda omnia in hoc Regno sunt hęreditaria ex cõmuni formula inuestiturarum, vt docuit Napod. ad consuetudinem si testator in verbo disponere, D. Præs. de Frãchis decis. 6. num. 3. Afflict. decis. 140. quos refert, & sequitur D. Reg. Carolus Tapia in Iur. Regni tom. 6. tit. 11. fol. 118. vers. Regno.

Fictiones.

Fictiones duæ non concurrunt in eodem subiecto.
Limitatur, vt per Add. ad Abb. in cap. significauit de rescript. circa finem.

Fideicommissarius, & Fideicommissum.

Fideicommissarius secundus non potest detrahere quod nõ detraxit primus, l. 1. §. inde Neratius, & ibi Bart. & alij ad Trebell. l. ex asse eod. tit. Guid. Pap. cons. 133.
Limita vt non procedat quando secundus esset hæres primi, Salyc. in l. sumus in princ. C. de inoffic. testam. Paris cons. 9. num. 10. lib. 2. Dec. cons. 238. num. 4. vide Fulgos. cons. 81. Aymon. cons. 144. num. 5. & cons. 972.
Fideicommissarius largo modo dicitur hęres, Corn. cons. 279. num. 7. lib. 3.
Fideicommissarius pendente condictione fatis functus, nõ transmittit

tit spem fideicommissi ad hæredē suum, l. in causæ cognitione §. Pōponius, & ibi gloss. ff. de minor. Doct. in l. hæredes mei §. cum ita ad trebell. vbi Rip. num. 59. & est cōmunis opinio, vt per Soc. Iun. nu. 47. Menoch. cons. 95. nu. 100. lib. 1. gloss. in l. post mortem, C. de fideicommiss. Castrens. et Doct. in in l. filius à patre in fin. de liber. et posthum.

Amplia vt procedat in legato, & fideicommisso reuersionis, distinguendo tamen, vt post alios tradit dinumerando, Bolognet. in d. l. hæredes mei §. cum ita ad trebell. num. 143. Soc. iun. cons. 54. lib. 4.

Limita vt procedat quādo decessit vterque substitutus, secus si superest vnus substitutus, cū quo nepos possit succedere, quia filius succedit in locum patris in fideicōmissum, Cephal. cons. 16. lib. 1.

Amplia hanc limitationem, non solum in descendentibus, sed etiā in extraneis, Berou. cons. 104. col. 10. versic. non obstat tertium vol. 2. Ruin. cons. 88. col. penult. in fin. lib. 2. et cons. 156. lib. 2. Paris cons. 25. vol. 2. Crauett. in l. cum filiofamil. num. 356. part. 2. de legat. 1. et quasdam coniecturas cōs. 472. lib. 2. quibus ipse respondet.

Contrarium tenet Dec. cons. 417. Corn. cons. 180. col. 1. lib. 2. Menoch. cons. 105. num. 35.

Coniecturas affert Menoch. cons. 200. num. 81. lib. 2. et cons. 95. nu. 102. lib. 1. et Cephal. cons. 16. lib. 1. et sic limitatur ex coniecturis, et videas Dec. consil. 574. num. 4. Boer. decis. 151. nu. 28. Menoch. cons. 95. nu. 106. Ruin. cons. 130. nu. 4. lib. 3. Nonius cons. 4. in fine, Oddus in tract. compendiosę part. 6. lim. 6. in fi. Soc. in l. hæredes mei §. cum ita num. 37. ad trebell.

Fideicommissarius tenetur ad solutionem legatorum, nō tamen pro debitis tempore hæredis grauati, Ias. cons. 95. lib. 1. in fin.

Fideicommissarius non tenetur ad legata annua soluenda ex fructibus perceptis ab hærede, Surd. decis. 28.

Fideicommissarius detrahit suo legatario quod sibi ex causa falcidiæ fuit detractū, l. facta §. si Titius ff. ad trebellianum.

Fideicommissum potest fieri etiam in contractibus, Rota coram Seraphino in Romana Castri Cādulphi de anno 1588. Aym. cons. 19. nu. 9.

Fideicommisso locum factum esse dicitur per impositionem census, Rota diuers. decis. 480. nu. 1. p. 1.

Fideicommissum perpetuum censetur inductum per testatorem vocantem agnationem, Rota decis. 568. par. 1. diuers.

Fideicommissum non extenditur de persona ad personam, Dec. consil. 211. num. 5. & cons. 228. nu. 9. Paris. cons. 81. num. 5. lib. 3.

Fideicommissum reciprocum, vt inducatur concurrere debent requisita, Soc. in l. hęredes mei §. cum ita ff. ad trebell. Seraphin. decis. 409. num. 4.

Fideicommissum copulatiuè relictū, hoc modo, substituo superuiuentem, & præmortuorum filios, si deficiat alter ex copulatis, videlicet superuiuens, cum quo præmortuorum filij vocati sunt, non videtur præstandum, nec fideicommisso factus esse locus, l. si hæredis §. fin. & ibi Bart. de condit. instit. maximè quia fideicommissum est odiosum, l. cphæredi §. cum filiæ de vulg. Ias. in l. ex tribus C. de inoffic. testam. iuncta doctrina Bart. in l. 2. in princip. de verb. oblig. Alex. in l. illam num. 11. C. de coll. facit in simili Non. cons. 16. num. 12.

Contrarium tenuit Bero. cons. 73. lib. 2.

lib. 2. & facit arg. l. si viua matre, C. de bonis mater. & quod notat Bartol. in auth. ex causa num. 7. de lib. præter.

Fideicommissum non inducitur ex prohibitione personali, Rota dec. 649. part. 1. & vide Alb. Mandell. cons. 52.

Fideicommissum debet probari per testes rogatos, licet fieri possit coram testibus non rogatis, Soc. iun. cons. 179. lib. 2.

Fideicommissum non operatur quãdo testamentum filij prӕteritione rũpitur, vide supra in verbo clausula versic. clausulæ codicillaris virtute.

Fideiussor.

Fideiussor potest conueniri coram suo Iudice, licet principalis sit in foro priuilegiatus, Specul. in titul. de compet. Iud. adit. §. 1. num. 26. Guid. Papę sing. 449. Roman. sing. 633. Cagnol. in l. venditor nu. 8. ff. de Iud. Aret. cons. 33. Bart. in l. præcipimus §. eadem obseruando, C. de appell. loquitur in indiuiduis, Couarru. pract. quæst. cap. 24. num. 2.

Fideiussor censetur se insolidum obligare, Mant. de tacit. conuent. lib. 16. tit. 19. in princ.

Fideiussor debet dari in loco iudicij, non autem remititur extra Prouinciam si fideiussio sit voluntaria, l. si fideiussor §. necessaria, & ibi Bart. Ang. ff. qui satisdare cogant. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 46. num. 12. Gomez. de fideiuss. num. 6. vide gloss. in l. si finita §. item videamus in verbo afferatur ff. de damno infecto.

Fideiussor potest conueniri, licet debitor sit in carceribus detentus si eius bona non sufficiunt, Bald. in l. fin. §. sed si cum Seio ff. si cert. pet. num. 9.

Fideiussor exactus executiuè potest eadem actione agere contra principalem ad recuperationẽ soluti, Castrens. in l. fin. num. 3. C. de vsuris rei iud. Ioan. de Amic. cons. 34. Florian. in l. si plures §. si plurium, nu. 3. C. de noxal. action. l. cum vẽdente C. vbi causæ fisca. & ibi Bal. Salic. & Castrens. Bald. cons. 266. nu. 4. vers. illud non admitto, vol. 1. Marsil. in rub. de fideiussor. num. 362. & 363. Soc. iun. cons. 42. lib. 4. num. 4. vide Franc. in cap. fin. num. 6. de foro compet. in 6.

Fideiussor rei sibi donatæ præiudicat sibi respectu fideiussionis, non autem respectu donationis, Seraph. decis. 159.

Fideiubere est perdere, Creuen. dec. 3. de constit.

Fideiussor de Iudicatũ soluendo non tenetur soluere pœnam proueniẽtem à statuto, si conuentus inficietur, nisi largo modo accipiatur ista fideiussio, Aret. in §. sequens num. 4. instit. de act. Surd. decis. 218. & quid in alia instantia, Gabriell. cons. 53. lib. 1.

Fideiussor non concurrit in satisfactione cũ eo ad cuius fauorẽ fideiussit, Castrens. cons. 285. in fin. lib. 1. vide Dec. cons. 104. lib. 1. Soco. sen. cons. 206. & Rota coram Lancelloto in Romana pecuniaria die 15. Maij 1609.

Fideiussor acceptus in actionibus stricti iuris arbitrarijs non tenetur ad interesse ratione loci, siue ante moram, siue post moram sit acceptus, ita notat Ang. Aret. in §. præterea instit. de act. nu. 7.

Fideiussor largo modo dicitur quicunque se pro alio obligat, & quãuis insolidum se obligauerit, tamẽ si pecuniæ ad alium peruenerint dicitur fideiussor, Rota decis. 153. par. 2. diuers.

Fideiussor censetur approbare, & cõsentire cõtractui cui accedit, Rota

ta decis.797 par.1.diuers.vide decis.788 par.1.

Fideiussor qui non oppositis exceptionibus soluit debitum non repetit à principali, Rota decis.113. par.1.diuers.

Fideiussor qui accessit obligationi ex die, vel de euictione, non dicitur diu stetisse in obligatione ante secutam euictionem, Gomez in tract.de contract. tit. de fideiussoribus. vide Rota coram Iusto 4. Maij 1600.

Fideiussor acceptus in subsidium amplius non tenetur si principalis fuit semel soluendo, deinde creditor neglexerit agere contra illū, & sic principalis postea fuerit effectus non soluendo, l. si fideiussores, vbi Bart. & optimè Castrens.ff. de fideiussor. Ruin.cons.45. nu.6. lib.5. Bursat.cons.224. nu.27.lib.2. Dec.cons.107.num.2. Alex. Ias. & Doct.in l.fin.ff.si certum petat. Alex.in l.decem,num.2.de verbor. obligat. Gomez.in tract. de contract.tit.de fideiussorib.num.9. In subsidium autem datus, siue acceptus censetur, vbi adest clausula, aliàs de suo proprio, Dec.d.cons. 107 n.2. quia dictio aliàs facit cōditionē, Bart in l.1. ff. de condit. & demonstrat. & debet interpellari fideiussor, Dec.d.cons.107.n.2. Amplia, principalis conclusio, vt procedat, etiam si fideiussor simpliciter sit acceptus, Ruin.in terminis cons.45.nu.6.lib.5. per doctrinam Doctorum in d.l.si fideiussores ff. de fideiuss. & in l. decem, de verb.obligat. Alex.in d.l.fin.n. 33. ff.si cert.petat. & idem ex Alex. in d.l.decem num.1 vsque ad 7.de verbor.obligat.quia creditor si negligat agere contra principalem, dicitur id facere in fraudem fideiussoris, vt per Bart.& Doct.in d.l. si fideiussores ff.de fideiuss. Bart.in l.si fideiussor creditori de fideiussoribus.

Amplia etiam vt non sit necessaria protestatio, seu denunciatio fideiussoris, vt creditor agat contra principalem, Ruin.d.cons.45. nu. 5.lib.5. quia Castren.in d.l.si fideiussores simpliciter loquitur, & ita ibi Bart.& multo magis si esset facta protestatio, Gomez.tract. de contract. d.tit.de fideiussorib.n.9.

Fideiussor in dubio videtur accedere in subsidium, Alex.in l.decem, num.2.de verb.oblig.Castrens.in l.fin num 11.ff.si cert.petat.

Fideiussor in contractu census non potest petere se liberari à fideiussione, Bald.cons.425.lib.4.

Limita quando esset expressè conuentum, vide coram Ortembergo in Bononien.census 16.Octobris 1602.& coram Iusto 4.Maij 1600.

Fideiussor, quando se obligauit vt principalis, per omnia, vt principalis iudicatur, Alex.cons.23.lib.4 Ias.cons.58.lib.3. Barbat.cons. 86.num.4. Dec.cons.268. Durant. de art.testand.tit.6. caut.30.num. 2.Ias.sibi contrarius cons.133.2.p. Gabriell.tit.de fideiuss. conclus.2. in fin. Bald.in l.dictantis C. de testam. & coram Lancellotto in vna Romana indemnitatis de anno 1578.& coram Blanchetto in vna Romana emphit.xen.28.Nouembris 1578.vide Capell. Tholosan. quæst.80.

Fideiussor qui promisit indemnitatē renunciando beneficio de fideiussoribus nō poterit cōueniri principali non excuso, Bald.in l.1.nu. 1.C.de reuocand.iis,quæ in fraud. credit. Gomez.in tra.de contract. tit. de fideiussor. add.ad Bart. in l. quæro ff.locat. Surd.cons.4.in fin. Benint.decis.81.

Hoc tamen non procedit quando adessent verba prægnantia, vide Rot.

Rot.coram Mellino in Romana cēsus de āno 1601.de Cupis Grat. discept.130.

Fideiussor qui promisit soluere quicquid constabit Titium debere, nō tenetur post mortem Titij, l. qui Romæ §. Augerius vbi Castrensi.& Soc.de verb.obligat.& ibi repetēs Gomez.in tract.de contract.tit.de qualitatib.contract.nu.36. Mant. de tacita conuent.lib.16.Bertazz. de clausi.clausi.43.gloss.3.

Fideiussor si precibus vnius principalis pro duobus insolidum fideiubeat, & principalis cuius precibus fideiussit, promittat illum indemnem conseruare, nec adijciat insolidum, an censeatur promisisse illum conseruare pro parte sua,vel insolidum pro ambobus.

Pro affirmatiua, quod censeatur promisisse insolidū fortiter stringit, tex.in l.qui fide,cum multis similibus eod.tit.ff.mandat.ponderando dictionem vtrosque, quæ attribuit actum cuilibet insolidū, vt notat Bartol. in l. hoc articulo de hæred.instit.num.5.& facit doctrina eiusdem Bart.& DD.in Authent.hoc ita C.de duob. reis,vbi licet facta non sit promissio solidi tamē præsumitur,idem tradit Bellon. & DD.in §. si plures instit. de fideiuss.l.fin.ff.quod iussu.

In contrarium facit, quia non potest esse plus in accessoria obligatione,quàm in principali, arg.l.cū principalis ff.de reg.iur. est tex.& ibi Aret. & Bellon. in §.fideiussores,instit.de fideiuss.Ias.in l.si conuenerit nu.14. ff.de iurisdict. omnium Iud. Confirmatur,quia sicut se habet fideiussio ad principalem obligationem, ita conseruatio indemnitatis ad fideiussionem, arg. à proportione, vt per Euerard.in loco à proportione, & tu sequeris meliorem opinionem.

Fideiussor quando videatur fideiussisse,etiam pro vsuris, gloss. in l.fideiussor,C.de fideiuss. Bartol.in l. quæro ff.locat. Surd.de alim tit.8. priuileg.59.

Fideiussor non potest se in plusquam principalis obligare, l. gregæ §.illud. l.hi qui accessionis ff. de fideiuss.& §.fideiussores instit.eod.

Limitatur vt non procedat quando fideiussor iurauit, quia si in eo, quod plus est non obligatur vt fideiussor,obligatur vti principalis, arg. l.cum pater §.filius matrem ff. de leg.2.Bart.in l.si quis pro eo in octauo membro ff.de fideiuss. Angel. Aret.in d.§. fideiussores,Alex. cons.32.in 4.vol.

Fideiussor qui se vt principalis, & insolidum obligauit medio iuramento non gaudet priuilegio fideiussorum, etiam quod processerit pro minore, Moed.decis.2.de fideiussorib.

Fideiussor qui se limitatè ad tempus obligauit vltra illud non tenetur, Rota decis.567.par.1. diuers. vide dec.Thesaur.125. Capell.Tholos. quæst.182.

Fideiussor quibus modis liberetur, vide per Gomez. in tract. de contractib.tit.de fideiuss.nu.18. Thesaur.decis.125.

Fideiussor qui soluit alio mediante repetit à principali debitore, Surdus decis.118.

Fideiussor qui se vti principalis obligauit habet exceptionem discussionis de æquitate, Thesaur.decis. 166. contra Verall. decis.273.nu. 9.lib.2. secus si addat insolidum, Boccac.de societ. num.43.

Fideiussoris præstatio debiti confessionem inducit,l.cum notissimi cū ibi notatis C.de præscript. nu.30. Bart.in l.cum quis §.si quis pro reo ff.de solut.num.5. & ibi gloss.

Declara vt per Bart. in d.l.cū quis

§. si quis pro reo d. num. 5. vt non procedat quando protestatus esset se nolle teneri in plusquam apparebit eum teneri.

Fideiussor se ad longius tempus, quã principalis obligare potest, §. fideiussores instit. de fideiuss. vbi Aret. num. 4.

Fideiussor consentit alienationi rei, pro qua fideiubet, & ob id rẽ euincere nõ potest, l. exceptionem doli C. de euict. & ibi gloss.

Hoc autem non procedit in hærede fideiussoris, l. fin. C. de euict. Surd. cons. 114. num. 24. lib. 1.

Fideiussor qui exceptione munitus illa non vtitur solutum non repetit, l. si pro ea in fin. C. mãdat. Bald. in l. constitutionibus C. de vsuris cap. peruenit; de fideiussorib. vbi gloss. & DD. Papiens. in form. libell. contra plures, in verbo intercesserunt.

Limita, & declara, vt per glos. in d. cap. peruenit.

Limita etiã si exceptio quæ omittitur sit de apicibus iuris, Aret. in rub. instit. de except. nu. 21.

Fideiussor exactus per iniuriam, & indebitè non recuperat à principali, Alex. in l. si quis iniquum §. si is pro quo, ff. quod quisque iur. Afflict. decis. 149.

Fideiussorem dare non est omnibus facilè, Auth. deposito in fin.

Fideiussor tenetur appellare, l. si procuratorẽ §. si ignorantes vbi Bald. ff. mandat.

Fideiussor de stando iuri quatenus principalis non stet potest duntaxat conueniri ad verum interesse, l. 2. §. in fideiussores, & ibi Alber. num. 2. ff. qui satisd. cogant.

Fideiussor contractus non potest cõdemnari ex processu formato cum principali, Surd. cons. 114. lib. 1. Pancirol. cons. 14. Surd. decis. 218. num. 81.

Fideiussori, an noceant gesta cum ficto contumace, vide supra in verb. citatio num. 11.

Fideiussoris obligatio non tollitur propterea quod principalis dispositio corruat, si sit obligatus vti principalis, fuit dictum corã Orano 8. Septembris 1598. in vna Romana census, Mohed. decis. 3. de fideiuss.

Fides.

Fides de pretio non præsumitur habita in rebus, in quibus consueuit pretium statim solui facere cap. 1. §. 2. de foro compet. in 6. nu. 4.

Filia.

Filia exclusa à statuto extantibus masculis non censetur exclusa ab hæreditate matris, vel auiæ maternæ, quia censetur tantum excludere ab hæreditate dotantis, Dec. cons. 326. & cons. 234. Alex. cons. 29. lib. 1. & cons. 151. lib. 2. vide aliquid per Aym. cons. 84. num. 4. & quid si per pactum, Capell. Tholosan. quæst. 458.

Filia exclusa à statuto, desinit esse sua, & reputatur extranea, & ideo non est necesse eam nominatim excludere, Dec. in l. 1. in 3. lect. nu. 18. ff. si cert. petat. Bartol. in l. 1. §. sciendum ff. de suis, & legitim. & ibi Add. Alex. cons. 20. lib. 1. num. 5. & aduertas, quod Bart. loquitur in d. l. 1. §. sciendum de exclusa à statuto temporaliter cũ loquatur de statuto Perusino, Curt. iun. cõs. 341. num. 16. & 17. lib. 2.

Filia à matre simul cum patre dotata
à successione bonorum matris nõ
26 excluditur, quia onus dotãdi spe-
ctat ad patrem, nõ ad eam, l. vlt. C.
de dot. promiss. l. qui liberos ff. de
ritu nuptiar. Bald. & DD. in auth.
res quæ C. commun. de leg. & mater
videtur magis intercessisse, quàm
de suo quicquam donasse, Corne-
us post Bart. Bald. Salyc. Ang. Ful-
gos. Paul. & Imol. in consil. 124.

per

per text. in l. vir, & vxor §. vlt. ff. ad Senat. Consult. Velleianum, quos refert, & sequitur D. Præses Vrsinus in tract. de success. feudor. par. 3. q. 2. art. 2. num. 5.

Filia à statuto exclusa non facit partem ad augendam filiorum legitimam, Burs. cons. 438. num. 1.

Filia hæbrei facta christiana debet dotari à patre hæbreo, Aret. instit. de except. §. præterea num. 27.

Filia vidua non potest testari de sua dote patre viuente, Thesaur. dec. Pedem. decis. 150.

Filiabus in certa re institutis, & in tota hereditate masculis, si dixerit testator filios meos ad inuicem substituo, non comprehendit feminas, Bart. & DD. vbi Ias. in l. lucius num. 25. ff. de vulgar, & pupill.

Limita primo, vt ibi per Ias. num. 26. procedere quando adessent plures masculi, secus si vnus propter pluralitatem.

Secundo limita, quando omnes masculi vel repudiassent, vel mortui essent, Ias. vbi supra num. 27.

Filiatio.

Filiatio quomodo probetur, tradit pulchrè, & latissimè Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. cent. 1. cas. 89. Mascard. de probat. Bart. in l. is potest & in d. l. is potest num. 330. ff. de acquirend. hæredit. Marant. in repetit. quæ repetitio est in fin. sui tract. de ord. Iud. Bart. in l. non nudis C. de probat.

Filius.

Filius non tenetur ad debitum patris superstitis, personali actione, l. patris C. ne filius pro patre, & è contrà, & gloss. ibi, & an statutum contrarium dictans valeat, vide Ias. in l. de quibus ff. de legib.

Filius præteritus si stetit per triginta annos, & non dixit testamentum nullum, valet illud testamentum, nam iuri dicendi nullum communi sententia triginta annis præscribitur, Bart. in l. filio præterito ff. de iniust. rup. test. immo sufficit vt steterit per annum, vt Bart. in d. l. & l. impubes ff. de carbon. edict.

Filij tantùm censentur vocati qui erant nati tempore testamenti, vel post ante purificatum fideicomissum, Rot. decis. 519. num. 6. & 14. par. 1. diuers.

Filij vocati cum patre quando præsumuntur vocati ordine successiuo, Menoch. de præsumption. lib. 4. præsumpt. 70.

Filius exhæredatus potest grauari in re sibi relicta, l. cohæredi §. cũ filiæ ff. de vulg. & pupill. gloss. ad substitutum in §. non solum instit. de pupillari substit.

Filius emancipatus nõ differt à filio in potestate quoad successionem, siuè ex testamento, siuè ab intestato, sed benè quo ad acquisitionẽ, & transmissionem, ac alia, de quibus per Gomez. in tract. vltim. volunt. cap. 11. num. 34. in fin.

Filius heres institutus grauatus restituere hæreditatem, si infra triginta annos decesserit, licet conditio extiterit, tamen nõ tenetur si decesserit cum filijs, l. cum Auus ff. de condit. & demonstr. l cũ acutissimi C. de fideic. l. generaliter §. eum autem C. de inst. & subst. vide Gomez. tit. de fideicom. substitut. num. 32. Gabriel. conclus. 2. de fideicom.

Ampliatur, vt id habeat locum, etiam in donatione causa mortis, gloss. in l. 1. C. de donat. caus. mort. & ibi Bald. contrarium dicit Paul. Castr. in l. ei cui ff. de donat. caus. mort. & ibi Add. ad Bart.

Ampliatur etiam vt hoc pronunciatum nõ solum procedat in grauato de restituenda hæreditate, verùm de fideicommisso delegato;

tàm vniuerſale, quàm ſingulare, l. generaliter §.cum autem C.de inſtit.& ſubſtit. & videas ibi Iaſ. vbi affert octo ampliationes.

Amplia tertio, vt procedat etiam ſi filius tempore teſtamenti haberet filios, vt probatur ex fine d.l.cũ Auus ff.de condit.& demonſtr.ea forſan de cauſa, quia ſæpè creditur teſtatorem aliquid voluiſſe, & non rogaſſe per tex.in l. ſi ſpõſus in fin. ff.de donat.inter vir.& vxor.

Amplia quarto, vt procedat etiam ſi deceſſerit relictis filiabus, quia adeſt eadem ratio, & vide Alciat. in l.inter ſtuprũ ff.de verb.ſignific. Dec.conſ.15.cõſ.370.& conſ.568.

Limitatur poſtea iſta concluſio, vt non procedat quando filius eſſet rogatus reſtituere purè in vita, quoniam tunc ceſſat ratio, l.generaliter §. cum autem, & l.cum acutiſſimi C.de fideic.hanc limitationem affert gloſ.in verb.uitã in d.l. cum acutiſſimi C.de fideic.Bart.in l.cum Auus ff. de condit. & demõſtrat. & poſt eum Iaſ.in 2.limit.d.l. generaliter §.cum autem C. de inſtit.& ſubſtit. quẽ omnino videas.

Secundo limitatur, vt procedat quando filius eſſet ipſe rogatus reſtituere poſt mortem, ſecus ſi alius, videlicet extraneus, vt habetur in l.qui filium §.Sabinus ff.ad trebellianum in verſ. obtinuerat, vide Iaſ. in præcitato loco in 3. limit. Bartol.in d.l.qui filium §.Sabinus ad trebellianum.

Limitatur tertio, vt non procedat quando eſſet rogatus filius verus, & legitimus, & iſte aliquem adoptauerit, quia iſte filius adoptiuus nõ facit deficere fideicommiſſum, Iaſ.in 8.limit.circa fin. & ibi latè, quem omnino videas in præcit. l. generaliter §.cum autem, & arg.l. ſi ita quis §. 1. ff.de legat.2.Bart.in l. ex facto §.ſi quis rogatus ff. ad trebell.

Quarto limitatur non habere locũ in teſtamẽto tranſuerſalium. Dec. conſ.529.nu.6.Gabriell.de fideic. concl.2.num.48.

Et an iſta principalis concluſio procedat etiã ſi nepotes nati fuerint, & ſtatim deceſſerint, vide tex. in l.ſi quis C. de inſtit.& ſubſtit. & ibi latè Iaſ num.5.& 11.& diſtingue vt per eum.

Limitatur quinto, vt non procedat ſi fuerit inſtitutus extraneus, vt dixi, quia licet ſuſcipiat liberos tamen nõ excluditur ſubſtitutus, glo. in verbo deinceps l. cum acutiſſimi C.de fideic.

Limitatur ſexto, vt non procedat in tranſuerſalibus, Iaſ.in l.generaliter §.ſi.C.de inſtit.& ſubſtit.in 6. limit.

Septimò, & vltimo limitatur, vt non procedat ſi fuerint inſtituti aſcendentes, Iaſ.in 7. limit. & ad hanc materiam videas gloſ.in l.generaliter §.fin.C.de inſtit. & ſubſt. in l. cum acutiſſimi C.de fideic. & in l.ex facto §. ſi quis rogatus ff.ad trebell. & Doct. in omnibus iſtis locis.

Filij naturales an excludant ſubſtitutum, videas Bart.in l. ex facto §. ſi quis rogatus ff. ad trebell. vide gloſſ.in l.generaliter §.cum autem C.de inſtit.& ſubſt.

Filius in fideicommiſſis nõ ſuccedit in locũ patris, Curt.Iun.conſ.190. lib.3.

Limita in hereditate aſcendentis, vel. patrui, Curt.Iun.d.conſ.190. lib.3.num.3.

Filius qui negociatur in vita patris non tenetur quæſita eius induſtria communicare alijs fratribus, Crauett.conſ.165.

Filius inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, ſiquidem conditio deficiat adhuc ipſe eſt hæres, ſed ab inteſtato, quia teſtamentum

non

non valet, l.si pater filium C.de instit.& subst.

Amplia vt procedat etiam in nepote obtinente primum gradum, d.l.si pater,& ibi gloss.

Limitatur vt non procedat de iure hodierno, vt per Iul. Clarum in sua practica crim. quæst.39. in fin. & hanc esse magis communem, & in practica seruari asserit, d.quæst. 39.lib.3. §.testamentum, ea ratione, quia testamentum non potest
27 dici nullum ratione præteritionis, quia semper filius in sua legitima purè censetur institutus, l. scimus §. cum autem C. de inoffic. testam. & vide plures limitationes per Ias. in d.l.si pater C.de instit.& substit.

Filij ex diuersis nuptijs qui communiter appellantur Germani §. hoc institut. de leg.agn. succ. veniunt equaliter in fideicommisso relicto à patre, quia quo ad patrē omnes sunt æquales, vt tradit Dec.cons. 303.

Filius familias nō potest condere testamētū, l.si filius familias ff.de testam. & l. qui in potestate eod. tit. cap.licet de sepult. lib.6. Alex. & alij in l.senium C.qui testam.facere possunt, Iul.Clar.§.testamētum quæst.18.

Amplia vt procedat etiam in filia nupta,& transducta ad domum viri, est cōmunis opinio, vt per Alex. & alios in d.l. seniū C. qui testam. facere poss. Rol.cons.68.nu.4.lib. 4.Alex.cons.17.num.1.lib.2.

Limita primo, vt per gloss. ibi in d. l. senium, & videas cautelam, vt quis filius familias testari possit, etiam extra Castrense, vel quasi quam ponit Ias. in l. filiæ licèt C. de collat.num.5. Roland.cons.16. nu.6.& 16.lib.4. Castren.in Auth. presbiteros C. de Episc. & Cleric. Veron.caut.113. Abb.in cap.quia nos de testam. Durant. de art. testand.tit.1. caut.1. quia licet filius Clericus, vel in minoribus ordinibus constitutus remaneat sub potestate patris, cap. si annum de Iud. lib.6. tamen pater non habet vsumfructum in bonis eius vndecunque quæsitis, & per lim. l.1.C. de bonis matern. & l.cum oportet C.de bonis quæ lib.Rol.vbi supra, Surd.cons.259.lib.2.vbi latè.

Secundo limita in filio emancipato, l.fin. C.de emancip.liber..Durāt. vbi supra, intellige, quod emācipatio sit facta in præsentia Iudicis, vt d.l.fin.& quiuis Iudex esse potest §.præterea,& ibi glos.instit. quib. mod. ius patr.potest. soluit. & etiam Notarius gloss.in l. 1. de Iud.& in l.fin. C.vbi, & apud quē.

Limita tertio vbi testatur ad pias causas cum consensu parentis, nam & de auentitijs, & profectitijs potest testari, Ias.in d.l.senium num. 5. C. qui testam. facer. poss.& in l. hac consultissima §.ex imperfecto num.10.C.de testam. & etiam absque consensu si esset in mortis articulo, Castrens.cons.101.lib.2. & cons.428.lib.2.

Quarto limitatur vbi est adiecta clausula, si nō valet iure testamenti valeat iure donationis, vel alterius vltimæ voluntatis, Clar. in §. donatio quæst.6.Roland.cons.68. lib.4.Alex.cons.53.lib.3. & consil. 190. Durāt.vbi supra, Bald.in hac materia superiori in l. cum oportet C.de bonis quæ lib.

Filius in dubio non præsumitur soluere debitum patris donandi animo, probat text.in l.si filius à contrario sensu, C. de negotijs gest. & ibi Alex. ex quo videtur posse inferri quod quando filius præstat alimenta matri non censetur præstare animo donandi, sed repetendi, videas Doct.ibi, & in l.alimenta

ta

ta C. de negotijs geſtis, & in l. Neſennius ff. eod. niſi forſan mater eſeſſet pauper, & non habeiet vnde ſe aleret, quia tūc tenetur, l. ſi quis à liberis ff. de liber. agnoſc.

Filij familias obligatio non ſuſtinetur ex eo quod ipſe aſſeruit ſe patrē familias cum nō eſſet, Caſtren. conſ. 175. lib. 2. num. 3.

Filiorum appellatione in reſpicientibus commodum, & fauorem cōtinentur etiam nepotes, ita vt ſi teſtator dixerit inſtituo filios meos, & ſi aliquis eorum deceſſerit ſine filijs ſubſtituo ſuperuiuentem, tūc etiam nepotes, & omnes deſcendentes comprehendūtur, & ſic nepos conditionem fideicōmiſſi deficere facit, Mantic. de conieƈt. vltim. volunt. lib. 10. num. 8. facit doƈtrina Baldi in l. qui ſe Patris, C. vnde liberi, & Iaſ. in l. de quib. nu. 17. ff. de legib.

Amplia etiam ſi dixerit ſine filijs ex ſe natis, Mantic. ibidem nu. 21.

Filius fratris improprie dicitur nepos, Abb. conſ. 79. num. 2. lib. 1.

Filius reſtituere rogatus, an duas quartas detrahere poſſit, & quid ſi filius in re certa inſtitutus ſit, & reſtituere rogatus ſub conditione, vide Bal. in l. filium quem habentem C. famil. erciſcund. num. 27. & Crauett. omnino videndus conſil. 131. num. 13. & conſ. 19. nu. 15. Iaſ. in d. l. filium quem habentem. numer. 11.

Et an quando legitima eſt ſemis iſtæ duę quartæ faciant vltra dimidiam, Cagn. in l. Papinianus §. meminiſſe nu. 19. ff. de inoffic. teſtam. vide Crauett. conſ. 19. num. 13. & conſ. 50. Natt. in addit. ad Alex. in conſ. 3. lib. 7. Frumag. in repetit. l. in quartam ff. ad l. falc. num. 217. Pancirol. conſ. 124. nu. 11. Eugen. conſ. 11. nu. 8. & ſeq. & quod excedāt dimidiam, tenuit Becc. cōſ. 23.

Filius pro patris deliƈto punitur, glo. in l. quiſquis verb. comitetur D. Præſ. Vrſinus latè in traƈt. de ſucceſſ. feudor. par. 1. queſt. 7. artic. 1. num. 39. per totum, declara vt procedat in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, & humanæ diƈt. D Præſ. Vr
28 ſinus ibi eleganter & quod tantùm habeat locum in feudis.

Filius præteritus, vel non inſtitutus hæres qui ſuccedit in feudo tenetur ad onera hæreditaria ex qualitate rei quod procedit in feudo
29 hæreditario, non autem ex paƈto, Vinc. de Franch. deciſ. 1. num. 10. & ſequent. & deciſ. 794. Regens de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſu ſuper dote §. 3. & in conſ. 52. Reg. Lanar. in repet. cap. 1. de ſucceſſ. feud. nu. 29. & videas omnino D. Reg. Carol. de Tapia in iur. Regn. tit. 11. fol. 120. verſic. ſecundus caſus eſt tom. 6.

Filius familias habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio de mero iure, Bellam. deciſ. 729. & 730.

Filius ergo hæres declara, vt per Roland. à Valle conſ. 20. nu. 17. & ſeq. lib. 1. procedere in filio agente, Bartol. in l. neceſſarijs ff. de acquir. hæredit. Alex. conſ. 34. lib. 3. Socc. conſ. 65. lib. 1. Sintas com. opin. lib. 7. tit. 14. num. 218. vide Crauet. conſ. 148. num. 10.

Limita in filio reſpeƈtu matris, quia tenetur probare adhitionem cùm non ſit in eius poteſtate, Magon. deciſ. 62.

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati quādo eſt facta ſubſtitutio compendioſa, Non. conſ. 31. Bald. in l. vnica C. qui ant. apert. tab. vide Hondedeum conſ. 65. & deciſ. Theſaur. Pedemont. 96. vide Gabriel. in ſuis concluſ. de fideicommiſſ. concluſ. 4. Craſſ. in traƈt. de ſucceſſ. §. fideicommiſſum quæſt. 13. verſ. ſed aduerſus, Gomez. in tit.

tit.de substit.fideicom.in 8.quæst. nu.42. Seraphin.dec.1729. quando autem extēt coniecturæ, & quæ sint,Put.decis.225.lib.3.Honded. cons.54.lib.2.

Declara vt censeantur vocati ad portionem eius in cuius conditionem sunt positi, non autem cohæredis,Gabriel.cons.2.lib.2.Rip.in l.hæredes mei §.cum ita num. 120. ff.ad trebell. Curt.Iun.cons.96.nu. 5.Honded.cons.60.lib.1.

Sed contrarium videtur sentire, Curt.Iun.cōs.258.in fin.lib.3. vbi agitur inter descendentes.

Filij positi in conditione nunquam cēsentur substituti per vulgarem, sed vbi adsunt coniecturæ censentur vocati per fideicommissum, Mantic.de coniecturis lib.5.tit.3. in fin.& ratio est, quia concernit casum,qui verificatur post aditam hæreditatem, Surd. decis.37. numer.33.

Filio intestato decedenti pater, ma-
30 mater, & fratres æqualiter succedunt Auth.defuncto C.ad Tertullianum.

Limitatur vt non procedat in bonis à patre profectis, quia in illis ipse est solus successor,Ias.in l.post dotem num.105.circa med. ff.de solut.matr.

Filius qui se obligat pro patre excarcerando non tenetur seruare solēnitates statutarias, Lamberteng. gloss.8.num.25.Gratian disceptat. forens.108.

Sine filijs aliquem decessisse dicens habet intentionē fundatam, secus si dicat illū habuisse, sed mortuos esse, quia tunc tenetur probare mortem. Put.decis.45.lib.1. Rip. in l.ex facto §.si quis autem ad trebell.& in l. in illa nu.26.ff.de verb. oblig.Soc.cons.89.vol.1. Marant. in repetit. l. is potest ff.de acquir. hæredit.num.200.

Filius non potest esse in iudicio sine consensu patris, l.cum non solū §. necessitate C. de bonis quæ liber. vbi Bald. & Doct. & in l.1. C. qui admitti. 1

Limitatur vt non habeāt locum quando patri nullum damnum afferreretur,cap.generaliter §.1.vbi gloss. extr. de procur. cap.fin.de iudicijs.

Filijs præteritis datur bonorum possessio contra testamentum parentum.

Limitatur vt non habeat locum in testamento matris nam habent inofficiosi querelam l. filiam C. de inoffic.testam. l. illud ff. de bonor. poss.contr.tab.vide etiam in verb. fœmina num.32.

Filius iustè exhęredatus non computatur in numero filiorum ad augēdam partem legitimæ aliorū, Gomez. tract. vltim. volunt, cap.11. num.22.

Filius adulterinus per subsequens matrimoniū non legitimatur,glos. in §. fin. super verbo interdictum instit.de nupt.

Filius primogenitus in dubio præsumitur vocatus, Guid.Papa decis. 467. vbi de priuilegijs primogenituræ remissiuè, Gabriel. cons. 85. lib.2.

Filius non dicitur qui in vndecimo mense nascitur,Panciról.cons.15.

Filij sunt pars onerum matrimonij propter quæ dos datur, Soc. cons. 9.nu.81.lib.1.

Filius familias non potest disponere de rebus aduentitijs in quibus pater habet vsumfructum etiam in præiudicium sui ipsius cum iuramento,Ias.in l.& hæredi §.filius familias nu.5.ff.de pactis.

Amplia,vt etiam non possit testari de bonis aduentitijs,in quibus patri non esset quæsitus vsusfructus, Soc.Iun.cons.77.lib.2.num.10.

Filius familias ſi fuerit à patre emancipatus non poteſt cõueniri vltra quam facere poteſt tot.tit. ff. & C. quod cum eo Paris conſ. 94. num. 12.lib.1.Soc.in ſuis fallent.in verbo filius fam.reg.16.vide Caſtrenſ. in l.ſi filius fam.ff.quod cum eo l.ſi tuo ſeruo ff.de ſolut.

Limita ſi in eius obligatione adeſſet iuramentũ Seraphin. de priuil. iuram.priuil.58.

Filius tenetur tantùm patri ad operas obſequiales, ita vt artificiales ſint ei perſoluendæ, Guttierez de iuramento confirmatorio part.1. cap.5.num.7.

Filius familias conuentus à ſuo creditore habet exceptionem Senatus Conſulti Macedoniani.

Amplia iſtud procedere etiã in filio familias milite, vel Doctore, l. 1.§.certè, & alias ampliationes, & limitationes, vide per Aret. in §. item ſi inſtit. de except.num.15.& 16. & quando habuiſſet in cauſam neceſſariã, l. in pupillo ff. de ſolut. in contrarium, vide Caſtren.conſ. 98.lib.2.

Filius poteſt conueniri ex obligatione patris ſi illa obligatio fuit facta ad commodum ipſius, Iaſ.in l.ſi eũ. ff.ſi cert.petat.in princ.

Filius an poſſit patrem bannitum impune offendi, vide infra in verb. frater num.33.verſ.amplia.

Fiſcus.

Fiſcus eſt loco hæredis in obligationibus iam contractis,ſecus in contrahendis quamuis ex cauſa de prætetito, Bart. in l.quoties ff.de nouat.

Fiſcus non poteſt rumpere teſtamẽtum patris per præteritionem filij

31 banniti, & foriudicati,quia bãnitus pro mortuo habetur, ita ſingu. decidit Bald. in l.ſi qua pœna in princ.ff de his qui ſunt ſui,vel alie. iur.Iaſ.in Auth.non licet ante fin. C. de liberis præteritis.

A Fiſco cauſam habens ſtatim eſt ſecurus,nec poteſt aliquo modo moleſtari, nec contra eum haberi regreſſũ, l. benè à Zenone C.de quadrien. præſcript. Dec.conſil.457. Bart. in l. ſi procurator de iure fiſci,Roman.conſ.59.Crauett.conſ. 263.num.7.Caſtrenſ. in l.1. C.de hęred.vel act.vendit.Bellon.conſ. 51.Gaſpar.Gabel. in tract.de euictiõn.§.5.num.8.

Limitatur vndecim. modis, vt per Balb.in tract.præſcript.2. par. 5.part.princ.quæſt.8.& vt per Gabriel.in 6. concluſ. tit. de acquir. poſſeſſ.

Limitatur etiam primo, vt non procedat de iure Canonico gloſſ. in cap.1.in verb.irrita de reb.Eccleſ.non alienand.

Sublimita hoc eſſe verum quo ad præiudicium Eccleſiarum, ſed inter laycos etiam in terris Eccleſię procedit illius l.diſpoſitio,Abb.in cap.2.de reb. Eccleſ. non alienãd. Balb. in d.tract. præſcript. vbi ſupra,Gabriel.in ſuis concluſ.tit.de acquir. poſſeſſ.concluſ.2. num.22. latè Simon de Pret. conſ. 134. nu. 24.Petrus Duen.reg.238.in verbo emens à fiſco,Iaſ.in Auth.quas actiones C.de Sacroſanctis Eccleſ. Oppoſitum ſentit Soc.Iun. conſil. 69.num.60.lib.1.Riminald.iun.in §.1.inſtit.quib.alien.licet vel non num.71.vbi de magis communi.

Secundo limitatur quando fiſcus vendit rem vt ſuam ſimpliciter, non quando vti ſuam effectam ex cauſa confiſcationis, Socc. conſ. 121.num.25.lib.4.

Limitatur tertio non procedere in inferiore à Principe, etiam nõ recognoſcente ſuperiorem, Doct. in §.fin.inſtit.de vſucapion. Riminald. Iun.in §.1.num. 56. inſtitut. quib.alien.licet vel non, Soc.iun.

conſ.

conf. 69.nu.56. lib. 1. Iaf.in Auth. quæ C.de facrof.Ecclef.nu.6.
Contrarium tenet Roman. confil. 59.in 1.dubbio.
Amplia primam opinionem, vt procedat etiam in Rege Franciæ, Abb.conf.3.nu.8.col.2.Riminald. iun.d.§.1.num.57.
Quarto,& vltimo limitatur, vt per Roman.fing. 744. & Balb. de præfcript.2.par.5.quæft.princ.queft.8. Roman.fingul.618. Non.conf.89. Aret. Faber,& Port.in d.§. fin. inftit.de vfucap.

Femina.

Fœmina eft caput peccati,'& expulfio à Paradifo, Capell. Tholofan. quæft.449.

Fœminæ non funt creatæ ad imaginem Dei, gloff. & Doct. in cap dilecta de maior.& obedient. Vant. de nullit.ex defect.iurifd.delegat. num.71.

Fœminæ in multis funt deterioris conditionis, quàm mafculi, l. in multis ff.de ftatu hom. & ibi gloff. recitat multos cafus.

Fœmina licet non poffit effe teftis in teftamento, tamen non procedit in teftamento ad pias caufas, Gomez.fuper regul.de infirmis quæft. 6.num.3 & hoc procedit etiam de iure Canonico Spin. de teftamen. gloff.31.nu.16.

Fœminæ non habent fuos hęredes,& 32 ideo filijs non datur contra teftamentum matris bonorum poffeffio contra tabulas, fed inofficiofi quærela l.illud §.ad teftamenta ff. de bonorum poffeff. contr. tab. & inftit.de exhered.lib.§.fin.in gloff. in verbo edicto.

Fœmina facit deficere conditionem fideicommiffi quando deceffērũt omnes mafculi,Dec.conf.568. per totum,conf.370.&conf.15.

Fęmina eft de domo,familia,& agnatione fui patris, l. voluntas vbi DD. C. de fideicomm. Non. conf. 76.nu.31.Socin.227.lib.2.

Fœmina exclufa per ftatutum quando videtur vocata ex teftamento Put.decif.215.lib.3.

Fœmina renuncians hæreditati paternæ, ceffantibus mafculis nõ obftante renunciatione poteft reintegrari ad bona paterna, Dec.cõf. 568.num.4. Alex. conf.29. lib.3. Dec.conf.553.num.9. Aym.conf. 42. Bertrand. de communi conf. 60.num.2.lib.1.& magis id videtur procedere vbi renũciauit propter mafculos,fiuè ad hoc vt bona conferuentur in agnatione, Dec.dic. conf.568.Capell.Tholofan.quæft. 459.& in fortioribus terminis cõfuluit Crauet.conf.142.per totum

Fœmina exclufa non cenfentur exclufi filij qui volũt venire ex propria perfona Surd.conf.85.

Fœminæ non poffunt excommunicare cap.dilecta,& ibi gloff.de maior.& obedient. quoniam viris,nõ fœminis fuerunt datæ claues Regni Celorum.

Fęmina femel exclufa femper remanet exclufa, cap.1. §. quin etiã tit. Epifcop. vel Abbat. in vfibus feudorũ,Clar.in §.feudum q.80. verf. fed quæro, Gabriel. in fuis cõcluf. tit.de ftatutis concl.4. Hondedeus conf.54.nu.35. Caftrenf.in l.fufficit de condict.indebit.
Limita,vt per Alex.conf.53.lib.6. Soc.Iun. conf.76.num.113. l.b.1. Pancir.conf.117.num.11.

Fœminæ non fuccedunt in feudis, nifi exprefsè fit conuentum, Abb. in cap.fignificauit de refcript.
Declara, vt non procedat quando feudum effet datum abfque aliquo feruitio,Abb.in d.cap.
Limita in hoc Regno vbi fexus fœmineus eft habilitatus in defectu mafculorũ ad feudi fucceffionẽ, Vinc.de Franch.dec.73.nu.14.

Forensis.

Forensis contrahens tenetur seruare solemnitates statuti rei cōtractus, Rota coram Ortombergo die 16. Octobris 1602.

Forma.

Forma si sit inuenta ad aliquem effectum sufficit adimpleri per equipollens, Put. decis. 252. lib. 2.

Forma quo pacto cognoscatur, & quando sit substantialis, & immobilis, Felyn. in cap. cum dilecta de rescript. Gomez. super regul. de Annali quæst. 6. & quando sequatur annullatio actus, Bald. in l. 1. ff. de lib. & post. Sarnen. super regul. de publican. quæst. 9. num. 4.

Declara vt sit mutabilis quādo est fundata super vtilitate partium, & partes renuncient, Abb. in cap. fin. §. is autem num. 3. de offic. delegat.

Limita si in rescripto adesset decretum, quia non possunt renunciare, Add. ad Abb. vbi supra, & ibi Felyn.

Forma dicitur inducta quando subsequitur annullatio actus, Gomez. super regul. de Annali quæst. 6. vbi ponit plures casus, Ofasc. dec. Pedemont. 164. per totum.

Forma non seruata corruit actus, de quo vide ampliationes, & limitationes per Felyn. in cap. cum dilecta de rescript.

Forum.

Forum declinare an possit citatus ad recognoscendum apocam, vide supra in verbo citatus versic. citatus ad recognoscendum vbi an procedat etiā in causis instrumentorum liquidationis.

Fori declinatoriā an opponere possit Clericus author laudatus, vide supra in verb. Clericus vers. Clericus author laudatus.

Fouea.

Fouea posita in confinio duorū prædiorum est communis pro diuiso, Castrens. in l. 2. §. apud labeonem nu. 2. ff. de acqua pluu. arcend. vbi gloss. inquit fouea Collaterali.

Frater.

Frater à fratre præteritus non habet inofficiosi testamenti querelam.

Limitatur vt non procedat si in eius locum turpes personæ fuerint institutæ, §. soror instit. de inoffic. testam. nisi frater esset persona infamis, quia licet turpes personæ essent institutæ, tamen nō posset dicere inofficiosum testamentum fratris, l. fratres ff. de inoffic. testa. Auth. de hæred. & fal. §. 1. & quæ dicatur turpis persona, latè D. Ricc. omnino videndus in collect. 675. part. 3. fol. mihi 177.

Ampliatur principalis conclusio, vt non habeat locum ista querela in fratre vterino, nam & si infamis esset institutus, nihilominus non potest agere de inofficiosi querela, latè Gomez. in tract. vlt. volunt. cap. 11. n. 37. de success. contra testam. vbi etiā quæ sint turpes personæ; & plures limitationes affert.

Frater non potest fratrem bannitum
33 & foriudicatum impunè offendere, Nellus in tract. bannitorum ima 3. par. secundi temporis quæst. 94. incipit quæritur duo ciues, quem refert, & sequitur Bartolom. Veronen. cons. 5. casus talis est in col. 5. post princip. Hipp. de Marsil. in sing. 210. & cons. 121.

Amplia in filio, Ang. in l. si adulterium cum incestu §. liberto ff. de adult. Et declara vt infra in verb. subditus vers. subdito.

Fratres simul habitantes quorum licet vnus habeat familiam, alter censetur velle quod de communi alatur, vt notat Paul. de Castr. in l. ex duobus in §. fin. per illum text. ff. de negot. gest. adde Ang. Aret. in §. actionum instit. de act.

Fra-

Fratres duo rustici simul habitantes si ad diuisionem veniant, & vnus habeat plures filios fit diuisio in capita, & illi filij quoque debent habere partem, Aret. post alios in §. socius num. 14. instit. de societ.

Declara vt debeat fieri diuisio tripliciter, primo ratione expensarum, & seminis, secundo pro bobus, tertio ratione operarum exhibitarum à filijs istorum fratrum, ita tradit Bartol. in cons. 186. incip. Cucciarellus lib. 1. & quod etiam sint in consideratione operę mulierum, licet operæ earum virorũ laboribus comparare non valeant, Aym. cons. 159. nu. 3.

Frater non obligat partem fratris quamuis in communi viuãt, Imola consil. 212. l. frater C. si commun. res pign. sit.

Declara quòd facta diuisione adhuc obligatio remaneat pro indiuiso, l. si conuenerit §. fin. ff. quib. mod.

Frater maior nõ tenetur facere partes minori, sed Iudicum sorte dirimi debet, Bald. in l. lucius ff. famil. ercisc und. vide cons. Bombin. 39.

Declara vt procedat de iure canonico, secus de iure ciuili, Grat. discept. forens. 160.

Frater maior qui bona communia administrauit rationem reddere tenetur, Aym. cons. 159. nu. 6.

Declara id procedere quando solus administrauit, secus si vterque, Aym. d. cons.

Frater non tenetur communicare fratri proprio nomine empta, Roman. cons. 3. vide Non. cons. 29. num. 26.

Amplia etiam si bona pro indiuiso possideant, Rom. d. cons. 3. idem Rom. singul. 440. & ibi Add. Abb. cons. 46. num. 2. col. fin.

Limitatur primo non procedere vbi esset contracta societas vniuersorũ bonorum, Rom. cons. 291. l. si quis societatem ff. pro soc. & l. cohire ff. eodem.

Secundo limitatur quando frater suo, & fratris nomine rem emptam in libro communis describi patiatur, Roman. sing. 433. & cons. 291. Ias. in l. decẽ col 8. de verb. oblig. Alciat. lib. præsumpt. reg. 3. num. 17. tamen pretium prę sumitur ipsius ementis, vt per Bart. in l. cum proponas C. pro socio.

Declara etiam vt per Non. d. cons. 29. num. 26. & seq.

Limitatur tertio, quando negotiationẽ communẽ proprio nomine administrasset, Honded. cons. 29. num. 29. Soc. cons. 254. lib. 2. Dec. cons. 251. vide Alciat. reg. 1. præsumpt. 25. & ibi Add.

Fratres Predicatores cęteros Mendicantes præcedunt, glos. in cap. quoniam de elect. in 6. & gloss. in cap. fin. de pact. in 6.

Fratres Seruorum, Mendicantes, &
34 Monachi possunt esse testes in testamentis, Bald. in l. 1. num. 43. C. de sacros. Eccles. Signorol. de homodeis in cons. 12. factum sic se habet, Imol. in l. si pater familias col. 7. ff. de hered. instit. [Euerar. loco de seruis ad Monach. nu. 6. Ias. in l. hac consultissima num. 6. C. de testam. Aret. cons. 160. & 159. incipit longa est consultatio col. 13. Ias. in Auth. ingress. C. de sacros. Eccles.

Distingue, aut fuerunt testes cum licentia Superioris aut sine, primo casu possunt esse testes, & valet testamentum, secundo minimè, ita declarant Non. num. 6. Faber nu. 5. in §. testes instit. de testam. Ang. cons. 233. & declaratur istud procedere de consuetudine, Aret. d. consil. 159. incipit longa est consultatio num. 18.

Declara etiam vt intelligatur tacitè

Forensis.

Forensis contrahens tenetur seruare solemnitates statuti rei cōtractus, Rota coram Ottombergo die 16. Octobris 1602.

Forma.

Forma si sit inuenta ad aliquem effectum sufficit adimpleri per equipollens, Put. decis. 252. lib. 2.

Forma quo pacto cognoscatur, & quando sit substantialis, & immobilis, Felyn. in cap. cum dilecta de rescript. Gomez. super regul. de Annali quæst. 6. & quando sequatur annullatio actus, Bald. in l. 1. ff. de lib. & post. Sarnen. super regul. de publican. quæst. 9. num. 4.

Declara vt sit mutabilis quādo est fundata super vtilitate partium, & partes renunciant, Abb. in cap. fin. §. is autem num. 3. de offic. delegat.

Limita si in rescripto adesset decretum, quia non possunt renunciare, Add. ad Abb. vbi supra, & ibi Felyn.

Forma dicitur inducta quando subsequitur annullatio actus, Gomez. super regul. de Annali quæst. 6. vbi ponit plures casus, Osasc. dec. Pedemont. 164. per totum.

Forma non seruata corruit actus, de quo vide ampliationes, & limitationes per Felyn. in cap. cum dilecta de rescript.

Forum.

Forum declinare an possit citatus ad recognoscendum apocam, vide supra in verbo citatus versic. citatus ad recognoscendum vbi an procedat etiā in causis instrumentorum liquidationis.

Fori declinatoriā an opponere possit Clericus author laudatus, vide supra in verb. Clericus vers. Clericus author laudatus.

Fouea.

Fouea posita in confinio. duorū prædiorum est communis pro diuiso, Castrens. in l. 2. §. apud labeonem nu. 2. ff. de acqua pluu. arcend. vbi gloss. inquit fouea Collaterali.

Frater.

Frater à fratre præteritus non habet inofficiosi testamenti quærelam.

Limitatur vt non procedat si in eius locum turpes personæ fuerint institutę, §. sororinstit. de inoffic. testam. nisi frater esset persona infamis, quia licet turpes personæ essent institutæ, tamen nō posset dicere inofficiosum testamentum fratris, l. fratres ff. de inoffic. testa. Auth. de hæred. & fal. §. 1. & quæ dicatur turpis persona, latè D. Ricc. omnino videndus in collect. 675. part. 3. fol. mihi 177.

Ampliatur principalis conclusio, vt non habeat locum ista quærela in fratre vterino, nam & si infamis esset institutus, nihilominus non potest agere de inofficiosi quærela, latè Gomez. in tract. vlt. volunt. cap. 11. n. 37. de successione. contra testam. vbi etiā quæ sint turpes personæ; & plures limitationes affert.

Frater non potest fratrem bannitum, & foriudicatum impunè offendere, Nellus in tract. bannitorum in 3. par. secundi temporis quæst. 54. incipit quæritur duo ciues, quem refert, & sequitur Bartolom. Veronen. cons. 5. casus talis est in col. 5. post princip. Hipp. de Marsil. in sing. 210. & cons. 121.

Amplia in filio, Ang. in l. si adulterium cum incestu §. liberto ff. de adult. Et declara vt infra in verb. subditus vers. subdito.

Fratres simul habitantes quorum licet vnus habeat familiam, alter censetur velle quod de communi alatur, vt notat Paul. de Castr. in l. ex duobus in §. fin. per illum text. ff. de negot. gest. adde Ang. Aret. in §. actionum instit. de act.

Fra-

Fratres duo rustici simul habitantes si ad diuisionem veniant, & vnus habeat plures filios fit diuisio in capita, & illi filij quoque debent habere partem, Aret. post alios in §. socius num. 14. instit. de societ.

Declara vt debeat fieri diuisio tripliciter, primo ratione expensarum, & seminis, secundo pro bobus, tertio ratione operarum exhibitarum à filijs istorum fratrum, ita tradit Bartol. in cons. 186. incip. Cucciarellus lib. 1. & quod etiam sint in consideratione operę mulierum, licet operæ earum virorũ laboribus comparare non valeant, Aym. cons. 159. nu. 3.

Frater non obligat partem fratris quamuis in communi viuãt, Imola consil. 212. l. frater C. si commun. res pign. sit.

Declara quòd facta diuisione adhuc obligatio remaneat pro indiuiso, l. si conuenerit §. fin. ff. quib. mod.

Frater maior nõ tenetur facere partes minori, sed Iudicum sorte dirimi debet, Bald. in l. lucius ff. famil. ercifcund. vide cons. Bombin. 39.

Declara vt procedat de iure canonico, secus de iure ciuili, Grat. discept. forens. 160.

Frater maior qui bona communia administrauit rationem reddere tenetur, Aym. cons. 159. nu. 6.

Declara id procedere quando solus administrauit, secus si vterque, Aym. d. cons.

Frater non tenetur communicare fratri proprio nomine empta, Roman. cons. 3. vide Non. cons. 29. num. 26.

Amplia etiam si bona pro indiuiso possideant, Rom. d. cons. 3. idem Rom. singul. 440. & ibi Add. Abb. cons. 46. num. 2. col. fin.

Limitatur primo non procedere vbi esset contracta societas vniuersorũ bonorum, Rom. cons. 291. l. si quis societatem ff. pro soc. & l. cohire ff. eodem.

Secundo limitatur quando frater suo, & fratris nomine rem emptam in libro communis describi patiatur, Roman. sing. 433. & cons. 291. Ias. in l. decẽ col 8. de verb. oblig. Alciat. lib. præsumpt. reg. 3. num. 17. tamen pretium pręsumitur ipsius ementis, vt per Bart. in l. cum proponas C. pro socio.

Declara etiam vt per Non. d. cons. 29. num. 26. & seq.

Limitatur tertio, quando negotiationẽ communẽ proprio nomine administrasset, Honded. cons. 29. num. 29. Soc. cons. 254. lib. 2. Dec. cons. 251. vide Alciat. reg. 1. præsumpt. 25. & ibi Add.

Fratres Predicatores cęteros Mendicantes pręcedunt, glos. in cap. quoniam de elect. in 6. & gloss. in cap. fin. de pact. in 6.

Fratres Seruorum, Mendicantes, &
34 Monachi possunt esse testes in testamentis, Bald. in l. 1. num. 43. C. de sacros. Eccles. Signorol. de homodeis in cons. 12. factum sic se habet, Imol. in l. si pater familias col. 7. ff. de hered. instit. Euerar. loco de seruis ad Monach. nu. 6. Ias. in l. hac consultissima num. 6. C. de testam. Aret. cons. 160. & 159. incipit longa est consultatio col. 13. Ias. in Auth. ingress. C. de sacros. Eccles.

Distingue, aut fuerunt testes cum licentia Superioris aut sine, primo casu possunt esse testes, & valet testamentum, secundo minimè, ita declarant Non. num. 6. Faber nu. 5. in §. testes instit. de testam. Ang. cons. 233. & declaratur istud procedere de consuetudine, Aret. d. consil. 159. incipit longa est consultatio num. 18.

Declara etiam vt intelligatur tacitè

tè data licentia, quando in eodem teſtamento fuit teſtis Guardianus, ſiuè Superior, ita tradit Aret. d. cõſ. 159. & videas Ang. Aret. in tract. malef. in verbo qui Iudex ſtatuit nu. 4. & ibi Addit. in verbo ſuperioris, mouentur per doctrinam Bart. in l. cum pater §. liberis ff. de leg. 2. & in l. fin. C. ad Macedon. & in l. more in fin. de act. hæred. Confirmatur per reg. l. qui patitur ff. mãdat. & quia præſentia, patiẽtia, & taciturnitas inducunt conſenſum, l. quæ dotis, & ibi notatur ff. ſolut. matr. §. ſed & ſi pater inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſoluit. Vltimo declara vt ſatis ſit, ſi habeant licentiam à ſuperiore cùm examinantur, & ita videtur tenere Ang. d. conſ. 233. & ſic non requiritur licentia, poſſuntq; teſtes eſſe quo ad ſolemnizandum teſtamentum, ſed non poſſunt examinari abſque dicta licentia, Aret. d. conſ. 159. Contrarium videntur ſentire, Faber, & Non. ſupra citati, Attamẽ id quod dicit Aret. & alij vt ſupra, non videtur procedere in Mendicantibus, qui habentur pro mortuis Clement. exiui de Paradiſo de verbor. ſignif. & non poſſunt nec eſſe arbitri, & executores cap. Religioſus de teſtam. in 6. Ang. conſ. 272. Dec. conſ. 494. & 499. vide Gratian. diſcep. forenſ. quæſt. 123. Gonzal. ſuper reg. 8. gloſſ. 46. num. 19. Lambert. de contract. gloſſ. 17. num. 13.

Fraternitates.

Fraternitates inter loca pia non cõnumerantur Calcan. conſ. 21. num. 2. poſt Bald. in l. ſi quis ad declinãdam C. de Epiſc. & Cleric. Abb. in cap. officijs, extr. de teſtam. Paris conſ. 34. lib. 4. & conſ. 50. lib. 2. Durant. de art. teſt. tit. de legat. caut. 7. nu. 2. Gabriel. concluſ. 1. de pia cauſa; Pancirol. conſ. 78. num. 17. Gabriel. conſ. 162. lib. 1. Burſat. conſ. 55. nu. 14. lib. 1. latè Gutier. canon. quæſt. cap. 35. Aldrob. conſ. 30. n. 48. contrarium tenent Dec. conſ. 72. verſ. 3. principaliter Alex. conſ. 102. num. 2. lib. 7. idem Alex. conſ. 82. num. 3. lib. 2. & Paris conſ. 50. lib. 22.

Fraus.

Fraus quæ ineſt principali negotio præſumitur ineſſe in omni clauſula gloſſ. in l. ſi patronus §. patronum in verbo fauiana ff. ſi quid in frau. patr. & hoc latè ampliatur per Iaſ. in §. fuerat num. 77. inſtit. de act.

Fraus coniecturatur ex vicinitate temporis, Alex. conſ. 86. lib. 7.

Fructus.

Fructus percepti ex titulo, qui fuit annullatus ſunt reſtituẽdi, l. Titia propter dotem ff. de ſolut. Bald. in cap. quoniam §. ſin autem num. 2. vt lite non conteſt. Fulgoſ. conſil. 136. num. 2. Iaſ. in l. ſi non fortem §. centum ff. de condict. indebit. Tiraq. de retract. lign. §. 23. gloſſ. num. 27.

Fructus, ſiue obuentiones Eccleſiæ non ſunt quid ſpirituale, & ideo laycus ſi ob eas cõueniatur coram Iudice Eccleſiaſtico poterit exceptionem fori opponere, deciſ. Pedem. 32. num. 5.

Fructus Eccleſiæ ſeparati à ſolo an ſpectent ad hæredes, vel potius ad ſucceſſorem, vide Rot. deciſ. 761. part. 1. diuerſ. vide March. ſuper commiſſ. ab execut. cap. 2. num. 81. Guttier. Canon. quæſt. cap. 33. lib. 1.

Fructus ſeparati à ſolo non veniunt ſub hypotheca, ſed ſunt conductoris, Surd. deciſ. 97. vide Neguſ. de pignor. par. 1. memb. 2. num. 27. & ſequent.

Fructus dotis ſi maritus per decenniũ non petierit cenſetur illos remiſiſſe, ita vt amplius illos petere non poſſit

possit, Alciat.reg.1.præsumpt.32. num.8.

Fructus iurisdictionis scilicet confiscationis, & similium, ad quem spectent, vide Roland.cons.77.lib. 4. Surd.cons.57.num.19.lib.1. & cons.84.Crauett.cons.212.num.8. vide Mantic.de tacit.conuent.lib. 4.tit.18.num.12. Prax.Archiepis. Neapol.cap.69.

Fructus in contractu emptionis,& similibus debentur sine mora ex æquitate quadam in compensationem vtilitatis ab emptore perceptæ ex re empta,& damni passi à vẽditore per traditionem,vt in l.fin. §.fin.ff.de fund.dot.& per doctrin. Bart.in l.Iulianus §. offerri ff. de act.empt.in l.fistulas §.qui fundum de contr. empt. Salic.in l.curabit in fin. & Bald. in l. si emptio C.de act.empt.& in l.2.nu. 4. C.de vsur. Ru[illegible].cons.144.lib.1. Gabriel cõs. 57. num.3. lib.1. d.l. curabit C.de act.empt.Gabriel.conclus.3.titul. de contrahend. empt. Surd.cons. 107.lib.1.

Limita vt per Afflict.decis.20.

Fructus percepti ab eo qui obtinuit in possessorio,non sunt restituendi si succumbat in petitorio nisi à die litis contestatæ,Capell.Tholosan. quæst.495.

Fructus rei pignoratę in sortem computantur,cap.cõquęstus de vsuris, & ibi Abb.cap.salubriter de vsuris Anchar.cons.15.num.3.

Limita , vt per dic.cap. salubriter Alex.cons.31.num.13.lib.6.

Fructus rei venditæ ante pretij solutionem decursi , soluto pretio peti non possunt,l.qui per collusionem §.pretij sortem ff.de act.empt.

Fructus rei possessæ vigore sententię nullę si sunt consumpti,non sunt restituendi quando agitur actione particulari , Neuizzan. cons. 77. num.23.

Fructus percepti ante litem motam si possessor sit bonæfidei non debẽtur etiam in actione spolij, Bellamer.in §.grauis num.40. de restit. spoliat.Rot.decis.4.cod.tit.in nouis Corn. cons. 329. num.4. lib.1. Menoch. de recuperand. remed. 16.num.10.

Fructus dotis depositatæ ante matrimonium augent dotem,Veg.cons. 42.Castrens.cons.125.lib.1.

Fructus magis ratione terræ , quàm seminis debentur , Surd.dec.211. num.12. & cons.53.num.3.lib.1.

Fructus recollecti post mortem testatoris sunt hæredis , nec computãtur in fideicommisso, Paris consil. 55.num 36. lib 3. Socc.iun.cons. 71.num.66.lib.1. Surd.decis.271.

Fructus non præsumuntur durare vltra triennium , & illorum valor nõ crescit vltra illud tempus, Borgnin.latè de tut.& curat.nu.227.

Fructus numerantur inter mobilia, Dec.cons.475. Alciat.respõs.182. lib.9. Gabriel.cons.98.lib.1.nu.5.

Fructus imputantur in legitimam ascendentibus, Bald. in cap.si pater de testam.in 6.Io:de Garon.in tract.de secund.nupt.num.80.

Fructus separati à solo acquiruntur conductori,& damnum in illis cõtingens cædit periculo illius , l.si seruus communis §.pen. ff.de furt. Mant.de tacit.conuent. lib.11.tit. 23.num.15.Surd.decis.97.

Limita vt procedat quãdo liberè in dominiũ ipsius transiuissent, secus si essent affecti aliqua obligatione,vt est tex. in l.Titius ff. de præscrip. verb. vbi Alber. Fulgos. & Castren.Siluan.cons.11.lib.1.

Fructus percepti ex re empta à minore compensantur cum interesse Gabriel.cons.33.lib.1.

Fructus non sunt pars substantiæ, sed ex ipsa substantia percipiuntur, l. in fideicommissariã ff.ad trebell.

Fru-

Fructuum contributio facienda eſt pro modo temporis quo durauit matrimoniũ, l. diuortio vbi Bart. ff.ſolut. matrim. nulla conſideratione habenda de percipiendis,vt ibi gloſſ. & DD. Guttierez quæſt. canon.cap.33 lib.1.

Limita,vt non procedat vbicunq; maritus nihil percepiſſet de fructibus illius anni, nam eo caſu debet habere fructus ſequentis anni, gloſſ. in d.l. diuortio in verſic. ex contrario,& ibi Bart.Iaſ num.47.

Fructus recollecti à conductore non cadunt ſub obligatione facta per locatorem,Surd.deciſ.97.

Fructus ſuos non facit miſſus in poſſeſſionem inordinatè, Felyn. in cap. Eccleſia S.Mariæ num.25. de conſtit.vide in contrariũ Neuizz. conſ.77.Surd.latè conſ.115.lib.1. Roman.conſ.454.num.26.

Fructus dicuntur deductis expenſis, latè Tiraq. de retract·ligna. §. 15. gloſſ.1.

Limita vt ibi per d.Tiraq.

Fructuũ taxatio poteſt fieri à principio quando non excedit fructus qui perciperētur, Rot.dec.71. nu. 5.p.1.diuerſ. vide Mant. de tacit. conuent.lib.4.tit.24.num. 18.

Fructus rei ſubiectæ retractui diuiduntur pro rata temporis in caſu retractus, Roland. conſ.27. lib.2. num.19.

Fructus dotis debentur actione de dote, Salyc. in l.fin. C.de luition. pignor.

Fructus dotis mortua vxore non debentur,Gabriel conſ.20.in fin.lib. 2. vide Borgnin. repert. in verbo fructus,& deciſ.22.par.4.

Fructus dotis non debentur mulieri ob dotem nō reſtitutam, & ſoluti, ſunt computādi in ſortem, Innoc. & alij in cap. ſalubriter de vſur. Aymon conſ. 189. Anchar. conſil. 150. Bart.conſ.128. lib.1. nec debentur in cauſam alimentorum quando ſecundo nupſit, quia ſecũdus vir tenetur eam alere, Bart. & Anch.d.conſ.Surd.de aliment.tit. 1. quæſt. 42.& idē Surd conſ.194. lib.2.vide conſ.Ruyn.22. & conſ. 53.nu.28.vol.2.

Fructus dotis non conſequitur maritus qui conuentiones non impleuit,Caſtrenſ.conſ.188.lib.1.

Fructus rei venditæ quando expectēt ad emptorem, Cuman.conſ.20.

Fructus ciuiles, & penſiones ſemper dicuntur extare ante illorum exactionem, Pariſ.conſ.40. nu.8. vol. 2.Bero.conſ. 133. nu.9. vol.2. Aymon.212. num.8. & computantur in tempore in quo cedit dies ſolutionis, Rot.deciſ.316.diuerſ.par. 1 Gomez.in tract.de cōtract. cap. 2.num.11.in fin. Surd.conſ.84.nu. 4.lib.1. Cuman.cōſ.20. vide Grat. diſcept.forenſ.20. num.43. & ſeq. vide Guttierez canon. quæſt. cap. 33.lib.1.

Fructus rei relictæ poſt mortem alicuius interim ſpectant ad hæredē, Caſtren,conſ.125.lib.1.in fin.

Fructus non debentur à die litis cōteſtatæ quando conuentus non eſt in mora ratione indebitæ petitionis,ſed hanc opinionem, Rota nō ſequitur deciſ.229.par.1.diuerſ.in fin. & debentur etiam non petiti, Surd.conſ.514.

Fructus percepti ex bonis hæreditarijs non imputantur in legitimam, l.ſcimus §.repletionem C.de inoffic.teſtam.Burſat.de cōmuni conſ. 44.nu.16.vide Io. de Garon.tract. de ſecund.nupt.num.80.

Vide in contrarium ex coniectura mentis teſtatoris, Curt.Iun.conſil. 120.num. 16.Cuman. conſ.25.col. fin.Cępoll.caut.21.Burſat.cōſ.385

Fuga, & Fugiens.

Fuga rei facit ſemiplenam probationem, gloſſ.in verb. exacto in l. ad-

monendi ff. de iure iurand. & ibi Bart.num.35. vide Ang. Aret.in tract. malef. in verbo quod fama publica vers.an fuga, Add.ad Abb. in cap. fin. de foro competent. sub num.19.

Fugiens ad Ecclesiã defenditur præterquã in duobus casibus, Oldrad. cons.154.

Fugiens carceratus legitimè detentus fractis carceribus habetur pro
35 confesso, & ideo fuga contra eum facit plenam probationem, Rip. in l. admonendi num.170. Duennas reg.389. in 2. limit. Iul. Clar. in §. fin. quęst.21. vers. tertio autem modo opponitur D.Cons.Capyc. Latro decis.76.num.16.

Limitatur si talis fugiens à carceribus statim ad ipsos carceres reuertatur, quia tunc non est tanquã fugitiuus, vel fractor carceris, & est cõmunis opinio, vt dicit Boer. decis.215. num.18.& 19. Iul.Clar. d.§.fin. quæst.2. num.28. vers. scias autem.

Funus

Funeris impensa quod non possit deduci, & retineri in restitutione fideicõmissi vniuersalis ab hęrede qui nõ fecit inuentarium, videtur per Add. & per notat. per Aret. in §.fin.instit.de l.falc. per doctrinam Bald.& Salic. in l.imponẽdo, C.ad l.falc.& per tex.in l.fin. §.in computatione C. de iure delib. & ibi DD. Roland. consil.14. lib.1. Contraria tamen opinio videtur verissima, quia hæres detrahit ęs alienum, & non confunditur actio quando sumus in fideicommisso vniuersali, & contraria procedunt in fideicommisso particulari, Dec. in l.debitori C.de pact.Rol.consil. 65.num.13. lib.2. Phan.de inuent. part.7.num.41.Castrens.in l.debitor ad trebell.Bellon.cons.30.numer.9.

Fur, & Furtum.

Fur debet fustigari nisi sit publicus latro, gloss. in Auth. sed nouo iure in verbo castigabitur, C. de seruis fugit.

Fur qui criminaliter fustigatur non debet de carcere relaxari donec furtum reddatur, l.interdum §.qui furem ff. de furt. quia ex processu criminali peruenitur ad ciuilem ex eadem instantia officio Iudicis, ita Bald.in l.quod euitandi C. de condit.ob turp.caus.& ideo dicit, quod caueant custodes carcerum ne sic condemnatum dimittãt nisi prius fisco, & parti sit satisfactum.

Furtum dicitur vnicum, licet plures simul contractentur, & subtrahantur, Bart.in l.eum qui §.idem dicit ff.de furtis, Aret.in §.ex maleficijs num.7.instit.de act.quem omnino videas.

Furare licet sit permissum necessitate imminente, tamen quando fur peruenit ad pinguiorem fortunam tenetur restituere pretium, Put. decis.85.lib.2.

Furtum vnicum in via publica committens dicitur publicus latro, & in Regno licet furtum sit paruæ quantitatis punitur pęna vltimi supplicij, D.Consil.D.Franc.Merlin. in controuers. forens. par. 1. cap.17. num.16. qui sic quotidie seruatum in Regijs Regni Tribunalibus vidisse testatur.

Limita de iure communi, quia nisi pluries in vijs publicis quis furatus esset non dicitur publicus latro, & hanc esse communem tenet Farinac. de furtis quæst.166. num.14. Paris de Puteo de synd.in verb. latro cap.2. nu.2. Tiber. Decian.in tract.crim.lib.6. cap.28. num.2.latè Ludouic.Peguer.decis.40. Capiblanc. tom.2.de Baron.cap.29. num.10. & talis non dicitur, nisi

qui

qui commisit tria furta, prout post Ias. Alex. & Fulgos. docet Petr. Gregor. Tholosa. in syntagm. iur. vniuers. par. 3. lib. 36. cap. 2. num. 3. & in his terminis tradunt Doctores, quod cap. inter alia de immunit. Ecclesiast. per quem excluditur ab Ecclesiastica immunitate publici latrones locum habeat in ijs, qui pluries in publicis itineribus grassati sunt, latè Decian. loco citato Mar. Giurb. cons. crim. 90. post plures, quos refert num. 12. Capiblanc. d. cap. 29. num. 15.

Furtum multum enormè committẽs iuxtà sententiam Baldi in auth. sed nouo iure num. 5. C. de seru. fugit. potest suspendi sicut pro tribus paruis, quæ æquiparantur argum. l. si is, qui tres vers. cæterum putarẽ ff. de excusat. tutor. Abb. in cap. inter alia num. 31. de immun. Eccl. Iul. Clar. lib. 5. sent. §. furtum num. 8. quos refert D. Præses Valenzuela cons. 102. num. 128. & idem in furto qualificato, quòd furcarum pœnam meretur argum. l. capitalium §. famosos ff. de pœnis, Alciat. in cap. cum nõ ab homine notab. vlt. de Iudic. Padilla in l. transfigere num. 12. de transact. D. Præses Valenz. d. cons. num. 127.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. G.

Gabella.



GAbella vt iusta dicatur debet esse imposita à supremo Principe, l. omnes pensitare C. de annon. & tribut. lib. 10. l. placet, C. de excusat. muner. eod. lib.

Amplia vt etiam à Prorege possit imponi, quia nulli dubium Regni est Proregẽ propriam Regis personam representare, latè, & eruditissimè D. Carol. Tap. Marchio Belmont. decis. Supremi Ital. cons. 23. n. 45. & 46. quem omnino videas.

Gabellarum solutio in venditione fructuum debet deduci ab illorum valore, constat ex l. quantitas ff. ad leg. falcid. quæ inquit, quantitas patrimonij deducto eo quod explicandarum venditionum causa impẽditur æstimatur, Baeza de decima tutori Hispanico iure præstanda cap. 27. num. 11. ita refert, & latè D. Præses Valẽzuela cons. 156. num. 66.

Generalia, & Generalis.

Generalia contra præseruat ius impugnandi, Gabriel. cons. 40. nu. 25. lib. 1.

Sub generalitate qui casus comprehendantur, vide text. in l. sed & si §. quæsitum ff. si quis caut. vbi latè Paris, & an feuda comprehendantur in generalibus dispositionibus latissimè Tiraq. in tract. de vtroq; retract. tit. 1. §. 1. gloss. 3. num. 3. & 8. Nota inter generalẽ, & vniuersalem differentiam, gloss. in clem. vt cum scribente de vit. & honest. Cleric. Tiraq. in d. §. 1. num. 25.

In generali remissione non continẽtur dolosè facta, l. non solùm §. penul. & ibi gloss. ff. de liberat. legat.

Generalis consuetudo quã Princeps patitur ex certa scientia, legẽ tollit generaliter, gloss. notabil. in l. leges quoque C. quæ sit longa consuetudo.

Limita in speciali alicuius loci quę legem non abrogat d. gloss. quam omnino videas.

Ge-

Generalitas operatur tantum quantum singulorum expressio, l. si duo in fin. ff. de admin. tutor. gloss. in l. si quis mihi bona §. iussum ff. de acquirend. hæred. Rip. in l. 1. num. 51. ff. de vulgar. & pupill. substit. Cephal. cons. 150. num. 13. vol. 1. Tyber. Decian. resp. 39. num. 54. & 56. lib. 2. vbi inquit quòd verba generalia operantur vt proferens de omnibus cogitasse censeatur, l. regula §. vlt. ff. de iur. & fact. ignor. l. 1. §. cum Vrbem ff. de offic. præfect. Vrb. l. Iulianus ff. de leg. 3. Io: Vinc. Hoaded. cons. 49. num. 32. lib. 1. vbi tenuit quod generaliter loquens omnis rei, quæ sub genere comprehẽditur meminisse creditur secundùm Bald. & Alciat. in l. sub prætextu n. 2. C. de transact. Marc. Ant. Natta cons. 546. nu. 20. lib. 3. Purpur. & alij relati per Hoaded.

Genus.

Genus non comprehendit omnes suas species data diuersitate rationis, cap. 2. de offic. Vicar. in 6.

Generi per speciem derogatur, cap. generi de reg. iur. in 6. Aym. cons. 70. num. 16.

Gesta.

Gesta in iudicio summario non attẽduntur in plenario, Castrens. cons. 337. num. 5. Seraph. decis. 193.

Gesta cum minore quando sunt ei vtilia non rescinduntur, D. Regẽs Carol. Tap. dec. Supremi Ital. cõs. 5. num. 38. qui refert considerata per Iureconsultum in l. quod si minor §. non semper ff. de minorib.

Gesta per tutorem qui non confecit inuentarium si publicè pro tutore reputabatur valent, Rota dec. 89. par. 2. diuers. Ghisanen. decis. 97.

Gradus.

Gradus, prioritas, non vinculorum pluralitas est attendenda, Castren cons. 69. lib. 2.

Gratia.

Gratia subreptitia non ex omnibus tacitis redditur, sed ex illis solum, quę vel sunt expressa in iure, vel si Papa sciuisset non cõcessisset, Bellam. decis. 751. num. 7.

Gratia nõ vitiatur ex omissione expressionis qualitatis, quæ in iure non specificatur, Gomez. ad reg. Cancell. de infirm. quæst. 4. num. 3.

Gratia quantumuis motu proprio concessa, est nulla ex defectu intẽtionis, & falsitate causæ, Rot. decis. 451. par. 1. diuers.

Gratia conditionalis defendens à tertio est debilior gratia cõditionali dependente ab existẽtia rei, vt si fuerit idoneus, quia facit vt præferatur, Capell. Tholos. q. 273.

Gratia litteris non expeditis dicitur in formis, Bellam. decis. 110. num. 8. D. Præses Valenz. cons. 104. numer. 12.

Gratia vitiatur ex qualibet falsa expressione, Ces. de Grass. dec. 12. n. 3. D. Præses Valenzuela cons. 128. num. 120.

Gratia stat in lingua Principis, testimonium in scriptura, & in executione commodum, Hieron. Paul. in pract. Cancell. Apostolicæ in declaratoria super proponente, vers. vbi Papa, Molin. lib. 2. de primogen. cap. 7. num. 53. D. Præses Valenz. cons. 104. num. 13.

Gratia reuelanti delictum promissa ei non debetur, si non adduxerit probationes, licet indicet correos Capiblanc. pragm. 6. num. 146.

Gratia subreptitia declarata, nihilo-
36 minus reus est in suam pristinam libertatem reponendus, D. Cõs. D. Francisc. Merlin. in cõtrouers. forens. cẽt. 1. cap. 54. n. 15. vbi refert ita per M. C. V. & S. C. nec nõ à Mediolanẽsi Senatu esse decisum, & quod Marius Giurba in cons. 57. amplius decisum testatur resi

(pendente iudicio nullitatis gratiæ) esse ante omnia pristinę libertati restituendum.

Gratiam petens nō fatetur delictum quemadmodum secundùm Guid. Pap. dec. 495. petens veniam non dicitur fateri se esse culpabilem, D. Ricc. collect. 1770.

Grauamen, & Grauatus.

Grauamen iudicantis vt videri possit conceditur reuisio, Mastrill. decis. Sicil. 42. num. 17. Franc. Hierony. de Leon. decis. Valentina 166. num. 11. & decis. 184. num. 3. & quod reuisio idē operatur circa illius causæ cognitionē, quod appellatio, Giurb. decis. Sicil. 30. nu. 7. post Farinac. dec. crim. 84. n. 20.

Grauamina, & conditiones potest quilibet in suæ rei traditione pro voluntatis libito apponere, l. in traditionibus ff. de pactis cap. quāto de censib. Bart. in l. si tibi decem in princ. in l. si intra 42. quæst. nu. 1. ff. de pactis

Grauatus de restituendo fideicōmisso post mortem suam, benè potest ante mortem cogi cauere, vt eueniente morte restituat, l. cum Archimedoram C. vt in possess. legator. & per eam Alex. cons. 187. incipit videretur nu. 13. vol. 5.

Limita non procedere quādo testator ipse remisit, l. 1. & 2. vbi Bartol. & alij C. vt in poss. legator. Authen. cōtra cum rogatus C. ad Sen. Cons. Trebell. Bald in l. iubemus in princ. num. 19. C. eod. Viu. inter communes opiniones lib. 6. tit. 28. C. de his quib. vt indign. num. 26.

Limita etiam quādo frater fratri, & pater filijs restituere coguntur, & ita Ant. Gomez. 1. tom. variar. cap. 5. num. 10. quia asserit cessante dicta facultate debere facere inuentarium, seu Codicem rationum, arg. l. tutor, qui repertorium l. 1. §. officio ff. de tutel. & rationibus distrahend. copiamq; eius dare fideicōmissario, vt scire possit, quid, & quantum debeat restitui adueniente tempore, vel conditione, Io: Andr. ad specul. tit. de instrumentor. edit. §. fin. super verbo fecerit, quia inuentarium est caput rationum d. §. officio, & adhuc opinio dicta quando testator remisit, ita intelligenda est iuxtà distinctionem Molinæ cap. 15. num. 29. qui ait, quòd cum huiusmodi cautio duas contineat partes prima, quòd res maioratui, vel fideicommisso subiecta, die adueniente restituatur, secunda, quòd in restitutione dolus malus absit, l. 1. ff. vt legator, seu fideicommissor. nomin. caueat. & si prima remitti possit, non tamen secunda, ex cuius remissione daretur occasio delinquendi, & dolus futurus remitteretur, quod fieri nequit, l. si vnus §. illud nulla ff. de pact. l. si plagij cū similibus, ff. de verbor. obligat. cap. actus de regul. iuris lib. 6. glos. magna post medium in l. si ex cautione C. de non numerat. pecun. & quod ita intelligatur d. l. 2. C. vt in possess. legator. quæ de prima tantùm parte loquitur, tenet D. Preses Valenz. in cons. 106. nu. 22. lib. 2.

Grauatus restituere hæreditatem intelligitur solùm grauatus de parte sua, non de ea quæ sibi obuenit ex causa fideicommissi, l. si Titius ex parte num. 94. in fin. ff. de legat. 3. similis tex. in l. Lucius Titius qui duos 126. iūcta gloss. 1. ff. de leg. 1. vbi Bald. Imol. Castrens. dicunt, quòd si testator pluribus institutis dicat si quis ex his sine filijs decedat iubeo hæreditatem meam restitui Sempronio tale præceptum intelligitur solùm de parte eius, ex cuius persona vendicat sibi locum institutio, non de tota hæreditate, Soc. cons. 79. col. vlt. lib. 3.

Corn.

Corn conſ.91.ſub nu.6.Dec.conſ. 8.num.1.& 3.Thob.Non.conſ.28. n.6. Caſtrenſ.conſ.19. in fin.lib.2.

Grauatus reſtituere hæreditatē poſt mortem non poteſt præuenire in reſtitutione in præiudicium tertij Morot.reſp.3.

Grauatus fideicommiſſo in reſtitutione non tenetur ad mobilia quæ poſſunt præſumi conſumpta, Rota coram Lancellotto in cēſenaten. de Aldinis 23.Maij 1603.

Grauatus in vno, in alio releuari debet, vide infra in verb. qui nu.30.

Grauatus reſtituere hereditatem deducit quod ſibi debebatur, & ſi quid ſoluerit, Caſtrenſ.conſ.369. lib.1. in fin.

Guarentigiatum.

Guarentigiatum inſtrumētum quid ſit, vide in l. à Diuo Pio ff. de re iud.& per Ang. in l.ait prætor §. ſi Iudex ff.eodem.

Gubernator.

Gubernator Ciuitatis æquiparatur Præſidi ad cuius officium ſpectat iura Ciuitatis defendere, & conſeruare, Rot.deciſ.500.p.1.diuerſ.

Guidatus.

Guidatus, vel indultatus occidi non poteſt, & occidens pœna mortis punitur, & incidit in crimen læſæ Maieſtatis, Bartol.in l.3.§.transfugos ff.de ſycarijs Boer. dec.79.nu. 2.vide Io:Grand. in tract.de bello exul. cap.2. quęro nu.8.fol.32.& cap.3.quæro nu.29. fol.49.

Limita vt per d. Io:Grand. c.27.n. 2. fol. 163. non procedere ſi reperiretur in comitiua foraſcitorum non guidatorum, quia tunc poteſt occidi, Foll.de foriud. num.21. & nō frangit guidaticum, Nell.in 2. par.temp.quæſt.15.num.15.

Limita etiam ſi occidens habuit veram, & non ſupinam ignorantiā guidatici, quia tunc excuſaretur, Bald. conſ.9. vol.3. & latius conſ. 142. qui dicit puniendum extraordinariè ſi leuis ſit culpa, ſecus ſi dolosè fiat, quia tunc punitur de homicidio, ita refert, & tenet Capiblanc.pragm.6.num.168.

Guidatus pendente ſecuritate non poteſt pro debitis arreſtari, vel ei empara fieri, Vinc.de Franch.dec. 413.intellige quando eſt guidatus à Principe, ita per Capiblāc. prag. 6.num.166.

Guidatis delinquentibus nō eſt ſeruanda fides publica, & puniri debent pro criminibus tàm ante, quā poſt ſecuritatem cōmiſſis, Caball. reſol.crim.lib.1. caſu 118.num.2. Vinc.de Franch. deciſ.258. quos refert, & ſequitur D.Cōſ.D. Franciſc.Merlin. in controuerſ.forenſ. cent. prima cap.40.nu.16.& Prag. 1.de guidaticis.

Limita vt per D. Ricc. coll. 1385. qui dicit procedere quando guidatus committit delictum verè punibile, ſecus ſi eſſet aliquod leue, & quod Vinc.de Franch. hoc fundat de iure cōmuni circumſcripta dicta pragmatica, in dec.258.aliàs enim qui capiuntur ſub clypeo guidatici ſunt reponendi in priſtinam libertatem, idem Vinc. de Franch.deciſ.415.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. H.

Habens.


Abens duas qualitates prçfertur habẽti vnã, licet priorem, Iaſ. & Bal. in l. quoties C. de rei vendic. Pute. dec. 350. incipit in veritate ſtudij lib. 2.

Habere ratum vide infra in verb. ratum.

Habilitas.

Habilitas perſonæ, quæ requiritur ad certum actum, ſufficit quod adſit tempore exercitij actus, Felyn. in cap. eam te extr. de reſcript. vbi limitat num. 18.

Limita, etiam vt non procedat ſi natura reſiſteret à principio, ita in ſimili dicit Alex. in l. inter ſtipulãtem §. ſacram ff. de verb. oblig.

Habitare.

Habitare in Ciuitate, in qua quis eſt ortus præſumitur, Rot. deciſ. 420. par. 1. diuerſ.

Habitare in domo ſi cui teſtator cõcedat, non videtur relicta habitatio, nec vſus, ſed tantùm per hoc videtur conceſſa facultas habitãdi in facto conſiſtens, & perſonalis, Dec. conſ. 355. & videtur Bart. in l. Aquilius regulus, ff. de donat. vbi Caſtrenſ. ita vt iſte qui habet talem facultatem non poſſit domũ locare, nec vendere, quia iſta eſt conceſſio perſonalis, nõ de aliquo iure, ſed de actu explicando per ſe ipſum, vt per Dec. d. conſ. 355. & ſi iſte expellatur, ei ſubuenitur per officium Iudicis, gloſſ & Bart. in d. l. Aquilius regulus ff. de donation. Bart. in l. rem quæ nobis ff. de acquir. poſſ.

Hæreditas.

Hæreditas an, & quãdo dicatur profectitia, vel aduẽtitia, & an, & quãdo cenſeatur relicta filio cõtẽplatione patris, l. ſed ſi plures §. in arrogato de vulg. & ibi Bart. Alex. num 6. & 7. & idem Alex. in conſ. 179. num. 3. & ſeq. lib. 5. Dec. in l. vt liberi num. 20. C. de collat. Bart. in l. Gallus §. quid ſi is num. 1. de lib. & poſth. Soc. Iun. in l. cum filio num. 21. de leg. 1. vbi latè Bart. in tract. de duob. fratrib. num. 7. & 8. Abb. in cap. Ranutius num. 2. de teſtam.

Hæreditas non adita non tranſmittitur, l. vnica §. in nouiſſimo C. de caducis toll. l. 3. & l. quoniã C. de iure delib. Bart. in l. ventre num. 5. verſ. venio de acquirend. hæred. Alex. in d. l. quoniam C. de iur. delib. Marant. in repet. l. is poteſt num. 132. ff. de acquir hæredit. vbi latè, & vide Caualcan. in tract. de tutore, & curat. num. 68. & ſeq.

Amplia primo, vt non tranſmittatur hæreditas non adita à deſcẽdentibus àd aſcendentes, l. 2. C. ad Senat. Conſ. Orfic. Bart. in l. 1. nu. 43. ff. de vulgar.

Amplia ſecundo, vt non tranſmittatur hæreditas deſcendentis, non adita per aſcendentem ad eius liberos, vt tradit Crauett. conſil. 37. num. 4.

Limitatur primo in liberis, & deſcendentibus, nam ſi quis decedat aſcendentium hęreditate non adita, tranſmittit illam ad ſuos libe-
5 ros, & deſcendentes, d. l. vnica §. in nouiſſimo vbi DD. C. de caducis toll. l. vnica vbi DD. C. de his qui ãte apert. tab. Bart. in l. vẽtre verſ. quin-

quintus casus nu.25. ff. de acquir. hæred. Iaſ. in l. emancipata num.7. C. qui admitti, Alex. conſ.89. incipit viſo puncto nu.4. lib.2. Bart. in d. l. vnica C. de his qui ante apert. tabul. quod procedit tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & hoc tenere omnes tradit Bart. in d. l. vnica num. 3. C. de his qui ante apert. tab.

Limitatur ſecundo in ſuis hæredibus nam ex potentia ſuitatis trāſmittitur hæreditas non adita, ad heredes quoſcunque etiam extraneos l. apud hoſtes C. de ſuis, & legit. & l. ex militari §. fin. ff. de milit. teſtam. Bart. in l. ſi infanti C. de iure deliberand. Bart. in d. l. ventre num. 12. Iaſ. in d. l. emancipata C. qui admitti, Decian. pro communi conſ.245. & conſ 244. & 250. aliàs 249. & conſ.231. num.5.

Tertio limitatur in infante l. ſi infanti vbi Bart. & DD. C. de iur. deliber. Marant. in repet. l. is poteſt nu.132. & ſeq. ff. de acquir. hæred. quæ alligata eſt ſuo tract. de ord. Iud. vbi tale, & ideo videas.

Ampliatur etiam primo hæc tertia limitatio vt iſte infans traſmittat hæreditatem paternam ad matrem, Dec. conſ. ſupra citat. & Roman. cōſ.495. & alias limitationes videas per Marant. vbi ſupra d. nu. 132. qui latè dicit, & Bart. in d. l. ventre num.18.

Ampliatur ſecundo ſi ignotaſſet ſibi fuiſſe delatā hæreditatē, quia tunc trāſmittit ad hæredes ius petendi reſtitutionem in integrum, Caualcan. in tract. de tut. & curat. num.72. l. Pantonius ff. de acquir. hered.

Hæreditate adita ſubſtitutio expirat, l. poſt aditam C. de impub. & alijs ſubſtit.

Limitatur vt non procedat quādo teſtator inſtituit ſeruū credens illū liberū, nam tūc admittitur ſubſtitutus vna cum inſtituto §. fin. inſtit. de vulg. ſubſtit. l. ſi pater familias in fin. ff. de hæred. inſtit. idemque in filio familias habito pro patre familias gloſſ. notab. & 1. in l. ſi quis filium ff. de acquirend. hered. & ibi Bart. & latiſſimè in l. cū filio ff. de leg. 1. num.6.

Secundo limitatur, vt admittatur ex benignitate quando hæreditas non eſſet ſoluendo, per tex. in l. & ſi ſine §. ſed quod Papinianus ff. de minorib.

Limitatur tertio non procedere ſi hæres petijſſet reſtitui in integrū, quia tunc non videtur adita l. non videtur C. de in integrum reſtitut. gloſſ. in d. l. & ſi §. ſed quod Papinianus ff. de minorib.

Hæreditati paternæ, etiam cum iuramento renuncians, non cenſetur renunciare legitimę ſiue eius ſupplemento, Gram. deciſ.57. ſed oppoſitum videtur ſentire Iaſ. in l. ſi quādo §. generaliter C. de inoffic. teſtam. Dec. conſ.26. col.2. tradit latè Rip. in 7. reſponſ. num.13. tit. de iur. gent. Tiraq. in l. ſi vnquam num. 144. C. de reuocand. donat. facit cap. quāuis de pact. in 6. Rip. de communi in rubr. de verb. obligat. num.4.

Hæreditas ſemel adita quando repudiari poſſit, Bald. conſ.399. lib. 3. Rot. coram Blanchetto in Albanen. fideicommiſſi de anno 1579. & poteſt repudiari quādo fuit adita propter cohæredem qui repudiauit l. cum repudiauit l. cum hæreditate la ss. ff. de acquirend. hæredit. vbi Caſtrenſ. limitat tribus modis.

Hæreditas non adita per infantem quando transferatur ad venientes ab inteſtato, vide Caualc. in tract. de tut. & curat. nu.68. & ſeq.

Hęreditas delata dicitur quando poteſt

teſt adiri, Dec. conſ. 55. ſub num. 8.

Hæreditas eſt teſtituenda talis qualis inuenitur tempore reſtitutionis, ita vt non ſufficiat condemnatio, Ang. in l. deducta §. qui poſt tempus ff. ad trebell.

Hæreditate filij priuatur mater ſi nō petat ei tutorem l. ſciant C. de legitimis hæred. & vocantur proximiores quamuis fuerint in eadem negligentia poſt lapſum anni, Gabriel. conſ. 27. lib. 2.

Limita hæc principalis concluſio procedere ſi filius moreretur in pupillari ætate, ſecus ſi factus pubes. gloſſ. in d. l. ſciant C. de legit. hæred. & eſt ratio, quia eo tempore quo mater deliquit, vel in id tantū in quo deliquit debet puniri, non in alio d. gloſſ. quam omnino videas in verb. moritur.

Hæreditatis petitio, & interdictum, quorum bonorum non datur contra titulo poſſidentem, etiam ſi titulus ſit acquiſitus poſt mortem defuncti, DD. in l. 1. & 2. C. quorū bonor. decif. Pedemon. 56. num. 1. Menoch. in tract. adipiſcen. num. 60. in princ. Achil. Perſonal. in eodem tract. Roland. à Valle conſ. 48 lib. 1.

Hæres.

Hęredis appellatione cōprehenduntur omnes qui aliquo modo vocātur etiā per fideicōmiſſum, Corn. conſ. 279. nu. 4. & ſeq. lib. 3. Ruin. conſ. 243. quia fideicommiſſarius vniuerſalis largè loquendo dicitur hæres l. ſi Titius ff. quod cum eo Aymon. conſ. 243. lib. 2. Bart. in l. 1. §. de illo ff. ad trebell.

Limita vt non procedat quando eſt dictum de hęredibus inſtitutis Bart. in l. quidam referunt §. 1. in 1. oppoſit. ff. de iure Codicill. Dec. conſ. 218. num. 9.

Hæres hæredis teſtatoris hæres eſt l. fin. C. de hæred. inſtit.

Declara vt procedat quando hæres hęredis eſt hæres in vniuerſam hæreditatem, Ruin. conſ. 69. num. 16. lib. 3. Viuius decif. 20. num. 2. lib. 1. Rot. Roman. decif. 47. lib. 2. diuerſ.

Limitatur quando ſpectatur ſingularis affectio erga primum hæredem, l. qui liberis §. hæc verba, & l. cum filio ff. de vulg. & pupillari, ita vt hæres ex perſona alterius non admittatur ad ſubſtitutionem factam per verba quiſquis mihi hæres erit gloſſ. in §. ſubſtituitur in verbo extiterint inſtit. de pupillari ſubſtit.

Sublimitatur vltima propoſitio, vt non habeat locum quando hæres ſcriptus eſt in poteſtate alterius, nam tūc admittitur hæres ex perſona alterius l. cum filio in fin. ff. de vulg. & pupill. & ibi gloſſ.

Hæres non conficiens inuentarium tenetur vltra vires hæreditarias.

Id tamem procedit in ſubſidium, Anch. conſ. 411.

Limita vt non procedat quando legatarij paſſi ſunt hæreditatem non ſoluendo, quia ceſſat præſumptio derobationis, Felyn. in cap. cum contingat num. 9. de offic. delegat.

Heredes ex diſparibus partibus inſtituti, & inuicē ſubſtituti, cēſentur ſubſtituti pro ea portione, in qua fuerunt inſtituti §. & ſi ex diſparibus inſtit. de vulgar. ſubſtit. & ibi gloſſa plura allegat l. ſi plures ff. de vulg. & pupill.

Declaratur iſta propoſitio vt procedat ſi ſubſtitutio fuerit facta per verba appellatiua arg. l. non numquam ff. ad trebellian. & nominibus indiſcretis.

Limitatur vt non procedat ſi fuerit facta ſubſtitutio per nomina propria, dic. l. non numquam ff. ad trebell.

Limi-

Limitatur etiam vt non procedat si in substitutione sit impositum hæredibus institutis æquale onus, nam tunc succedunt æqualiter, l. quoties ad trebell. l. vtrum §. fin. de reb. dubijs.

Quam materiam ita esse distinguendam censeo ex authoritate Iasonis in l. 1. C. de impub. & alijs subst. & ex traditis per Aret. in d. §. & si plures instit. de vulg. substit. videlicet si sint nomine proprio substituti debeant pro virili portione succedere, si nomine appellatiuo, prout sunt instituti, si mixtim, aut in primis substituit nomine proprio, deinde nomine appellatiuo, & tūc succedūt pro portione institutionis, si verò sunt instituti nomine indifferenti tunc succedunt, ac si essent nomine appellatiuo instituti, ita Ias. & Aret. in præcitatis locis.

Hęres cum beneficio inuentarij non tenetur, nisi dare bona hæreditaria in solutum, Grat. disceptat. forens. 116. & est priuilegium inuentarij, Roland. à Vall. de confect. inuent. par. 4. §. alia, Spin. de testam. gloss. 35. num. 43.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, si promittit soluere non gaudet beneficio inuentarij, Angel. cons. 30. Surd. decis. 191. in fine, & cons. 540. num. 17. vide eundem Surd. dec. 132. vbi declarat, Vinc. de Franch. decis. 323.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij durante termino ad conficiēdum inuentarium nō potest conueniri, l. fin. §. donec C. de iur. deliber. Capell. Thol. q. 258. vbi limitat Spin. de testam. glos. 35. nu. 46. Limita in actione reali, Vinc. de Franch. decis. 352.

Hæres tenetur de euictione rei legatæ, l. si domus §. 1. ff. de leg. 1.

Hæres qui patitur controuersiam in hæreditate non potest agere contra debitores hæreditarios lite pēdente, l. si post, & ibi DD. de petitionib. hæredit.

Hæres adeundo non censetur approbare ea quæ defunctus ordinauit contra legis prohibitionem, Cravett. cons. 200. num. 9. Surd. cons. 196. num. 54. & seq.

Hæres qui repudiauit hęreditatem, si ad instantiam alterius dicat se hæredem, & soluat debita hæreditaria, non propterea sibi præiudicat quo ad alios, Iacob. Machel. Patroc. 60. nu. 4. Borgnin. de tutore, & curat. num. 76. vers. & faciunt Vrsill. ad Afflict. decis. 550. nu. 18.

Hæres ibi cōueniri debet vbi defunctus l. hæres absens de iudic.

Limitatur vt procedat in Iudice ordinario, secus in delegato, Abb. in c. significauit nu. 5. de rescript. & ibi Fely. vide d. Abb. & Fely. de ista materia in cap. quia de Iudic.

Hæredi non potest præfigi terminus ad adeundam hæreditatem, vt ab ea excludatur, sed vt detur curator Guttierez in repet. l. nemo potest num. 221. ff. de leg. 1.

Hæres non conficiens inuentarium trebellianicam amittit l. cum tale §. Titius ff. de condit. & demonstr. Ang. Aret. in §. extraneis num. 4. instit. de hæred. qualitat. & diff. & §. sed quia el secundo nu. 9. instit. de fideicom. hæredit. Ias. in l. fin. §. fin. C. de iur. delib. Clar. lib. 3. §. testam. quæst. 66. Non. cons. 44. col. 2. Bart. cons. 51. lib. 1. dec. Pedem. 147.

Amplia vt habeat locum etiam in liberis primi gradus, vt per Non. d. cons. 44. & d. decis. Pedem. 147. in fin.

Hæres institutus ad vtilitatem alterius non detrahit trebellianicam, gloss. in l. fideicommissaria §. fin. ff. ad trebell. quam sequuntur ibi cōmu-

muniter DD. Bald. in l. post mortẽ col. 3. num. 7. & ibidem Iaf. nu. 5. C. de fideic. Bald. & Alex. ad Bart. in l. fideicommiffi §. cum Pollodius de vfuris, Alex. in l. feius faturninus col. 2. ad trebell.

Declara vt per Gabriel. conf. 128. vbi tradit quando colligatur teftatorem appofuiffe conditionem ob folam vtilitatem fideicommiffarij.

Hæres adeundo quafi contrahit cum creditoribus l. 3. §. idem fcribit ff. de peculio, & dicit Bald. in l. mutũ §. 1. ff. de acquir. hæredit. & quod hæres contrahit veram obligationem, Curt. Iun. conf. 120. nu. 7.

Hæres agit contra cohæredem pro adimplemento voluntatis defuncti actione familiæ ercifcundæ Caftrenf. in l. ex parte 58. ff. de acquir. hæred. in fin.

Hæredes quando conueniantur pro portionibus hæreditarijs, vide Gomez. in tract. vltim. volunt. tit. 12. num. 17. Curt. Iun. conf. 329. lib. 3. num. 64. & idem Gomez. tit. de indiuiduis nu. 3. vbi quod & fi alter cohæres nõ fit foluendo, vel quod teftator ab eo id legauerit, nõ poteft à creditoribus conueniri, nifi pro portione, præterquam fauore dotis & fi integram non poffideat Surd. conf. 191. nu. 9. Grat. difcept. forenf. 150.

Hæres inuentarium faciens, & omittens apponere aliquam rem in eo, tenetur tantùm ad duplum, latè Roland. de cõfect. inuent, cart. 81. in quęft. quid fi hæres nu. 1. & 2. vbi alios allegat Alex. in l. fin. §. licentia nu. 4. C. de iur. delib. & ibi Iaf. nu. 4. de communi, & videtur text. in d. l. fin. §. licentia verf. illo C. de iur. delib. qui non videtur correctus per §. fancimus Auth. de hęred. & fal. & opinio ifta eft æquior, & de communi Viuius in tract. com mun. opinion. op. 351. in verf. hæres num. 8. & ifta opinio fine difficultate procedit ftãte proteftatione, quòd fi aliquæ res deuenerint ad fuam notitiam, paratus eft illas in inuẽtario apponere, vt per Roland. vbi fupra Bald. in d. l. fin. §. cũ igitur C. de iur. delib.

Contrarium quod immò teneatur vltra vires hæreditarias, Phanunt. de inuent. cart. 73. & 74. num. 50. Roland. conf. 73. lib. 2. Menoch. conf. 89. lib. 1. Abb. conf. 73. lib. 2. Bart. in l. Paulus ad l. falcid. & in l. refcriptũ de his quib. vt indign. Rimin. Iun. conf. 417. num. 24. & 31. lib. 4. vbi de communi Crot. conf. 201. n. 23. lib. 2. de communi.

Hæres qui femel fuit non definit effe hęres repudiando, Surd. conf. 457. num. 32. & 33.

Hæres grauatus reftituere fi deceſſerit fine filijs, debet præftare cautionẽ de reftituẽdo, & debet cõficere inuentarium de omnibus rebus, vt per Abb. conf. 4. lib. 2. fub num. 8. Limitatur quando effet grauatus reftituere alicui cõfanguineo, decif. Peruf. 63.

Hęres tenetur fuis fumptibus, & opere præftare rem legatã in longinquis partibus exiftentem l. cum feruus vbi Bart. & DD. ff. de leg. 1.

Hæres tenetur rem legatam pro debito hæreditario obligatam luere l. fi res ff. de leg. 1. vbi Bart. & DD.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij fi non citauerit certos creditores, quo ad illos tenebitur vltra vires hæreditarias, & quo ad alios erit tutus beneficio legis, & inuẽtarij, Crauett. conf. 89. num. 6. vol. 1. Caualca. in tract. de tut. & curat. num. 76. Surd. conf. 181. lib. 2.

Hæredem ab inteftato effe probatur fi oftendatur illum effe filium, vel aliàs coniunctum defuncto, Corn. conf. 95. lib. 4. num. 3.

Hæres

Hæres omittens adimplere voluntatem defuncti priuatur hæreditate, Auth. hoc amplius C. de fideicom.

Limita vt per Gozad.conf.34. Parif.conf.19.lib.2.num.114.

Hæres præsumitur ille qui citatus nõ contradixit, Alciat.conf.98.lib.5. tom.2.

Hæredis institutio in omnibus bonis mobilibus,& immobilibus dicitur vniuersalis,Seraph.decif.622.

Hæres grauatus restituere hæreditatem quamuis inuentarium non conficiat deducit,quod sibi debetur,Ang.conf.64. Mant.de coniectur.lib.7.tit.8.num.15.& quod alteri soluit secundum tempus solutionis, Mant.de coniect.lib.7.dic. tit.8.num.20.

Heres potest contrauenire facto defuncti proportionibus quarum nõ est hæres, Gabriel. conf.43. lib.2. aliàs 75.

Hæredis bona possunt per testatorẽ obligari, Afflict.dec.111. Vinc.de Franch.decif.53.nu.7.Alex. in l.si hæredis num.2.ff.de legat.1.Parif. conf.2. num.35.lib.3. Neguf. latè par.2.memb.2.num.53.& seq.vide Menoch. conf.707. lib. 8. num.5. Honded. conf.3. lib.1. Vinc. de Franch.dec.321.

Declara id procedere quando defunctus in specie obligat bona hæredis, Cyn.in l. assiduis num. 12. & ibi Bald. num. 13. C. qui potiores in pign.habeant; quia in obligatione generali non veniunt bona hæredis, l. Paulus ff. de pignor. & Bart.in d.l.assiduis num.9. Afflict. decif.200. Franc. decif.321.nu.2. Castren.conf.168.lib.2.sub.nu.2.

Hæres non potest venire contra factum defuncti l.cum à matre C.de rei vendica.de quo vide Gabriel. concluf.11.de regul.iur. Castrenf. conf.93.in fin.lib.2.

Declara vt non procedat quando venit ex persona propria, l.fin.C. de euict. Thob. Non.conf.39. nu. 6.& seq.Dec.conf.184.nu.6.

Hæres grauatus de restituẽdo potest compelli soluere debita hæreditaria, quæ tamen restitutionis tempore competũt fideicommissario, Ang. in l.deducta §. qui post tempus ff.ad trebell.

Hæres grauatus fideicommisso in restitutione fideicommissi deducit omne id, quod soluit ratione æris alieni, vel legatorum testatoris, l. 1.& 2.C.ad trebell. Parif.conf.83. num.24. vol.2. & etiam occasione sui crediti,Rot.decif.680,par.1.diuerf.& dotis Ruy. conf.135.nu.8. lib.3.Gabriel.conf.124 lib.1.secũdùm tempus solutionis,Rot.d.dec. 680. in princip. Cuman. conf.37. Roland.conf.65.lib.2.

Ampliatur vt procedat etiam si sit solutũ ex fructibus bonorum hæreditariorum, quia non sunt hæreditarij, sed hæredis l.in fideicommissariam vbi Rip. ff. ad trebell.l. deducta §.qui post tempus eod.tit. Ruyn.conf.135.nu.10.lib.3.Socc. iun.109.num.22.lib.1.Menoch.de arbitr.caf.256.Castrenf.conf.186. lib.2.Decian.conf.49.nu.17.lib.2. Rot.decif.diuerf. 680. par.1. Calcan. conf.37. nu.6. Gabriel. conf. 124.lib. 1.Ruyn.d.conf.135.nu.8. lib.3.Aymon.conf.792. post nu.9. Roland.conf.65.num.24.lib.2.vide Cephal.cõf.105.Dec.conf.370. Marza.conf.1. epitom.48.Simon de Pret.conf.137.num.28.

Hæredis institutio in rebus alienis facta non sustinetur, neque ratione iuris accrescendi in bonis testatoris,neque quod sibi debeatur æstimatio dictarum rerum in bonis testatoris, Gomez.in tract.vltim. volunt.cap.10.num.16.

P Hæ-

Homicida, & Homicidium.

Homicida tenetur nedum ad pęnam corporalē, sed etiam ad refectionem expensarum medicorum, &
37 ad interesse ratione operarum, text. in l. ex hac lege ff. si quadrup. pauper. feciss. dicat. l. qui nomine ff. ad l. cornel. de fals. vbi Bart. & Alber. Martin. Nauatr. in 2. part. decret. in 5. pręcepto decalogi c. 15. num. 23. Sotus de iust. & iure lib. 4. quæst. 6. artic. 3.

Ampliatur, etiam si occisus nō esset, in alicuis potestate, Vinc. de Franch. decis. 460. & ius petendi transit ad hæredes, Balb. decis. 95. & contra hæredes, Achil. de Grass. decis. 1. de iniur.

Ampliatur etiam in minore, qui licet ratione minoris ætatis, &
38 non ex insufficientia probationum, veniat condemnatus pœna extraordinaria pro homicidio, nō tamen euitat pęnam interesse partis latè D. cons. Capyc. Latro dec. 75. num. 5.

Limita vt nō procedat nisi homicida sit legitimè cōuictus, vel confessus ex regula tex. in l. qui accusare C. de edendo, Clar. in practic. crimin. quæst. 62. in princ. Caball. resolut. crimin. cent. 1. casu 82. nu. 15. & ideo quamuis Iudex ex defectu probationis, & inditiorum soleat condemnare inquisitum ad pœnam extraordinariam, vt habetur ex traditis per ipsūmet Caball. in cas. 93. non tamen per hoc debet cōdemnari ad interesse partis, quia tunc non condemnatur tanquam verus reus, sed tanquam de delicto suspectus.

Sublimita hoc procedere quando pars agit criminaliter pro interesse, secus si ciuiliter, quia tunc post cōdemnationem ad pœnam extraordinariam pars offensa ciuiliter pro interesse agere potest, Farinac. de reo confesso, & conuicto quæst. 86. nu. 17. Barbosa in l. 2. in princ. vers. nō obstat secundum ff. solut. matrimon.

39 Limita etiam vt non procedat in prouocato ad pugnam, & prouocantibus ad inuicem quamuis aliquis eorum interfectus remaneat, quia tunc non tenentur ad interesse, Dom. Consil. Capyc. Latro d. decis. 75. num. 23. & 24. videndus omnino qui prædictis cōsideratis, ita decisum refert per S. C. Neap. in causa Regij Fisci cum Angelillo Ardizzone de homicidio inquisito.

Homicidium committens honoris sui causa non punitur pœna mortis naturalis, quia honor æquiparatur vitæ, l. vt vim, & l. 1. C. vnde vi.

Amplia vt procedat etiam quod homicidium committatur post lōgum tēpus à recepta iniuria Con. sil. Gizzarell. in decis. 18. nu. 4. ita refert semper iudicatum per S. C. Neapol. vide etiam infra in verbo occidere, in verbo vulnerare, & in verbo venenare.

Homicida, licet etiam casualis fiat irregularis si dedit operam rei illicitæ. Ant. de Butrio in cap. quæsitum num. 9. de tempor. ordinat. in cap. 1. & in cap. continebatur nu. 2. de homicid. quem sequitur D. Præses Valenz. in cons. 128. num. 2. tamen non est priuatus ipso iure beneficio, sed venit priuandus per sententiam, vt tradit Innoc. in cap. cum nostris num. 1. vbi Imola de concess. præbend. Ioan. Andr. num. 4. Anton. num. 16. Abb. 22. & Bald. nu. 6. in l. cum fratrem C. de his quib. vt indign. Felyn. in cap. quoniam frequenter §. porrò nu. 23. vers. si glossa, vt lite nō contest. & in cap. de quarta num. 33. vers. secundo.

Am-

Amplia, etiam in homicida volũtario, vt post alios hanc esse magis communem opinionem, & quod ferè omnes Canonistæ, & legistæ eam tenent, refert D. Præses Valenz. d. conſ. 128. num. 36. & num. 33. quod nec ipſo iure perdat Canonicatum, Capell. Tholoſ. quæſt. 208.

Homo.

Hominum voluntas videto infra in verbo voluntas num. 62. & 63.

Honestas.

Honestas præcipuè requiritur in lege D. Præſes Valenz. in conſ. 101. num. 79. lib. 2. & honestus modus ſeruandus eſt non immoderatæ cuiuſq; luxuria ſubſequenda, ideſt prodigalitas, vt inquit pulcherrimus tex. in l. ex damni ff. de damno infecto, Monach. in cap. cupientes num. 89. de elect. in 6.

Honor.

Honor etiam in genere mortis cuicumque vtilitati præponitur, l. Iulianus ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. l. iuſta ff. de manumiſſ. vindict. glo. in verbo ob culpam ad finem in §. ſuſpectus inſtit. de ſuſpect. tutor. l. quæ omnia §. ſed & ſi ff. de procurator. Dec. conſ. 686. incip. magnificus num. 10. vol. 2. Crauett. conſ. 2. num. 28. & conſ. 168. nu. 2. qualis eſt enim qui famam negligit cap. dilectus de exceſſib. prælator. l. 2. C. de dignitatib. lib. 10. Paris de Puteo de re milit. gloſſ. 18. nu. 7. cum ſit maior res bonorum externorum l. ſi adulterium §. Imperatores ff. ad l. Iul. de adult. Couar. lib. 1. variar. cap. 2. num. 8. & in regul. peccatum 1. par. relect. num. 2. & ideo famam, & honorem ſuum oneratum negligens crudelis eſt, cap. nolo 12. quæſt. 1. cap. non ſunt 11. quæſt. 3. & notatur in c. ſi quis præsbiter de purgat. Canon. Cephal. conſ. 57. num. 5. tom. 1. Abb. in cap. magnæ num. 13. de voto.

Honor multò maior debetur Epiſcopo, quàm eius Vicario, vt probat Dec. in cap. ſanè num. 7. de offic. & poteſt. Iudic. delegat. & dixit Bald. in l. ſed ſi hac §. ſemper autem nu. 1. ff. de in ius vocando, quia honor, qui debetur domino, non debetur eius officiali, vel miniſtro, Io: Franc. de Ponte deciſ. Collat. Conſ. 15. num. 6. Steph. Grat. tom. 1. diſcept. forenſ. cap. 106. nu. 19. & ſequent.

Honores, & Magiſtratus magis dari debent nobilibus, quàm plebeis, vt ait poſt ſpecul. Dom. Præſes Valenz. conſil. 166. num. 17. qui ſua virtute pollet, & parentum habet imagines, magis eſt honorandus, & concurrentibus virtutum præmijs præferendus, l. vt virtutum C. de ſtatuis, & imaginibus, & ideo generoſos tales à Principe in officijs, & beneficijs eſſe præferendos, cap. ſuper eo de teſtibus cap. penult. de præbend. & ratio fundamentalis eſt propter magnam præſumptionem, quam habent iura in fauorem nobilium quo ad regimen officiorum publicorum, vt reſoluit Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 48. Menoch. lib. 6. præſumpt. 59. nu. 1. & fin. Tiraq. tract. de nobilit. cap. 20. num. 1. & 2.

Hypotheca.

Hypotheca competens pro dote relicta in teſtamento incipit à die conditi teſtamenti Caſtrenſ. conſ. 15. lib. 1. Iaſ. in Auth. res quæ C. de legat.

Hypothecã prius habens præfertur anteriori creditori qui poſtea habuit hypothecam, l. creditor, qui prior §. ſi primus ff. qui pot. in pig. habeant. l. eos C. eod. tit. Neguſ. de pignor. par. 5. mem. 2. num. 2. Bart. in d. §. ſi primus Iaſ. in l. quoties num. 11. C. de rei vendit. Rip. in l. pri-

priuilegia num.37. ff. de priuileg. credit.

Amplia procedere etiam si ei qui postea habuit hypothecam sit facta traditio, Iaf. in d.l. quoties nu. 11. C. de rei vendic. & est tex. in l. si prior §. fin. ff. qui pot. in pign. hab.

Declara vt non procedat in creditore chirographario, qui non habet scripturam trino teste notatã, de quo vide per Surd. decis. 71. vide alia supra in verb. creditor.

Hypotheca primo causata non potest ratificari postquam bona fuerunt in alium translata, Bart. in l. si in debitum §. 1. ff. rem ratam haberi. Veg. conf. 51. nu. 32. & seq.

Hypotheca incipit à die contractus quando conditio est potestatiua ex parte creditoris, Rot. dec. 728. par. 1. diuerf.

Hypotheca competit pro qua parte competit actio personalis, Rota dec. 32. par. 1. diuerf. Surd. dec. 76.

Hypotheca extinguitur per dationẽ rei in solutũ, & non potest agi primeua actione, Surd. decif. 266.

Hypotheca per superuenientem dominium extinguitur, Angel. conf. 208.

Limita vt non procedat quando dominium superuenit reuocabiliter, & vbi extingueretur de rigore iuris, latè Neuizz. conf. 69. nu. 13. & seq. Surd. conf. 513. num. 22.

Hypothecaria competit fideicommissario vniuersali, Surd. decif. 76.

Hypotheca in re communi subsistit etiam facta diuisione, Vincent. de Franch. decif. 77.

Hypotheca nõ cadit super fructibus rei locatæ collectis per conductorem, Surd. decif. 97.

Declara vt non procedat respectu domini qui præfertur alijs, Grat. discept. forenf. 25.

Hypotheca non oritur nec tacita nec expressa in bonis ipsius hæredis per aditionem hæreditatis, sed tantùm actio personalis, Neguf. de pign. par. 8. membr. 1. num. 21. Phanunt. in tract. de inuentar. num. 109. Papien. in sua prax. in form. libell. action. hypothecar. in verb. ex memoratis causis nu. 14.

Hypotheca reseruata per venditorẽ in contractu habito cum minore non valet sine decreto Iudicis, Gozzad. conf. 16. vide Borgnin. de tut. & curat. num. 246. Surd. decif. 157. Grat. disceptat. forenf. 26. in princ.

Hypotheca resoluitur vbicumque alienatio fit ex necessitate, Neguf. de pign. 1. mem. 5. par. num. 44.

Hypothecam specialem habens non tenetur excutere si obligatio sit in forma Cameræ, Surd. consil. 513. num. 20.

Hypotheca quæ competit soluto matrimonio pro restitutione dotis nõ habet locum in casu matrimonij non sequuti, Surd. conf. 131. num. 27. lib. 1.

Hypotheca reseruata pro sorte non extẽditur ad fructus, Cyn. in l. per retẽtionem verf. & ideo C. de vsuris, Rip. in l. priuilegia num. 13. ff. de priuileg. credit. Roman. conf. 407. num. 2.

Contrarium est verius, Afflict. decif. 10. num. 3. Natt. conf. 547. nu. 12. Aret. §. fuerat. in 2. col. num. 28. verf. quæro an bona mariti instit. de act. vbi Iaf. nu. 42. Neguf. de pignor. in 4. mem. 2. par. nu. 51. verf. vera est ergo, Rip. d. l. priuilegia num. 15. Castrenf. conf. 53. num. 1. lib. 3. l. Lucius ff. qui potior. in pignor. hab. Socc. conf. 93. num. 13. lib. 1. Surd. decif. 271. Alex. in l. si cum dotem §. si autem num. 11. ff. solut. matrim.

Concorda vt prima opinio procedat quãdo fuit facta obligatio pro-

for-

sorte tantùm, secus si simpliciter, Bart. in l. solutū §. si non fortè sub n. 1. ff. de pignor. act. Rip. vbi supra num. 15. Gabriel. cons. 153. lib. 2. num. 7. & seq. vide Surd. decis. 271. Grat. discept. forens. 117.

Hypothecaria non confunditur quādo debitor succedit fideiussori suo sed tantùm confunditur personalis fideiussoria in principalem obligationem, scilicet bona fideiussoris reditui hypothecata peruenta ad principalem debitorem obligata permanent vt antea ex text. in l. cùm quis §. fin. ff. de solution. & idem iuris est si alter ex correis succedat correo reditus.

40 Limita quando debitor reditus succedit creditori suo, quia tunc confunduntur personalis, & hypothecaria obligationes l. stichum §. aditio ff. de solut. l. cum secundum C. de fideicommiss. l. nec pignus ff. de reg. iur.

Sublimita quando creditor antequam moreretur hypothecam in alium transtulisset, quia tunc si debitorē hæredem relinquat, quamuis hæreditatis aditione confunditur directa hypothecaria, non tamen confunditur vtilis in tertiū translata l. si hęres la segūda, & ibi Bart. ad Trebell. l. hæreditatem, & ibi gloss. in fin. ff. de donat. l. quis ergo casus de pecul. legat. Bart. in l. 1. C. de act. & oblig. Paul. cōs. 395. Neguf. de pignor. 5. par. membr. 1. num. 56.

Limita etiam in creditore reditus qui succedit debitori suo, quia tunc actio personalis, & etiam hypothecæ confunduntur si creditor inueniens res hypothecatas in hæreditate debitoris efficitur earum dominus. Primum probat text. in d. §. aditio. Secundum patet, quia

41 hypotheca confunditur in dominio l. cum hæredes ff. de acquiren. possess. vide Gaspar. Roderic. in tr. de annuis reditibus lib. 2. q. 19. nu. 33. & 34. vbi etiā inuenies alias ampliationes, & limitationes.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. I.

Idem.



Idem, verbum, propriè, & impropriè accipi potest, l. 11. ff. de offi. Proconsul. intelligitur, vt procedat secundùm subiectam materiam.

Idem operatur fictio in casu ficto, quòd veritas in casu vero §. duorū instit. de nupt.

Limitatur vt nō procedat si sequatur prauus intellectus, & correctio legis.

Ignorantia.

Ignorātia facti alieni excusabilis est l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. §. si quis agens, & ibi glos. Ang. & Ias. instit. de act. l. si mulier l. 1. ff. ad velleian.

Limitatur primo loco vt hoc non procedat quādo istud factum fuisset sepè tractatum, & discussum per illum qui ignorantiā allegat Bald. in l. cum rem alienam C. de legat. per l. procula ff. de probat. Ias. in §. si quis agens instit. de act. nu. 7.

Secundo limitatur si factum de quo quæritur fuisset publicatum in loco, in quo qui ignorantia se vult excusare sit solitus permanere gloss. & Bart. in l. si tutor petitus C. de pericul. tut. Ias. d. §. nu. 8. Addit. ad Bart. in l. fin. ff. de decret. ab ordin. fac.

Limitatur tertio si esset factū notabile,

tabile, & graue cap. cum illorum extr. de sentent. & excommun. Ias. num. 9. in d. §. si quis agens, & Bart. & Addit. vbi supra.

Quarto, & vltimo limitatur vt non excuset eum qui perquirere tenebatur, Surd. cons. 50. nu. 22. Grat. discept. forens. 194.

Ignorantia in his quæ publicè fiunt non est tolerabilis, Rot. decis. 70. par. 2. diuers. num. 5.

Ignorantia statuti est tolerabilis in nouo ciue qui parũ moram traxit in loco, Roman. cons. 251. num. 3. & 228. num. 8. in fin.

Ignorantia facti proprij non est tolerabilis l. quãquam ad Velleian. l. plurimum ff. de iur. & fact. ignor. l. fin. ff. pro socio.

Limitatur vt non habeat locum quãdo factum istud de longinquo esset actum, quia tunc cum memoria hominũ volubilis sit est tolerabilis ignorantia, Bart. in l. non fatetur de confessis.

Secundo non habet locum quando esset factum implicitum, & inuolutum, Bart. in l. si quis ita delegauerit de nouat. verum si agitur de damno vitando, secus si de lucro captando vt dicunt DD.

Ignorantia iuris est damnabilis in iuris professore, Sarnen. super reg. de subrogand. quæst. 7. num. 8. vbi multa Lambert. de contract. gloss. 1. num. 132.

Ignorantia damnum dãtis, probatur per iuramentum damnum passi, Pract. Papiens. in form. libell. act. real. in verb. nec se astringens.

Ignorantia probatur iuramento, l. præsumitur de reg. iur.

Limita vt per Felyn. in cap. 2. de constit. num. 12. & seq.

Illud.

Illud requiritur ad actum dissoluendum, quod à principio ne actus fieret requireretur l. si pecuniæ ff. vt in poss. legat. in fin. notat Castr. in l. si fideiussor §. si satisdatum ff. qui satisd. cog. nũm. 55.

Illud quod potest præsumi ex vi instrumẽti, videtur esse de tenore instrumẽti l. iurisgentiũ §. quod fere ff. de pac. notat Ang. Aret. in §. fuerat nu. 5. in fin. instit. de actionib.

Immemorabilis.

Immemorabilis non probatur ex instrumentis, Rot. decis. 803. par. 1. diuers. num. 5. quia non metitur ex tempore, sed quod non sit memoria in contrarium, Seraph. decis. 454. Alex. cons. 16. nu. 17. lib. 5.

Immissio.

Immissio non datur hæredi nisi reddita ratione administrationis bonorum defuncti, vide in vna Romana hæreditatis coram Pegna 17. Nouembris 1592.

Immunitas.

Immunitas Ecclesiastica vide supra in verbo Ecclesiastica vers. Ecclesiastica immunitate, & in verbo sacrilegus.

Impetrans.

Impetrans secundas litteras non faciens mentionem de primis etiam quod primæ non sint sortitæ effectum in re, sed tantùm in spe nihil agit, Felyn. in cap. in nostra num. 3. de rescript.

Item tenetur facere mentionem de beneficio de quo fuit spoliatus Felyn. vbi supra.

Impetrans beneficium per mortem familiaris alicuius Cardinalis debet facere mentionem de dicta familiaritate cũ appositione nominis, & tituli dicti Cardinalis, Felyn. in cap. in nostra nu. 20. de rescrip.

Item de iure quæsito ex electione, seù presentatione patronorum, Felyn. in d. cap. in nostra num. 25. & de incompatibilitate, Rot. decis. 650. part. 1. diuers.

Item de iure quod non vacat, vel de

de hospitali, si impetratio, & in forma pauperum, Felyn. in d. cap. nu. 22. & 25.
Item de beneficio, quod obtinet quamuis exiguo, cap. si proponente de rescript. & ibi glos. enumerat plures expressiones.

Inclusio.

Inclusio vnius est exclusio alterius, & è contra exclusio vnius est inclusio alterius, l. cum pretor in princ. ff. de Iudic. & ibi notat Accur. l. maritus C. de procuratorib. cap. nõnè de præsumpt. l. legata ff. de suppell. leg. Arg. l. cum lex ff. de legib. l. 1. §. huius rei ff. de officio eius, Cagn. in l. 1. nũ. 31. de reg. iur. Socc. Iun. in rub. de acquir. poss. idem Cagn. in l. 1. C. de pact. num. 49. vide gloss. in l. in donationibus in verb. sub notatione C. de donat.
Primo nota, quod limitatur hæc regula, vt locum sibi nõ vendicet, vbi aliquid in vna lege est omissum, in alia verò positum, & expressum, Ias. in l. 1. ff. de acquir. hæred. Cagn. in l. omnis diffinitio de reg. iur. Ias. in l. 1. §. adipiscimur num. 4. de acquir. possess. Dec. cons. 110. col. 2. vers. 2. num. 6. & hæc declaratio comprobatur ex decis. Pedem. 85. num. 12. Dec. cons. 190. col. 4. quia si non esset verum sequeretur absurdum quod vna lex alteram corrigeret, contra l. nam absurdum ff. de oper. libert. nam in dubio nõ est facienda legum correctio, & etiam contra l. vnicam C. de inoffic. dot. §. quibus primo constat, & l. sancimus C. de testam. Dec. cons. 99. sub num. 4. & specialis inclusio non excludit, quod ex alio capite includitur, Cagn. in d. l. omnis diffinitio ff. de reg. iur. num. 44.
Secundo limitatur quando in exclusis, siuè in permissis, & prohibitis diuersa est ratio, secus si sit eadem, vt tradit Accur. in d. l. cum prætor de Iudic. Cuman. in l. consilio §. fin. ff. de curat. furios. Bart. in l. 1. C. de diuers. rescript. idem Bart. in l. 1. ff. de officio eius, Bellon. in § masculo num. 4. instit. de pupill. substit. vide l. 1. C. de diuers. rescript. & probatur ex regula l. illud ad l. Aquil. & in l. à Titio de verb. oblig.
Tertio limitatur vt habeat locum principalis conclusio vbi sunt duo separata, quoniam tunc quod de vno conceditur de altero omitti videtur, l. si maritus C. de donat. inter vir. & vxor. secus quando sũt cõnexa per alleg. l. 2. C. de rescript. sentit Soccin. iun. in rubr. ff de acquir. possess. n. 74. Ias. in l. 1. §. 1. nu. 4. de acquir. possess. & Bald. in l. 1. C. de diuers. rescript.
Quarto quãdo aliquid includitur, siuè exprimitur ratione frequentioris vsus, tunc non excluditur casus minus frequens, Cagn. in l. 1. num. 31. ff. de reg. iur. gloss. in l. 1. C. de his qui ad Eccles. conf. Socc. iun. in l. 1. num. 237. de solut. matr. gloss. in clement. 1. in verbo possidentes de rescrip. Ias. in l. 1. num. 2. lect. 32. C. de sacros. Eccles.
Quinto habet locum quando duo sunt incompatibilia inter se, tunc enim vno admisso alterum excluditur, ita declarant DD. in l. cum prætor ff. de Iudic. siuè dicta regula procedit in contarijs, secus in diuersis, Bald. in l. 1. C. de diuers. rescript.
Sexto, dic. l. cum prætor loquitur, quando ex pluribus permissis vnũ prohibetur, tunc enim ex istius prohibitione alia prohibita non censentur, sed potius confirmantur, quoniam exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, l. nam quod liquidò §. fin. ff. de pœn. legat. §. vt aut lex vbi not. Accur. Auth. de reb. Eccles. non alienand. siuè

ſinè dicta regula procedit in genere prohibitorũ, ſecus in genere permiſſorum, Bald. in l. 1. C. de diuerſ. reſcript.
Limitatur ſeptimo, quãdo duo eſſent ſimilia, quia non excludit caſum ſimilem, Soccin. iun. in l. 1. num. 237. ff. ſolut. matrim. facit l. non poſſunt ff. de legib. & gloſſ. in l. ob æs C. de prob. minor.
Octauo limitatur quando conſtat de contraria mente legiſlatoris, vel diſponentis, Iaſ. in l. 1. §. adipiſcimur num. 4. ff. de acquir. poſſeſſ. & perd. §. adipiſcimur, & alia iura per eum allegata, & facit in arg. l. non aliter ff. de l. 3. & l. 3. C. de lib. præter. cum ſimilibus.

Incola.

Incola dicitur qui aliunde veniens conſtituit domiciliũ in loco, Surd. conſ. 59. lib. 1. vbi latè, Rot. deciſ. 105. par. 1. diuerſ. & deciſ. 150. par. 2. Honded. conſ. 5.

Incompaſſibilitas.

Incompaſſibilitas Beneficiorum triplex, Card. conſ. 3. Rot. deciſ. 483. par. 1. diuerſ.

Indebitum.

Indebitum eſt, quoties cauſa, ob quã ſolutum eſt oſtenditur falſa, Bart. in l. non fatetur num. 10. ff. de confeſſis.
Indebitum ſolutum ſiquidem conſiſtat in illis rebus, quæ recipiunt functionem in genere ſuo repetitur tantundem, ſi verò in his quæ non recipiũt functionem, & quod ſoluitur ſolutione extinguitur, repetitur illius æſtimatio in quãtum accipiens eſt effectus locupletior, ſi verò non extinguitur, repetitur ſi extat, aliàs non, niſi eſſet effectus locupletior, Bart. in l. ſi non fortẽ §. libertus nu. 12. ff. de condict. indebit.

Indefinita.

Indefinita æquipollent vniuerſali l. ſi pluribus ff. de legat. 2. & ibi Bart. latè notat quomodo ſit intelligendum.
Amplia ſi addatur ſignum vniuerſale, quoniam nedum veniunt ea, quæ ſecundùm propietatem vocabuli, ſed etiam accidẽtaliter, l. heres meus §. 1. ff. de leg. 3. Sarne. ſuper regul. triennal. quæſt. 14. numer. 3.
Limita vt per Felyn. in cap. poſtulaſti ſub num. 2. extr. de reſcript. vt non procedat quando aliquod accidens eſt annexum rei, propter quod nõ eſt eadem ratio comprehẽſorum in indefinita locutione.
Limita etiam in probationibus, vt per Dec. conſ. 147. num. 13. Alex. conſ. 7. num. 2. lib. 1.
Indefinita locutio non derogat ſpeciali conſuetudini introductæ, ita Bal. in l. 2. C. de bonis quæ liberis num. 1.

Indicia.

Indicia ſufficientia, & vrgentia efficiũt, vt ſemel tortus, etiam alijs nõ ſuperuenientibus, poſſit iterum torqueri, dummodo non torqueatur vltra bis, vel tres, ſecus ſi erunt leuia, quia ſemel tortus non poterit iterum torqueri, ita Euerard. in ſua centuria in præambulo vbi multa allegat num. 9. quem videas Iul. Clar. in ſua pract. crimin. lib. 5. quæſt. 64. num. 38.
Indicia debent probari per duos teſtes, Gabriel conſ. 183. num. 1. lib. 1. Pedem. deciſ. 79. num. 16.

Indiuiduum.

Indiuiduum multipliciter conſideratur, vt per Salyc. in l. ſi vltra C. de fideiuſſ.
Indiuiduum dicitur tàm reſpectu naturæ rei, quàm ex intentione partis, quæ aliàs non fuiſſet contractũ l. 1. §. ſed & ſi mihi ff. de verb. obligat. vbi Alciat. num. 2. Rot. coram Coccino in Roma domus 9. Decẽbris 1620.

In-

Inductum.

Inductum in fauorem alicuius in eius odium retorqueri nō potest, l. Carbonianum §. duæ sunt causæ, vers. non debet ff. de Carbonian. edict. & l. nam quod fauore C. de legibus, & constit.

Limitatur vt non procedat quando odium veniret in necessariam consequentiam, vel fauor haberet annexum odium, Bald. in d. l. quod fauore C. de legib. Abb. in cap. fin. num. 11. de mut. petit. vbi limitat etiam in æquiparatis.

Inducta in augmētū non debent operari diminutionem, arg. l. legata inutiliter ff. de leg. 1.

Limita vt procedat circa id ad cuius augmentum inducta sunt, secus circa aliud, vt declarat Francisc. Aret. in d. l. legata inutiliter in fin. princ.

Indulgentia.

Indulgentiam vt quis consequatur non sufficit bona voluntas, Dec. cons. 276.

Infamia.

Infamia quando pœnitentia tollatur, vide Io: de Garon. in l. 1. num. 22. C. de secund. nupt.

Infinitas.

Infinitas est vitanda, pluribus cōprobat Syluan. cons. 34. nu. 2. & seq.

Infirmitas.

Infirmitatis priuilegia, vide per Sarne. super regula de infirmis quæstio. 9. num. 7.

Infirmans dicitur etiam qui leui infirmitate laborat ad effectum regulæ, Rot. decis. 77. par. 2. diuers.

Inhibitio.

Inhibitio non conceditur in præiudicium possessoris, Cæs. de Graff. decis. 3. de caus. poss. & propiet.

Inimicus.

Inimicus capitalis qualis esse debeat vt possit repulsari in criminibus exceptis, videto infra in verbo repulsa, vbi latè numer. 41.

Iniquitas.

Iniquitas omnia præcipitat, Add. ad Bellam. decis. 24.

Iniuria.

Iniuria non censetur remissa per cōmissionem insimul, Capell. Tholos. quæst. 234. & quando remittatur pœnitentia iniuriātis, Capell. Tholosan. quæst. 410.

Iniuria non potest remitti per patrē quando est vilis persona, Capell. Tholos. quæst. 242.

Iniuria personalis dicitur triplex, vt per Bald. in l. 1. ff. de his qui deiecerint vel effud.

Iniuria facta famulo dicitur facta domino, & potest agere actione iniuriarum, Capell. Tholos. q. 145.

Iniuria illata à procuratore fisci est punibilis, Crauett. cons. 168. per totum.

Iniuriam commissam, & illatam in personam filij per cōiunctam personam, pater remittere non potest, videto infra in verb. pater nu. 15.

Iniuriarum actio quando, & cui competat, vide latè per Oldrad. consil. 53.

Iniurias veras dicens non potest contra illum agere iniuriarum, Gloss. in l. eum qui in verb. infamauit ff. de iniur. licet iniuria fiat etiam dicendo veritatem, Capell. Tholos. quæst. 127.

Innocens.

Innocens multoties se à comparendo subtrahit timore carceris, vide supra in verb. contumax num. 15.

Instantia.

Instantia quando transeat in successorem, vide Abb. & Felyn. in cap. quia V. de iudic. vbi gloss.

Instantia cœpta cum layco non transit in Clericum, Peregr. de fideic. artic. 53.

Institutio, & Institutus.

Institutio sub conditione castitatis respi-

respicit vtrūq; tēpus ante, & post aditā hæreditatē, Seraph. dec. 749.

Institutus in vna re est loco legatarij, vide gloss. in l. cum à matre C. de rei vendic.

Declara vt procedat in jis quę respiciūt ipsam rem, secus in ijs quæ veniunt extra rem, Ias. in l. Lucius num. 25. vbi videas ff. de vulgar. & pupill.

Institutio præcedere debet ad hoc vt valeat substitutio, vide infra in verb. substitutio nu. 48.

Instrumentum.

Instrumentum debiti repertum penes debitorē inducit præsumptionem satisfactionis, & alias præsumptiones, de quibus per Felyn. in cap. 2. vt lite nun contest. Vinc. de Franch. decis. 361. Capell. Tholos. quæst. 230. Roman. cons. 3.

Limitatur per Roman. cons. 446. & quod debeat probare sibi redditum voluntate creditoris, gloss. in l. quod debitori C. de solut.

Instrumentū non habet vim, nisi duorum testiūm l. in exercendis C. de fid. instrum.

Limitatur vt non procedat quando in eo sunt ascripti plures testes nam tunc tot testium vim habet quot in eo ascripti sunt l. testiūm C. de testibus, & ita tenet Bartol. Dyn. Bald. Alber. Aret. Imol. & alij in l. hæredes palàm ff. de testam. Bal. Castrēs. & Corn. in l. 1. C. eod. Ias. & alij in l. fin. C. de fideicom. & de cōmuni testatur Non. in §. sed cum aliquis instit. de testam. num. 12. circa fin.

Instrumentum de eo quod quis debet potest à creditore peti, Surd. cons. 144. lib. 1. Tiraqu. de retract. lign. §. 29. gloss. 5.

Instrumentum guarentigię nō habet executionem paratam contra tertium, qui successit in bonis eius cum quo dictum instrumentum fuit celebratum, etiam si ageretur hypothecaria, Felyn. in cap. cum super num. 15. ff. de sentent. & re iudicat. & vide Add. ad Felyn. in cap. qui V. de Iudic.

Instrumentorum productorum originale potest pars retinere penes se dimissa copia collationata, vt per Marant. in tract. de ord. Iud. in 6. par. princ. in octano actu vers. & producuntur scripturę, instrumenta num. 36.

Limita in instrumento procurationis, quia debet in actis admitti originale, vt post Bald. in l. instrumenta de fideic. habetur per Marant. vbi supra num. 37. nisi in isto instrumento plura capitula continerentur.

Instrumenti executio potest fieri cōtra tertium possessorem non citatum, & negotio non liquidato, quando in instrumento adest clausula pręcarij, & pactum de capiendo, Franc. Aret. in consil. 21. col. fin. Soc. cons. 82. col. 3. vol. 3. refert Marant. in tract. de ord. Iudic. in vers. & post omnia aduertatur circa execut. num. 33. Antonius Massagalle in suo tract. obliga. Camer. contra Ang. in l. actio quidem nu. 1. C. si vnus ex plurib. hæred. videas ad hoc decis. Sarne. 94. vbi distinguit, & conciliat opinionem, Soc. cons. 82. cum Aret. consil. 32. Felyn. in cap. quia V. de Iudic.

Instrumentorum amissio probatur iuramēto, l. fin. de fid. instrum. Ludouic. Pont. in l. quoties ff. qui satisdare cogant. & testes deponentes debent esse periti, Surd. consil. 144. lib. 1.

Limitatur vt non procedat quando aduersarius vellet probare falsitatem, vt per Ian. de Prato, quem refert Cepoll. caut. 148.

Instrumentum differt à contractu, latè Surd. cons. 144. lib. 1.

Instru-

Instrumentum contractus, siuè rei gestæ quisque sibi fieri petere potest, Tiraqu. de retract. lign. §. 29. gloss. 5. Surd. consil. 144. lib. 1. nu. 4.

Instrumenta de nouo reperta fuisse probatur iuramento producentis, Bart. in l. admonendi num. 4. ff. de iure iur. cap. præsentiam extr. de testibus.

Limitatur vt non procedat quãdo quis fuisset semel de falso conuictus, Ias. in d. l. admonendi nu. 60. vbi etiam affert aliam limitationẽ vt non habeat locum nisi vsque ad duas vices.

Instrumenta debent continere verba facti non iuris, Oldr. consil. 272. Paleot. decis. 293. in fin.

Instrumento reprobato, corruit tacita confessio resultans ex illius productione, Felyn. in cap. cum venerabilis num. 24. de except. vbi plures dat limitationes, Pedemon. decis. 39.

Instrumentum non liquidum nõ meretur executionem quamuis statu tum dictet executioni demandari debere, Castrens. consil. 165. lib. 2.

Instrumenti executio si petatur in loco vbi non extat statutum quod det viam executiuam, non mandabitur executioni, quamuis in loco celebrati instrumenti extaret dictum statutum, Gomez. ad l. 64. Tauri num. 8.

Instrumentum si producitur ad effectum probationis non habet executionem, Roman. consil. 300. nu. 3.

Instrumentum si in parte probatur falsum non meretur fidem in aliqua, Abb. consil. 99 lib. 1.

Inter.

Inter masculos, & fœminas hodie quo ad exhæredationem, & successionem nulla est differentia, gloss. in verb. nihil interesse §. sed cæ instit. de exhæred. liber. & Auth. quæ tertiæ C. de collat. bonor. sed in alijs multæ sunt, vt ff. de statu hom. l. in multis.

Inter virum, & vxorem causa cõpromittitur, vide supra in verb. causa.

Inter mercatores proceditur de bono, & æquo, & idem operatur inter eos pactum quòd stipulatio, vide supra in verb. delegatio concl. 1. vers. limita vt non procedat.

Intercedere.

Intercedere vide infra in verbo mulieres in fin. num. 5.

Interdictum.

Interdictum retinẽdæ dicitur quodammodo restitutoriũ, gloss. & DD. in l. clam possidere §. qui ad nundinas vbi Roman. ff. de acquir. poss. Neuizz. consil. 81. num. 26.

Interdictum est diuinorum suspensio tàm actiuè, quàm passiuè, Calder. in tract. de interdict. num. 2. Flam. Paris. de resignat. benefic. lib. 5. quest. 6. num. 85. Capell. Tholos. quæst. 133.

Interdicti sententia non tollitur per satisfactionem, sed requiritur relaxatio, Add. ad Abb. in cap. ab excommunicato nu. 2. de rescript.

Interdictum potest restringi ad certũ actum vnde potest Clerico interdici exercitium alicuius ordinis tantùm, glos. & Abb. num. 6. in cap. sane de offic. delegat.

Interdicta Ciuitate non est interdicta Diocesis, Ferret. consil. 100.

Interdictum Saluianum vide infra in verb. Saluianum num. 43.

Interesse.

Interesse facilè probatur in Ciuitatibus vbi continuò reperitur occasio collocandi pecuniã ad honestũ lucrum, prout in Vrbe, Rot. decis. 658. par. 1. diuers. vide Hect. Felic. de sociat. cap. 24. Seraph. dec. 186.

Interesse lucri cessantis habet locum in eo, qui solitus est negotiari, quod debet esse certum, & hoc articulandum, & probandum est, vt per

per Dec. in l. diem functo ff. de offic. Aſſeſſor. num. 8. Seraph. deciſ. 721. & non debet iſtud intereſſe excedere legitimum modum vſurarum, l. fin. ff. de peric. & comod. rei vend. Dec. conſ. 116. Alex. conſil. 141. num. 2. lib. 5. ſentit Abb. in cap. conqueſtus de vſur. & idem Abb. conſ. 85. 2. par. ſub num. 5. vide Felyn. in cap. cum venerabilis num. 8. extr. de exept. & in cap. P. & G. de offic. delegat. Neuizz. cōſ. 77. vide Rot. coram Litta in Romana pecuniaria 15. Octob. 1599. Marant. de ord. Iud. in tertia diſt. princ. num. 37.

Cōtrariū tenēt Abb. & Anchar. in cap. ſalubriter de vſur. & idē Anchar. conſ. 130. Bart. Angel. Paul. in l. continuus §. cum ita de verb. oblig. Alex. conſ. 141. lib. 5. & intereſſe damni emergentis debet in indiuiduo probari DD. in cap. 1. de vſur. Mohed. dec. 3. de vſur. & Rot. deciſ. 315. par. 2. diuerſ. num. 6. & deciſ. 467. par. 1. Hect. Felic. de ſociet. cap. 24.

Intereſſe eſt diuiſibile, Bart. in l. de pupillo §. ſi plurium num. 3. ff. de nou. oper. nunt.

Intereſſe quando, & quibus caſibus taxari poſſit à principio, latè Crauett. conſ. 189. Ceſ. de Graff. deciſ. 2. de vſur. vide Hector. Felic. de ſocietat. cap. 24.

Intereſſe quanti plurimi quando debeatur, Plot. de in litem iurand. §. 4. num. 67. & ſeq.

Ad intereſſe expēſarum medicorum, & ratione operarum quando homicida teneatur, vide ſupra in verbo homicida num. 37.

Intereſſe, ſeù fructus, vel vſuræ in cōtractibus bonæfidei veniunt officio Iudicis mercennario, vnde ſoluta ſorte principali, vel ſuper ea lata ſententia, & fructus non ſint petiti, nec ſit facta eorum condemnatio amplius peti non poſſunt iuxt. l. 4. C. de poſit. Bald. & Alex. in l. ſi marito §. ſi fūdus ff. de ſolut. matr. vbi de communi Iaſ. in §. actionum autem num. 63. inſtit. de act. & ibi Aret. num. 3. Capyc. dec. 19. num. 10.

Limitatur quando intereſſe eſſet promiſſum per ſtipulationē, Alex. in d. l. ſi marito §. ſi fundus ff. ſolut. matrim.

Intereſſe niſi fuerit petitum in libello non poteſt in eo fieri condemnatio, Bald. conſ. 119. lib. 2. num. 1. contra Miſing. centur. 4. obſer. 55. pract. Papienſ. in libell. act. real. in verb. ſimul cum fructibus, Capyc. deciſ. 19.

Interpellatio.

Interpellatio pro expeditione cauſe ſemel facta impedit curſus fatalis contra interpellatum, Aret. in §. ſic itaq; inſtit. de act. num. 21. vide Gomez. in regul. de Annali quæſt. 14. num. 7. & 10.

Interpretatio.

Interpretatio declaratiua alicuius actus poteſt fieri etiam parte non citata, Rot. deciſ. 592. par. 1. diuerſ.

Interrogatorium, & Interrogari.

Interrogatorio an aliter veritas ſe haberi poſſet, eſt reſpondendum, & nō dicitur captioſum, Theſaur. deciſ. Pedem. 261.

Interrogari quis nō poteſt an ſit hæres, niſi cōtra eum iudicium inſtitui poteſt, Roman. conſ. 249.

Intimatio.

Intimatio actus nulli notificanti non prodeſt, nec notificato nocet, Brun. conſ. 104.

Intruſus.

Intruſus dicitur qui non habet titulum legitimum, cap. eum qui de præbend. in 6.

Inuentarium.

Inuentarium quomodo conficiatur, & requiſita, vide Borgnin. de tut.

tut. & curat. numer. 106.

Inuentarij confectionē testator prohibere potest hæredi ad fauorem legatariorum, ita vt hæres nullo modo vti possit beneficio inuentarij aduersus legatarios, Crauett. cons. 174. num. 3. in 2. dubio vsque ad fin. cons. Franc. Aret. in l. nemo potest ff. de legat. 1. Contrarium tenet Phan. de inuent. hæred. in 2. par. num. 69. & 70.

In inuētario debent describi omnia bona etiam commodata, Surd. cōs. 516. lib. 4. & sunt citandi creditores, Bellam. decis. 279.

Inuentarij beneficium cedi potest arg. l. si hæres pecuniam ff. ad Trebell. Iacob. de Baluin. in Auth. de hæred. & falcid. §. si vero expressim Roland. à Valle in tract. de inuēt. quæst. 26. vers. quod si hæres, pract. Pap. in form. libel. quo petitur hæred. ex test.

Inuentarij beneficium, quod datur hæredi per l. fin. C. de iure deliberand. quando competat, vide sup. in verb. beneficium vers. beneficium inuentarij.

Inuentarij confectio quamuis sit remissa, tamen si substitutus petat fieri descriptio suis expensis non est deneganda, Castrens. cons. 366. lib. 1.

Inuentarium nō redditur nullum ex quo in eo non fuerint citati omnes creditores, sed sustinetur quo ad citatos, licet non præiudicet nō citatis. Roland. de confection. inuent. §. quid si aliqui fol. 71. Phanu. de confect. inuent. 3. par. num. 26. Crauet. cons. 179. Surd. cons. 181. lib. 2. num. 26. Alex. cons. 106. lib. 5. num. 17. debent etiam citari quorum de facili potest haberi notitia, Crauett. cons. 225. Grat. discept. forens. 194. potest tamen consuetudine induci vt non requiratur citatio, Rot. dec. 629. par. 1. diuers.

Iudex.

Iudex non redditur suspectus ex quo aduocatus sit suus familiaris, Abb. in cap. 1. de offic. Iudic.

Iudex appellationis potest addere, & detrahere sententiæ etiam ad fauorem appellati, Capell. Tholos. quæst. 359.

Iudex potest allegari suspectus quando actor est eius dominus, Abb. in d. cap. 1. de offic. Iud. & quinque causas, propter quas possit allegari suspectus, tradit gloss. in cap. accedens el segundo extr. vt lite non contestata vbi Abb.

Iudex antequam procedat ad actus expeditionē debet esse certus de sua iurisdictione, Verall. dec. 402. par. 2. Grat. discept. forens. 170. & declara vt ibi.

Iudex non impertitur officium suum nisi petenti.

Limita quando agitur de honore ipsius, vel etiam agatur de commodo publico, Felyn. in cap. causam quæ sub num. 1. vbi Add. de Iudic.

Iudex non inquirit de mādato procuratoris, Abb. & Felyn. in cap. causam quæ de iudic. Sarnen. in compendio Sig. num. 73.

Limita vt ibi per Felyn. tribus modis sub num. 1.

Iudex debet absoluere accusatum, quod Titium interfecerit si accusator probauit quod illum interfecerit per alium, puta per famulū, socium, vel amicum, aut cōsanguineū, quia nō est probata accusatio, vt decuit, ita singulariter dicit Io. Mōna. in regul. qui per aliū de regul. iur. lib. 6. per quā regulā cōtrariū videbatur dicendū, nā qui per alium facit per se ipsum facere videtur, quod non obstat, immò facit prò, dum vtitur verbo videtur, quod denotat fictionē, & sic quod quis Titiū per alium interfecerit est per fictionē, & accusatio debet pro-

probari in veritate, Bal. in cap. 1. §. iniuria in vlt. col. verſ. pone accuſo te, de pace iur. & fir. Felyn. in cap. mulieres in penult. col. de ſentent. excomm. & ita notat D. Ioan. Dearnon. comment. 159.

Iudex ſecularis non poteſt diſtringere Clericum, & aliter faciendo incurrit excommunicationem, cap. 2. de foro competent. vbi gloſſ. & DD.

Iudex ſecularis nullam prorſus iuriſdictionem habet in rebus Eccleſiæ etiam quo ad poſſeſſionē, cap. ſi Iudex laicus de ſentent. excom. in 6. Abb. conſ. 83. lib. 1. Rota corā Litta in Mediolanenſ. Alemaniæ 15. Maij 1602. & coram eodem 17. Iunij eiuſdem anni in Calaguſitana beneficij.

Iudex appellationis cognoſcit de eo quod fuit deductum coram primo Iudice, Rot. dec. 15. de ſentent. & re iudic. in antiq. Vant. de nullit. & defect. iuriſd. num. 87. Paciol. conſ. 120. num. 4. & conſ. 122. num. 2. Surd. conſ. 268. Caſtrenſ. in l. ſi. is apud quem num. 4. ff. de acquir. poſſ. Afflict. deciſ. 155. Surd. deciſ. 175. Grat. diſcept. forenſ. 6.

Amplia ſi eſſet appellatum in parte, & partibus coram Orano in Pampilonē iuriſdictionis 13. Maij 1586.

Limita ſi adeſſet clauſula quam & quas, Grat. d. diſcept. forenſ. 6.

Iudex poteſt ſcribere acta quæ fiunt coram ipſo in cauſis ciuilibus, Aret. in §. tripli num. 5. inſtit. de act.

Iudex non poteſt eſſe Canonicus in cauſa Concanonici ſui cap. cum R. de offic. delegat. vbi gloſſ. Abb. & Felyn. extendentes ad ſocios, & alios.

Iudex poſtquam tulit ſententiam in cauſa conuentionis non poteſt recuſari in cauſa reconuentionis, Capell. Tholoſ. quæſt. 367.

Iudicis recuſatio debet eſſe prima exceptio, & opponi cum iuramento, & ex iuſta cauſa, Rot. deciſ. 2. par. 2. diuerſ. & debet cauſa exprimi, & appellatur ſi ad vlteriora procedit, Rot. deciſ. 563. 1. par. diuerſ. & debet fieri in ſcriptis, Capell. Tholoſ. quæſt. 479.

Iudex poteſt allegari ſuſpectus ratione amicitiæ, domeſticitatis, ſuperioritatis, & ſubiectionis, de quibus vide gloſſ. in cap. cum R. de offic. delegat. & per Abb. in cap. 1. extr. vt lite non conteſtata.

Item ratione originis, & patriæ cū actore, cap. accedens el ſegundo extr. vt lit. non conteſt. Gomez. ſuper de Idion. quæſt. 1. num. 7. & de iure ciuili ſatis eſt illum iurare ſuſpectum quamuis de iure canonico cauſa ſuſpicionis ſit probanda, Matth. Brun. conſ. 95. per totum.

Iudex quando poſſit cognitionem exceptionum ad finem cauſæ reſeruare, vide per Abb. & Felyn. in cap. cum contingat de offic. deleg. Grat. diſcept. forenſ. 170.

Iudex poteſt ſe moueri ad iudicandū ex confeſſione viua voce coram eo facta, Bald. in l. 1. C. de manum. vindict. Gomez. ſuper regul. de Annali quæſt. 4. num. 2. & infra nu. 5. quod non poteſt iudicare ex actis quæ ſibi particulariter exhibentur.

Iudex ſi partes neglexerint dare liſtā ſuſpectorum ex officio poteſt committere audientiā teſtiū latè Muſcatell. in ſua prax. par. 5. gloſſ. ſuſpectorum num. 21. & 22.

Iudex an poſſit reuocare ſuam interlocutoriam poſt interpoſitam appellationem parte abſēte, Specul. in tit. de except. §. fin. num. 37. vide Capell. Tholoſ. quæſt. 186.

Iudex appellationis ab interlocutoria, non poteſt cognoſcere niſi de gra-

grauamine expresso in appellatione, Clemētina appellati cap: vt debitū, & cap. Romana de appellat. Vant. de nullitat. titul. coram quo nullit. propon. possit num. 7.

Iudex ordinarius potest reuocare interlocutoriam latam à delegato, Prax. Archiep. Neap. cap. 85. n. 27.

Iudex qui ex iuris ignorantia, vel ex sua voluntate detulit appellationi in causa non appellabili nō potest suam sententiam exequi, cap. cum appellationibus friuolis de appellat. in 6. vbi Ias. Andr. & Anchar. Angel. & Imol. in l. constitutiones ff. de appellat. Ias. in l. patre furioso num. 11. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iur. Gomez. in tract. de tortura n. 32. in fin. Gabriel cons. 35. lib. 1. nu. 5. & seq. Rolan. cons. 77. lib. 2. Pregr. de fideic. art. 46. n. 51.

Iudex reuocatus procedēdo ad vlteriora ante notā reuocationē benè procedit, Alex. cons. 146. n. 21. lib. 5. Lancell. de attētat. par. 2. cap. 10. sub rub. de attent. post auoc. caus. in 2. limit. nu. 21. Capell. Tholos. q. 481. vbi distinguit Benint. dec. 41

Iudicis assertioni nō creditur ad iustificandam suam sententiam, Crauett. cons. 171. num. 7.

Iudex iniustè facit concedendo mādatum de immittendo non dato curatore hæreditati iacenti, Rot. decis. 520. par. 1. diuers.

Iudex postquam remisit causam ad superiorem nō potest se intromittere, cap. licet de offic. legat.

Iudici qui grauauit non est remittenda causa, Bellam. decis. 24.

Iudex quomodo, & qualiter æstimationem rei ex officio facere possit & debeat, valore aliter non probato, Hyer. Cagn. in l. 2. num. 255. C. de rescind. vendit. & nu. 265.

Iudex appellationis in causa grauaminis, si grauamen non extat, & pronunciauerit, non potest cognoscere de negotio principali, Bellam. dec. 23. & causa est remittenda ad primum quamuis secundus pronunciauerit, Bellam. dec. 35.

Iudex inferior non cognoscit de iniustitia causæ terminatæ per superiorem, Crauett. cons. 148.

Iudex procedens ad capturam alicuius in criminalibus absque indicijs, non cadit in pęnam, vt eleganter dixit Bald. in l. & si certus ff. ad Syll. Bald. in l. 2. C. de his qui latr. Ang. in l. item apud Labeonē §. quæstionis ff. de iniur.

Declara vt non procedat de iure communi, secus de iure huius Regni, nam ita demum detinetur inquisitus cùm incipit constare per vnum testem de visu, & est alias respersus infamia de illo crimine, de quo agitur per Ritum Magnæ Curiæ, cuius est initiū, item si accusatur sub rubr. detinetur inquisitus.

Iudex secundus nōn subrogatur in locum primi nisi in causis iurisdictionalibus, & contentiosis, non in gratiosis, Bellam. decis. 328,

Iudex non inquirit ad depositionem socij criminis, Dec. cons. 175. & alios, quos refert Angel. in tract. malef. in verb. hæc est quædam inquisitio,

Iudex potest cogere partes ad concordiam, Thesaur. decis. 89. nu. 3. & Afflict. decis. 149.

Iudex qui dedit pro apostolis terminum iuris, potest in possessorio ante responsionem dare mandatum, Mant. decis. 167,

Iudex non debet inquirere nisi præcedente infamia maleficij, Host. in summ. de inquis. in §. qualiter procedatur in verbo vers. quod si alias.

Limita vt non procedat quando agit ex mero, & puro officio, & tractatur de peccatorum correctione, & periculo animarum, Add. ad Angel. in suo tract. malef. in verb.

vbi ſupra circa princ.

Iudex appellationis ſi ſibi cõſtet appellationem nulliter interpoſitã non poteſt principaliter confirmare ſentẽtiam Iudicis à quo, ſed per modũ cauſæ, Bellam. deciſ. 22.

Iudex quamuis habeat plures collegas poteſt allegari ſuſpectus, cap. cauſam quæ de offic. Iudic. delegat. vbi Felyn. & DD. & ibi enumerant cauſas ſuſpicionis.

Iudex criminalis poteſt incidenter condemnare reum ad reſtitutionẽ damnorum, & intereſſe, Roland. conſ. 30. lib. 2.

Iudex qui aliàs fuit in cauſa aduocatus poteſt tamquam ſuſpectus remoueri, Abb. in cap. irrefragabili de offic. Iudic. ordin.

Item ſi habet conſimilem cauſam, cap. causã quæ de Iudic. vbi Abb. & Add. afferunt alios caſus, & vide Oldrad. conſ. 301. num. 3.

Iudex ex cauſa rei ſuæ alienationem prohibere poteſt, l. proſpexit, & ibi gloſſ. notat ff. qui, & à quib.

Iudices maiores poſſunt ex cauſa leges tranſgredi, Rot. deciſ. 753. par. 1. diuerſ.

Iudex non potuit ſe fundare in his quæ non ſunt de actis, Rota in vna Bononienſ. de Budriolis coram Orano relata in deciſ. 445. num. 8. par. 1. diuerſ.

Iudex ex officio poteſt condemnare in expenſis, etiam ſi petitæ non fuerint ſicut poterit iudicare ſuper acceſſorijs, & virtualiter ex natura primæ actionis comprehẽſis, & in conſequẽtijs ipſius cauſæ, etiam quòd petita non fuerint, ita argumentatur Specul. in tit. de expenſ. §. 3. in 1. allegat. ff. de re iud. l. Paulus ff. de furt. vide Bartol. in l. quarta §. hoc autẽ n. 9. ff. de damn. infect. vbi dicit quòd quando expenſæ non ſunt petitæ Iudex non tenetur, poterit tamen ſi voluerit, latè Muſcatell. in ſua prax. part. 7. gloſſ. condemnando num. 89.

Iudex qui in vno grauauit poteſt allegari ſuſpectus in omnibus cap. ad hæc de appellat. Curt. iun. conſil. 312. num. 7.

Iudici ſi conſtet actorem experiri ſine actione, etiam ſi à reo non allegetur, ex officio debet abſoluere gloſſ. & Bart. num. 20. in l. ſi vnus §. pactus ne peteret ff. de pact.

Amplia vt id procedat etiam ſi appareret de actione quæ elidere tur opè exceptionis, & iſta exceptio ineſſet ipſi actioni, Bart. vbi ſupra, & in l. lecta ff. ſi cert. petat.

Amplia etiam ſi extrinſecus appareat de exceptione, ex cuius ommiſſione actor ſit locupletior cum aliena iactura, quia nec tunc eſt opus exceptionem opponere, l. planè, & l. fin. ff. de petit. hæred. Bart. vbi ſupra, ſecus autem ſi non locupletaretur cum aliena iactura, vt per gloſſ. & Bart. in d. l. ſi vnus §. pactus ne peteret ff. de pact.

Iudex non præſumitur velle aliquem ſua poſſeſſione, vel iure priuare, l. fin. C. ſi per vim, vel alio modo Anchar. conſ. 127. num. 1. Innocent. in cap. quoniam frequenter extr. vt lite non conteſtata, Alex. in l. clam poſſidere §. qui ad nundinas ſub num. 3. ff. de acquirend. poſſeſſ. Alex. in l. filioſam. §. ſi vir. num. 7. ff. ſolut. matr.

Iudex appellationis poteſt reformare ſententiam nedum ad inſtantiam appellantis verùm & appellati, Alex. ad Bart. in l. cum apud ff. iudicat. ſolut.

Iudex appellationis habet iuriſdictionem per deuolutionem circa ea quæ in prima inſtantia ſunt deducta, & non ſuper alijs, Afflict. deciſ. 155. num. 3.

Iudex poteſt declarare ſuam ſententiam, vt latè tradit Io: Ferr. Montan. in tit. de appellat. cap. 5. Bart. in l.

in l.2.C.de sentēt. ex breuicul.recitand.num.4. & ibi Add.DD.in cap.nouit de Iud.

Iudicis licentia non causat amissionem possessionis, Mant.dec.f.167.

Iudex sæcularis non cognoscit de causa spirituali,etiam incidenter, Abb.in cap.tuam num.7.extr. de ordin.cognit.& num.9.vbi distinguit.

Iudex appellationis quando præcessit sententia absolutoria in prima, sententiando benè appellatum condemnat aduersarium Abb. Felyn. num.2. & alij in cap.cum causam extr. de sentent. & re iud. sed melius est vt vlterius procedat cōdemnando,Bart.in l.Aemilius nu. 6.ff.de minorib. Addent.ad Bart. in l.cū apud ff.de iudicat.soluend. Capell.Tholos.quæst.224.

Iudex carens iurisdictione pronunciando se competentem efficitur competens si à sententia non appellatur,Ferret.cons.43.

Iudex competēs super vna re ex aliqua conuentione præcedente, efficitur Iudex in omnibus ex illa conuentione propter connexitatem,Aret.cons.83.Bald.& DD.in l.Papinianus C.de sentent.

Iudex qui habet iurisdictionem elidibile exceptione, benè agit ante oppositionem, Rot.decis.105.par. 2.diuers.in fin.

Iudex qui habet limitatam iurisdictionem vsque ad certam summā, debet attendere valorem rei, secundùm tempus petitionis, Rota decis.764.par.1.diuers.

Iudex appellationis tenetur seruare ea ad quę tenebatur Iudex, à quo Roland. consil.48. num.13. lib.3. quod declara in concernentibus decisionem, secus in respiciētibus ordinem, & processus, nam debet seruare stylum sui Tribunalis, Felyn. in cap.5. de constit. sub num. 3. Bellam.decis.78.

Declara primam propositionem quando non superuenisset constitutio declaratoria, quia isto casu non tenetur sequi, nec etiam in decisorijs,Felyn.vbi supra sub numer.7.

Iudex appellationis succedit in locū primi Iudicis, vt emendet quod malè factum est, Bellam.decis.41.

Iudex appellationis potest pronunciare super desertione appellationis, Felyn.in cap. ex parte num.8. de rescript.Alex.cons.105.lib.5.

Declara primo si appellans comparuerit corā Iudice appellationis,aliàs secus cum coram eo nulla sit instantia,Felyn.vbi supra.

Declara secundo si sit Iudex appellationis principaliter, quia cū nō possit cognoscere de appellatione nisi sit certus de iurisdictione, Felyn. vbi supra num.10.alia vide supra in verb.appellatio.

Iudex delegatus habet iurisdictionē contra turbantes iurisdictionem suam,cap.1.de offic.Iud.deleg.etiā quod in litteris non sit clausula competentes,declara vt per Fely. ibi sub num.14.

Iudex habet iurisdictionem ex sola rescripti præsentatione, Verall. decis.224.num.4.Gratian.discep. forens.171.

Iudex à quo potest pronunciare causam desertam, & suam exequi sententiam, Felyn.in cap. ex parte el segundo num.8. & 10. de rescript. Limita procedere si sit ordinarius, secus si sit delegatus, Fely.d.cap.ex parte el segundo de rescript.nu.8.

Iudex quando possit cognoscere an sua sit iurisdictio, & quid in delegato, vide Felyn.in cap. super litteris de rescript. vbi affert plures limitationes.

Iudex qui tulit sententiam in causa appellationis non est citandus,Felyn.

lyn. in cap. dilectus de reſcript. Limita quando ex officio proceſſit & alijs modis, vt ibi per Felyn.

Iudicis officium eſt curare ne iudicium ſit eluſorium, etiam parte nō opponente, Rot. deciſ. 666. par. 1. diuerſ. in fin. vide deciſ. Bellam. 120.

Iudex à quo non inhibet Iudici ad quem, niſi præmiſſa cognitione an cauſa ſit appellabilis, Abb. & Fely. in cap. dilectus el ſegundo de reſcript. num. 14.

Limita vt procedat in Iudice inferiori, ſecus ſit delegatus à Papa, quia ſtatim inhibet declarando, vt ibi per Felyn.

Iudex qui vult bannitum, & foriudi-
42 catum morti tradere iuxta conſtitutionem pœnam horum de for. ban. & foriud. faciat ad cautelam quod ille forbannitus, vel foriudicatus per ſentētiam foriudicationis cōfiteatur ſe eſſe illum de quo ſententia loquitur, ità docet Bart. in l. demonſtratio col. penul. ff. de cond. & demonſtrat. & in l. inter ſtipulātem §. ſi ſtichum ff. de verb. oblig. Bald. in cap. 1. de feud. ſine culp. non ammitt. Ang. & Imol. in l. nominatim de hæred. inſtit. Felyn. in cap. ad abolendam ad fin. extr. de hæret.

Iudex alterius territorij, quando ad litteras alterius exequatur ſentētiam, vide per Abb. & Felyn. in cap. poſtulaſti de foro competenti, Surd. conſ. 264.

Iudex delegatus cum clauſula, quod ſi ambo, procedens cum Iudice recuſato nulliter agit cap. cum ſuper de offic. delegat.

Iudex poteſt exercere iuriſdictionem quatenus non venerit ſucceſſor etiam vltra tempus officij, l. meminiſſe ff. de offic. procur.

Iudici nulliter, & iniuſtè procedenti reſiſti poteſt, Felyn. cap. ſi quādo de offic. Iudic. delegat.

Iudex inferior non reuocat geſta per ſuperiorem, Crauett. conſ. 148. nu. 3. & ſeq.

Iudex ordinarius poteſt reuocare ſuā ſententiam nullam, Felyn. in cap. in litteris de offic. Iudic. delegat. Vant. de nullit. tit. coram quo poſſit null. propon. num. 9. Imol. conſ. 97. Capell. Tholoſ. quæſt. 114. & ibi de delegato.

Iudex appellationis à diffinitiua, ſi appellatio non apparet non poteſt deſuper ſententiare, Bellam. deciſ. 28. ſed duntaxat ſuper nullitate appellantis, vt per Cęſ. de Graſſ. deciſ. 2. de reſcript.

Iudex qui habet iuriſdictionem in officio, nō in proprietate, non poteſt facere gratiam l. ſeruos C. ad l. Iul. de vi publ. Vinc. de Franch. deciſ. 370.

Iudici aſſerenti in ſententia ſe vidiſſe acta nō creditur, Rota corā Ortombēgo in Meluitana conſeruæ 17. Octobris 1610. lib. 3. fol. 385.

Iudex qui detulit appellationi in cauſa inappellabili intelligitur detuliſſe quo ad effectum deuolutiuū faciunt tradita per Beninten. deciſ. 17.

Iudex qui habet duplicē iuriſdictionem ſi ſe non reſtringit ad vnam valet actus ex alia, Rot. deciſ. 96. p. 2. diuerſ. vide Add. dec. Seraph. 1058.

Iudex delegatus ſiuè benè, ſiuè malè pronunciet dicitur functus officio ſuo, & non poteſt reponere, Bald. in l. vt perſonis C. quomodo, & quando Iudex, Rot. deciſ. 16. de re iud. in nou.

Iudex licet non poſſit prorogare fatalia, poteſt tamen ſuſpendere illorum curſum, Alex. conſ. 74. num. 13. lib. 4. Purpur. conſ. 169. Rota coram Mellino in Placent ina vſurarum 12. Februarij 1593.

Iu-

Iudex pronũciando super non petitis malè, & fatuè agit Bellam. dec. 705. num. 2.

Iudex iniquè procedit exequendo sententiam iniustam, Siluan conf. 17. num. 1.

Iudex potest deuenire ad torturam contra illum ex omnibus, qui fuerunt in rixa, qui aliàs alteri intulit vulnus, vide infr. in verbo plures num. 20.

Iudices qui committunt barattariam sindicantur via ordinaria, vide supra in verb. Barataria num. 9.

Iudicis maioris præsentia quando impediat minoris iurisdictionem, vide infra in verb. maior vers. maioris Iudicis.

Iudicium.

Iudicium summarium, & executiuũ non æquiparantur, & de vno ad aliud non tenet argumentum, Canar. de execut. instrum. quæst. 33. num. 71. add. ad Marant. in 5. par. principali nu. 4. Affin. in sua prax. par. 1. cap. 3. num. 40. & 46.

Iudicium cęptum contra condemnatum expirat facta publicatione, Abb. conf. 84. num. 4. lib. 2. Peregr. de fideic. art. 53. num. 25.

Iudicium vbi cæptum est ibi finem habere debet, l. vbi cęptum de iudicijs, Rota coram Pamphilio in vno lauden. pecuniaria 1. Iulij 1588.

Amplia in his quæ sunt voluntarię iurisdictionis sup. alleg. at. 78. & ibi Add. num. 18.

Limita pluribus modis, vt per Felyn. in cap. ex tenore de rescript. & in cap. cum M. Ferrariensis 12. col. vers. extra gloss. quæro de const. Pedemon. dec. 177. Surd. conf. 142.

Iudicium si absolutè posset incipere ab articulis auferentur Reis defensiones, nam aduersus nouam actionem ab actore inpositionibus deductam non possent deliberare, nec suas opponere exceptiones ad finem se defendendi, & sic declara dictam praxim non posse procedere, nec sic simpliciter esse admittẽdam, sed secundùm Muscatell. in sua prax. par. 1. gloss. petitur num. 48. si fortè actio prima ab actore per solemnem libellum, vel talem qualem petitionem, satis ineptè, & minus concludenter fuerit proposita, potest ab eodem inpositionibus, & articulis accommodari, melius aptari, & declarari, ac etiã noua capita deduci dum etiam à principali actione descendant, capita verò omninò diuersa deduci nullo modo possunt, quia hoc casu nouum erit iudicium, latè Muscatell. vbi supra.

Iuramentum, & Iurans.

Iuramentum appositum in instrumẽto, habet executionem paratam, Ias. conf. 85. lib. 1.

Iuramentum quando firmat contractum aliàs nullum, vide Capell. quæst. 383.

Iuramentum in litem veritatis quibus casibus sit deferendum, Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 3. cas. 208.

Iuramentum in litẽ defertur contra occultantem scripturas, Crauett. conf. 6. num. 8.

Iuramentum in supplementum quãdo potius actori, quàm reo sit deferendum, Capell. Tholosan. q. 407.

Iuramentum in supplementum non potest deferri post conclusum in causa, Bart. & DD. in l. admonendi ff. de iureiurando, Roman. consil. 255. num. 5.

Iuramentum in supplementum non defertur in actione famosa, Capel. Tholos. quæst. 247.

Iuramentum præstitum die feriato in honorem Dei non tẽnet, Surd. conf. 87. lib. 1.

Contra Rot. coram Seraphino in Romana donationis 27. Aprelis 1587.

Iuramentum metu præſtitum non eſt ſpernendum, ſed ab eo eſt petẽda abſolutio, Surd. conſ. 38. vbi declarat.

Iuramentum poteſt per partem remitti, Addit. ad Capell. Tholoſan. quæſt. 73.

Iuramentum non poteſt validè interponi in die feriato, etiam in actibus voluntariæ iuriſdictionis, Surd. conſ. 87. num. 14. lib. 1.

Iuramento non ſuppletur defectus ſolemnitatis probatoriæ, Bart. in l. ſi quis pro eodem ff. de fideiuſſor. Curt. iun. conſ. 198. num. 21. lib. 3.

Iuramentum affectionis quando ſit præſtandum, & quæ requirantur, tradit Bartol. in l. in actionibus, & ibi DD. ff. de in litem iurãdo ſcribentes in §. præterea inſtit. de act. & quid de iuramento veritatis.

Iuramentum non impedit reuocationem actus ſui natura reuocabilis, Rot. deciſ. 489. num. 5. par. 1. diuerſ.

Iuramentum quando confirmet contractum nullum, Bart. in l. ſi quis ff. de fideiuſſ. Surd. conſ. 20. num. 20.

Iuramentum credulitatis præſtatur ſuper articulis concernentibus factum alienum, Put. deciſ. 275.

Iuramentum de calumnia in cauſa matrimonij non præſtatur, cap. litteras extr. de iuram. calum.
Limitatur nõ procedere ſuper exceptionibus eiuſdem cauſæ, cap. litteras tuas, & ibi gloſſ. extr. de reſtitut. ſpoliat.

Iuramentum ſuppletorium non eſt deferendum ei, qui ſemiplenè probauit, niſi parte citata, Iaſ. in l. ne quicquam §. vbi decretum nu. 51. ff. de offic. proconſ. de quo vide Marant. in tract. de ord. Iudic. in 6. part. princ. in nono actu verſ. defertur aliquando iuramentum per totum, & nu. 12. dicit deferri poſſe etiam poſt concluſum in cauſa, quando cauſę ſunt ſummariæ, non tamen defertur ſi adeſt aliqua pręſumptio contra iurare petentem, Benint. deciſ. 67. num. 5. quia iuramentum in ſupplementum non defertur ei, qui alias periurauit, Crauett. conſ. 191. in fin.

Iuramentum interpoſitum ſuper cõtractu à lege prohibito, & dirigẽte præceptũ in perſonam contrahẽtem prohibitiuè contractum non firmat, eo quia eſt interpoſitum contra præceptum legis, & ſic non poteſt ſeruari abſque diſpendio ſalutis æternæ, Caualcan. de tutor. & curat. num. 168.

Iuramentum non obſtat minori lęſo, qui poteſt venire contra inſtrumẽtum iuratum, Rolan. conſ. 7. lib. 3. Surd. conſ. 87. lib. 1.

Iuramentum non ſupplet id quod eſt ſolemnitatis, nec habet vim exexpreſſi, Spin. de teſtam. gloſſ. 11. num. 110.

Iuramentum intelligitur ſecundùm naturam actus, ſuper quo interponitur, l. fin. C. de nõ numer. pecun. declara vt latè per Rolan. conſ. 77. num. 17. & ſeq. lib. 1. Crauett. conſ. 102. num. 7.

Iuramentum contra bonos mores nõ eſt obligatorium, cap. non eſt obligatorium de reg. iur. in 6.
Declaratur vt hoc procedat contra bonos mores iuris naturalis, vel canonici, Mantic. de tacit. conuent. lib. 13. tit. 27. num. 4.

Iuramẽtum defertur ex præſumptione, gloſſ. in cap. à nobis extr. qu matr. accuſare poſſunt.

Iuramentum remittitur voluntate partium, Capell. Tholoſan. quæſt 182.

Iuramentum malitiæ præſtatur in qualibet parte iudicij, Specul. de iuram.

iuram.calum. §. 1. Capell. Tholos. quæst. 108.

Iuramentum calumniæ præstatur prius ab actore, quàm à reo, & possessore gloss. in l. sicuti, §. sed si quæratur ff. si seruit. vendicet.

Iuramentum calumniæ debet præstari etiam à defensore, gloss. in l. liberto §. fin. ff. de negotijs gestis, & à fideiussore, ac à procuratore in rem suam, gloss. in l. solutionem ff. de solut. Bartol. in l. qui bona §. si quis stipulatus, & §. si alieno ff. de damn. infect.

Iuramentum calumniæ potest præstari per procuratorem habentem speciale mandatum, quia potest iurare de calumnia in animam principalis, gloss. in cap. in pertractandis extr. de iuram. calum. Bartol. in l. qui bona §. si alieno ff. de damn. infect. immo requiritur mādatum singulare, Roland. cons. 26. num. 5. lib. 3.

Iuramentum vnum calumniæ an sufficiat in tota causa, vel debeat reiterari, vide latè per Aret. in instit. de pœna temerè lit. in princ. num. 9. gloss. in cap. litteras in verb. iuramento extr. de restit. spoliat. glo. in l. qui bona §. si quis stipulatus ff. de damn. infect.

A iuramento per metum extorto, quod potest cadere in cōstantem virum, debet fieri absolutio per Ecclesiam, text. est in cap. verum, extra de iureiur.

Nota quòd in absolutione ab huiusmodi iuramento per metum extorto nō debet dici, non obserues iuramentum, sed dici debet, non astringo te ad obseruandum, nec propterea te punio, ita docet Bald. in d. cap. vetum extra de iure iur. D. Ioan. de Arnon. ita refert in comment. 50. fol. mihi 87.

Iuramentum calumniæ non præstatur in iurisdictione voluntaria, Aret. instit. de pœna temerè lit. in princ. num. 4.

Iuramentum non præstatur in causis spiritualibus cap. 2. extr. de iuram. calumn. gloss. in cap. litteras extr. de restit. spoliat.

Iuramētum calumniæ in causa principali nō præstitū non potest præstari in causa appellationis, Curt. iun. cons. 284. num. 13. lib. 3.

Iuramentum calumniæ non præstatur à procuratore fisci, nec à domino quando litigat cum vassallo, quia non tenentur iurare de calumnia, Surd. decis. 18.

Iuramento decisiuo delato, & suscepto, an minor deferens audiatur volens per testes probare, decis. Pedemon. Thesaur. 240. & vide Aret. in §. æquè institut. de except. sub num. 3.

Iuramento decisiuo res terminata, nunquid in contrarium attēdatur confessio partis, Morot. resp. 16.

Iuramentum suppletorium non est deferendum ei, qui tenetur per scripturam probare, secus in decisiuo, Thesaur. decis. Pedem. 256.

Iuramentum suppletorium nō est deferendum ad probandam commissionem pœnæ, Becc. consil. 41. numer. 11.

Iuramentum suppletorium in graui causa defertur si sit plusquam semiplenè probatum, Rot. coram Mantica 22. Iunij 1587.

Iuramentum quod præstatur à procuratore in animam principalis non ligat ipsum procuratorem, Aret. in §. æquè institut. de except. num. 6.

Iuramenti decisiui oblatio non admittitur quādo fuit iam per testes probatum, Thesaur. decis. Pedem. 93. & vide Cagnol. in l. 2. nu. 265. C. de pact. inter empt. & vendit. Surd. cons. 111. lib. 1. vel quando illius acceptatio nihil operatur, Surd.

Surd.conſ.190.

Iuramentum non defertur nec à coniuncto, nec à minore, Surd.conſil. 190.

Iuramentum poteſt offerri etiā quod ſit lapſum tempus datum ad probandum per omne genus probationis, Cagnol. in l.2.C.de pact.inter empt.& vendit.num.270.

Iuramentum poteſt fieri ſuper Altari & cum deietatione, Becc. conſ.7. per totum.

Iuramento probatur quātitas rei debitæ, Cæpoll.caut.216. Dec.conſ. 536.Boer.dec.243.num.14. Marſ. ſingul. 322. Rip. in l. admonendi num.188.

Declara quando ſubſtantia debiti probaretur per teſtes, Rot.deciſ. 746.par.1. vide deciſ.Pedem. 96. Ioſeph.Ludouic. deciſ.Peruſ.100. & quando probatur coniecturis, Put.deciſ. 291.lib.2.

Iuramentum deciſiuum oblatum, & non receptum iuxtà formam oblationis nihil operatur, Iaſ.conſ.86. lib.1.

Iuramentum deciſiuum oblatum ſuper conſignatione, ſi non etiam comprehendat ſolutionem poteſt licitè recuſari, Iaſ.conſ.86.lib.1.

Iuramētum vt ſolemniter præſtitum dicatur requirit tactum ſcripturarum, de quo vide Theſaur.dec.47. vbi diſtinguit.

Iurans credere rem eſſe vtilem non punitur de periurio, eo quia eſt iuramētum de credulitate cap. quāto, & ibi DD.de iureiur. Lambert. de contract.gloſſ.15.num.7.

Iurare, an teneatur reus, vide infra in verb.reus verſ.2.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio in dubio præſumitur data cumulatiuè, non priuatiuè, de quo vide per Aret conſ.102. vbi quando eſt data reſpectu certi generis perſonarum.

Limita in domino feudi, in Iudice dato in vna parte territorij, ac quando ex verbis aliter appareret, & in delegato, Felyn.in cap.cæterum num.4.de iudicijs.

Iuriſdictio cōpetēs Iudici inferiori, quando dicatur competere cumulatiuè, vel priuatiuè, vide per Felyn.in cap.Paſtoralis num.2.de officio Iud.ordin.

Limita vt ibi per eum.

Iuriſdictio Caſtri continuatur per poſſeſſorem eiuſdem Caſtri, Put. deciſ.300.lib.2.

Iuriſdictio Epiſcopi in ſua diœceſi eſt fauorabilior iuriſdictione legati, Bellam.deciſ.512.num.4.

Iuriſdictio Iudicis criminalis eſt diſtracta ab illa Iudicis ciuilis, etiam in eodem Tribunali, Rota deciſ. 445.par.1. diuerſ.

Iuriſdictio Iudicis ordinarij quando dicatur excitata per ſuperuenientem commiſſionem, & quando efficiatur delegata, vide per Felyn. & Abb.in cap.licet in corrigendis de offic. ordinar. & dicitur delegata, quando adeſt clauſula omni appellatione remota, Aret.in l.fin. §. interdum nu.23. ff. à quibus appell.licet vel non pract. Archiepiſ. Neap.cap.88. Capell.Tholoſan.q. 443.Boer.deciſ.151.

Iuriſdictio adiuncti ordinario non expirat morte delegantis, ſecus ſi adiungatur delegato re integra, Felyn. in cap.relatum in fin.de offic.Iud.delegat.

Iuriſdictio non competit ante præſētationem reſcripti, Dec.in cap.ſuper eo num.25.& ſequent.extr.de appell.

Iuriſdictio Iudicis delegati quando extinguatur per ſuſpenſionem, ſeu inhabilitatem delegātis, vide Abb. & DD. in cap. licet vndique extr. de offic.Iud.delegat.

Iuriſdictio data à priuatis cum appoſitio-

sitione pœnæ, altera parte sententiam non seruante non incidit in pœnam. Abb.& Felyn.in cap.significantibus de offic.deleg.

Iurisdictio non residet penès populum, sed est translata in Principem, Alex.cons. 16.num.19. lib.5.

Iurisdictio Iudicis limitata potest prorogari, Guid.Pap.decis.285. & aliqua etiam vide supra in verbo delegatus.

Ius.

Ius naturale per ius ciuile tolli non potest l. iura sanguinis ff.de regul. iur. & instit.de iur.nat.gent. & ciuil. §.sed naturalia, & §.minus ergo de hæred.quæ ab intestat.deferunt.

Limitatur primo vt non procedat in parte, nam ius naturale à iure ciuili potest corrigi §.quod autem instit.de capit.diminut.

Limitatur secundo non procedere quo ad effectum, nam ius ciuile potest efficere ne sortiatur effectũ suum, vt instit. de hæredit. quæ ab intest.deferunt.§.emancipati;& l. minime ff. de relig. & sumpt. funer.

Tertio limitatur quod possit adumbrari per fictionem, veluti quãdo lex fingit deportatum esse mortuum tex.est in §.quod autẽ instit. de capit. diminut. & in l.si necem §.si deportatus ff. de bonis libert. Bart.l.si adulterio §. liberto ff.de adulter. & in terminis Nou. cons. 112.num.7.Bartol.in l.vt vim de iust.& iur.& ibi Bologn. Riminal. iun. Dec.in.l.iura sanguinis ff.de iust. & iur. cap.finali de Clerico venatore.

Ius superueniens ex causa de præterito confirmat intentionem agentis, quod non procedit vbi in libello est expressa certa causa Lambert.de contract.gloss.24.nu.14.

Ius inter irregularibus non acquiritur, donec quis fuerit realiter receptus,& habuerit habitũ, Capell. Tholos.quæst.273.

Ius accrescendi habet locum inter hæredes si alter cohæres nolit adire hæreditatem l. vnica C. quando non petent. part.

Limita non procedere si aderit, & postea per beneficium restitutionis repudiauerit, quia isto casu, non accrescit cohæredi, sed destribuitur inter creditores hæreditarios. Marant.in l.is potest ff.de acquir.hæred.

Ius accrescendi non habet locum in portione limitata à lege, Io.de Garon.in l. 1. super gloss. sub num.8. C.de secund.nupt.

Iura subueniunt magis contrahenti ex necessitate, quàm ex voluntate, l.quod si minor §.restitutio ff. de minorib.

Ius accrescendi habet locum in fideicommissis quamuis portiones essent separatim relictæ, Decian. cons. 40. num.26. lib.1. Petr.Ant. de Petra de fideic.quæst.9.nu.254.

Ius offerendi non competit post sententiam, & adiudicationem factã, Afflict.decis.187.& 188.Paris.cõs. 42.latè Capyc.decis.41.vbi plures affert limitationes, vide Thesaur. decis.Pedem. 157. Neguf.de pign. in 1.p.3.memb. primæ partis princip.num.3.

Iuri offerendi non præscribitur, Felyn.in cap.cum accessissent nu.28. de constitut.vide Abb.in cap.quoniam frequenter §. vltimo nu.44. extr. vt lite non contest. Aret. in §.actionum num.119.instit.de action.

Iura possunt recognosci etiam post sententiam, Peregrin. decis. 151. lib.3. & omissio recognitionis iuris inducit nullitatẽ, etiã in executiuis, Achil.dec.1. de rescript. Mardos.ad regul.Cancell.quæst.7. num.

num.2.vers.hic.voluit Rota.

Iura tunc dicuntur de actis quando pars est citata ad dicendum contra alias secus, Gomez. super reg. de Annali quæst.4.num.5.& tunc. non possunt per partem reuocari, secus si pars non fuisset citata, Put. decis.270.lib.2.

Iura satis dicuntur in forma probante quando constat de illorum effectuatione, Aym.cons.101.num.4.

Iura, actiones, & nomina debitorum non veniunt in confiscatione, seu publicatione bonorum foriudicationis causa facta, quia tex.vtitur 43 verbo possessiuo, & iura personalia non possidentur, Bald. in l.1.circa princ.ff.de stat.homin. Ang.Aret. in tract.de malefic.in verb.& eius bona publicamus col.2. vers. quæro quis Iudicum possit.

Iura possunt recognosci quandocunque parte non opponente, Peregr. decis.151.lib.3.

Iura exorbitantia loquentia de accusatione non procedunt in denunciatione, & inquisitione, Frãc. in cap.1. §.illum de restit. spoliat.

Iuri contrarium dicitur quod est contra expressam iuris dispositionem, Seraph.decis.639.

Ius patronatus.

Ius patronatus cum authoritate Episcopi potest de alio in alium trãsferri, Rot.decis.574.par.1.

Ius patronatus relictum confraternitati laicorum dicitur laicale, Rot. decis.574.par.1.

Ius patronatus laicorum donatum Ecclesiæ dicitur Ecclesiasticum, Seraph.decis.1420.

Ius patronatus non acquiritur de Ecclesia in esse existenti, licet augeatur dos, Rot.decis.328. par. 1. & 457.num.18.par.1.

Ius patronatus familiæ potentis debet concludenter probari, Rot.decis.199.par.2.diuers.

Iuri patronatus competenti Clerico ex bonis patrimonialibus non derogatur per litteras Apostolicas, nisi de eo fiat expressa mentio, Felyn.in cap. Ecclesia num.1 1.de cõstitut. Abb.in cap. Abbatem de rescript.

Ius patronatus conseruatur ex præsentationibus factis à conpatrono, nisi illas fecerit animo priuandi alium, Ruin. cons.50. num.8.lib. 5. Federic.cons.202. Abb.cons.54. lib.1.

Ius patronatus acquiritur etiam mediante licentia ædificandi Ecclesiam, Rot.dec.85.par.2.diuers.vide decis.167.par.2.

Ius patronatus legari non potest absque approbatione Episcopi, Pancirol.cons.78.num.16.

Limitatur ibi vt non requiratur consensus si legat Ecclesiæ.

Iuri patronatus laicorum non censetur derogatum, nisi expresè dicti Abb. in cap. Abbatem de rescriptis.

Iustum.

Iustum pretium fundi est quantum viginti annorum fructus deductis expensis confecerint, Didac. Couarr.var.resol. lib.3.cap.9.num.5. Auth.perpetua, & ibi gloss.in verb. iusta C.de sacros.Eccles.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. L.

Lanones.



Aenones de iure communi quã pœna puniũtur, vide tex. in l.pa làm §.lænociniũ ff.de rit.nupt.hodie verò de consuetudine lænones non puniuntut pœna mortis, sed fustigantur cum mitra,& alia pœna extraordinaria plectuntur, ità concludit Ludouic.Peguer.decis.15.Rouit.pragm.1.sub rubr.de lænonibus, quam videas, & etiam infra in verb.pater num.16.

Læsio.

Læsio vltra dimidiam,arguit contractũ re ipsa dolosum, Ant.Thesaur. in decis.Pedem.dec.223. DD.in l. 2.C.de rescind. vendit. & læsio re ipsa æquiparatur dolo ex proposito,Dec.cons.179.num.7.vbi latissimè decis.Pedemont.41.Crauett. cons.192.

Læsio ad hoc vt non intret,debet cõsiderari vtilitas Ecclesiæ de tempore celebrati contractus, Rota decis.360.par.1. vide coram Orano in vna Albanens. tenutæ 29. Maij 1592.

Læsio vltra dimidiam iusti pretij rei diuisæ,est quæ sufficit ad diuisionis rescissionem, D.Consil.D.Frãcisc. Merlino in controuers. foren.par. 1.cap.58.in fin.

Laicus.

Laicus non potest se submittere excommunicationi alterius, quàm sui Prælati ratione pacti, secus delicti, Felyn.in cap.P.& G.de offic. delegat.

Laicus àn possit constitui ab Episcopo in Vicarium,vide supra in verbo Episcopus num.23.

Latrones.

Latrones publici, & viarũ disrobatores qui dicũtur,vide in verb.furtũ, versic.furtum vnicum,& àn à quocunque Iudice capi, & puniri possint,vide latè per Ioan:Grand.in tract.de Bello exul.cap.tertio quæro fol.mihi 61.qui adducit pro parte negatiua septem fundamenta, & pro affirmatiua alia septem cum tribus rationibus, licet quod interpretatio istius quæstionis relinquitur Principi,concludat.

Laudemium.

Laudemium est onus reale,cuius præcipuum est transire ad quemcunque possessorem cum re ipsa, l.possessores C. de fund.patrim. lib.11. adeòq; rei inest,vt sine illius solutione rei emphyteoticæ alienatio non subsistat l. fin. C. sine cens.vel reliqu.vnde prout in cæteris oneribus realibus, veluti pro tributis dari hypothecam dixit Mastrill. decis.171.in fine, & veluti pro decima cui laudemium æquiparatur, Alex.cons.123. col. penult. vol.5. quæ etiam præteriti temporis potest peti à nouo fundi possessore, vt per Franc.Marc.decis.558.par. 1.quæst.21.num.6.

At contrarium defendit Surd. decis.31.nu.8.dicens Senatum Mantuanum postposuisse dominum directum pro laudemio agentem ijs creditoribus, qui hypothecam habebant,vt tenent Marin.Frecc. de subfeud. tit.de authorit.Baron. Auth.3.nu.4.Tiraquel.de retract. lignag. §.29. glos.2.num.8. vbi ait quòd actio competens domino ad laudemia est personalis,nec sequi-

tur fundum, aut tertium poſſeſſorẽ Guid.Pap. conſ.46.col.vlt. verſ.& videtur, & conſ. 126. in 3. dubio Pinell.in l.1.par,2.num.72.ante finem verſic.limitatur 5.C.de bon. matern.ſic & latè refert, & cõcludit D.Conſil.D.Franc.Merlino in controuerſ.forenſ.par.1.cap.37.in fin.vbi miratur quod Maſtrill. in deciſ.171.num.3.ob canonis ſolutionem, quæ vt prædiximus,eſt de natura emphyteotici contractus, hypothecariam non admittat,pro laudemio vero, quod eſt extra cõtractus ſubſtantiam illam competere vellit,cùm nullam differentiã poſſit in hæc duo aſſignare.

Declara quòd ob ſolutionis defectum res poſſit à quocunque ſucceſſore auocari, conditione ſcilicet ex lege quæ perſonalis actio eſt,vt per d. D.Conſil.D.Franciſc. Merlino vbi ſupra.

Laudum.

Laudum latum ſuper vna differentia ex pluribus, non valet l.quid autẽ & ibi gloſ.ff.de recept,arbitr.

Laudum latum vltra contenta in cõpromiſſo,eſt nullum, Burſat.conſ. 431.num.34.& ſeq.& àn emologatum valeat in vim tranſactionis,ibi vide num. 83.& ſeq.

Laudum latum per duos,altero abſẽte non valet l.ſi in tres ff.de arbitr. & ibi notat Abb. conſil. 77. lib. 2. num 2.

Laudum latum abſque citatione,valet vbi conſuetudo citationem non requirit, Roman.conſ.61.

Laudum latum per Arbitros poſt duos menſes in pragmatica 2.de arbitr.contentos,& præfixos,vel poſt terminum incompromiſſo per partes appoſitum, hocque quando eſſent concordes,vt in d.pragmatic. eſt nullum,nam hæc Arbitrorum iurisdictio, ſiuè à ſtatuto conferatur,ſiuè partium voluntate, cum ſit tempore limitata, eo elapſo expirat, l.arbiter,& l.ſi cum dies §. ſi infra ff.de arbitr.l.1. & fin. C.eod. Alex.conſ.82.lib.5. & Afflict. dec. 73.num.8. dicit per doctrin.Bald. in conſ. 372. quod ſi feratur laudũ per horã poſt diem compromiſſi, nõ valet laudum,& proinde ſolent partes,vel in termino prorogationem petere, vel à principio facere compromiſſum cũ poteſtate quod arbitri poſſint tempus prorogare iuxta tex.in l.labeo ait ff.de arbit. & per Alex. d. conſ. 82. vbi tenet prorogationem temporis in compromiſſo ad partes ſpectare, ita refert Muſcatell. in ſua prax. par. 2. gloſſ. gradum num. 30. & ſeq. vbi quod etiam ſit nullum quando elegiſſent tertium, non conſtito de cõtrouerſia inter eos, vt per Alex. conſ.124.num.9. lib.2. & ſequitur Dec.conſ.475. num.40.& nec vocatis partibus, quæ in promptu ſuſpectos nominaſſent, idem Muſcatell. vbi ſupra num.41. & ſequent. vbi alias affert nullitates.

Laudum,ſeù ſententiam nullam partes confirmare non poſſunt, ita vt ſit laudum,ſeù ſententia, ſed tantũ vt valeat in vim pacti,vt per Abb. in cap.per tuàs de arbitr.Bart.in l. 1. C. qui pro ſua iuriſd.& text.in cap. examinata de confir. vtil. vel inutil.& ibi Abb.in verb.item nota Dec.in conſ.475.num.33. & in conſ.499. per totum, quos allegat Muſcatell.in ſua prax.par.2.gloſſ. gradum num.60.

Laudum nullum emologatum,producit actionem, Felyn.in cap. 1. ſub num.5.de pact.Rot.dec.512. Crauett.conſ.276.num.5.& ſeq.

Legatarius.

Legatarius non grauatur in plus quã fuerit honoratus.

Limita vt hoc procedat in quantitate,ſecus ſi ab eo res fuiſſet legata maio-

maioris valoris. l. Imperator vbi Bart.§.si centum ff.de legat.2.

Legatarius habet actionem de euictione contra hæredem, l. si domus §.de euictione ff.delegat.1.nu.4.

Legatarius potest agere executiuè pro consequutione legati decis. Perus.23.num.9.par.1.Becc.cons. 17.per totum.

Legatum.

Legatum vltra dodrantem naturaliter debetur, vt de magis communi testatur Ias.in rub.de verbo.oblig. num.11.pro qua est tex. in l.fin.C. ad l.falcid.

Legatum incertum quod dicatur, Oldrad.cons.61.de verb.oblig.

Legatum factum contemplatione alicuius laboris, debetur duntaxat laborantibus, Capell. Tholosan. quæst.294.

Legatum generale, non continet venalia l.generali §. vxori ff.de vsus. legat. Dec. ad l. 1. ff. de regul. iur. num.35.

Limitatur vt non procedat quando legatum esset relictum cum geminatione verborum, vt hoc in terminis dicit Euerard.in sua centuria in loco aui geminat. num.5. & Bart.in d.l.generali §.vxori circa fin. & Bald.in cap.cum te extr. de rescript.

Legatæ rei dominium à die mortis testatoris recta via in legatarium transit, l.à Titio ff. de furt. l.cum pater §.surdo ff. de legat.secund.l. legatum ita de leg.secũd. Calcan. cons.57.in princ.

Ampliatur etiam in fideicommisso singulari, gloss. & Bart.in l.in fideicommissi persecutione ff. de vsuris, & probatur quia legata singularia, & fideicommissa particularia sunt exequata in l. 1. de leg. 1.& instit.§ sed olim vers. sed non vsque de legatis.

44 Intelligas rei legatæ dominium in legatarium transire à morte testatoris fictè, verè autẽ à die aditæ hæreditatis l.si tibi homo §.cum seruus vbi notat Accur.de legat.1. & ibi tradit Ias. n.3. idem Accur. & Bartol.in d.l. à Titio ff.de furt. & probatur in l. seruo legato in princip. ff.de legat.1. & l. legatum ita ff. de leg.2. & ideo si legatarius agnoscit legatum verè dicitur retro à die aditæ hæreditatis eius legatum fuisse, si verò repudiet fingitur retro fuisse hæredis, Bart.in l. si is qui pro tempore num.53. ff. de vsucap.& in l.quędam de rebus dubijs,& in l.ratione la primera §. 1.ad legẽ falcid.& si ista res pereat post aditam hæreditatem, actio l. Aquiliæ est legatarij, si ante est hæredis l. huic scripturæ ff. ad legem Aquil.Bart.in d.l.si is qui pro tem pore num 53.

Intelligas etiam, vt à die aditæ hæreditatis dominiũ rei legatæ transeat in legatarium verè, sed reuocabiliter, inreuocabiliter verò à die acceptationis, gloss. in l. ei qui ita hæreditatem ff.de condict.inst. Ias.in d.l.si tibi homo §.cum seruus num.3. ff.de legat. 1. Add. ad Roman.cons.690. num.2. adde Aret. in §. nostra autem instit. de legat. DD.in l.1.C.de pactis.

Declara vt per Ias.in l. 1. nu. 119. ff.de leg. 1.

Limitatur primo in relicto vniuersali, Bart. in l.1. col. 3. vers.addit Dyn. & ibi DD.de leg. 1. per l. restituta ff.ad trebell.

Intellige etiam de legato puro, de legato verò in diẽ, declara vt per tex.& ibi Bartol.in l.Sempronius Attalus ff.de vsufruct.legat. de cõditionale in l. 1. ff.de condit.& demonstrat, & in l.interdum de verbor.signif.Bartol.in l.nemo potest ff.de leg. 1.

Declara, vt licet transeat domini-

um,non tamen transit possessio Ac curs.& Bart.in l.1. §.veteres ff.de acquirend.possess. facit l.cum hæredes de acquirend. possess. ea ratione etiam, quia possessio rei legatæ debet accipi à manu hæredis l.non dubium C.de legibus,facit etiã,quia hæredi contra legatariũ, qui propria authoritate accipit, & nõ ab ipso hærede possessionẽ rei legatæ,competit interdictũ adipiscẽde,quorum legatorũ l.1.ff.quorũ legat.& probatur,quia legatario competit rei vendicatio l.2. C.cõmun. de legat. quæ præsupponit dominium ex parte agentis,possessionem ex parte rei conuenti l.in rem, & l. officium ff. de rei vendicat. ad quid enim daretur rei vendicatio cum semel meum amplius meum §.sic itaque instit. de actionib. cum similib. & ita notãt Add. ad Bart.in d.l.à Titio.

Limitatur secundo d. l. à Titio vt non procedat in re hæredis gloss. in l. si hæredis seruus de legat. 1. Durant.de arte test.tit.6. caut.29. num. 1. facit l. si vt certo §. si duobus veiculum ff. commodat. Bart. in l.is cui ff.de condict.indeb:Calcan.cons. 57. in princ. idem si res legata esset aliena d.Calcan.ibi. Sublimitatur vt per Durant d.tra. de art.test.tit.6. caut 29. videlicet quando hæres constituit se nomine legatarij possidere, Ias. in d.l.si hæredis seruus, iunctis notatis per Alex. & DD.in l.quod meo de acquir.possess. Durant.vbi supra.

Tertio, & vltimo limitatur d.reg. in legato pecuniæ quantitatis, vt notatur in l. 2. in vers. in rẽ actiones C.commun. de legat. & in l. 2. C.de cond.legat.Bart.in l.omnia nu.1.ff.si cert.petat. idẽ Bart. in l. certi conditio ff.si cert.petat.num. 38. sed subdistingue vt procedat in quãtitate relicta in specie, quia æquiparatur speciei,Bart.in l.certi conditio num. 38. & sequ. ff. si cert.petat.vide l.planè la primera ff.de legat.1.

Et quid in legato quotæ hæreditatis,vide Gomez.in tract.vlt.volũt. cap.12.num.21.in fin.

Legatum præstandum post mortem, dicitur conditionale, Morot.respons.2.

Legatum vsusfructus relictum vxori existentibus liberis, reducitur ad vsumfructum, Rot.decis.762. par. 1.diuers.

Legatum rei litigiosæ, si hæres in iudicio fuerit victus, est quasi caducum,& nullius momenti, quia qui rem litigiosam sciens dereliquit, litis euentum legatario reliquisse creditur, Auth.de litigiosis §. 1. collat.8.

Legata ad pias causas debentur etiã non adita hæreditate,Lup.allegat. 91.& ibi Add.

Legatum crediti si exigatur, àn censeatur ademptum, Alex.cons.157. lib.7.

Legatum rei alienæ quando valeat, vide Bened. Capr. & DD.in l.vnũ ex famil. §.si rem ff. de legat. decis. Perus.23.par.1. Spin.de testamen. gloss.8.nu.55.Bursat.cons.348.nu. 14.Surd.cons.517.num.23.

Legata annalia,siuè semel relicta,debentur licet substantia redituum non sit sufficiẽs ad legatorum, seù fideicommissi præstationem, debet enim hæres vendere res hæreditarias, & legatis satisfacere l.fin. §.sin autem C.de bon.quæ liber. & ibi Salic. Corn. & alij Dec. consil. 590.num.4.Soccin.Iun. cons.109. num.27.lib.1. Roland.cons.8. nu. 26. Cras. in §. legatum quæst.36. num.4. Mohed.dec.122. Gozzad. cons.94. num.24. Crauett. consil. 187.

Legatum factum duabus neptibus pro

pro ipsis maritandis vna mortua, accrescit alteri, Bald.consil. 174. lib. 1.

Legatum alicuius animalis, eo mortuo neque coirum, neque caro debetur l.mortuo boue ff. de legat. 2. Limita vt procedat si mors contingat viuo testatore, aliàs secus, gloss. & Bart.ibi, Gomez.in tract. vltim.volunt.cap.12.num.16.

Legatum factum Ecclesiæ, àn ad sui validitatem requirat hæreditatis aditionem, vide Ang. Aret. in §. maleficijs num.4.instit.de act. vbi latè.

Legatum solutum à testatore, non est soluendum ab hærede, l. Lucius la primera ff.de leg. 2.
Limita, vt non procedat noua superueniente causa, DD. in l. Lucius, & in l. filia legatorum C. de legatis.

Legatum alimentorum quomodo, & quando solui debeat, vide Bart.in l.pecuniarum ff. de aliment. & cibar.legat.& ibi Add.

Legatum relictum à primo si non sit solutum transit ad fideicommissarium cũ declaratione tamen quod sit vnicum, non autem annuum, Ias.conf.95.lib. 1.num.4.

Legatum factum vxori donec castè vixerit, & vidualem vitam seruauerit, pertinet etiam ad eam quæ Religionem ingreditur, Bald.in l. Deo nobis col.3.vers.iuxta prædicta C.de Episc.& Cleric.

Legatum pensionis domus non debetur, nisi in fine Anni, Bart. in l.habitationis ff. de vsufruct.legat. Ias. in l.diuortio nu.38.ff.de solut.matrimon.

Legatum rei militiæ, seù alterius officij per hæredem legatario comparandi, si legatarius in emptione præueniat, pretium debet sibi ab hærede restitui, & omne illud, sine quo dictum officium haberi non potest, Gomez.tract.vltim.volunt. cap.12.num.16.in fin.

Legatum alicuius domus cum omnibus in ea existentibus, non continet instrumenta, & pecuniam l.si mihi Meuia ff.de leg.3.l.90.l.vxori §.legauerat ff.eodem, & ratio huius decisionis redditur à Ias. in l. singularia num.28. ff.si cert. petat. Bal.in l.certi iuris nu.12. C.locat. & melius videtur colligi ex Ias. in l.non vtique §.item Iulianus ff. de eo quod cert.loco,

Legatum factum famulis, debetur ijs qui inseruiebant tempore testamenti, Capell. Tholos. quæst. 191.

Legatum factum Ciuitati vt certum quid fiat, etiam quod effectus non sequatur legatum debetur, Rota decis.695.par. 1.

Legatum relictum alicui absenti, àn ab hærede sit soluendum in loco vbi est, vide Dec.in l.vinum num. 12.ff. si cert. petat.& Bartol.in l. 1. numer.4.de aliment. vel cibar.legat.

Legatum rei litigiosæ cuius sumptibus sit præstandum, vide gloss. in Auth.nunc si hæres C.de litigios.

Legatum àn præscribatur, Spin. de testam.gloss. 8.num.66.

Legato frumento quod in domo est, si fuerit consumptum, & aliud sit ibidem repositum illud loco prioris debetur, Bart. in l.si seruus legatus §. qui quinque ff. de leg. 1. Capell.Tholos.quæst. 191.

Legata non deducuntur ex vsufructu omnium bonorum, sed debet vendi proprietas pro soluendis legatis, firmo remanente vsufructu penes vsufructuarium, etiam quod esset hæres cum beneficio legis, & inuentarij, Corn.cons.195.lib.4.
Limitatur in annuis legatis, quæ sunt præstanda ab vsufructuario l. fin. §.fin autem C. de bonis quæ liber.& ibi Salic. num.2. & Corn. Ias.

Iaſ. in l.1.in 2.lect. nu.16. ad Trebell. Gozzad.conſ.94.num.22.Roland. conſ.8. num.27. & 28. lib. 2. Craſſ.in §.legatum quæſt.36. num. 7. Peregr.de fideic. art.35. num.9. Surd.decif.193. & tamen prius deducitur legitima,Roland.conſ.22. lib.1.num.19.

Legatum relictum in ſecundo gradu, ſub conditione defectus primi, debetur licet non deficiat primus fauore piæ cauſæ, Rot.deciſ. 140. par.2.diuerſ.

Legatum alimentorum factum vxori, non impedit repetitionem dotis,Caſtrenſ.conſ.224.lib.2. Picus in l. Titia num.132. ff. de legat. 2. declarat Menoch.conſ.427.num. 18.lib.5. vide Dec.conſ.299. num. 13. Surd.conſ.112. num.30. lib.1. & num.44. Add. ad Bart. in Auth. hoc locum in princip.C.ſi ſecund. nupſer. Gratian. deciſ. Marchiæ 47.num.13. Grat. diſcept.forenſ. 134.

Et quid ſi ſit legatus vxori vſusfructus omnium bonorum, Guid.Papa quæſt.541.

Legatum relictum à debitore creditori, quando cenſeatur relictum
45 animo compenſandi, tradit Dec. in Auth. prèterea ſub num. 10. C. vnde vir, & vxor Bart, & DD. in l. ſi cum dotem §.ſi pater ff.ſolut.matrim.Iaſ.in l.Lucius vbi Bart. Caſtr.ff.de legat.ſecund. DD.in l.huiuſmodi §.cum pater de legat.primo, Alex.conſ.12. num.15. & 45. lib.2. Menoch.conſ.56.nu.27.lib. 1. Bart. & Caſtrenſ. in l.frater de condict. indebit. Surd.conſ.112. lib.1.Grat. diſcept.134.

Et quando iſtud legatum valeat, tradit Bart. in l.3. §. ſi ex pluribus num.13. ff.de acquir.poſſeſſ. quod poteſt eſſe vtile creditori pro faciliori exactione, Roland. conſ. 8. lib.1.in fin.& compenſandi animo eſſe relictum, tradit Aymon.conſ. 131.num.17.quando adeſt clauſula,quòd plus peti non poſſit, vide tamen Dec.conſil.425. num.12. & ſequ. & Aymon.conſ.149. num.3. Alex. & Menoch. vbi ſupra Surd. d.conſ.112.Grat.d.diſcept.134.

Legatum generale quando per enumerationem ſpecierum reſtringatur,vide tex. in l.quæſitum §.fin.& ibi gloſſ.ff.de fund.inſtruct.

Legatum eiuſdem rei factum alteri in diuerſa diſpoſitione, non cenſetur ademptum primo, ſed ambo concurrunt Gabriell. conſil. 110. lib. 1.

Legatum quantitatis pluries repetitum,cenſetur multiplicatum,dummodo fiat in diuerſa ſcriptura, l. quinquaginta ff.de probat.l.planè la primera §.1.vbi DD.ff. de legat. primo.

Legatum non reuocatur pignorando rem legatam l.qui poſt C.de legat. vide deciſ. Peruſ.23.par.1. Limita vt per Iaſ.& DD. in d.l.qui poſt.

Legata apotheca pannorum,non intelliguntur legati panni,vide Bar. in l.eum pater §.menſe ff.de legat. 2.Aret.conſ.51.in fin.

Legatum fundi comprehendit omnia, quæ ſub eo nomine teſtator intelligebat, Alex.conſ.150. num. 1.lib.7.

Legatum liberationis quando extẽdatur ad condemnationem, Ang. conſ.174.

Legatum dotis dicitur conditionale, Bart. in l. Titio §.Titio genero ff.de condit.& demonſtr. Corn.de communi conſ.229.

Legatum relictum tutori,quando cẽſeatur relictum contemplatione tutelæ,& amittatur ob non acceptationem illius, Angel.conſ.166.

Legatum ſoluẽdum ex fructibus bonorum, eatenus debetur quatenus fructus

ctus sufficiunt, Castrens.cons.401. lib. 1.in fin.& cons.338.num.3.

Legatum in auxilium nuptiarum, debetur etiam quod nuptiæ processerint viuente testatore, Castrens. cons.51.lib.3. Bald.in l.filia legatorum 11. num. 1. C. de legat.qui ita distinguit, quòd si pater legauit pro filia maritanda, ea maritata finita est causa legati, sed vbi legauit pro dote, vel nomine dotis, tūc non est finita causa, cùm dos possit augeri etiam constante matrimonio, tenetque Bald. cum Oldrad. indistinctè quòd causa non ita est finita, vt sit extincta, sed finita, idest adimpleta, & quòd nunquam impletio causę extinguit legatum, sed magis corroborat, & confirmat, l.si iam facta, & l.cōdictionum ff.de condit.& demonstr. vide latè in hac materia D. Pręs. Valenzuela in cons.132.lib.2.

Legatum dicitur in diem, & non cōditionale, vbi tempus apponitur præstationi, l.ex hisC.quando dies leg. ced. l. Seius saturninus ff. ad trebell.& vbiq; Bart.Pancir.cons. 89.num. 1.

Legatum pro maritandis puellis, àn possit applicari pro monacandis, Mastrill. decis.153.

Legato fundo cum instrumento, veniunt ea quæ pertinēt ad culturā dicti fundi, Abb.cons. 187.par.2.

Legatum liberationis cum prohibitione ne ab eo rationes exigātur, quid importet, vide per Gomez.in tract. vltim. volunt.titul.12. num. 83.

Legato mobilium quando comprehendatur pecunia, vide latè per Gabtiell.cons.98. lib.1. Menoch. de præsumpt.lib.4. præsumpt.138. Rota coram Pamphilio in Romana legata mobilium 23.Maij 1603. vide aliqua maturè per Mantic. in tract. de tacit.conuent.lib.9. tit.4. num.36.& seq.Ias.cons.65.num.7. lib,1.

Legatum relictum sub conditione mixta, si adhibita diligentia conditio non adimpletur, habetur pro impleta, & legatū debetur, l.si post diem ff. quando dies legat. cedat, Rota coram Penia in Romana legati 8.Februarij 1608.

Legatus.

Legatus quamuis cum plenitudine potestatis deputatus, non potest causas, appellatione remota, delegare, Felyn.in cap. 1.num.2. de rescriptis.

Limita vt ibi per eum non procedere in principibus non recognoscentibus superiores, & alijs modis vt ibi.

Legatus non potest perpetuo vnire Ecclesias, Bellam. decis. 112. & 512.

Legatus potest committere causas vnionis, quia sibi competunt iure ordinario, Bellam.decis.515.

Legatus non potest deponere Episcopum, nisi sibi sit specialiter demandatum gloss. in cap.1. de offic. legat.

Legatus audit omnes causas, tàm per viā appellationis, quàm querimoniæ c.1.de offic.legat.& eas terminare intra limites suæ Prouinciæ debet, Add.ad Bellam. decis.403.

Limita in causis exemptorum, nam illas non audit si nolint responderе coram eo gloss.in d.cap.1.

Legatus à latere potest vnire, & dismembrare res Ecclesiæ, vocato tamen Rectore immediato, Bellam. decis.403.

Legitima.

Legitima quanta sit, quis probare debeat, vide Rot.decis.628. par.1. diuers.

Legitima quādo detrahitur inspicitur tempus mortis quo ad ipsa bona, secus quo ad eorū valorē, Rot. decis.

decis. 347. part. 1. diuers.

Legitimam auferre filio, est peccatū mortale, Bart. in l. hæreditarium ff. de bon. auth. Iudic. possid.

Legitima filiorum, est tertia pars bonorum, quæ cuique debentur ab intestato si sint quatuor, vel pauciores, si verò sint quinque dimidia, Auth. nouissima, & ibi gloss. & DD. C. de inoffic. testam.

Limitatur ista conclusio vt non procedat quando bona essent cōfiscanda, nam tunc, si vnum, vel duos pater habeat filios eorum legitima erit semis, tex. est in l. fin. C. de bonis proscriptor. & notat gloss. in l. cum ratio §. si plures, & in l. 1. §. 1. ff. de bonis damnator. Roland. cons. 97. num. 32. lib. 2.

Si verò sint tres, vel plures tunc bona non possunt publicari, sed reseruantur filijs, d. l. cum ratio §. si plures ff. de bonis damnatorum, DD. in l. fin. C. de bon. proscript. Non. cons. 97. num. 8. & 9. Roland. d. cons. 97. num. 32. lib. 2.

Legitima detrahitur tāquam ęs alienum, & patrimonium filij, & non cadit sub fideicommisso Castrens. cons. 369. lib. 1. in princ.

Legitima non minuitur per legata ad pias causas, Alex. cons. 18. lib. 4. idem in debito confessato per confessionem testatoris tantùm, Alex. ibidem Crauett. 141. num. 4. & 165. num. 5. Surd. cons. 169. in fin. & cons. 185. num. 12.

Legitima fratruum, est quarta eius quòd habituri essent ab intestato, gloss. & Ias. num. 35. in Auth. nouissima C. de inoffic. testam. Alex. de magis communi in l. si patroni §. fin. num. 7. ff. ad trebell. & sic si frater instituisset turpem personam, & testamentum sustineretur per clausulam codicillarem, posset detrahere quartam iure legitimè, cū trebellianicā nō possit ex eo, quia fideicommissum est purum, iuxta notata per Accurs. in §. si quis autem non implens Auth. de hæred. & falcid. Bartol. in l. Papinianus §. meminisse ff. de inofficios. testam. Socc. Iun. cons. 87. num. 26. lib. 4.

Legitima ascendentibus non debetur existentibus filijs prædefuncti, Bartol. consil. 18. Corn. consil. 34. lib. 1.

Legitima reicit omne onus, Seraphi. decis. 539.

Legitima potest augeri, & minui per statutum, Rot. decis. 536. par. 1. diuers. Gabriell. cons. 11. lib. 1.

Legitimatio.

Legitimatio personarum debet fieri in omni iudicio, tàm summario, & executiuo, quàm ordinario, gloss. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian. Toll. & ibi DD. Ias. in §. præterea num. 54. in stit. de action. Becc. latè in cons. 75. num. 6. Aret. instit. de his per quos ager. poss. num. 5. Castrens. cons. 169. in fin. lib. 2. Neuizz. cons. 16. in princ. & quòd sit necessaria etiam in iudicijs summarijs, latè Muscatell. in sua prax. par. 3. gloss. comparentis num. 3. quia aliàs sequeretur absurdum, scilicet quod alter non habens mandatum à me posset mihi præiudicare, quòd repugnat naturali æquitati, vt in l. si quis in suo C. de inoffic. testam.

Amplia pluribus modis, vt per Hippo. in l. si quis neque num. 7. & 8. ff. de quæst. qui ibi per infinitas ampliationes, limitationes, ac quæstiones hanc personarum legitimationis materiam exponit, vbi omninò videas.

Declara vt procedat parte opponente, quando executiuè agitur, Aret. in §. præterea sub num. 3. instit. de except. el segundo, vt scilicet possunt legitimari in iudicio nullitatis, & vide gloss. in l. 1. in verb.

verb. filium C. quor. bonor. Lanfranch. decis. 113.

Legitimitatis probatio ad effectum succedendi quæ sufficiat, Cæs. de Graff. decis. 18. num. 19. de probat.

Lex.

Lex, vel dispositio loquens de aliquo casu, intelligitur loqui de eo ritè facto l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. gloss. fin. in §. emancipatos instit. de exhæredat. liber. & l. non putauit §. quæuis ff. de bonor. possess. contr. tabul.

Lex finalis C. si maior fact. quomodo intelligatur, & procedat, Rot. dec. 102. par. 2. diuers. Gabriell. cons. 13. lib. 1. num. 13. & seq.

Lex si quis maior, quomodo procedat, vide per Menoch. cons. 355.

Lex si pater C. de institut. & substitut. correcta, vide Seraphin. decis. 743.

Lex, seù constitutio Consilij, habet clausulam derogatoriam, & ideò de eis requiritur specialis mentio, Felyn. in cap. nonnulli num. 2. de rescriptis.

Lex est intelligenda secundùm naturam tituli, l. Imperator in fin. ff. de in diem addictione.

Ampliatur vt procedat etiam si aliquo modo conueniret naturæ tituli, vt per Rip. in l. 1. num. 30. C. de pact.

Lex omnis positiua, per consuetudinem tollitur, Rot. dec. 522. par. 1. diuers.

Legem indistinctè loquentem, indistinctè intelligere debemus l. 1. §. generaliter ff. de leg. præstit. l. prospexit ff. qui, & à quibus, & ibi gloss.

Limitatur vt non procedat quando potest distingui per alias leges, nàm tunc eam distinguere possumus, l. non alias in fin. ff. de Iudic. & l. Imperator ff. de postul. gloss. fin. in §. sed si institut. de vulg. substitut. DD. in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Senat. Pedemont. decis. 167. latissimè, l. quæsitum ff. de testib.

Amplia vt procedat etiam si in vno casu sit maior ratio, quàm in altero l. 1. §. quod autem ff. de aleatoribus, & etiam quod esset odiosa quando viget eadem ratio, Bellam. decis. 741. num. 6.

Amplia etiam, vt procedat ad comprehendendas personas priuilegiatas l. in fraudem ff. de milit. testam. ad cuius intellectum videas ibi Bart.

Sublimita istam vltimam ampliationem, vt non procedat quando persona esset priuilegiata in specie, nam tunc lex generalis non comprehendit personas priuilegiatas, tex. in §. penult. institut. de exhæredat. liber. cum in principio tituli fuerit facta generalis constitutio.

Sublimita etiam, non habere locum in personis priuilegiatis de corpore iuris, quia dispositio generalis ad eos non extenditur Authēt. qua in Prouincia, & ibi glos. C. vbi quis conuen. debeat.

Limitatur secundo principaliter, nō procedere quādo tractatur de magno præiudicio, quia tunc non debet intelligi, nisi prout loquitur Alex. in l. licet Imperator nu. 7. ff. de legat. 1. & alias limitationes videas per Syl. Aldrob. in princ. inst. de excusat. tutor.

Lex quoties C. de rei vendicat. non habet locum in contractibus Ecclesiæ, Alex. cons. 83. lib. 7. num. 4.

Leges posteriores derogant prioribus l. posteriore de legibus.

Limita quando lex prior disponeret in aliquo casu particulari, nam per generalem posteriorem non tollitur, Felyn. in cap. gratum in princ.

princ. de offic. Iudic. delegat.

Lex quando futura, vel etiam præsẽtia negotia respiciat, vide gloss. in cap. licet casu de elect. in 6.

Lex non tollitur per non vsum, sed benè per contrarium vsum, Abb. & Add. in cap. cum sit generale num. 15. de Iudic.

Lex noua disponens circa accessoria, nõ inducit actionem pro illis, sed tantùm tribuit officium Iudicis Bald. in l. fin. §. præterea nu. 8. C. de iur. dot.

Lex, seu dispositio generalis, in concernentibus animam æquè benè comprehendit masculos, quàm fœminas, Gomez. super regul. de infirmis quæst. 6. num. 3.

Lex vbi aliquid prohibet ad fauorem alicuius, præbet duntaxat exceptionem, non autem actionem, Sarnen. super regul. trienn. quæst 58. num. 9.

Lex correctoria, non debet extendi ad alios casus, etiam ex identitate rationis l. si verò ff. solut. matrim. Gomez. vltim. volunt. cap. 12. nu. 21. circa fin.

Lex procedens per coniecturas non extenditur ad causas, ad quas aliàs extenderetur, Rolan. cons. 27. nu. 32. lib. 1.

Legem, siuè constitutionem in vsum recipere non spectat ad subiectos, cum iurisdictio non dependeat ab eorum consensu, & ideo quod dicitur de non vsu dependet à tacito consensu superioris, vt videatur ab illa lege recedere, seù dispẽsare, Berou. cons. 181. nu. 5. lib. 3. Bursat. cons. 321. num. 26. & 27.

Libellus.

Libellus, seù petitio pro recuperatione rei minoris nulliter alienatæ quomodo fiat, vide Plot. de in litem iurand. §. 5. num. 8.

Libellus sustinetur ex clausulis salutaribus, quando factum est aptè narratum, Grat. cons. 42. num. 24. lib. 2.

Liberatio.

Liberatio facta vni ex correis, alteri nõ prodest, Castrens. cons. 458. lib. 1. & idem in pacto vide infra in verb. pactum num. 14.

Liberatio facta de cocto, ei non prodest si peruenerit ad pinguiorem fortunam, Surd. dec. 163. num. 21.

Libertas.

Libertas Ecclesiastica in quibus consistat, & quando lędi dicatur, Lupus alleg. 92.

Libertati pristinæ reus, & guidaticus quando sunt restituendi, vide supra in vrebo gratia num. 36. & in verb. Guidaticus in fine.

Libri.

Libri rationum si ex forma statuti habeant executionem paratam, procedit quo ad ipsum qui in libro est descriptus, secus quo ad tertiũ, Felyn. in cap. cum super num. 15. de sentent. & re iudic. & quæ adminicula requirantur, Guid. Pap. quæst. 441. Surd. dec. 199. Crauett. cons. 196. num. 7. Grat. discept. 171.

Limita vt procedat quando contineat rem spectantem ad artem, secus si in illis esset enunciatum aliquem fideiussisse, Mandell. consil. 95. Ias. cons. 103. vol. 1. Crauett. cons. 196. nu. 3. Becc. cons. 5. Surd. cons. 151. num. 88. lib. 2.

Liber rationum mercatoris, quando probet pro se contra alium, videas Ias. in repet. l. admonendi ff. de iureiurando num. 120. & sequ. & ibi Bart. Surd. dec. 199. Crauett. cons. 158.

Libro datarij creditur, & probat qualitatem gratiæ, Caputaq. decis. 77. lib. 1. Rota coram Seraphino in Terracouens. pensionis 16. Ianuarij 1595.

Libro administrationis statur quo ad

ad expensas minutas, Feder.de Sen.cons.119.Benint.decis.43.
Libri decocti sunt suspecti, & minus Probant, Menoch.cons.410.num. 19. quia isti solent mentiri,& omnia confundere num.22.lib.5.
Libri mercatorum pro tertio,contra tertium non probant, Ias. in l. admonendi num. 133. ff. de iureiur. Felyn. in cap. 2. de fide instrum. Aymon. de antiquitate temporis par.1.nu.240. Verall.decis.155.p. 2·Roman.2.cons.292.nu.3.
Libri exactorum gabellarum probāt contra tertios,quia habent circa illud exercitium authoritatem de publico, Felyn. in cap. 2. de fidei instrum. num. 33. Alex. cons. 53. vol.1. Becc.cons.5. vide Surd.decis.336.
Liber memorialis, àn probet contra scribentem,vide Ias. in repet. l admonendi sub num. 115. & de iure iur. Capell. Tholosan. quæst.497. add.in fin.
Libris rationum societatis, statur inter socios l. quidam §. nummularios ff. de edend. & ibi not. & in l. Nefennius de nego.gest.& in l.rationes,& in l.exēplo C.de probat. Bart.cons.35.lib.1.nu.2. Menoch. de arbitr.Iud.lib.2.cas.92.
Libris aduersarijs statur ad iudicandum qualitatē obligationis, Bald. in l.fin.circa fin.C.ad l.falcid.Bartol.& DD.in l.Titium,& Mæuium §.altero ff.de adminis.tutor. Dec. cons.7.num.5.
Libri debent acceptari prò, & contra,decis.Capell.Tholos.497.& ibi Add.
Libri approbatio,non resultat ex vsu partitarum,Seraph.decis.384.
Libris mercatorum creditur in concernentibus mercaturam, Becc. cons.5.num.10.Riminal.sen.cons. 14. Surd.cons.543. lib.4. & cons. 453.num.54.lib.3. Craugtt.consil. 236.num.7.& cons.3.nu.15. Surd. cons.326.num.18. Capell.Tholos. quæst.497. vbi adest consuetudo, Ias.cons.103. Gratian.discept.forens.cap.171. Mandell. cons.95. nu.12.Surd.decis.336. Sebast.Medic.decis.March.14.

Licentia.

Licentia de aliquo capiendo à Iudice obtenta, expirat aduentu alterius Iudicis, & ideo est reuocanda per successorem, nec in hoc est citanda pars,Bald.in l.& quia ff.de iurisd.omn.Iud. & in l.more nu.6. ff.eodem Francisc.Aret. in l.nemo potest num.3. ff.de legat.1. vide in contrarium Abb. in cap. relatū de offic.Iudic.delegat. in fin. & ibi Felyn.num.13.
Licentia vbi requiritur, non sufficit tacitus consensus, Rot.decis.788. par.1.
Licentia Iudicis de capiendo possessionem, non importat quòd possit moueri arma contra resistentem, & propterea qui ita se gerit incidit in pœnam legis si quis in tantam C.vnde vi Felyn.latè in cap.cum causam num. 5. & ibi bona addit de offic.Iudic.delegat. quod declara vt ibi per eum.
Licentia quam quis dare debet, si deneget,potest impetrari à Iudice Gonzal. super regul.8. Cancellar. gloss. 47. num.39. vide cap. quod Dei in fin. de statu Monachorum, Surd.decis.344.in fin.& decis.220. num. 55. & licentia in quo differat à consensu, Gonzal. super dicta regula 8. Cancell.gloss. 47. numer.45. & seq. Gutier. de iuram. confirmat.par.1.cap.1. num.49. & sequent.

Liquidatio.

Liquidatio instrumenti fieri non potest à creditore, qui debitum alicui cesserit, tunc enim is solus non poterit via ritus instrumentum

liquidare, quia sua non interest cum per cessionem alteri cõpetat actio, gloss. & Bart. in l. vbi pactum in finalib. verb. C. de transact. refert Afflict. in constit. eos qui scienter num. 18. quæst. 8.

Amplia, idem procedere in cessionario, quia cessionarius non est stipulatus de facie ad faciem, vnde cautela est vt ambo simul citare faciant, & compareant, & cessionarius renunciet, siuè retrocedat cedenti, tunc enim cum in creditoris cedentis persona creditum reintegretur, argum. l. filio quem pater ff. de liber. & posthum. liquidatio procedet, ita Bolognet. in l. 1. num. 59. ff. si cert. petat. quem retulit, secutusq; est Viu. lib. 2. comm. opinion. opin. 826. qui ad euitandum ea, quæ contra adduci possunt subdebat cautelam, vt cedens creditum suum, semper sibi reseruet actionem præsentandi instrumentum secundùm formam ritus contra debitorem cessum, & sic se obliget in instrumento cessionis ad instantiam cessionarij de illud præsentando ad omnem illius instantiam requisitus, allegat Scaglio. in Ritu 163. num. 21. dicentemità seruari vidisse, quos refert Galter. in pract. crimin. instrum. par. 1. secund. part. in rub. aduertat creditor in personam suam nu. 30. vbi latè alias ampliationes, & limitationes inuenies.

In liquidatione instrumenti supersederi debet pẽdẽte relatione, quando debitor pro Tribunali præsẽtat supplicationem, & rescriptũ Præsidis S. Consl. dictans, quòd comparente supplicante personaliter, & præstante cautionem de parendo mandatis Sacr. Consil. Magn. Cur. verbum faciat, & decretatio, vel rescriptum est expeditum eodem, vel præcedenti die, quo producitur, ita Robert. cons. 4. num. 7. Cararauit. in Ritu 167. num. 11. latè in Pragmat. de instrument. liquidat. promulgata per Ill. & Exc. Comitẽ Montis Regij Dominũ meũ Regni Proregẽ die 21. Ianuarij 1632. Limita si decretatio dictaret, vt Magna Curia prouideat, vel referat, tunc enim alterutrum facere in ipsius erit potestate, Galter. in sua pract. criminal. instrum. 2. par. 3. & vlt. partis princip. in rubr. verum de bitor de persona compareat num. 7. in fin.

Lis.

Lis non contestatur in executiuis, & si dictum iudicium habeat suam instantiam, Castrens. cons. 169. in fin. lib. 2. minusque vbi summariè agitur, Capell. Tholos. quæst. 441. Becc. cons. 17. num. 3. Surd. consil. 542.

Litis contestatio, vt fiat tria interuenire debent, Bellamer. decis. 42. petitio, & responsio per verba apta.

Lis de iure Canonico non finitur, nisi post sententiam, declara vt per Sarnen. super regul. triean. quæst. 61. num. 21. & seq. & super regul. de annal. quæst. 44.

Lis non dicitur inducta, nec de iure, nec de facto, quando qui ad iudicium prouocauit nomine alieno, non docuit de mandato, Verall. decis. 164. par. 2. Cassad. decis. 5. vt lite pendente, Roman. cons. 204. num. 12. Afflict. decis. 316. num. 4. & seq.

Amplia quando citatio fuisset nulla ex defectu iurisdictionis, Sarnen. super regul. de subrogand. quæst. 3. num. 5.

Lis respectu actoris dicitur pendere ex solo decreto citationis, & expeditione illius, Sarnen. in compendio Sign. numer. 65. & super regul. de subrogand. quæst. 3. num. 2. &

1. & super regul. Trienn. quæst. 56. num. 5. Cassad. decis. 6. num. 4. super regul.

Lis non dicitur contestata per respõsionem ad narrata, prout narrantur non furore vera, Ferret. cons. 114. vbi latè.

Litem contestari compellit Iudex pronunciando haberi pro contestata, Castren. cons. 23. lib. 3.

Lis dicitur iniusta vbi non constat de iure actoris, Put. decis. 236. lib. 3.

Lis dicitur introducta per acceptationem monitorij, & illius executionem, Rot. decis. 6. vt lite pẽdente in nou. Cassad. decis. 6. num. 3. super regul. Dec. in l. more num. 47. ff. de iurisdict. omnium Iudic. quòd sit perpetuata iurisdictio, Sarnen. in compendio Sig. num. 65. & super regul. de subrogand. quæst. 3. num. 2. & super regul. de triennal. quæst. 56. num. 5.

Littera.

Litteræ Apostolicæ habent executionem paratam, Cassad. de reseruat. decis. 10. num. 8.

Limitatur vt procedat si iustificentur Io: Andr. in cap. 1. de litis contest.

Litteræ ad beneficia priores indata præualent, Fely. in cap. capitulum num. 5. de rescript.

Amplia, etiam si secundus impetrans prius pręsentet, Felyn. vbi supra, sed fallit primo loco quando primus impetrans fuit in negligẽtia, Felyn. vbi supra.

Limita secundo, quando secundus impetrans haberet prouisionem à Papa, primus verò ab inferiore Felyn. vbi supra.

Litteræ pares in data mutuo se impediunt, & propterea recurrẽdum est Ad superiorem, Abb. & Felyn. in cap. capitulum sub num. 5. de rescript. tamen præualerent, quæ prius essent præsentatæ, Bellamer. decis. 110.

Literæ cõtra stylum Romanæ Curię relaxatæ non valent, Bellamer. decis. 13.

Litteræ cambij non probant veram numerationem, sed tantùm confessionem, Marant. de ord. Iud. in 6. par. princ. in 9. memb. sub nu. 35. circa fin. Add. ad. Bart. in l. prædia ff. de acquir. possess. Alex. in l. singularia num. 33. ff. si cert. petat. & habent vim publici instrumenti, Bald. cons. 348. lib. 1. num. 3. decis. Ianuens. 2. num. 9. Card. cons. 153. num. 2.

Litteræ mercatorum debent intelligi iuxta eorum stylum, Put. decis. 21. alias 19. lib. 1. & vide Aret. in §. item si num. 23. instit. de exceptio.

A litteris executorialibus expeditis vigore litterarum cambij non appellatur, reclamatur, nec de nullitate dici potest, nisi facto deposito, & liberato creditori, ità seruatur in Neapolitano Regno per dispositionem Pragm. 5. de litteris cambij num. 7.

Litteræ ad beneficia non tribuunt aliquod ius ad beneficium, sed sũt præparatoriæ ad beneficia, Abb. & Felyn. in cap. ad audientiam el secundo de rescript. & in cap. in nostra nu. 8. eod. tit. & necnon dictæ litteræ ad beneficia sunt loco tituli, Bellam. decis. 115. nu. 9.

Litteræ ad littes non vitiantur ipso iure ex subreptione, sed opus est exceptione, quod secus est in litteris ad beneficia, Felyn. in cap. ad audientiã el sęgũdo de rescrip. Abb. in cap. 2. extr. vt lite non cõtestata num. 7. Bellam. decis. 84.

Limita, & declara in ambobus vt per Felyn. d. loco, Cassad. decis. 1. de rescript.

Litteræ Apostolicæ postquam sunt plum-

plūbatæ dicuntur expeditæ, Caſſador. deciſ. 4. num. 3. ſuper regul.

Litteræ commiſſionales debent antequam mittantur intimari, & notificari aduerſæ parti, ſeù eius procuratori, vt non ſit opus poſtmodum citare ad videndum iuramenta teſtium, nam intimatio hęc commiſſionis, fungitur vice citationis ad videndum iuramenta teſtium, vt per Carauit. in Ritu 158. num. 8.

Et quia Procuratores intimati ſolent, & debent in calce dictarum commiſſionum reſpondere, & pręmiſſa proteſtatione contra teſtes, petere intimari aliquem in partibus, quem ſubſtituunt eorum, & principalium nomine ad videndū iuramenta teſtium, propterea aduerſarius ſit diligens, & aduertat, quòd dùm Commiſſarius in partibus citat teſtes, citare, & requirere etiam faciat talem ſubſtitutum ad videndum iuramēta teſtium, alias teſtium depoſitiones non valerent tanquam receptæ parte non citata, vt in cap. 2. de teſtibus. & clariſſimè in tex. in l. Iudices C. de fide inſtrum. quem refert, & latè Muſcatell. in ſua prax. part. 5. gloſſa ſuſpectorum num. 27.

Locatio, & Locator.

Locatio ad longum tempus æquiparatur contractui emphyteutico, & in eo habet locum pœna caducitatis, Becc. conſ. 31.

Locatio rei Eccleſiæ vltra tempus debitum, non valet pro tempore debito, Rodoan. de alienat. rei Eccleſ. tit. de locat. quæſt. 6. §. 1. num. 27. Iaſ. in Auth. qui rem num. 23. C. de Sacroſanct. Eccleſ. vide latè per Mant. de tacit. conuent. lib. 5. tit. 5. prax. Archiepiſc. Neap. cap. 75. num. 15.

Locator quando poſſit expellere cōductorem, vide Dec. in cap. Paſtoralis nu. 4. de appell. gloſ. in l. ędem C. de locato, & cōduct. Surd. conſ. 13. lib. 1.

Et pro limitatione, ac cautela eorū quæ dicūtur in d. l. ædē C. de locat. & cōduct. vide Chriſtof. Porc. in §. fin. ff. locat. nu. 6. vbi dat pro cautela, vt in contractu locationis conductor faciat ſibi obligari omnia bona à locatore, quo caſu non poterit expelli, quia poterit retinere loco pignoris rem locatam deciſ. Pedem. num. 155. & vide Bart. in l. qui fundum ff. locat. vide omninò Gozzad. conſ. 78. Angel. conſ. 2. num. 12. Surd. conſ. 103. lib. 1. Burſat. conſ. 422.

Locator, & conductor pro eodem quandoque reputantur Lopus, vbi Bart. ff. locat. Rot. deciſ. 476. par. 1. diuerſ.

Locator poteſt expellere conductorem, ſi ad vſus ſuos re locata vti neceſſe habet, l. ædem C. de locat. & conduct.

Limita vt procedat ſi talis neceſſitas ſuperuenit ex inopinato caſu, ſecus ſi tempore contractus aderat iſta neceſſitas, gloſſ. in d. l. ædem l. ſi is à quo §. fin. & l. ſeq. ff. vt in poſſeſſ. legator. Bald. in d. l. ædem.

Limita etiam vt non procedat in ſucceſſore, Grat. diſceptat. forenſ. quæſt. 117. nu. 19. & 149. nu. 7.

Locator rerum, vel operarum ſuarū, ſi eas non præſtet ex defectu in perſona conducentis contingente, ſiuè contingat ex voluntate, ſiue caſu fortuitu, cōſequitur integrā mercedē l. qui operas, & l. penul. ff. locat. gloſſ. in l. ſi vno §. itē cum quidam eod. tit. quam videas.

Locumtenens.

Locumtenens Ordinarij, ſi ſit deputatus ab eo, qui Ordinarium deputauit, eſt vt ipſe Ordinarius, Caſtrenſ. in l. 1. §. hi quibus ff. de leg. tertio.

Lo.

Locus.

Loci adiectio in rebus quæ recipiūt functionem in genere, facit vt reputentur species, Gabriell. consil. 64. num. 39. lib. 2.

Loci adiectiò importat conditionē impropriam, Gabriel. cons. 64. nu. 2. lib. 2.

Locus aliquando accipitur pro toto territorio in quo Curia habet iurisdictionem, argum. eorum quæ not. in l. fin. ff. de iurisd. omn. Iud. Carauit. super Ritu 142. latè Muscatell. in sua prax. par. 6. gloss. terminus num. 8.

Locus vicinus dicitur quando non distat per centum miliaria, vt per gloss. in l. quatta §. si tam vicinum ff. de damno infecto, vel melius considerabitur arbitrio ipsius Iudicis, Alex. in cons. 57. in fine.

Lucrum.

Lucrum dotis àn debeatur in matrimonio putatiuo, & quando pariter & vxor decedunt, cum alijs quæstionibus vide Add. ad Abb. in cap. cum contingat de rescriptis sub num. 9.

Lucrum dicitur illud, quod superest deductis impensis, & æstimatione laboris personæ, l. Mutius ff. pro socio gloss. in l. illud in verb. lucrum, & in verb. poterat vni Bald. C. de collat. gloss. in l. per diuersas C. mādati Ant. Gama decis. Portugalliæ 110. num. 26. dicens, lucrum dici id, quod superest deducto omni damno, tex. vbi Bartol. in d. l. Mutius, & in l. sed & si adijciatur ff. pro socio l. 3. ff. de in rem verso.

Lucrum non debet quis consequi ex suo dolo, vel culpa, l. ne ex dolo ff. de dolo, Tiraqu. de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 67. Surd. de alim. tit. 7. quæst. 41. num. 2. quos refert. Dom. Præses Valenz. cons. 181. n. 35. lib. 2. vbi latè.

Lucri causa temporalis Clerici, vel monachi non debēt negotiari, & vt ait Apostolus nemo militans Debet se negotijs sæcularibus immittere cap. Multa, & ibi gloss. ne Cleric. vel Monach. vbi enumerātur quatuordecim negotia sæcularia, à quibus iubet Clericos, & Monachos abstinere, & notatur quod causæ miserabiliū personarum ad Ecclesiam pertinent d. gloss.

Ludus.

Ludus alearum est prohibitus, & à iure reprobatus, vt in l. alearum vsus C. de relig. & sumpt. funer. & est crimen, vt post Bart. Grammatic. decis. 11. nu. 6. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. centur. 4. casu 399. & præcipuè in hoc Regno ludus est prohibitus per pragm. 9. de aleatoribus.

FINIS PRIMÆ PARTIS.



MAR-